

Sámedikki 2017 jahkedieđahus

Ávjovárgeaidnu 50
9730 Karasjok/Karášjohka
+47 78 47 40 00
samediggi@samediggi.no
www.sametinget.no
Sametinget 2018

Govven: Kenneth Hætta, siidu 10
Eará govat: Sámediggi

Sisdoallu

1. OASSI - JOĐIHEADDJI MUITALA	9
2. OASSI - OAHPÁSNUVVAT DOAIMMAIN JA VÁLDOLOGUIGUIN	11
1.1 SÁMEDIKKI POLITIHKALAŠ ORTNET	12
1.2 SÁMEDIKKI HÁLDDAHUS	15
1.3 SÁMEDIKKI INTERNEAHTA STATISTIHKKA	17
1.3.1. STATISTIHKKA SÁMEDIGGI NEAHTTASIIDU 2017	17
1.3.2. STATISTIHKKA SOSIÁLA MEDIAIN 2017	17
1.3.3. FACEBOOK	17
1.3.4. INSTAGRAM	18
1.3.5. TWITTER	18
1.4 ČOAVDDALOGUT	19
3. OASSI - JAGI DOAIMMAT JA BOHTOSAT, VÁIKKUHANGASKAOAMIT, DOAIBMA POLITIHKALAŠ JA HÁLDDAHUSA DÁSIS REVIDEREJUUVON BUŠEAHTA EKTUI	20
1.4.1. DEPARTEMEANTTAID JUOLLUDUSAT	21
1.4.2. VÁIKKUHANGASKAOAPMEREHKETDOALLU 2017	22
1.4.3. EARÁLÁHKAI GEVAHEAMIT	23
KONSULTAŠUVNNAT	25
1. GIELLA	27
1.1 SÁMEGIELA GEVAHEAPMI	27
1.1.1. GUOVTTGIELATVUOĐADOARJJA GIELDDAIDE - NJUOLGGADOARJJA	27
1.1.2. GUOVTTGIELATVUOĐADOARJJA FYLKKAGIELDDAIDE - NJUOLGGADOARJJA	28
1.1.3. EALÁŠKAHTTIT NUORTALAŠGIELA - PROŠEAKTA	28
1.1.4. SÁMI GIELLAGUOVDDAŽAT - NJUOLGGADOARJJA	29
1.1.5. GIELLAISKADEAPMI - PROŠEAKTA	29
1.1.6. TERMINOLOGIJA- JA BÁIKENAMMAKURSA	29
1.1.7. NÁČ 2016: 18 - VÁIBMOGIELA ČUOVVLEAPMI	29
1.2 SÁMEGIELAID OVDDIDEAPMI	30
1.2.1. GIELLAPROŠEAVTTAT - OHCANVUĐOT DOARJJA	30
1.3 GIELLAMOVTTIDAHTTIN	31
1.3.1. SÁMI GIELLAKAMPÁNJA - PROŠEAKTA	31
1.3.2. STIPEANDA OHPPIDE GEAIN LEA SÁMEGIELLA FÁGAN JOATKKASKUVLAS -OHCANVUĐOT	31
1.3.3. GIELLAMOVTTIDAHTTIINBÁLKKASUPMI GEIGEN 2017:S	32
1.4 SÁMI GIELLAGÁLDU	32
1.4.1. SÁMI GIELLAGÁLDU - PROŠEAKTA	32
2. OVTTASBARGOŠIEHTADUSAT	34
2.1 REGIONÁLA OVTTASBARGU	34
2.2 OVTTASBARGOŠIEHTADUSAT GIELDDAIGUIN	34
2.3 GIELDDA- OG GUOVLOOĐASTUS	35
3. MÁHTTU	37
3.1 SÁMI MÁNÁIDGÁRDDEFÁLALDAT	37
3.2 SÁMI MÁNÁIDGÁRDDEFÁLÁLDAGA SISDOALLU	37
3.2.1. DOARJJA SÁMI MÁNÁIDGÁRDDIIDE JA MÁNÁIDGÁRDDIIDE MAIN LEA SÁMI OSSODAT - OHCANVUĐOT DOARJJA	39

3.2.2. SEMINÁRA MÁNÁIDGÁRDEBARGIID VÁRÁS - KONFERÁNSA	40
3.2.3. SÁMI MÁNÁT OÐÐA SEARVELANJAIN - PROŠEAKTA	40
3.3 GIELLABARGU MÁNÁIDGÁRDDIIN	40
3.3.1. TILSKUDD TIL SAMISK SPRÁKOPPLÆRING - SØKERBASERT TILSKUDD	40
3.3.2. DOARJJA PROŠEAVTTAIDE JA OVDDIDANBARGUI - OHCANVUÐOT DOARJJA	41
3.3.3. DOARJJA SÁMI GIELLAOAHPAHUSSI - NJUOLGGADOARJJA	41
3.4 PEDAGOGALAŠ ÁVDNASAT	42
3.4.1. PEDAGOGALAŠ ÁVDNASAT JA DUHKORASAT - OHCANVUÐOT DOARJJA	42
3.5 SÁMI VUOÐÐOOAHPAHUS.....	43
3.6 SÁMI OAHPPI VUOIGATVUÐAT, RÁVESOLBMUID VUOIGATVUÐAT JA SKUVLLA SISDOALLU JA ÁRVOVUOÐÐU.....	43
3.6.1. ÁRBEDIEHTU JA SÁMI MEAHCÁSTEAPMI VUOÐÐOSKUVLLAS – OHCANVUÐOT DOARJJA	44
3.7 OAHPPANBIRRASA RÁMMAEAVTTUT	45
3.7.1. SÁMEGIELLOAHPAHUS FIERBMÁDAT - PROŠEAKTA	46
3.7.2. ARTIC INDIGENIOUS EDUCATION CONFERENCE (AIEC) - PROŠEAKTA.....	46
3.7.3. OKTASAŠ SKUVLA SIRBMÁ BAJÁSŠADDANGUOVDDAŠ - PROŠEAKTA	46
3.8 OAHPPONEAVVUT.....	47
3.8.1. DOARJJA OAHPPONEAVVORÁHKADEAPMAI - OHCANVUÐOT DOARJJA.....	47
3.8.2. OVTTAS - AKTAN - AKTASNE - NJUOLGGADOARJJA	48
3.8.3. DOARJJA LULLISÁMEGIELA OAHPPONEAVVO JA TEARBMAOVDDIDEAPMI - NJUOLGGADOARJJA	49
3.8.4. OAHPPOPLÁNAID OÐASMAHTTIN - PROŠEAKTA.....	49
3.9 ALIT OAHPPU JA DUTKAN.....	50
3.10 VÁLDI JA OVTTASVASTADUS	50
3.11 OAHPPU JA DUTKANDÁRBU	50
3.12 REKRUTTEREN SÁMI ALIT OHPPUI JA DUTKAMII.....	50
3.12.1. STIPEANDA ALIT OHPU VÁRÁS - OHCANVUÐOT DOARJJA	51
3.13 SÁMI PERSPEKTIIVVA IMPLEMENTEREN ALIT OHPPUI JA DUTKAMII.	51
3.14 ÁRBEDIEHTU	51
3.14.1. ÁRBEDIEHTU - OHCANVUÐOT DOARJJA.....	51
4. AREÁLAT, BIRAS JA DÁLKKÁDAT	53
4.1 AREÁLAID HÁLDDAŠEAPMI	54
4.1.1. VUOÐÐUDUS PROTECT SÁPMI - NJUOLGGADOARJJA	54
4.1.2. EARÁ ČUOVVOLEAPMI SÁMI ÁREALAID JA RESURSAID – OHCANVUÐOT DOARJJA	54
4.1.3. AREÁLA- JA BIRASDIEDÁHUSA GÁRVVISTEAPMI.....	54
4.2 ÁRBEDIEHTU AREÁLAHÁLDDAŠEAMIS	55
4.3 DÁLKKÁDAT	55
4.4 MEAHCÁSTEAPMI.....	55
5. EALÁHUS	57
5.1 VUOÐÐOEALÁHUSAT	57
5.1.1. DOARJJA VUOÐÐOEALÁHUSAIDE - OHCANVUÐOT DOARJJA.....	57
5.1.2. FISKERI	58
5.1.3. BOAZODOALLU	59
5.1.4. EANANDOALLU	59
5.1.5. BORASPIRET	59
5.2 JUOHKELÁGAN EALÁHUSAT, LOTNOLAS- JA MEAHCÁSTANEALÁHUSAT, ÁRVOHÁHKAN JA OÐÐAÁSAHEAPMI.....	60
5.2.1. DOARJJA EALÁHUSAIDE, FITNODATOVDDIDEAPMÁI, LOTNOLAS- JA MEAHCÁSTANEALÁHUSAIDE - OHCANVUÐOT DOARJJA	60
5.2.2. LOTNOLAS JA MEAHCÁSTANEALÁHUSAT	61
5.2.3. SÁMI MÁTKEEALÁHUSAT - PROŠEAKTA	61
5.2.4. SÁMI MÁTKEEALÁHUSAT – OHCANVUÐOT DOARJJA.....	61

5.3 SÁMI KULTUREALÁHUSAT.....	62
5.3.1. DOARJJA SÁMI KULTUREALÁHUSAIDE – OHCANVUĐOT DOARJJA.....	62
5.3.2. GELBBOLAŠVUOĐAVUĐOT KULTUREALÁHUS - PROŠEAKTA	63
5.3.3. SÁMI MUSIHKKAFAEASTAVAHKKU ÁLTAS - NJUOLGGODOARJJA.....	63
5.4 DUODJI.....	63
5.4.1. DOARJJA DUODJEINSTITUHTTII - NJUOLGGODOARJJA	64
5.4.2. BOAZODOALU OAHPAHUSKANTUVRA - NJUOGGODOARJJA.....	64
5.5 DUOJI EALÁHUSŠIEHTADUS.....	64
5.5.1. DOABMADOARJJA - OHCANVUĐOT DOARJJA.....	65
5.5.2. INVESTEREN- JA OVDDIDANDOARJJA - OHCANVUĐOT DOARJAGAT	65
5.5.3. DUODJESTIPEANDA - OHCANVUĐOT DOARJAGAT	66
5.5.4. ČÁLGOORTNEGAT - OHCANVUĐOT DOARJAGAT.....	66
5.5.5. GELBBOLAŠVUOHTA, OAHPAHUS, KURSSAT	67
5.5.6. DOAIMBABIJUT MAT BUORIDIT VUOVDIMA - OHCANVUĐOT DOARJAGAT	67
5.5.7. DUOJÁRIID EALÁHUS SEARVI - NJUOGGODOARJJA	67
5.5.8. SÁMI DUODJI - NJUOGGODOARJJA.....	67
5.5.9. FAGA- JA EKONOMIJJALÁVDEGODDI.....	67
5.5.10. HOSPITERING.....	68
5.5.11. VUOVDIN, VUOVDALEAPMI JA MEARKAGÁLVOHUksen	68
5.5.12. DUODJEDOAIMBABIJUT 2017 ÁVVUDANJAGI OKTAVUOĐAS.....	68
6. KULTUVRA.....	70
6.1 ČIELGASAT OVTTASVÁSTADUS SÁMI KULTUVRAS	70
6.2 BUORIT RÁMMAEAVTTUT SÁMI DÁIDDÁRIIDDA	71
6.2.1. SÁMI DÁIDDÁRSIEHTADUS - ŠIEHTADUS	71
6.2.2. DOARJJA LUOHTÁI JA SÁMI MUSIHKKII – OHCANVUĐOT DOARJJA	71
6.2.3. LUOHTEGUOVDDÁŠ - PROŠEAKTA	72
6.2.4. DOARJJA RIIKKAIDGASKASAŠ SÁMI FILBMAINSTITUHTTII - NJUOLGGODOARJJA	72
6.2.5. DOARJJA NOEREH! - NJUOLGGODOARJJA.....	72
6.2.6. DOARJJA KULTURDOAIMBABIJUIDE - OHCANVUĐOT DOARJJA.....	72
6.2.7. TRÁANTE 2017 - PROŠEAKTA	73
6.3 SÁMI KULTURÁSAHUSAT SÁMI KULTUVRRA GASKKUSTAN- JA VÁSIHANARENAN.....	74
6.3.1. FESTIVÁLAT - NJUOGGODOARJJA.....	74
6.3.2. TEÁHTERAT - NJUOLGGODOARJJA	76
6.3.3. MUSEAT - NJUOLGGODOARJJA.....	76
6.3.4. NUORTASÁMI MUSEA RAHPAN - PROŠEAKTA.....	78
6.3.5. SÁMI KULTURVIESUT JA KULTURGASKKUSTANÁSAHUSAT - NJUOLGGODOARJJA.....	78
6.3.6. DOARJJA ARENAIDE DÁIDAGA JA KULTURGASKKUSTEAMI VÁRÁS – OHCANVUĐOT DOARJJA.....	78
6.4 SÁMI GIRJJÁLAŠVUOHTA JA MEDIAT.....	79
6.4.1. GIRJEČÁLLIN - PROŠEAKTA.....	79
6.4.2. DOARJJA GIRJJÁLAŠVUOĐA OVDDIDEAPMÁI JA OVDÁNAHTTIMII – OHCANVUĐOT DOARJJA.....	80
6.4.3. DOARJJA SÁMI LÁGÁDUSAIDE - OHCANVUĐOT DOARJJA	80
6.4.4. SÁMI MEDIAT - NUOLGGODOARJJA.....	81
6.4.5. DOARJJA SÁMI GIRJEBUSIIDE - NJUOLGGODOARJJA	81
6.4.6. KONFERÁNSA SÁMI GIRJJÁLAŠVUOĐA JA KULTUVRRA BIRRA	82
6.5 SÁMI VALÁŠTALLAN	82
6.5.1. SÁMI VALÁŠTALLAN - NJUOLGGODOARJJA DIREKTE TILSKUDD	82
7. KULTURMUITOSUODJALUS	83
7.1 SÁMI KULTURMUITOSUODJALUSA RÁMMAEAVTTUT	83

7.2 KULTURMUITOHÁLDDAŠEAPMI.....	84
7.2.1. DOARJJA SÁMI KULTURMUITOSUODJALUSSII - OHCANVOĐOT DOARJJA	84
7.2.2. NJUOLGGODOARJJA SÁMEDIGGÁI RÁFÁIDAHTTOJUUVON VISTTIIDE MAT LEAT PRIVÁHTA OAMASTUSAS (STÁHTA BUŠEAHTTA POASTA 71) – OHCANVOĐOT DOARJJA	85
7.2.3. VISTESUODJALANPROŠEAKTA RIIKAANTIKVÁRA OLIS.....	85
7.2.4. NUORTALAŠ KULTURBIRAS SÁÄMSIJDD – PROŠEAKTA	88
7.2.5. DIKŠUN JA GASKKUSTEAPMI CEAVCCAGEAĐGGI KULTURMUITOGUOVLLUS – PROŠEAKTA	88
7.2.6. BARK - PROŠEAKTA.....	89
7.2.7. KULTUREANADAT MASA LEA NATIONÁLA BEROŠTUPMI (KULA).....	89
7.3 SÁMI KULTURÁRBBI OAINNUSMAHTTIN.....	90
7.3.1. GALBBAT MAT ČÁJEHIT GEASUHUSAID	90
7.3.2. HÁLDDAŠANPLÁNA SÁMI VISTTIID VÁRÁS	90
8. DEARVVAŠVUOHTA JA SOSIÁLA.....	91
8.1 DÁŠSEÁRVOSAŠ DEARVVAŠVUOĐA- JA SOSIÁLABÁLVALUSAT	91
8.1.1. GEAVAHEADDJIFÁLALDAGAT VUORRASAT SÁPMELAČČAID VÁRÁS - NJUOLGGADOARJJA.....	92
8.1.2. SÁMI DOAVTTIRSEARVI - NJUOLGGADOARJJA	92
8.1.3. DEARVVAŠVUOĐA- JA SOSIÁLAPROŠEAVTTAT – OHCANVOĐOT DOARJAGAT.....	93
8.2 DÁŠSEÁRVOSAŠ MÁNÁIDSUODJALUSBÁLVALUS SÁMI MÁNÁIDE	94
8.3 ETIHKALAŠ NJUOLGGADUSAT SÁMI DEARVVAŠVUOĐADUTKAMA VÁRÁS.....	94
8.3.1. OLGGOBEALDE BARGOJOAVKU OVDDIDEAMI VÁRÁS ETIHKALAŠ NJUOLGGADUSAID SÁMI DEARVVAŠVUOĐADUTKAMII, OKTAN SÁMI HUMÁNA BIOLOGALAŠ ÁVDNASIID HÁLDDAŠEMIIN JA GEVAHEMIIN - PROŠEAKTA.....	94
8.4 VEAHKAVÁLDI LAGAS GASKAVUOĐAIN.....	95
9. EARÁ DOAIBMABIJUT.....	96
9.1 SÁMI GUOSKI STATISTIHKKA NORGGAS.....	96
9.2 DOARJJA SÁMI VÁLDOORGANISAŠUVNNAIDE	96
9.3 DOARJJA DAID BELLODAGAID JA JOAVKKUID ORGANISAŠUVNNAIDE MAT LEAT OVDDASTUVVON SÁMEDIKKIS	96
9.4 SÁMEDIGGEVÁLGGA DUTKAN	96
9.5 EARÁ ÁŠŠIT	97
9.5.1. KONSULTAŠUVDNANJUOLGGADUSAT	97
9.5.2. BUŠEAHTTAORTNET SÁMEDIKKI VÁRÁS.....	97
9.5.3. RUVKEDOAIBMA NUSSIRIS JA GUMPPENJUNIS	97
9.5.4. ALIMUSRIEKTEDUOMUT	97
9.5.5. DUOHTAVUOĐAKOMMIŠUVDNA	98
10. RIIKKAIDGASKASAŠ OVTTASBARGU.....	99
10.1 DAVVIRIIKKALAŠ SÁMEKONVENŠUVDNA.....	100
10.1.1. DOARJJA RIIKKAIDGASKASAŠ BARGUI - NJUOLGGADOARJJA	100
10.1.2. WCIP ČUOVVULEAPMI - PROŠEAKTA.....	101
11. DÁŠSEÁRVU.....	102
11.1 KONSULTAŠUVNNAT OKTASAŠ DÁŠSEÁRVO- JA VEALAHANLÁGA BIRRA	102
11.2 ON NISSONKOMMIŠUVDNA (CSW).....	102
11.3 ILLASTANÁŠŠIT DIVTASVUONA SUOHKANIS.....	102
11.4 ON NISSONLÁVDEGODDI (CEDAW).....	102
12. POLITIHKALAŠ DÁSSI	103
12.1 POLITISK ORGANISERING.....	103
12.1.1. SÁMEDIKKI DIEVASČOAHKKIN	103
12.1.2. SÁMEDIKKI DIEVASČOAHKKINJODIHANGODDI	103

12.1.3. SÁMEDIKKI FÁGALÁVDEGOTTIT JA DIEVASČOAHKKIMAT.....	104
12.1.4. SÁMEDIKKI BEARRÁIGEÁHČČANLÁVDEGODDI.....	104
12.1.5. SÁMI PARLAMENTÁRALAŠ RÁÐÐI (SPR)	104
12.1.6. SÁMEDIGGERÁÐÐI	105
12.1.7. SÁMEDIKKI NUORAIÐPOLITIHKALAŠ LÁVDEGODDI (SÁNUL)	105
12.1.8. SÁMEDIKKI VUORRASIÐRÁÐÐI	105
12.1.9. SÁMEDIKKI VÁIDDALÁVDEGODDI	106
12.2 VÁIKKUHANGASKAOAMIT DIEVASČOAHKKINJØÐIHANGOTTI HÁLDUI	106
12.2.1. DOARJJA SÁMEDIKKI POLITIHKALAŠ JOAVKKUIDE	106
12.2.2. OPPOSISUVNNA BARGOEAVTTUT	107
12.2.3. TILSKUDD TIL LISTER VED SAMETINGSVALGET 2017	107
12.2.4. SAMETINGSVALGET 2017	107
13. HÁLDDAHUSLAŠ DÁSSI	110
13.1 SÁMEDIKKI HÁLDDAHUS.....	110
13.1.1. HÁLDDAHUSA BAJIMUS MIHTTOMEARRI	110
13.1.2. BEAKTILIS SÁMEDIGGEPOLITIHKAR JA MIELBARGI – DIGITALISEREN SÁMEDIKKIS	110
4. OASSI - DOAIMMA STIVREJUPMI JA BEARRÁIGEÁHČČU	112
5. OASSI - BOAHTTEÁIGGI VEJOLAŠVOUÐAT ÁRVVOŠTALLAN	113
6. OASSI - JAHKEREHKETDOALLU	116
1.1 JOÐIHEDDJIID MEARKKAŠUMIT	116
1.1.1. ULBMIL	116
1.1.2. DUOÐÁŠTUS.....	116
1.1.3. REHKETDOALU DEAFALAŠ BEALIT	116
1.1.4. REVIŠUVDNAORTNET	116
1.1 PRINSIPPANOTA JAHKEREHKETDOLLUI.....	117
1.1.1. PRINSIHPPARIEVDADUSAT JA BUOHTASTAHTTINLOGUID RIEVDADEAPMI	117
1.1.2. SIRDINVUÐOT BOAÐUT	117
1.1.3. SISABOAÐUT JUOLLUDUSAIN JA SISABOAÐUT DOARJAGIIN JA SIRDIMIIN.....	117
1.1.4. GOLUT.....	117
1.1.5. VUOÐÐORUSTTEGIID KLASSIFISEREN JA ÁRVVOŠTALLAN	118
1.2 JOHTOORMIID JA OANEHISÁIGGE VELGGIID KLASSIFISEREN JA ÁRVVOŠTALLAN	118
1.2.1. STÁHTA KAPITÁLA.....	118
1.2.2. LIDNEN	118
1.2.3. REAIDARUHTABARDIN.....	119
1.2.4. STÁHTA RÁMMAEAVTTUT	119
1.2.5. JUOLLUDUSRAPORTEREN	119
1.3 BOAÐUSREHKETDOALLU.....	120
1.4 BALÁNSA	121
1.5 NOHTAT JAHKEREHKETDOLLUI	123
1.5.1. NOHTA 1 DOAIBMABOAÐUT.....	123
1.5.2. NOHTA 2 BÁLKÁGOLUT.....	124
1.5.3. NOHTA 3 EAHPEÁVNNASLAŠ OAMIT.....	124
1.5.4. NOHTA 4 BISTEVAŠ DOALLOBIERGASAT	125
1.5.5. NOHTA 5 EARÁ DOAIBMAGOLUT	126
1.5.6. NOHTA 6 FINÁNSABOAÐUT JA FINÁNSAGOLUT.....	126
1.5.7. NOHTA 7 REHKENASTIN JUOLLUDUSRUHTADUVVON DOAIMMAIN	127
1.5.8. NOHTA 8 DOARJJA HÁLDDAŠEAPMI JA EARÁ SIRDIMAT STÁHTAS	127

1.5.9. NOHTA 9 OSSOSIID JA OSIID INVESTEREN	128
1.5.10. NOHTA 10 OASTIGÁIBÁDUSAT	129
1.5.11. NOHTA 11 EARÁ GÁIBÁDUSAT	129
1.5.12. NOHTA 12 BÁŃKOBIJUT, REAIDARUHTA JA SULLASAČČAT	129
1.5.13. NOHTA 13 JUOLLUDUSAT, DOARJAGAT JA SIRDIMAT MAT EAI LEAT FIEVRRIDUVVON BOAHTUN	130
1.5.14. NOHTA 14 SAJUSTEAPMI SÁMEDIGGEVISTI BAJÁSDOALLAMII	130
1.5.15. NOHTA 15 OANEHISÁIGGI VEALGI	131
1.5.16. REAIDARUHTABARDIN NJUOLGGA VUOGI MIELDE	132
1.5.17. JUOLLUDANRAPORTEREN	133

1.oassi - jodiheaddji muitala

2017 lei min ávvojahki. Mii leat čalmmustahtán 100 jagi rahčama sámi demokratiija, rievttálašvuoda, girjáivuoda ja min gievrodavvuoda. Sámediggi lea guhkit áiggi juo geahččalan lasihit almmolaš aktevrraid ovddavástádusa ja saji sámi dáidaga ja kultuvrra fuomášuhttimis ja nannemis. Tråante 2017 lágideamit, sámi dáiddáriid oasálastin Documenta 14 čájáhusas ja sámi dáidda ja kultuvra fáddán Norggá Kulturráđi 2017 jáhkekonferánsas, leat ge buorit bohtosat dán barggus.

Sámediggi lea diibmá joatkán proseassa ráđđehusain rievdadit bušeahttamálle. Sámediggi sávvá ahte ođđa bušeahttamálle attášii Sámediggái friddjavuoda mearridit bušeahas badjel, nu movt ráđđehusa riikkaidgaskasaš geatnegasvuodat gáibidivčče.

Ráđđehusa evttohuvvon stáhtabušeahtta 2017:s attii Sámediggái 1,6 % lasáhusa. Dát lei unnit go meroštallojuvvon haddelassáneapmi. Sámedikki bušeaha reálaovdáneapmi lei danne mihá heajut dehálaš surggiin go buohtastahtá dáid surggiid stáhtabušeahas. Vai sámi servotat galgá ovdánit de ferte Sámedikkis leat ekonomalaš rámmat vai sáhtá čađahit daid servodatbargguid.

Sámegiela ovdáneapmi lea okta Sámedikki deataleamos bargguin. Sámediggi lea dán áigodagas álggahán NAČ 2016:18 Váibmogiella čuovvolanbargguid, earret eará defineret ođđa sámi giellaguovllu iešguđetge suohkankategoriijaiguin ja hábmegoahtán giellaodastusa. Sámediggi lágiidii gulaskuddansemináraid ja hástali olles sámi buktit cealkámušaid NAČ:ii, ja ollugat bukte cealkámušaid. Maŋŋa dan det lea Sámediggi čuovvolan muhtin čealkamušain mat bohte Váibmogiella oktavuodas ja eret eará defineren sámi giellaguovlluid ieš guđet gielldakategoriain ja álggahan hápmet giellareformá.

Sámediggi lea 2017:is bargan guovddáš áššiiguin bajaššaddama ja skuvllaid ektui. Sámediggi lea váikkuhan sámi sisdoalu mánáidgárddiid ođđa rámmaplánai ja daid

ođđa bajitdásse oahpahušplánaid. Boađus dain bargguin lea dohkálaš daid rámmaeavttuid vuodul mat ledje biddjon. Sámediggi lea duhtavaš go Sámi lohkanguovddáš šattai nášunála guovddážin diibmá máŋŋel go Sámediggi gáibidii dan máŋŋga gearde. . Sámediggi lea mannan jagi deattuhan bargat studeantarekrutteremiin sámi oahpaheaddjeoahpuide. Barggus leat buorit bohtosat, go čájehuvvo ahte ohcciidlohku sámi oahpaheaddjeoahpuide lea lassánan.

Sámediggi lea guolástuspolitihkasti vuoruhan guolástusealáhussii rekrutterema. Manjimuš jagiid leat riiddut guollebiebmama mii lassána dađistaga ja riddoguołasteami gaska lassánan, ja dat lea dagahan ahte riddoguołasteami areálasuodjaleapmi lea loktejuvvon dađistaga badjelii ságastallamis.

Alimusriekti lea 2016:s ja 2017:s cealkán duomuid mángga áššis main lea stuorra prinsihpalaš mearkkašupmi sámi vuoigatvuođaide. 2017:s vuoittáhalai earret eará boazodoallu riektevuogádagas sisabahkkenáššiin. Sámedikkis lea áigumuš dán áššiin gulahallat sámi beliiguin dan birra mo áššiid galggašii čuovvulit.

Sámi kulturmuítobarggus leat deataleamos áššit 2017:s vuosttažettiin leamaš ođđa ráfáiduhttinrájá rievdadeami ja mearrideami čuovvuleapmi sámi kulturmuittuid ektui kulturmuítolágas, bargu regiovdnaođastusain ja dasto vel kulturmuittuid regiovnnaš plánabarggu loahpaheapmi Finnmárkku várás. Sámi vistesuodjaleamis lea earenoamáš deatalaš čujuhit Sámedikki dievasčoahkkima mearrádussii áibbas ođđa hálddašanplána birra sámi huksehusaide ja loahpahanbargguide sámi visttiid registreremis oktan loahpahančalmustemiin Gállogiättis Evenáššis borgemánu loahpas, mii lihkestuvai hui bures.

Sámediggi lea duhtavaš go Stuorradiggi 2017:s mearridii ásahit Duohtavuoda- ja seanadankommišuvnna. Sámediggi eaktuda ahte mandáhta ja bargguid hábmen dahkkojuvvo oktii ráđiid Sámedikkiin Norggas. Ovdal go suokkardanbarggut álggahuvvojit lea deatalaš sihkkarastit ahte mandáhta hámis ja sisdoalus lea legitimizehta sámi servodagas.

2017 loahpas čielggai man gallis leat geat Divttasvuonas gillájit seksuálalaš illastemiid geažil. Sámediggi čuovvu Divttasvuona illastanáššiid čuovvuleami hui dárkilit. Lea maid álggahuvvon sierra čuovvulanprošeakta Jasska – trygghet.

Dá leat dušše oasážit doaimmain mat Sámedikkis leat leamaš diibmá. Dán jáhkediédáhusas sáhtat lohkat eambo daid birra.

Karášjohka, ođđajagimánu 31. b. 2018

Aili Keskitalo

Sámedikki presideanta

2. oassi - oahpásnuvvat doaimmain ja váldologuiguin

Gonagaslaš Majestehta Gonagas Ovlá V rabai vuosttaš Sámedikki golggotmánu 9. b. 1989. Sámediggi lea sámi álbmoga álbmotválljen parlameanta Norggas ja lea iehčanas álbmotválljen orgána.

Sámediggi galgá nannet sámiid politihkalaš sajádaga ja ovddidit sámiid beroštumiid Norggas, váikkuhit dasa ahte sámi álbmot oažžu dásseárvosaš ja vuoiggalaš meannudeami ja leat mielde láchčimin dilálašvuođaid dasa ahte sámit sáhttet nannet ja ovddidit gielaset, kultuvrraset ja iežaset servodateallima.

Sámiid álbmotválljen orgánan Norggas lea Sámedikki mihttomearrin oažžut dohkkehuvvot sámiid vuodđovuoigatvuođaid vuodđun dasa ahte gáhttet ja nannet sámi kultuvrra, giela ja servodateallima ja bisuhit iešguđet sámi árbevieruid.

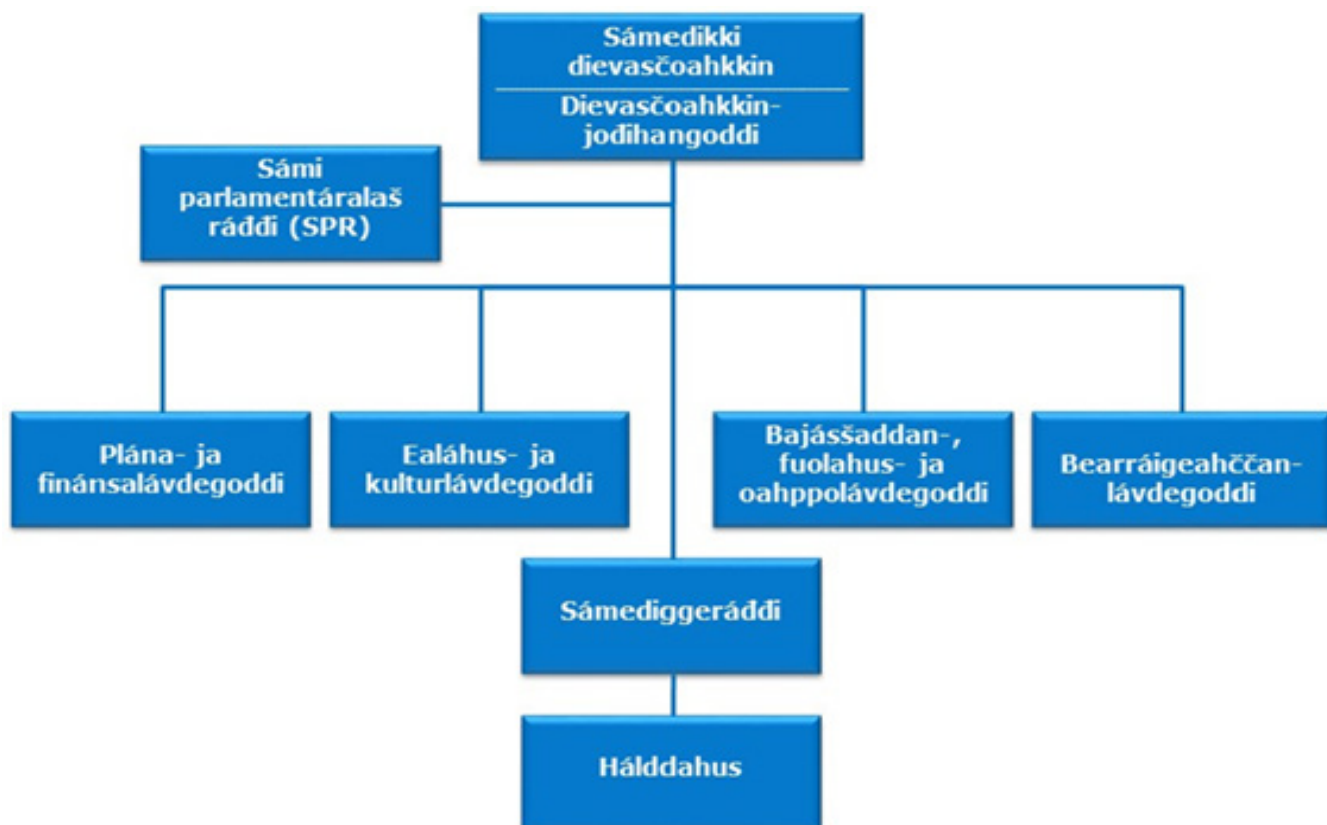
Sámediggi lea demokrátalaš reaidu sámi iešmearrideami várás ja ávkkálaš ja dárbbalaš bálvalusaid ja fálaldagaid ovddideami várás sámi álbmogii. Sámediggi lea sámiid jietnaguoddi riikka ja riikkaidgaskasaš dásis. Sámediggi áigu váikkuhit dasa ahte vuoigatvuođat ON julggaštusas álgoálbmogiid vuoigatvuođaid birra, váldojuvvojit mielde daidda lágaide ja geavatalaš politihkkii mat váikkuhit min árgabeaivái.

Sámediggi jodihuvvo parlamentáralaš prinsihpa vuodul, mas ráđđejeaddji Sámediggerádi doaimma lea vuodđuduvvon dievasčoahkkima luohttámuššii. Sámedikki dievasčoahkkinn lea Sámedikki bajimus orgána ja váldi. Diggi heiveha iežas doaimma Lága vuodul Sámedikki ja eará sámi riektediliid birra (sámeláhka).

Dievasčoahkkinn mearrida dikki bargamušaid, oktan njuolggadusaiguin buot Sámedikki eará doaimmaid várás. Lávdegodde- ja dievasčoahkkimat dollojuvvojit njelljii jahkái. Lávdegodde- ja dievasčoahkkimat njukčamánuš ja čakčamánuš čadahuvvojit seamma vahkus, ja miessemánu-geassemánu ja skábmamánu- juovlamánu lávdegodde- ja dievasčoahkkimat dollojuvvojit sierra vahkuin go lávdegoddečoahkkimat lágiduvvojit guokte vahku ovdal dievasčoahkkima.

Sámediggeválgga lágiduvvo juohke njealját jagi seamma beaivvi go stuorradiggeválgga. Sámediggi lea sámediggeválgga bajimus válgaeiseváldi. 7 válgabiirre gokčet olles riikka, juohke válgabiire oažžu mandáhtaid biirre jienastuslogu sturrodaga vuodul.

Oktiibuot válljejuvvojit 39 áirasa olles riikkas

1.1 Sámedikki politihkalaš ortnet

Dievasčoahkkinjodihangottis leat 5 lahtu maid dievasčoahkkima áirasat välljejit iežaset gaskkas gor- relohkoprinsihpa vuodul.

Dievasčoahkkinjodihangottis ledje dát áirasat 11.10.17 rádjái:

- Jørn Are Gaski (BB), jodiheaddji
- Anita Ravna (NSR), nubbijodiheaddji
- Mathis Nilsen Eira (NSR)
- Aud Marthinsen (OB)
- Marie Therese Nordsletta Aslaksen (Sámit lulde)

Sámedikki dievasčoahkkin valjji odđa dievasčoahkkinjodihangotti 11.10.17:

- Elisabeth Erke (BB), jodiheaddji
- Tor Gunnar Nystad (NSR), nubbijodiheaddji
- Aili Guttorm (NSR)
- Thomas Åhren (NSR)
- Tor H. Mikkola (NORD)

Dievasčoahkkinjodihangotti bargu lea gohčcut Sámedikki lávdegodde- ja dievasčoahkkimiidda ja jodihit dievasčoahkkimiid Sámedikki čoahkkinortnega mielde. Dása gullá maid virgelohpeohcamiid giedahallan ja dárbbášlaš mearrádusaid dahkat gažaldagain mat gusket Sámedikki áššemeannudeapmái ja regulatiivva ja njuolggadusaid dulkomii. Dievasčoahkkinjodihangoddi ovddida árvalusa Sámedikki áššemeannudannjuolggadusain ja Sámedikki politihkkáriid buhtadusain.

Dievasčoahkkinjodihangoddi ovddida evttohusa dievasčoahkkimii Sámedikki áššemeannudeami njuolggadusaid oktavuodas ja Sámedikki politihkkáriid buhtadusaid oktavuodas

Lea dievasčoahkkinjodihangotti bargamuššan hálldašit Sámedikki jienastuslogu ja vágga Sámediggái. Dasa lassin lea fuolahit ovddastandoaimmaid Sámedikki bealis ja nammadit Sámedikki oassálastiid čoahkkimiidda, konferánssaide ja nu ain.

Buot Sámedikki áirasat leat lahttun ovttá dan golmma fágálávdegottis mat meannudit áššiid ja ovddidit evttohusaid Sámedikki dievasčoahkkimii:

- Plána- ja finánsalávdegoddi
- Bajásšaddan- fuolahus ja oahppolávdegoddi
- Ealáhus- ja kulturlávdegoddi

Fágálávdegottit leat áshuvvon dainna áigumušain ahte ávkástallat buot dainna sámepolitihkalaš máhtuin mii lea Sámedikki áirasiin, seammás go láhččojuvvo dasa ahte áirasat besset buorebut searvat daid áššiid ráhkkanepmái, maid Sámedikki dievasčoahkkin galgá meannudit. Sámediggeráđi, vejolaččat dievasčoahkkinjodihangotti, evttohusa vuodul lávdegottit ovddidit evttohusa dievasčoahkkimii dain áššiin maid dievasčoahkkinjodihangoddi sádde lávdegottiide.

Dievasčoahkkimiid dulkojit njeallje bistevaš dulkka dáro- (ruota-), davvisáme-, julevsáme ja lullisámegielas/- gillii (ruotagielas/-gillii), dađi mielde guhte giella geavahuvvo sárdnestuolus.

Fágálávdegottiid čoahkkimiid leat dulkojuvvon davvisámegielas dárogillii, okta dulka juohke lávdegottis.

Fágálávdegottiin ledje dát áirasat 11.10.17 rádjái:

Pláná ja finánsalávdegoddi	
Ellen Kristina Saba, jodiheaddji	Olgeš
Toril Bakken Kåven, nubbijodiheaddji	Nordkalottfolket
Thomas Åhrén	NSR
Geir Johnsen	Bargiidbellodat
Aud Marthinsen	Frp
Hartvig Hansen	Sorjjasmeahtun
Marit Kirsten A. Gaup	Bargiidbellodat
Knut Inge Store	Bargiidbellodat
Jovna Zakarias Dunfjell	Åarjel-Saemiej Gielh
Anita P. Ravna	NSR
Ann-Mari Thomassen	NSR
Henrik Olsen	NSR
Viktor Inge Paulsen	NSR

Bajásšaddan- fuolahus ja oahppolávdegoddi	
Ellinor Marita Jåma, jodiheaddji	Åarjel-Saemiej Gielh
Lars Oddmund Sandvik, nubbijodiheaddji	Árja
Tor Gunnar Nystad	NSR
Kjellrun Wilhelmsen	Nordkalottfolket
Johan Vasara	Bargiidbellodat
Solveig Jensen	Bargiidbellodat
Ragnhild M. Aslaksen	Bargiidbellodat
Aili Kirste Solheim Strømeng	Olgeš
Sandra Márjá West	NSR
Christina Henriksen	NSR / SáB
Aili Keskitalo	NSR
Jørn Are Gaski	Bargiidbellodat
Fred-Rene Ø. Buljo	Árja

Ealáhus- ja kulturlávdegoddi	
John Kappfjell, jodiheaddji	Bargiidbellodat
Silje Karine Muotka, nubbijodiheaddji	NSR
Mathis Nilsen Eira	NSR
Beaska Niillas	NSR / SáB
Kirsti Guvsám	NSR
Lisa-Katrine Mo	Bargiidbellodat
Per Mathis Oskal	Bargiidbellodat
Per A. Bæhr	Johttisápmelaččaid listu
Marie Therese Aslaksen	Sámit lulde
Arthur Tørfoss	Frp
Isak Mathis O. Hætta	Dáloniid listu
Jan Åge Biti	Árja
Kjetil Romsdal	Nordkalottfolket

Maŋŋa válggaid 11.10 i 2017 ja váлгаáigodagas 2017-2021 leat fágalávdegottiin dat áirasat:

Pláná ja finánsalávdegoddi	
Cecilie Hansen, jodiheaddji	Guovddášbellodat
Ronny Wilhelmsen, nubbijodiheaddji	Bargiidbellodat
Runar Myrnes Balto	NSR
Aili Guttorm	NSR
Tor Gunnar Nystad	NSR
Thomas Åhrén	NSR
Karen Anette Anti	NSR
Klemet Erland Hætta	NSR
Tom Sottinen	Bargiidbellodat
Synnøve Søndergaard	Bargiidbellodat
Lars Filip Paulsen	Olgeš
Toril Bakken Kåven	Nordkalottfolket
Isak Mathis O. Hætta	Guovdageainnu Dálon searvi

Bajásšaddan- fuolahus ja oahppolávdegoddi	
Márjá-Liissá Partapuoli, jodiheaddji	NSR / SáB
Jørn Are Gaski, nubbijodiheaddji	Bargiidbellodat
Piera Heaika Muotka	NSR
Gunn Anita Jacobsen	NSR
Anne Henriette Reinås Nilut	NSR
Niko Valkeapää	NSR
Ann Karin Kvernmo	NSR
Nils Mikkelsen Utsi	NSR
Ellinor Marita Jåma	Åarjel-Saemiej Gielh
Elisabeth Erke	Bargiidbellodat
Kåre Olli	Bargiidbellodat
Kjellrun Wilhelmsen	Nordkalottfolket
Ann-Elise Finbog	Sámealbmot bellodat

Ealáhus- ja kulturlávdegoddi	
Bjørn Inge Mo, jodiheaddji	Bargiidbellodat
Nora Marie Bransfjell, nubbijodiheaddji	NSR
Mathis Nilsen Eira	NSR
Sandra Andersen Eira	NSR
Jovna Vars Smuk	NSR / SáB
Sandra Márjá West	NSR
Hans Ole Eira	Guovddášbellodat
Anders Somby jr.	Johttisápmelaččaid listu
John Kappfjell	Bargiidbellodat
Arild Pettersen Inga	Bargiidbellodat
Arthur Tørfoss	Frp
Tor H. Mikkola	Nordkalottfolket
Inger Eline E. Fjellgren	Árja

2017'is gitta 11.10 válggat ráddjai ledje Sámediggerádis dát áirasat:

Presideanta Vibeke Larsen	Sorjjasmeahtun
Sadjásašpresideanta Lars Filip Paulsen	Olgeš
Ráddelahttu Mariann Wollmann Magga	Bargiidbellodat
Ráddelahttu Per Mathis Oskal	Bargiidbellodat
Ráddelahttu Inger Eline Eriksen	Árja

Maŋŋa válgga 11.10 i 2017 ja válgaáigodagas 2017-2021 leat Sámediggerádis dát áirasat:

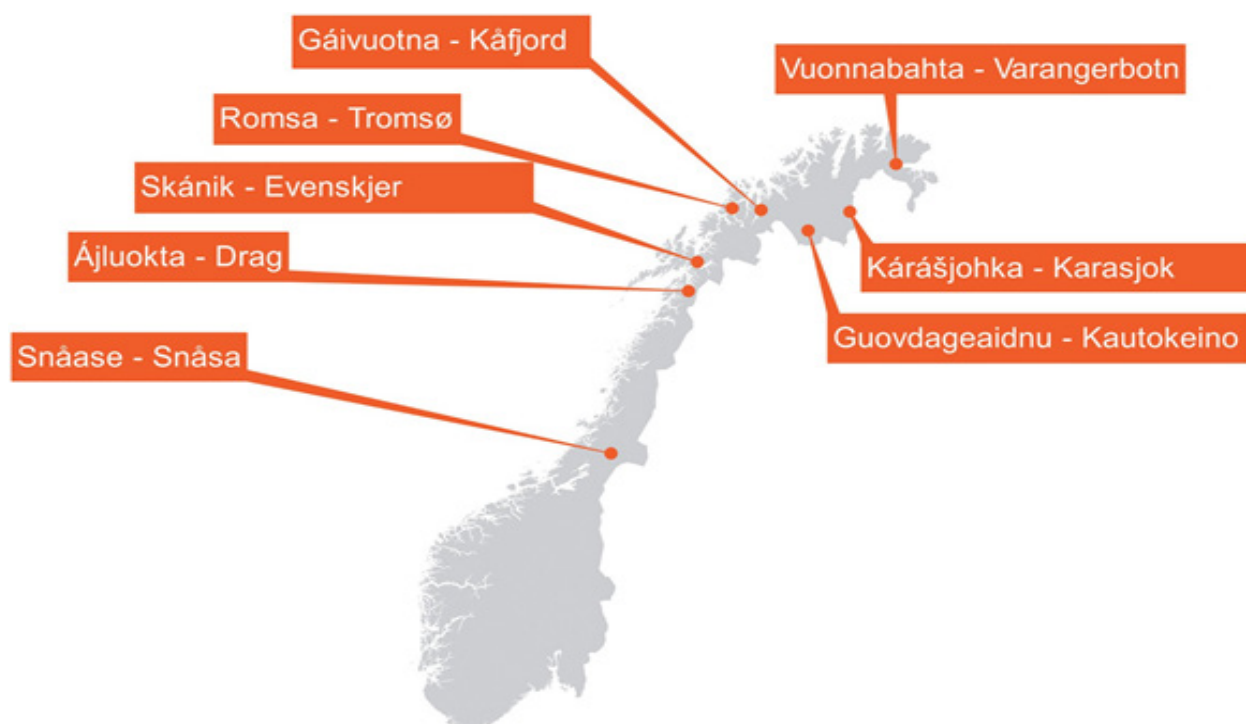
Presideanta Aili Keskitalo	NSR
Ráddelahttu Henrik Olsen	NSR
Ráddelahttu Silje Karine Muotka	NSR
Ráddelahttu Mikkel Eskil Mikkelsen	NSR
Ráddelahttu Berit Marie P. E. Eira	Johttisápmelaččaid listu

Sámediggeráđdi doaimmá Sámedikki “ráđđehussan” ja doaimmaha beaivválaš politihka.

1.2 Sámedikki hálddahus

Sámedikki hálddahus lea lávdaduvvon 8 iešguđet báikái. Sámedikki parlameantavisti ja váldohálddahus lea Kárášjogas. Kantuvrrat leat ásahuvvon deatalaš sámi guovlluide gos dat eanaš báikkiin juogadit lanjaid eará sámi ásahusaiguin. Dat addá sihke buriid fágabirrasiid ja deatalaš gealbobargosajiid smávva bargomárkaniin. Dasa lassin váikkuha lávdaduvvon kántorstruktuvra dasa ahte lea álkit fidnet bargiid ja dasa ahte bargit loktet bures go besse välljet bargosaji.

Sámedikki kántorbáikit

Sametingets hálldahuslaš organiseremin

Sámedikki hálldahuslaš lea okta stába ja 7 fágáossodaga. Fágáossodagat leat fas juogaduvvon iešgudet fágajuhkosiidda. Hálldahusa bajimus jođiheadđji lea direktivra Rune Fjellheim. Muđui lea bajimus jođihangottis čuovvovvas ossodatdirektevrrat:

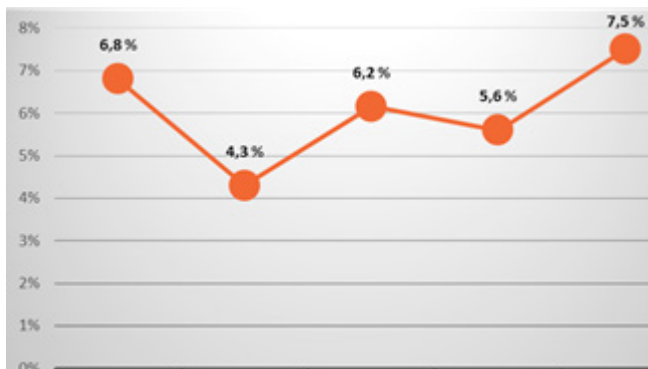
- Rávdná Buljo Gaup, Dievasčoahkkinstaba
- Inger Eline Eira Buljo, Bajásšaddan ja oahpahus
- Magne Svineng, Ealáhus-, Kultuvra ja dearvvašvuohta
- Anne Britt Klemetsen Hætta, Giella
- Jan Roger Østby, Gulahallan
- Tommy Somby, Hálldahus
- Sunniva Skålnes, Kulturmuittut, areála ja biras
- Hege Fjellheim, Vuoigatvuođat ja riikkaidgaskasaš áššit

2017:s oačču Sámediggi juolludusaid 6 iesgudet departemeanttas, mas Giella- ja ođasmahttindepartemeantta juolludus dagai 64 %. Dasa lassan oačču Sámediggi juolludusaid dáin departemeanttain 2017:s; Máhttodepartemeanta, Dálkkádat- ja birasdepartemeanta, Kulturdepartemeanta, Dearvvašvuođa- ja fuolahusdepartemeanta, Mánáid-, dásseárvo- ja searvadahttindepartemeanta ja Olja- ja energiijadepartemeanta.

Jahkeberggut lassánedje ovttain 2016 rájes go ledje 145,3 jahkeberggu nu ahte 31.12.17 muttus lea 142,3 jahkeberggu. Sohabealejuohku Sámedikki hálldahuslaš lea 67 % nissonat ja 33 % dievddut. Dievdduid lohku lea nježan 2 % 2016 rajis. Jođihangottis lea 55 % nissonat ja 45 % dievddut.

Sámedikki mihtomearri lea ahte dat buozalmasjávkan maid doavttir dieđiha, ii galgga leat stuorát go 5,6 %. Doaktára dieđihan buozalmasjávkan lea lassánan 6,2 proseanttas 2015:s 5,6 prosentii 2016:s ja 7,5 proseanta 2017:s. Dát lea bajábeal mihtuid ja sivván dasa daida guhkesáiggebuozalmasvuohta. Vuolábealde oaidnit mo doaktára dieđihan buozalmasvuohta lea rievdan áigodagas 2013 - 2017.

Turnover Sámedikkis 2016:s lei 4,2% ja 2017:s lei fas lassanan 12,5 prosentii. Dát mieldisbukta ahte 100 Sámedikke bargiin lea 12 geat eai lea barggus Sámedikkis jagi mañnel.

Buozalmasjavkan statistihkka

1.3 Sámedikki internehta statistihkka

1.3.1. Statistihkka Sámediggi neahttasiidu 2017

Sámediggi almmuhii ođđa neahttasiiddu álgo geahčen 2017. Neahttasiidu lea ráhkaduvvon ovttas Netlife Research AS:in. 2017:s ledje 180 094 galledeami neahttasiiddu. Dat lea olles 35 % lassáneapmi. 2016:s ledje 133 033 galledeami Sámedikki neahttasiidui. Ledje 95 831 sierranas geavaheaddji dan ektui go ovddit jagi ledje 76 401 sierranas geavaheaddji. Dat mearkkaša 25 % lassáneapmi. Siidočájehemiid lohku lassánii maid 31 proseanttain 492 839 rájes 375 705 rádjai.

Juohke geavaheaddji siidočájehheapmi lea sullii nu mo ovdal. Statistihkka čájeha ođđa geavaheaddjit lasihit johtolaga. Dat mearkkaša ahte gaskamearálaš geavaheaddji geavaha seamma ollu áiggi neahttasiiddu go ovdal, muhto mii leat ožžon ollu eanet geavaheddjiid.

Johtolat boahtá vuosttažettiin ohcanmohtoris (Google) ja doppe mii oazžut sullii beali min galledemiin. Mii oaidnet 20 % johtolatlassáneami sosiála mediain.

Go guoská min sisdollui, de lea ovdasiidu eanemus bivnnut ja dat dahká su. 27 % buot johtolagas. Dasto boahtá “Doarjagat ja stipeanddat” nubbin su. 3 proseanttain johtolagas. Goalmmát ja njealját sadjai bohtet válgasiiddu ja čáliheapmi jienastuslohkui. Dasto boahtá siiddu “Sámedikki birra” ja siidu “Lágideamit”. Dát statistihkka čájeha ahte lea stuorra beroštupmi sisdollui, go johtolat juohkása miehtá hui ollu siidduid. Eai leat dušše moadde siiddu mat čájehit stuorra johtolaga.

Go guoská geografijii, de lea čielgasit Norgga johtolat mii lea stuorámuš ja dahká 92 % buot galledemiin. Dasto boahtá Ruotta (2 %), USA (1,2 %) ja Suopma (1 %). Go mii geahččat Norgga dárkilat, de mii oaidnit ahte johtolat Finnmárkkus dahká 33 % johtolagas ja Oslo fas 20 %. Dasto Romssa fylka 11 % ja Nordlándá 6 %.

Go guoská neahttalohkkiid geavaheapmái, de mii oaidnit ahte 40 % geavahit Chrome ja 22 % fas geavahit Safari. Explorer lea goalmmát sajis 17 proseanttain ja Firefox 8 proseanttain.

Mis lea ain enaš min johtolagas desktopas, muhto dat rievda miedaid miedaid. 2017:s lei 67 % desktopas mii lea njedjan 74 proseanttas 2016:s. Sivvan dasa lea mobiila ovttagaid lassáneapmi mas mis lea lassáneapmi 25 prosentii 19 proseanttas 2016:s. Breahtat leat leamaš dássidat su. 6,5 % goappašiid jagiid.

1.3.2. Statistihkka sosiála mediain 2017

Sámediggi geavahan Facebook, Twitter, Instagram og YouTube.

1.3.3. Facebook

Liikoncoahkkalemiid ovdáneapmi:

1.1.2017: 5008

1.1.2018: 6030

Dás lea liikoncoahkkalemiid logu ovdáneapmi mañimus guovtti jagis, 1.1.16 rájes 4.1.18 rádjai:

Čuovvut

57 % čuovvuin leat nissonat ja 41 % leat albmát.

23 % leat gaskal 45-54 jagi, 20 % leat gaskal 35-44 jagi, 18 % leat gaskal 25 ja 34, 17 % leat gaskal 55-64 jagi, 10 % leat 65+ jagi ja 8 % leat 18-24 jagi.

4512 leat Norggas, 508 leat Ruotas, 241 leat Suomas, 137 leat USA:s, 63 leat Duiskkas, 53 leat Ruoššas, 47 leat Dánmárkkus, 30 leat Espánnjas, 26 leat Polskkas, 25 leat Stuurra-Británnias.

Norgga čuovvut: 644 Oslos, 470 Romssas, 398 Kárášjogas, 366 Guovdageainnus, 263 Álttás, 128 Tráantes, 114 Birggonis, 90 Nordlánddas, 76 Leavnnjas

Olaheapmi

Ollislaš olaheapmi (galle olbmot leat oaidnán doaimma siiddu oktavuodas):

Gaskamearálaččat áigodagas 1.1.17-1.1.18: 3308

Gaskamearálaččat ovddit áigodagas 1.1.16-1.1.17: 2172

Eanemus 5 olaheami sáhkavuorus:

- Sáhkavuorut govaiguin 8. Sámedikki rahpanbeaivvi: olahan 37 698 olbmo
- Video mas Vibeke Larsen iežas sámediggeráđiin lávlu Nuoraj-TV:s: olahan 32 831 olbmo
- Video giđđaloddema birra: olahan 23 429 olbmo
- Ođđa sámediggeáirasiid govva: olahan 19 168 olbmo
- Video – ávžžuhus čálihit iežas jienastuslohkui: olahan 18 500 olbmo

1.3.4. Instagram

925 čuovvu. 70 % nissonat, 30 % albmát. Eanaš čuovvut leat ahkejoavkkus 25-34 ár.

Eanaš eksponeremat (oktiibuot galle geardde sáhkavuorru lea čájehuvvon) leat leamaš ođđa sámediggeáirasiid govvii, mas leat 2052 eksponerema ja 130 váimmu.

Instagrámmas oaidnit dušše statistihka mañimus vahkus.

1.3.5. Twitter

2672 čuovvu, 51% nissona, 49% albmát.

Twitteris oaidnit dušše statistihka maŋimus mánus ja vahkus, statistihka mánuid mielde.

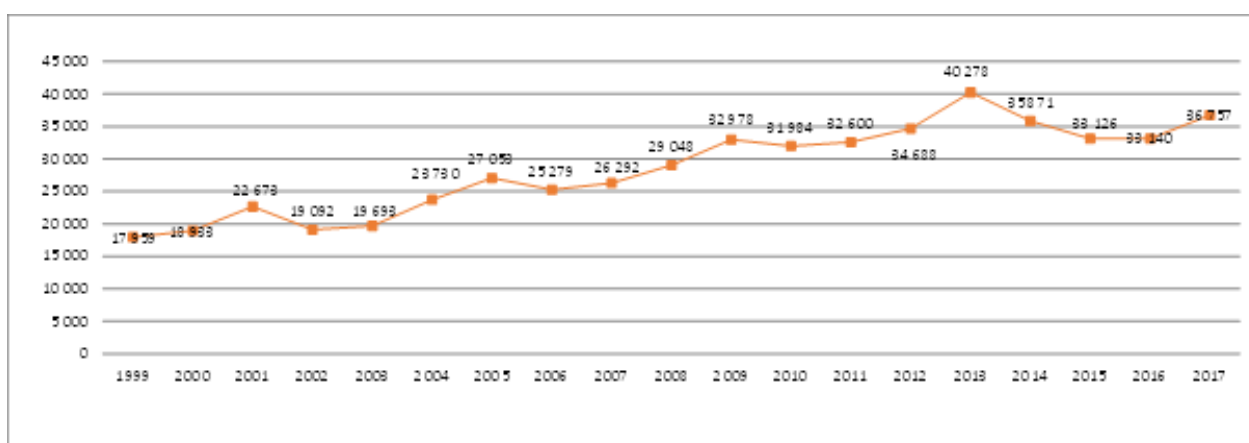
1.4 Čoavddalogut

Čoavddalogut 2015-2017	2015	2016	2017
Juolluduwon oktiibuot	428 590 000	437 601 000	465 691 000
Váikkuhangaskaoamit oktiibuot	284 656 795	297 432 590	300 150 255
-Váikkuhangaskaoamiid oassi buot juolludemin	66,4 %	68,0 %	64,5 %

Politihkalaš ja hálddahaslaš dási doaibmagolut	140 881 710	143 861 933	159 931 301
Politihkalaš dási doaibmagolut	6,8 %	7,2 %	7,8 %
Hálddahaslaš dási doaibmagolut	26,1 %	25,7 %	26,5 %
Bálkágolut jahkebergguid vuodul háld.dássi	536 374	634 483	600 706
Hálddahasla bálkáoassi hálddahasla doaibmagoluid ektui	69,2 %	79,7 %	69,2 %

Geasulogut 2015-2017	2015	2016	2017
Váidagiid lohku	31	25	25

Jahkebergguid lohku	143,3	145,4	142,3
- Nissoniid lohku	64 %	65 %	67 %
- Dievdduid lohku	36 %	35 %	33 %

Govadat čajeha man ollu dokumeanttat registrerejuvojit Sámedikki arkiivii.

3. oassi - jagi doaimmat ja bohtosat, Váikkuhangaskaoamit, doaimma politihkalaš ja hálldahusa dásis reviderejuvvon bušeahta ektui

Jagi 2017 rehketoallu čalmmustuvvo reviderejuvvon 2017 bušeahta ektui.

Čujuhit Sámedikki reviderejuvvon 2017 bušehtii, áššái 19/17, mearriduvvon geassemánu 1. b. 2017, mas bušeahtta 2017 lea ođđasis juogaduvvon

	Rehketdoallu	Bušeahtta 2017	Erohus	% erohus
Doaimbaboáđut				
Departemanttaid juolludusat	465 691 000	465 691 000	0	0,0 %
Doaimbaboáđuidd submi	465 691 000	465 691 000	0	0,0 %
Váikkuhangaskaoamit				
Váikkuhangaskaoamit	300 150 255	302 511 238	2 360 983	0,8 %
Váikkuhangaskaoamit submi	300 150 255	302 511 238	2 360 983	0,8 %
Doaimmagolut				
Politihkalaš dási doaimma	36 326 978	36 576 000	249 022	0,7 %
Hálldahusa doaimma	123 604 324	124 027 000	422 676	0,3 %
Doaimmagolut submi	159 931 301	160 603 000	671 699	0,4 %
DOAIBMABOÁÐUS	5 609 444	2 576 762	3 032 682	
Jahkebothosa geavaheapmi				
Eará iežas kapitálie	-5 609 444			
Geavaheami supmi	0			

1.4.1. Departemeanttaid juolludusat

Departemeanttaid juolludisaid juohkin lea ná:

	Rehket- doallu	Bušeahhta 2017	Erohus	% erohus
Gielda- ja ođasmahttisdepartemeanta - GOD	304 167 000	304 167 000	0	0,0 %
Máhttodepartemeanta - MD	42 551 000	42 551 000	0	0,0 %
Máhttodepartemeanta - MD	16 565 000	16 565 000	0	0,0 %
Máhttodepartemeanta - MD - Váibmogiella	5 000 000	5 000 000	0	0,0 %
Dálkkádat- ja birasdepartemeanta - DBD	3 541 000	3 541 000	0	0,0 %
Kulturdepartemeanta - KD	81 900 000	81 900 000	0	0,0 %
Dearvašvuoda- ja fuolahusdep. DFD	5 547 000	5 547 000	0	0,0 %
Mánáid-, dásseárvo- ja searvadahttindep.	1 000 000	1 000 000	0	0,0 %
Submi	460 271 000	460 271 000	0	0,0 %
Sámeálbmot foanda	5 420 000	5 420 000	0	0,0 %
Submi	465 691 000	465 691 000	0	0,0 %

Sámedikkis lei áššis 19/17, Sámedikki 2017 reviderejuvvon bušeahhta, juolludus oktiibuot 465 691 000 ru.

Lassin juolludusaide mat leat bajábealde namuhuvvon, lea Sámediggi ožžon lassejuolludusaid ja doarjaga mat leat fievrriiduvvon sisabohtun eará váldopoasttaid vuolde rehketdoalus.

Čilgehus	Juolludan	Submi
NÁČ 2016:18 - Váibmogiella	GOD	1 000 000
Sámi valáštallan	GOD	750 000
Riikaidgaskasaš bargu	OD	1 100 000
Gáhttet ráfáidahtton priváhta vistiid	Riikaantikvára	2 200 000
Sámi viesuid identifiseren- ja registreren Norggas	Riikaantikvára	4 200 000
Kulturhistorjjálaš eanadahkki Romssa fylkkas masa lea nationála beroštupmi (KULA)	Riikaantikvára	100 000
Válljejuvvon arkeologalaš kulturmuittuid ja kulturbirrasa suodjalanprográmmii	Riikaantikvára	495 000
Válljejuvvon arkeologalaš kulturmuittuid ja kulturbirrasa suodjalanprográmmii	Riikaantikvára	32 000
Giellagaldu	Romssa fylkkasuohkan	750 000
Tráante 2017	Tráante tjielte	480 000
Tráante 2017	Davvi- Trøndelága fylkkasuohkan	280 000
Tráante 2017	Lulli-Trøndelága fylkkasuohkan	280 000
Tráante 2017	Nordlándda fylkkasuohkan	100 000
Sum		11 767 000

1.4.2. Váikkuhangaskaoapmereketdoallu 2017

	Rehket- doallu	Bušeahhta 2017	Erohus	% erohus
Giella	82 493 074	83 788 000	1 294 926	1,5 %
Ovttasbargošiehtadusat	2 703 616	1 500 000	-1 203 616	-80,2 %
Máhttu	43 305 032	45 134 000	1 828 969	4,1 %
Areálat, biras ja dálkkádat	1 339 151	1 250 000	-89 151	-7,1 %
Ealáhus	32 786 248	33 068 000	281 752	0,9 %
Kultuvra	125 841 427	125 470 238	-371 189	-0,3 %
Kulturmuutosuodjalus	2 698 259	3 175 000	476 740	15,0 %
Dearvvašvuolta ja sosiála	2 973 202	3 185 000	211 798	6,6 %
Eará doaibmajut	4 387 000	4 387 000	0	0,0 %
Riikkaidgaskasaš ovttasbargu	1 623 246	1 554 000	-69 246	-4,5 %
Submi	300 150 255	302 511 238	2 360 983	0,8 %

Oktiibuot čájeha váikkuhangaskaoapmereketdoallu 2017 badjelbáhca mii lea 2 360 983 ru.

Sámediggeráđdi juogada ohcanvuđot váikkuhangaskaomiid Sámedikki bušeahtha siskkobealde, earret daid váikkuhangaskaomiid mat leat biddjojuvvon dievasčoahkkinjodihangotti geavahussii.

2017:s lea fápmudus movt ođđasis geavahit, geavahuvvon vuolláibáhca gokčamii ovttaskas doarjjapoasttain eará doarjjapoasttaid ektui main lea leamaš badjelbáza, gč. tabealla vuolábealde. Dievasčoahkkimii lea diedihuvvon dán birra ráđi diedáhusa bokte 2017 juovlamánus.

1.4.3. Earáláhkai geavaheamit

Sámediggeráđđi mearridii čakčamánuš ja skábmamánuš áššiin SR 188/17 ja SR 216/17 earáláhkai geavahemiid rehketdoalus. Dán birra diedihuvvui rádi diedáhusas dievasčoahkkimii 2017 juovlamánuš.

Čilgehus	Bušeahhta 2017	Ruđaid maid sáhtta earaláhkai geavahit	Gevahuvvo dáidda poasttaide 31.08.17	Ruđaid maid sáhtta earaláhkai geavahit	Gevahuvvo dáidda poasttaide 31.10.17	Bušeahhta 2017 manjá rievdade-miid
11000 Giel-laproševtta	3 310 000	0	723 000	0	1 000 000	
11100 Stipeanda ohppiide geain lea sámegiella fágan joatkkaskuvllain	3 000 000	-323 000	0	0	0	
12000 Sámi giellagáldu	3 000 000	0	0	-800 000	0	
13100 Giella-iskadeapmi	400 000	-400 000	0	0	0	
Submi giella	9 710 000	-723 000	723 000	-800 000	1 000 000	
21000 Doarjagat oahppodeavvoráhkadeapmái	19 740 000	0	0	-737 000	0	
21110 Stipeanda alit ohppui	2 450 000	0	0	0	686 000	
21130 Doarjja árbedihtui ja sámi meahccegeavaheapmai vuodđoskuvllas	500 000	-100 000	0	0	0	
21200 Sámi mánáidgárdit ja ossodagat	7 341 000	0	0	-1 000 000	0	
21210 Doarjja sámi giella-oahpahussii	2 739 000	0	0	-316 000	0	
21220 Prošeaktat ja ovddidanbargu	2 739 000	0	0	0	847 000	
21230 Pedagogaláš ávdnasat	1 539 000			-247 000	0	
21300 Árbediehtu	1 000 000	0	0	-433 000	0	
22900 Oktasaš skuvla Sirpmá bajásšaddanguovddáš ja Ohcejohka	500 000	-100 000	0	0	0	
Submi máhttu	38 548 000	-200 000	0	-2 733 000	1 533 000	

15015 Vilgesvár-ri	170 000	-217 000	0	0	0	
17100 Doarjja kulturdoaimmaide	3 610 238	-713 000	0	0	0	
17300 Doarjja dáidda- ja kulturgaskkustanarenaide	1 509 000	0	1 030 000	0	0	
17500 Konferánsa sámi girjjálašvuoda ja kultuvrra birra	100 000	0	100 000	0	0	
Submi kultuvra	5 389 238	-930 000	1 130 000	0	0	
40000 Doarjagat vuodđoeláhusaide	5 500 000	0	1 100 000	0	400 000	
40510 Doarjja ealáhusaide ja fitnogatovddideapmái	5 400 000	0	1 100 000	0	200 000	
40511 Lotnolasjg meahcástanealáhusaide	2 200 000	-2 200 000	0	0	0	
41002 Sámi kulturealáhusat	1 000 000	0	300 000	0	0	
41011 Sámi mátkkoštanealáhusat - Prošeakta	1 000 000	-500 000	0	0	0	
41012 Sámi mátkkoštanealáhusat - ohcanvuđot doarjja	1 000 000	0	200 000	0	100 000	
41054 Gelbbolašvuohta, oahpáhus, kurssat	400 000	0	0	-300 000	0	
41061 Hospiteren	100 000	0	0	-100 000	0	
Submi ealáhus	16 600 000	-2 700 000	2 700 000	-400 000	700 000	
45000 Doarjja regionálaovddidanprošeavttaide	1 500 000	0	0	0	700 000	
Submi ovttagbargošiehtadusat	1 500 000	0	0	0	700 000	
Submi váikkuhangaskaoamit		-4 553 000	4 553 000	-3 933 000	3 933 000	

Konsultašuvnnat

Obbalašlistu konsultašuvnnain mat čadahuvo 2017is

Ášši	Konsultašuvdnoasálaš	Stáhtus	Boađus
Guovloodastus – guovllu álbmotválljendási odđa juohkin	Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Gulaskuddancealkámuš – Bajimuš oassi – árvvut ja prinsihpat vuodđooahpahusas	Máhttodepartemeanta (Hálddaha dásis)	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Bajimuš oassi – árvvut ja prinsihpat vuodđooahpahusas	Máhttodepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Prográmmaplána sámi dutkanprográmmii III	Dutkanráđđi	Loahpahuvvon	Ii sohppojuvvon
Prográmmaplána P-SÁMI III várás	Dutkanráđđi	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Oktasaš rámmaplána dearvvašvuoda- ja sosiálahágaohppui	Máhttodepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Guovlu – ja gieldaodastus –gieldajuohku	Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Hálddašanovdasvástádus ruđain muhtun doaibmajuid čuovvuleapmái Sámegeala doaibmáplána Norlánda Fylkkamánnis Sámediggái	Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Ođđa bušehttamálla Sámedikki várás	Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta	Dahkkujuvvomin	Konsultašuvnnain ii gergojuvvon.
Ođđa rámmaplána mánáidgárdái	Máhttodepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Láhkaásahusat mánáidgárdeoahpahusa ođđa rámmaplánii	Máhttodepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Barggahandokumeantat allaskuvllaide ja universitehtaide main lea sámi oahpahus	Máhttodepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Boahteáiggi mánáidgárdi (2018-2022) gelbbolašvuoda strategiija ođasmahttin barnehage	Máhttodepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Boađusielggademiid njuolggadusaid rievdeapmi	Biras- ja dálkkádatdepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Konsultašuvnnat guolástusregulerema siskobealde 2018	Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta/ Guolástusdirektoráhta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Evttohus bajimuš bivdoeari bajideamis riddofatnasiin joavkkus 11-15 mehtera, ja 8 bivdoeari mat leat badjel 15 mehtera	Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta	Loahpahuvvon	Ii sohppojuvvon
Gonagasreabbábivddu birra 2018:s	Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta	Ášši jahkásaččat	Ii sohppojuvvon
Distriktbivdoeari fievrreapmi dorski várás – Gáŋgaviikka ja Davsesiidda gielddat	Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Geahččalan reahkavivdu	Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta / Guolástusdirektoráhta	Meannuduvvomin	Sohppojuvvon
Guolástus Riddobivdoearis 2018:s	Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta / Guolástusdirektoráhta	Ášši jahkásaččat Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Ráđdehusa Mearrastrategiija ealáhusovddideapmái	Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Riddobivdoeari geavaheami birra – Bargjoavkoraporta maid EGD ja Sámediggi leat ráhkadan	Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta	Dahkkujuvvomin	Konsultašuvnnat eai leat gergojuvvon
Sierra riddobivdoeari sajušteapmi 2 000 tonna sallit rabas jovkui	Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta	Dahkkujuvvomin	Konsultašuvnnat eai leat gergojuvvon
Proseassa loahpaheapmi odđa láhkaásahusa mearrideamis mii guoská diedihangeatnegas guolástussii anadromalaš luossabivddus	Birasdirektoráhta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Stuorradiggediedáhus boazodoalu birra	Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta	Loahpahuvvon	Ii sohppojuvvon
100-jahkeráji rievdeapmi kulturmitolágas	Dálkkádat- ja birasdepartemeanta	Loahpahuvvon i januar 2018	Sohppojuvvon
Guovloodastus, kulturmitosuođjaleapmi	Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Nationála dearvvašvuoda- ja buohcciviesoplána	Dearvvašvuoda- ja fuolahusdepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Barggahandokumeantat jahkái 2018 regionála dearvvašvuodadoaimmahagaid várás	Dearvvašvuoda- ja fuolahusdepartemeanta	Loahpahuvvon	Ii sohppojuvvon

Ášši	Konsultašuvdnoasálaš	Stáhtus	Boadus
Buohcciruovttuid ja ruovttubálvalusa ovddidanguovddáža organiseren sámii álbmoga várás	Dearvvašvuoda- ja fuolahusdepartemeanta	Dahkkoujuvomin	Konsultašuvnnat eai leat gergojuvvon
Juolludusreive mánáidsuodjalusa siskkoibealde 2017	Mánáid- ja dáseárvodepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Konsultašuvdnanjuolggadusat sámelágas	Giella- ja odasmahttindepartemeanta	Dahkkoujuvomin	Konsultašuvnnat eai leat gergojuvvon
Ruvkedoaimma Nussiris ja Gumpenjunis	Dálkkádat- ja birasdepartemeanta	Dahkkoujuvomin	Konsultašuvnnat eai leat gergojuvvon
Oktasaš dáseárvo- ja vealahánláhka		Loahpahuvvon	Ii sohppojuvvon
Nationála rámma bieggafápmui nannámis	Norgga čázádat- ja energiijadirektoráhta	Dahkkoujuvomin	Sohppojuvvon
Sáltoduoddara-Svartisen álbmotmeahci viiddideapmi ja odasmahttin	Birasdirektoráhta	Loahpahuvvon	Ii sohppojuvvon
Reipkrokelva	Norgga čázádat- ja energiijadirektoráhta	Loahpahuvvon	Ii sohppojuvvon
Mellomdalelva	Norgga čázádat- ja energiijadirektoráhta	Loahpahuvvon	Ii sohppojuvvon
Smalakelva	Norgga čázádat- ja energiijadirektoráhta	Loahpahuvvon	Ii sohppojuvvon
Vasselva	Norgga čázádat- ja energiijadirektoráhta	Loahpahuvvon	Ii sohppojuvvon
Leirbukta kraftverk	Norgga čázádat- ja energiijadirektoráhta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Lavangselva kraftverk	Norgga čázádat- ja energiijadirektoráhta	Dahkkoujuvomin	Sohppojuvvon
Stokkfjellat vindkraftverk	Oljo- ja energiijadepartemeanta	Loahpahuvvon	Ii sohppojuvvon
Kopperå vindkraftverk	Oljo- ja energiijadepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Stikkelvika kraftverk ja Kjerringvatnet reguleren (Sámediggi searvvai áicin konsultašuvnnain orohagain)	Oljo- ja energiijadepartemeanta	Váiddameannudeamis Oljo- ja energiija-departemeanttas	Ii sohppojuvvon
Øvre Foldvik kraftverk	Norgga čázádat- ja energiijadirektoráhta	Dahkkoujuvomin	Konsultašuvnnat eai leat gergojuvvon
Småkraftpakke Beiarn	Norgga čázádat- ja energiijadirektoráhta	Dahkkoujuvomin	Konsultašuvnnat eai leat gergojuvvon
Småkraftverk i Namsskogan	Norgga čázádat- ja energiijadirektoráhta	Dahkkoujuvomin	Konsultašuvnnat eai leat gergojuvvon
Konsultašuvdna eanaeiggátovddastusain Skarvan ja Røltaldalen ja Sylan álbmotmeahci geahččalanortnega ektui	Dálkkádat- ja birasdepartemeanta	Loahpahuvvon	Ii sohppojuvvon
Meahccesuodjaleapmi	Dálkkádat- ja birasdepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Hålogalandsvegen	Stáhta Geaidnodoaimmahat/ Giella- ja odasmahttindepartemeanta	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon
Evenes girdinhámman	Suodjalusvistit / Giella- ja odasmahttindepartemeanta	Dahkkoujuvomin	Konsultašuvnnat eai leat gergojuvvon
Sámegeielaid registreren lea mielde Álbmotregistaris	Finansdepartementet	Loahpahuvvon	Sohppojuvvon

1. Giella

Váldomihttomearri:

- Buot sámiide galget sihkarastojuvvot vejolašvuodaid geavahit sámi giellaarenaid, sámi bálvadásfálaldagaid ja geavahit iežaset giela.

Čoahkketabealla - giella

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Sámegiela geavaheapmi	72 429 036	73 878 000	1 448 964
Sámegielaidda ovddeapmi	4 572 700	3 310 000	-1 262 700
Movttidahttindoaimmat	3 314 758	3 600 000	285 242
Sámi Giellagáldu	2 176 579	3 000 000	823 420
Submi	82 493 074	83 788 000	1 294 926

1.1 Sámegiela geavaheapmi

Čoahkketabealla - sámegiela geavaheapmi

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Guovttegielatvuodadoarjagat gielddaide	46 453 975	46 824 000	370 025
Guovttegielatvuodadoarjagat fylkkagielddaide	5 113 000	5 200 000	87 000
Nuortalaš giela ealáskahttin	0	200 000	200 000
Sámi giellaguovddážat	20 155 000	20 034 000	-121 000
Giellaiskkadeapmi	0	400 000	400 000
Tearbma- ja báikenamma kursa	277 838	324 000	46 162
NÁČ 2016: 18 - Váibmogiela čuovvoleapmi	429 223	896 000	466 777
Submi	72 429 036	73 878 000	1 448 964

1.1.1. Guovttegielatvuodadoarjja gielddaide - njuolggadoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Sámi álbmogis sámegiela halddahusguollus lea duohta vejolasvuohka geavahit sámegiela almmolaš hálddašemi bálvalusain*

Poastta badjebáza mii lea kr 370 025 vuolga ruovttoluotta geassimis dán gielddain; Divttasvuotna, Gáivuotna ja Kárašjohka.

Sámegiela hálddašanguovlu suohkanat ja fylkkasuohkanat leat dehálaš ovttasbargoosálaččat sámegiela nannenbarggus. Suohkanat sámegiela hálddašanguovllus galget láhčit dili nu ahte sápmelaččat galget beassat seailluhit ja ovddidit gielaset, sámelága giellanjuolggadusaid mielde. Sámediggi juolluda guovttegielatvuodadoarjaga suohkaniidda vai suohkanat bastet doallat sámelága giellanjuolggadusaid ja ovddidit sámegiela

Sámediggi lea johttan ja fitnat hálddašanguovlu suohkaniid galledeamen. Fáddan politihkalaš čoahkkimiin lea leamaš suohkaniid ovddasvástáduš ja Sámedikki vuordámušat suohkaniidda hálddašit guovttegielatvuodadoarjaga ja sámegiela doaimmaid ovddidit

Sámediggi lea ođastan doarjjaeavttuid buoridan dihte suohkaniid gielladoaimmaid ja giellaovddideami. Sámediggi bovdii čoahkkimiidda buot hálddašanguovllu suohkaniid ja fylkkasuohkaniid, ja lágidii čoahkkimiid Værnesas, Romssas ja Kárašjogas, ja buot suohkanat ja fylkkasuohkanat čuvvo čoahkkimiid doppe gos sidjiide heivii.

Čoahkkimis lei fáddan golbma jagi doaibmaplána 2018-2020 maid suohkanat daid ođđa njuolggadusaid mielde galget hábmet, ja čuovvulit. Suohkanat ja fylkkasuohkanat leat dál hábmen golbma jagi plánaid mat čájehit suohkaniid áigumušaid ja mihtuid sámegiela ovddidanbarggus, ja sámegiela ovddidandoaimmaid mat leat heivehuvvon mánáidgárdde- ja skuvllaáigi mánáide.

Ođđa suohkan hálddašanguovllus geassemánu 2017 rájes lea Aarporte suohkan.

Muđui lea lea Giella - ja ođasmahttindepartemeanta sádden sámelága giellanjuolggadusaid lánkaásahusrievdadusevttohusa gulaskuddamii dan olis go Plassje suohkan lea ohcan beassat sámegiela hálddašanguovlui. Sámediggi lea maid ožžon dieđu ahte Skániid suohkana suohkanstivra lea guovvamánus 2017 mearridan ohcat beassat mielde sámegiela hálddašanguovlui, ja das lea hui ollu mearkkašupmi sámegiela ovdáneami dihte.

NOU 2016:18 váibmogiella čuovvoleami olis lea Sámedikki juovlamánu dievasčoahkkimis giedahallan ášši Suohkankategoriijat - Sámi giellaguovllut mas lea mearriduvvon ahte Sámegiela hálddašanguovlu rievdaduvvo sámi giellaguovlun.

1.1.2. Guovttegielatvuodadoarjja fylkkagiellaide - njuolggadoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri

- *Sámi albmogis galgá duođas leat vejolasvuohta geavahit sámegiela gi deaivadit almmolaš institušuvnnaiguin.*

Poastta badjebáza mii lea kr 87 000 vuolga ruovttoluotta geassimis Finnmárkku fylkkagielladas.

Fylkkasuohkanat sámegiela hálddašanguovllus ožžot guovttegielatvuodadoarjaga čuovvulit sámelága giellanjuolggadusaid ja ovddidit sámegiela. Sámediggi lea lágidan čoahkkimiid hálddašanguovllu suohkaniiguin ja fylkkasuohkaniiguin, mas lea leamaš fáddán 3-jagi plánat.

Sámediggi ja fylkkasuohkanat leat ođasmahttime ja ovttahttime regionala ja giellaovttasbargašiehtadusaid gaskal Sámedikki ja fylkkasuohkaniid, ja dan olis leat dollon hálldahuslaš bargočoahkkimat fylkkasuohkaniiguin. Sámediggeráđdi ja Romssa fylkkasuohkan lea doallan čoahkkima ovttasbargašiehtadusa birra Sámedikki ja Romssa fylkkasuohkana gaskkas. Lea maid leamaš politihkkalaš čoahkkin gaskal Sámedikki ja Trøndelaga fylkkasuohkana.

Sámediggi oassálastti Romssa fylkkasuohkana sámekonferánssas 2017 mas lei guovddázis regiovdnareforpma sámi dimenšuvdna, duohtavuohta- ja seanadankommišuvnna mearkkašupmi Romsii, ja "Váibmogiella" NAČ čuovvoleapmi. Konfereansas lei maid gažaldat dan ektui mii guoská ovttasbargašiehtadusa ođasmahttimii gaskal Romssa fylkkasuohkana ja Sámedikki.

Konferássa oasseváldit ledje sámi birrasat Romssa fylkkas, politihkkárat ja almmolaš eiseválddit ja maid organisašuvnnat ja lágádušat mat barget sámi áššiiguin.

1.1.3. Ealáskahttit nuortalašgiela - prošeakta

Nuortalaš giela ealáskahttime ovddidedje áirasat dievasčoahkkimis dalle go Sámedikki 2017 bušeahtta meannuduvvui. Sámediggi lea geahččalan vuolggahit ovttasbarggu nuortasámi birrasiin álggahan dihtii ealáskahttinprošeavtta singuin, muhto dat ii leat lihkestuvvan. Biras lea unni ja nuortasámi musea rahppojuvvui 2017:s masa manne ollu sin resurssat. Badjebáza poasttas 200 000 ru bohtá das go eai leat leamaš resurssat fágabirrasis prošeavtta čuovvuleapmái.

Okta oassi nuortalašgiela ealáskahttinbarggus lea ahte Sámediggi lea šiehtadallagoahtántranskriberet Isak Saba čohkkejuvvon teavsttaid nuortalašgillii. Sámediggi lea šiehtadan ahte 23 leuđđ galget heivehuvvot otná nuortalašgiel čállinvuohká. Leuđdat leat čohkkejuvvon Njávda guovllus.

1.1.4. Sámi giellaguovddažat - njuolggadoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri

- *Sámi giellaguovddažat barget árijjalaččat ovdanahttit sámegiela iežaset guovlluin*

Poastta vuolláibáza mii lea kr 121 000 vuolgá badjelmeare geavaheamis.

Sámi giellaguovddažat leat sádden 3 jagi doaibmaplánaid Sámediggái gos čájehit sin gielladoaimmaid. Giellaguovddašdoarjaga oassin lea aktivitehtadoarjja, mii galgá adnot giellakurssaide ja giellaarenaide. Plána bokte goziha Sámediggi ahte doarjaga mihttu olahuvvo. Giellaguovddažat lea Sámedikki dehálemos ovttasbargoguoimmit sámegiela seailluheamis ja ovddideamis, ja giellaguovddažat dahket earenoamáš dehálaš barggu sámi guovlluin. Giellaguovddažiid doaimmaid bokte lágiduvvojit olu giellaarenat ja giellakurssat, ja sámi álbmot beassá geavahit iežaset sámegiela giellaguovddažiid doaimmaid bokte.

Sámediggi lea hui ilus go eanet giellaguovddažat ilbmanit Sámis. Dán jagi leat Sijti Jarng, Oslo ja Bådåddjos ožžon doarjaga sámegiel doaimmaide mat lea vuodđun ásahtit sámi giellaguovddaža.

1.1.5. Giellaiskadeapmi - prošeakta

Poastta badjebáza mii lea kr 400 000 vuolgá das go hálddahus ieš leš lea čadahan questbacka ja sádden ávdnasiid sámi statistihka fágalaš analysajovkui čuovvuleapmái. SSB lea 2017:s dahkan metodaovddidanoahpu geahčadan dihte vejolaš metoda mainna ráhkadivččii statistihkalaš populašuvnna mii sáhtašii lea vuolggasadjin giellaiskkademiide Norggas.

Sámediggi lea čadahan giellaiskkadeami 1996 iskkadeami vuodul masa leat lasihuvvon ođđa gažaldagat ja mas maid leat mielde dat gielddat mat dan rájes leat šaddan giellahálddašanguovlun. Nu lea dál vejolaš sihke buohtastahttit dálá almmolaš giellageavaheami dainna diliin mii lei 20 jagi dassái gielddaid hálddahusas ja maiddá oazžut ođđa gielladieđuid almmolaš giellageavaheami birra mat adnojuvvojit deatalažžan.

1.1.6. Terminologija- ja báikenammakursa

Poastta badjebáza mii lea kr 46 162 vuolgá unnit goluin go vurdojuvvon.

Golbma fágakurssa báikenammaregistreremis leat čadahuvvon 2017 čavčča. Kurssat leat lágiduvvon davvisámi giellaguovllus, julevsámi giellaguovllus ja lullisámi giellaguovllus. Kurssaid mihttomearri lei oazžut eanebuid čohkket sámi báikenamaid. Oktiibuot ledje 40 oassálasti.

Sámedikki nammanevvohat oaidná ahte eanet suohkanat válljejit geavahit sámi báikenamaid, dat guoská maiddá suohkannamaide. Ođđa suohkannamat ja fylkkanamat mat leat mearriduvvon sámegillii, leat Hársttáid suohkan, Suorttá suohkan ja Tröndelagen fylhkentjielte.

1.1.7. NÁČ 2016: 18 - Váibmogiela čuovvuleapmi

Poastta badjebáza mii lea kr 466 777 vuolgá das go prošeakta ii lean jođus ovdal go 2017 čavčča. Sámediggi mearridii Sámedikki reviderejuvvon 2017 bušehta gieđahallamis áššis 19/17 várret ruđaid NÁČ 2016: 18 Váibmogiella čuovvuleapmái.

Sámediggi lea guhkit áiggi ovddidan dárbbu ođasmahttit ja nannet sámegielaid rivttiid ja ortnegiid. NÁČ 2016:18 Váibmogiela evttoha doaimmaid mat gusket sihke láchkarievdadusaide ja muđui rievdadusa ortnegiid ja evttoha doaimmaid mat galggašii nannet sámegielaid dili Norggas. Čuovvuleapmi lea vuoruhuvvon bargu Sámedikkis, ja Sámediggi vuordá ahte NÁČ čuovvuluvvo jođánit ja ollislaččat maiddá ráđđehusa bealis. Čuovvolanbarggu lea loktejuvvon sihke ráđđádallan- ja gulahallančoahkkimiin ráđđehusain. Sámediggi lea oasálastán ja veahkkin lágidan gulaskuddan semináraid mat ledje go NÁČ lei gulaskuddamis. Dievasčoahkkin lea meannudan ášši guktii ja lea mearriduvvon ahte Sámediggi bargá ásahan dihte ođđa giellaguovllu, gos leat iešguđetge kategoriijat gielddain. Sámediggi árvvoštallá ásahtit vihtta kategoriija gielddaide; giellaresursasuohkanat, giellaovddidansuohkanat, giellaealáskahttinsuohkanat, gávpotsuohkanat ja eará vejolaš giellasuohkanat. Sámediggi veardida ahte dát vihtta kategoriija válddášii buoremus láchkai vuhtii giellaerohusaid suohkaniin. Dievasčoahkkin lea maid mearridan ahte dorjot giellalávdegotti rávvaga gos dadjo ahte sihke suohkanat, departemeanta ja Sámediggi sáhttet váldit álgaga oazžut ođđa suohkaniid.

Sámediggi lea čuovvolan NÁČ Váibmogiela iešguđetge proseassain, earret eará mánaidgárdeprošeavttain “Sámi mánát odđa searvelanjain” ja sámegiela registrerema álbmotregisterii.

1.2 Sámegielaid ovddideapmi

Čoahkketabealla - sámegielaid ovddideapmi

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Giellaprošeavttat	4 572 700	3 310 000	-1 262 700
Submi	4 572 700	3 310 000	-1 262 700

Čielggadusas NOU 2014: 8 - Tolking i offentlig sektor - et spørsmål om rettssikkerhet og likeverd, sámegillii 'Dulkon almmolaš suorggis - gažaldat riektesihkarvuodas ja dásseárvvus, lei láhkaárvalus almmolaš eiseválddiid dulkageavaheami ovddasvástádusa hárrái. Justiisa- ja gearggusvuodadepartemeanta lea bargame láhkaárvalusain. Sámedikkis lei čoahkkin departemeanttain njukčamánu 2017 gos šiehttojuvvui konsulteret láhkaárvalusa birra mannel go lea leamaš almmolaš gulaskuddamis. Almmolaš gulaskuddan odđa dulkalága árvalusas šaddá jáhkkimis 2018:s.

Odđa álbmotregistarlága mielde mii bođii fápmui golgotmánus 2017 lea vejolaš registreret sámegiela geavaheami. Sámediggi lei gáibidan dahkat vejolažžan registreret maiddá nuortalašgiela ja bitonsámegiela geavaheami. Loahpalaš ráđđádallamiin Ruhtadandepartemeanttain sohppojuvvui ahte álbmotregistara láhkaásahusain válđojuvvojit mielde dušše dat sámegielat main leat rievttit giellahálldašanguovlluin.

Norga lea ratifiseren Europharádi giellalihttu ja galgá juohke goalmát jagi raporteret dán birra. Sámediggi lea sádden sisa suoivvanraportta gos earret eará fuomášuhttit ahte julev- ja máttasámegiella berrešii leat seamma dásis go davvisámegiella lihtus. Sámediggi maid bovdi Europharádi ekspeartalávdegotti galledit Sámedikki, ja ekspeartalávdegoddi finai Sámedikkis ovdalaš juovllaid Norgga galledeami oktavuodas. Sámediggi maid searvvai Europharádi giellalihttu 25 jagi ávvo seminárii Budapesta, gos digaštallui earret eará giellalihttu mearkkašupmi unnitlogu- ja regionála gielaide ja giellalihttu buoridanvejolašvuodas.

1.2.1. Giellaprošeavttat - ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri

- *Váikkuhit sámegielaid ja terminologiija ovddideami prošeaktadoarjaga bokte*
- *Háhkát mánggalágan sámegielat doaimmaid báikegottiin*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
11000 Giellaprošeavttat	4 572 700	3 310 000	3 660 000	-1 262 700
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
11000 Giellaprošeavttat	5 284 000	636 300	75 000	4 572 700

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
11000 Giellaprošeavttat	34 ohcama	23 ohcama	11 ohcama

Poastta vuolláibáza vuolgá badjelmeari geavaheamis ja Sámediggeráđdi lea odđasis juogadan ruđaid postii, gč. rádi áššiid SR 188/17 ja SR 216/17 Rehketdoalu odđasis juogadeapmi.

Doarjja lea addojuvvon 7 giellaapplikašuvdnii, 3 giellagáhttenprošeaktii mánáid ja nuoraid várás, 3 giellaguovddáži mat lea ásaheavvomin, 3 sátnegirjeráhkadeapmái, 2 terminologijaprošeaktii, 2 oahpahuskursii rávesolbmuid várás, 2 prošeaktii maid mihttomearri lea nannet giellasirdima buolvvaid gaskkas ja ovttá báikenammaprošeaktii.

Dán jagi leat Bådádđjo, Aarporte ja Oslo ožžon doarjaga prošeavttaide mat galget leat vuodđun sámi giellaguovddáža ásaheapmái.

1.3 Giellamovttidahttin

Čoahkketabealla - giellamovttidahttin

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Sámi giellakampánnja	526 771	500 000	-26 770
Stipeanda ohppiide geain lea sámegeiella fágan joatkkaskuvllas	2 677 000	3 000 000	323 000
Giellamovttidahtin bálkášupmi	110 987	100 000	-10 987
Submi	3 314 758	3 600 000	285 242

1.3.1. Sámi giellakampánnja - prošeakta

Poastta vuolláibáza mii lea kr 26 770 vuolgá das go Workshopat gárte divraseabbon go bušeterejuvvon.

Giellakampánnja Sámás Mánáin loahpahuuvui giđa 2017. Sámediggi vásihi stuorra ángiruššama sámi váhnemiid bealis kampánnja oktavuodas. Ávžžuhus čuožai ollugiid dovduide, ja ollugat leat muitalan Sámediggái ahte dát lea deatalaš fáddá. Kampánnjaváhnemat háliidit vuolggahit erohusa ja doaibmat min ambassadevran servodagas, ja vaikke vel kampánnja lea ge loahpahuuvon, de sii háliidit joatkit ambassadevran ja rávvet ja bagadit giellaválljema ja giellabarggu birra, dan birra makkár vejolašvuodas váhnemiin leat ja vuoigatvuodaid birra oážžut sámegeiella mánáidgárddis ja skuvllas.

Ávžžuhus lea juksan ollugiid, ja mii doaivut ahte olbmot dihtet gos oážžut veahki giellaválljema oktavuodas dahje jus dovdet eahpesihkarvuoda. Sámedikki kampánnjabargit leat háhkan buori gelbolašvuoda giellaválljemis ja mánggagielalášvuodas, ja sáhttet searvat semináraide ja konferánssaide sáhkavuoruiguin dán fáttá birra. Bagadusgiha juhkojuvvo ain váhnemiida go mii deaivat sin, ja kampánnja mielbargit ođasmahttet ja hálddašit facebook-siiddu.

Diedihuvvo ruovttoluotta ahte dearvvašvuodastašuvnnat eai leat čuvvon Sámedikki ávžžuhusa rávvet ja bagadit váhnemiid oahpahit mánáidasaset sámegeiella ja dearvvašvuodastašuvnnat leat hárvve fállan baby-páhkaid, vaikke vel Sámedikkis lea leamaš oktavuodas buohkaiguin ja lea rávven stašuvnnaid bargat dan. Dárbu oahpahit dearvvašvuodabargiid mánggagielalášvuodas ja dan ávkis lea stuoris ja dakkár oahpahaš fertet nannet vai eanet váhnemat válljejit sámegeiella ruovttugiellan.

1.3.2. Stipeanda ohppiide geain lea sámegeiella fágan joatkkaskuvllas -ohcanvuodot

Doarjjaortnega mihttomearri

- Oážžut eanet sámegeielat fágabargiid buot servodatsurggiin.
- Váikkuhit dan ahte eanet olbmot hálášedjesámegeiella, erenoamážit movttiidahttit nuoraid váldit oahpahaš sámegeielain.
- Movttiidahttit váhnemiid válljet sámegeiella ruovttugiellan.

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
11100 Stipeanda ohppiide geain lea sámegeiella fágan joatkkaskuvllas	2 677 000	3 000 000	3 000 000	323 000

Badjelbáza dan poastas vuolgá das ahte ohcciin geain lea sámegiella vuosttaš giellan lea niežan.

2013	2014	2015	2016	2017
		Sámegiella 1. giellan: 196	Sámegiella 1. giellan: 208	Sámegiella 1. giellan: 199
		Sámegiella 2. giellan: 195	Sámegiella 2. giellan: 234	Sámegiella 2. giellan- 2. dasis: 103
		Sámegiella amasgiellan: 78	Sámegiella amasgiellan: 65	Sámegiella 2. giellan- 3. ja 4. dasis: 162
				Sámegiella amasgiellan: 47
Oktibuot: 553	Oktibuot: 503	Oktibuot: 469	Oktibuot: 507	Oktibuot: 511

Movttiidahttin dihtii nuoraid välljet sámegiela fágan joatkkaskuvllas juolluda Sámediggi stipeandda ohppiide geain lea sámegiella fágasuorggis. Skuvlajagis 2016/17 addojuvvui stipeanda 199 oahppái geain lei sámegiella vuosttašgiellan, 265 oahppái geain lei sámegiella nubbingiellan (buot dásiin) ja 47 oahppái geain lei sámegiella vierisgiellan.

2017:s juolluduvvojede oktiibuot 511 stipeandda. Go buohtastahtá 2016 juolludemiiguin, de leat lassán stipeandajuolludeamat sámegillii nubbingiellan, muhto njiedjan sámegillii vuosttašgiellan ja sámegillii vierisgiellan. Dat go eanet oahppit joatkkaskuvllas välljejit sámegiela, sáhtá čujuhit dan ahte stipeanda movttiidahtá ohppiid välljet sámegiela.

Sámediggi jugii dieđuid stipeandda birra buot joatkkaskuvllaide Davvi-Norggas ja Trøndelágas ja buot fylkkasuohkaniidda lulábealde Trøndelága.

1.3.3. Giellamovttiidahttiinbálkkašupmi geigen 2017:s

Poastta vuolláibáza mii lea kr 10 987 vuolgá stuorát almmuhusgoluin go eaktuduvvon.

Jane Astrid Juuso Unjárggas oáččui Sámedikki jagi 2017 giellamovttiidahttiinbálkkašumi. Jane Astrid Juuso lea barggus bokte gieldda giellaguovddázis, Isak Saba guovddáš, bargan ángirit dainna ahte ásahit sosiála arenaid gos giella vuoruhuvvo. Dat lea fátmastan sihke mánaid, nuoraid, rávesolbmuid ja vuorrasiid, ja son lea ángiruššan dainna ahte oážžut sámegiela geavahuvvot ja fievrividuvvot viidáseappot Unjárgga gielddas. Juuso lea maid bargan fágalaččat giellaealáskahttimiin “Válddán giellan ruovttoluotta/Jeg tar språket mitt tilbake” nammasaš oahppolágidemiin. Bálkkašupmi lei 50 000 ru ja vel Sven Niklas Blindh dahkan dáiddadiploma.

1.4 Sámi Giellagáldu

Čoahkketabealla - Sámi Giellagáldu

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Sámi giellagáldu	2 176 579	3 000 000	823 420
Submi	2 176 579	3 000 000	823 420

1.4.1. Sámi Giellagáldu - prošeakta

Doarjjaortnega mihttomearri - Sámi Giellagáldu:

- Váikkuhit dan ahte šaddá bissovaš doabma davviriikkalaš ovttasbargoorgánas mii doaibmá bajimus mearridanorgána sámegielfágalaš áššiin. Sámi Giellagáldu lea ovttasbargu Suoma, Norgga ja Ruota sámedikkiid gaskka..

Poastta badjebáza mii lea kr 823 420 vuolga válđoáššis guoros virggiin ja lassin dasa seastimis mátkegoluin go ollu čoahkkimat lea čađahuvvon telefovnain. Sámediggi lea ožžon juolluduvvot kr 750 000 stáhtalaš Interreg-ruđaid ja regiounnalaš mielruhtadeami Romssa fylkkagielladas ohcama vuodul 2017:s.

Sámediggi atná davviriikkalaš rájáid rasttildeaddji giellaovttasbarggu hui dehálažžan sámegielaide oktasaš vuoddu sealluheami dáfus. Norggas hubmojuvvon sámegielain lulli- ja julevsámegiela hupmet maiddá Ruotas. Davvisámegiela ges hupmet Ruota lassin maiddá Suomas. Sámegielaide oktasaš vuoddu sealluheapmi lea dehálaš, vai sámegielaide sáhtta geavahit ja daiguin sáhtta gulahallat riikkarájain beroškeahhtá. Suoma, Ruota ja Norgga Sámedikkit álggahedje 01.05.2015 Sámi Giellagáldu joatkkaprošakta. Prošakta bistá 30.05.2018 rádjai.

Sámi Giellagáldu lea davviriikkalaš sámegielaide fágalaš áššedovdi orgána, mii fállá nuvttá giellageavaheddjiide giellageavaheapmái guoski rávvagiid. Sámi Giellagáldus leat vihtta giellajuhkosa mat normerejit ođđa tearpmat ja čállingiela. Davvisámegiela giellajuogus čoahkkani 2017:s golbmii ja normerii oktiibuot 128 ođđa tearpma davvisámegillii čuovvovaš fágasurggiin: garraduoji ámmáttearpmat, medisiinnalaš tearpmat, biebmokemikálat, beahcešattut ja kulturmuitosánit. Julevsámegiela juogus čoahkkani njelljii ja normerii sullii 170 ođđa tearpma julevsámegillii. Julevsámegiela juogus oaidná dárbbu ahte maiddá julevsámegiela várás ráhkaduvvo sullasaš riektáčállinrávagirjjáš mii davvisámegiela juo gávdno. Lullisámegiela juogus čoahkkani golbmii ja giedahalai birrasii 565 tearbmaárvalusa, main juogus normerii 287 ođđa tearpma lullisámegillii. Árvaluvvon ođđa tearpmain birrasii 86 tearpma leat juo muhtun muddui anus lullisámegiela. Juogus normerii goallossázu geavaheami ja stuorra bustáva geavaheami nammasániin teavsttas.

Sámi Giellagáldu lanserii čakčat 2017:s ođđa neahttasiidduid (<http://giella.org>). Ođđa neahttasiidduid leat ráhkaduvvon geavaheddjiid dárbbuid vuodul. Giellageavaheaddjit gávdnet dál álkibut sámegielaide guoski dieduid. Giellagáldu ođđa neahttasiidduin leat sierra siidduid lulli-, julev- ja davvisámegiela sihke anárašgiela ja nuortalašgiela várás. Dáin siidduin giellageavaheaddjit gávdnet ođđa tearpmat ja varraseamos čállingiela norpmat. Dasa lassin neahttasiidduin almmolaš diedut sámegielaide ja Sámi Giellagáldu birra maiddá dáro-, ruota- ja suomagillii.

2. Ovttasbargošiehtadusat

Váldomihttomearri:

- Sámi álbmot galgá ieš, iežas eavttuid vuodu, beassat ovddidit iežas servodagaid, giela ja kultuvrra buoremus lági mielde.

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Regionála ovttasbargu	2 703 553	1 500 000	-1 203 553
Gieldaodastusa čuovvleapmi	63	0	-63
Submi	2 703 616	1 500 000	-1 203 616

2.1 Regionála ovttasbargu

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Árrjalaš ja ulbmillaš ovttasbargu regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin nannen ja ovddidan dihte sámi kultuvrra, giela ja servodateallima.

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
45000 Tilskudd til regionalutviklingsprosjekter	2 703 553	1 500 000	2 000 000	-1 203 553
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
45000 Tilskudd til regionalutviklingsprosjekter	3 112 000	331 500	76 947	2 703 553

Poastta vuolláibáza vuolgá badjelmeari geavaheamis ja Sámediggeráđdi lea ođđasis juogadan ruđaid postii, gč. ráđi áššiid SR 188/17 ja SR 216/17 Rehketdoalu ođđasis juogadeapmi.

2.2 Ovttasbargošiehtadusat gielddaiguin

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Fuolahit sámi giela ja kultuvrra sámi álbmoga várás dán ovttasbargošiehtadussuohkaniin.

Sámedikkis leat ovttasbargošiehtadusat gávpotsuohkaniiguin Oslo, Bådådjo ja Romsa. Dasa lassin leat oččodeamen ovttasbargošiehtadusa Áltta suohkaniin. Sámediggi lea gulahallan Máttá-Várjaga gielddain oččodan dihtii ovttasbargošiehtadusa.

Romssas lea álggahuvvon šiehtadusa ođasmahttin mii jotkojuvvo 2018:s. Sámedikkiin lea ollugat váldán oktavuoda go mánáidgárdesajit váilot Romssas. Viidáseappot lea Romssa suohkan fárrehan Gáisi giellaguovddáža Skansenii mii lea ladni ja visti lea Romssa boarráseamos. Deatalaš čuovvulančuoggát viidásat ođasmahttinbargus lea mo áššebealit šiehtadusa bokte sáhttet doarjut Sámi Viesu Romssas ja oažžut doarvái mánáidgárdesajiid Romsii. Romssa suohkan lea addán gulaskuddanárvalusaid NAČ 2016:18 – Váibmogillii. Áššebealit galget ságaškuššat dán ášši vuosttaš jahkebealis 2018.

Sámedikkis lea leamaš čuovvulančoahkkin Oslo gielddain ođđajagimánus ja miessemánus 2017. 2017:s lea earret eará doaibmadoarjja Sámi Vissui Oslos leamaš fáddán. Sámediggi lea dieđihan boahtteáigge plánaid birra Sámi Viesu várás Oslos, ođđa lanjaid birra Dronningens gáhtas 8 Oslos. Sirdimis lea dat boađus ahte viessoláigu lassána 200 000 ruvnnuin. Ođđa lanjat ollašuttet geavahedjiid dárbbuid buorebut go ovddeš lanjat. Sámediggi ja Oslo giela leat maid ságaškuššan NAČ

2016:18 – Váibmogiella ja earret eará juohkán dieđuid raportta birra guhtes guoibmáseaskka. Oslo giella lea addán sierra gulaskuddanvástádusa NAČ 2016:18 - Váibmogillii.

Sámedikkis leat leamaš čuovvulančoahkkimat Bådådjo suohkaniin ovttasbargošiehtadusa birra miessemáhus, borgemánus ja juovlamánus 2017. 2017:s lea dáid čuovvulančuoggáin erenoamážit deattuhuvvon sámi giellaguovddáza ásaheapmi Stormen nammasaš girjerádjui, ja sierra sámi mánáidgárdeossodaga ásaheapmi Jentofta mánáidgárdái Bådådjos maid mii leat očcodeamen doaibmagoahtit borgemánu 1. b. 2018 rájes. Bådådjo suohkan galgá sáddet ohcama Eurohpáráddái šaddat Eurohpa kulturoaivegávpot 2024. Bådådjo suohkan háliida oažžut Sámedikki mielde ohcanprosessii. Sámediggi lea dovddahan ahte regionna sápmelaččat, sámi birrasat/ásahusat fertejit válđojuvvot mielde bargui, dan láhkai sáhtta Sámediggi čuovvut mielde barggus sin bokte. Ovttasbargošiehtadus lea doaibman bures lagabui golbma jagi, áššebealit leat duhtavaččat. Ángiruššan sámevuodain lea ođas Bådádjos, ja danne lea ovttasbargošiehtadus deatalaš.

Sámediggi ja Áltta suohkan leat bargan ovttasbargošiehtadusain. Čoahkkin dollojuvvui ášši birra skábmanánus, das sohppojuvvui geahččalit gárvvistit šiehtadusteavstta mii sáhtta meannuduvvot politihkalaččat vuosttaš njealjadasjagis 2018, ja vuolláičállojuvvot ovdal geasi.

Gulaskuddanseminára oktavuoda NAČ 2016:18 – Váibmogiella birra Máttá-Várjjagis njukčamánus dollojuvvui čoahkkin gaskal Máttá-Várjjaga sátnedođiheadji ja Sámedikki. Fáddán lei earret eará sávaldat ahke ásahit áššebeliid gaskasaš ovttasbargošiehtadusa. Surggiid maid berrešii deattuhit dakkár šiehtadus lea: Savio Musea, giella ja oahpahuš. Gulahallan lea jotojuvvon 2017:s dakkár šiehtadusa ásaheami birra. Bargu čuovvuluvvon 2018:s.

2.3 Giellada- og guovloodastus

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- *Sámi beroštusat leat fuolahuvvon suohkan- ja regiovdnaođastusas*

Sámediggi oažžui 2016:s 600 000 ru Giellada- ja ođasmahttindepartemeanttas Sámediggi gielladođastus bargguide. Rehketoalloloahpaheapmi 2016:s bidjui 237 500 ru gokčandihte nuppi oasi máksit šiehtadusa mii lei dahkon Noodt & Reiding A.S konsulentafitnodahki ” kostnadsnøkkel til kommuner som betjener en samisk befolkning” (mo goluid juohkit gielladain geain leat sámi assit.) Dat sirdin lea sisabohtun fievrividuvvon dan poastti ja seamma lea gollu mii lei 63 ru eambo go sirdin.

Sámediggi ja Giellada- ja ođasmahttindepartemeanta (GOD) leat čadahan konsultašuvnnaid dokumeantta Prop. 84 S (2016-2017) birra man namma lea Regionreform - ny inndeling av regionalt folkevald nivå. Das lei ovttamielalašvuohta daid mánnašumiid ja doaibmabijuid oktavuodas mat gusket sámi oainnuid fuolaheapmái. Dasa lassin lea Sámediggi ovddidan mearkkašumiid dasa mii guoská sámi ealáhusovddideapmái.

Sámediggi lea čuvvon suohkanodastusa sihke suohkaniid, regionála ja nationála dásis. Sámediggi lea ráđđádallan ráđdehusain ja gulaskuddan Stuorradikki lánvegeottiiguin vejolaš ovttahttimiid birra. Ovttahttimat mat leat leamaš erenoamáš dehálaččat Sámediggái lea Skánit ja Dielddánuori suohkana, ja Divttasvuona suohkana juohkin, gos Sámediggi lea maid gulahallan báikkálaš berošteddjiiguin. Doalahit ja nannet dáláš giellavuoigatvuodaid ja ealáhusberoštumiid leat leamašan guovddázis Sámedikki veardádallamiin suohkanodastusas.

Fylkajuogadeapmi loktejuvvui politihkalaš ságaškuššamii gaskal Sámedikki ja GOD njukčamánus 2017. Sámediggi oáččui maŋŋá šiehtadusa gaskal Gurutbellodaga, Risttalaš álbmotbellodaga, Ovddádusbellodaga ja Olgešbellodaga Stuorradikkis ođđa fylkajuogadeami birra, muhto ii beassan konsulteret Romssa ja Finnmárkku fylkkaid ovttahttima birra ovdal go mearrádus dahkkojuvvui.

Sámediggi deaivvadui Stuorradikki giellada- ja hálddašanlávdegottiin miessemánus 2017 mas deaddu lei biddjojuvvon sámegiellaid nannemii ja mo dan sáhtta dahkat giellada- ja regiovdnaođastusa oktavuodas, ja NAČ 2016:18 – Váibmogiella oktavuodas. Sámediggi čujuhii seammás Stuorradiggái ahte Stuorradiggi livččii galgan konsulteret Sámedikkiin, go Stuorradiggi dahká dakkár mearrádusaid mat gusket sámi beroštusaide.

Sámediggi oassálasttii golgotmánus 2017 Romssa ja Finnmárkku fylkasuohkaniid gaskasaš oktasaš fylkačoahkkaneapmái. Ságaškuššančoahkkin dollojuvvui dannego lea plána lea bákkuš ovttahttit dien guokte fylkkasuohkana. Čoahkkimis lei earret eará diehtujuohkin Áššedovdilávegotti bealis, ođđa fylkkasuohkana namma, ođđa fylkkadiggelahtuid lohku ja oktasaš fylkkalávdegoddi.

Jahkebeallásaš čoahkkimis Giellada- ja ođasmahttindepartemanttain juovlamánus lei regiovdnaođastus áššelisttas. Dat lei vuosttažettiin gullan dihtii GOD dieđuid ášši viidásat proseassa birra. Bargamušaid ja válldi sirdin Sámediggái sámi kulturmuittuid oktavuodas ja makkár mearkkašupmi Romssa ja Finnmárkku fylkkasuohkaniid ovttahttimis lea

finnmárkoláhkii ságaškuššojuvvui maiddái čoahkkimis. Ráđdehusa áigumuš lea ahte odđa bargamušjuogadeapmi galggašii boahit fápmui go odđa fylkkasuohkanat ásahuvvojit odđajagimánu 1. b. 2020.

Áššedovdilávdegoddi lea nammaduvvon regiovdnaodastusa várás ja lea ožžon bargun árvoštallat eanet bargamušaid fylkkasuohkaniidda. Áššedovdilávdegotti jodiha professor Terje P. Haugen.

Sámediggi lea nammadan áirasa lávdegotti referánsajovkui. Sámedikkis lei čoahkkin muhtun osiiguin Áššedovdilávdegottis juovlamánu 2017. Áššedovdilávdegottis lei áigemearrin guovvamánu 1. b. 2018 dahkat loahppaoavila, ja galgá geiget rávvagiiddis guovvamánu 25. b. 2018.

Suohkanođastusa oktavuodas čadahuvvojedje konsultašuvnnat gaskal GOD ja Sámedikki. Earret eará konsultašuvnnaid vuodul evttohii departemeanta juohkit Divtasvuona suohkana Nordlánddas. Evttohus mearkkaša ahte nuortbealli ovttahttojuvvon Áhkanjárgga ja Bálága suohkaniiguin ja suohkana oarjjabealli fas ovttahttojuvvo Hábmara suohkaniin, vai julevsámi biras fuolahuvvo buorebut.

3. Máhttu

Servodatmihttomearri

- Ollislaš sámegiel oahppofáladat

Čoahkketabealla - máhttu

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Sámi mánáidgárdefálaldaga sisdoallu	9 230 189	10 041 000	810 811
Giellabargu mánáidgárddiin	6 607 200	5 888 000	-719 200
Pedagogalaš ávdnasat	1 532 351	1 539 000	6 649
Sámi oahppi vuoigatvuodát, rávesolbmuid vuoigatvuodát ja skuvlla sisdoallu ja árvovuodđu	387 026	500 000	112 974
Oahppanbirrasa rámmaeavttut	997 308	1 450 000	452 692
Oahpponeavvut	20 960 153	22 266 000	1 305 847
Rekrutteren sámi alit ohppui ja dutkamii	3 024 500	2 450 000	-574 500
Sámi perspektiivva implementeren alit ohppui ja dutkamii	566 305	1 000 000	433 695
Submi	43 305 032	45 134 000	1 828 968

3.1 Sámi mánáidgárddefálaldat

Váldomihttomearri:

- *Sisdoallu sámi mánáidgárddiin lea huksejuvvon sámi jurddašanvuogi, árvvuid, kultuvrra ja giela vuodul.*

Sámediggeráđđi lea juolludan mánáidgárdedoarjjan 15,1 milj. ruvnnu 62 mánáidgárdái ja 20 ovddidanprošektii ja ávdnasiidda mánáidgárddiide. Sámediggi lea ožžon eanet ohcamiid go ovddit jagiin, ja eanet mánát ožžot sámi mánáidgárdefálaldaga. 2017:s ožžo 848 máná Norggas sámi mánáidgárdefálaldaga, dan ektui go 2016:s ožžo 758 máná dakkár fálaldaga.

Dat čájeha ahte Sámedikki áŋgiruššamis sámi mánáidgárdefálaldagain lea leamaš ávki.

3.2 Sámi mánáidgárdefálaldaga sisdoallu

Mihttomearri:

- *Sámi mánáin lea riekti oažžut mánáidgárdefálaldaga mas lea buorre ja nanu kvalitehta sámi árvvuin, kultuvrra ja árbevierid vuodul.*

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Sámi mánáidgárddit ja ossodagat	6 468 723	7 341 000	872 277
Seminára mánáidgárddiid bargiide	170 343	100 000	-70 343
NÁČ 2016: 18 - Váibmogiela čuovvoleapmi	2 591 122	2 600 000	8 878
Submi	9 230 189	10 041 000	810 811

Láhkariевdadus

Giellalávdegoddi lea almmolaš čielggadusastis (NÁČ 2016: 18 - Váibmogiella) maiddái oaidnán dárbbu oažžut lága rievdaduvvot ja čujuhan Sámedikki sávaldahkii ahte nannet sámi mánáid vuoigatvuoda sámi mánáidgárdefálaldahkii. Giellalávdegoddi lea evttohan ahte gielddas galgá leat geatnegasvuohta fállat sámegeielat mánáidgárdefálaldaga nana giellamodealla vuodul buot mánáide go váhnemat dan háliidit. Giellalávdegoddi evttoha ahte gieldda geatnegasvuohta nannejuvvo lága bokte. Sii dadjet ahte sámi mánáidgárddi lea deataleamos eanjkilmearrádus sihkkarastit, gáhttet ja ealáskahttit sámegeielaid. Sámediggi lea ovddidan Máhttodepartementii láhkariевdadusgáibádusa mii nannešii mánáid vuoigatvuoda sámi mánáidgárdefálaldahkii. Gáibádussii ii leat miedihuvvon, muhto Sámediggi lea gulahallan Máhttodepartemeanttain dán áššis mánáidgá čoahkkimis. Eiseválddit leat váldán ášši diehttevassii. Sámediggi áigu čuovvulit ášši ja bargat viidáseappot oažžut lága rievdaduvvot. Mánáidgárdeláhkka ferta maid sihkkarastit ahte sámi mánáidgárddiid bargit hálldašit sámegeiela. Sivvan dasa lea go dálá lágat eai atte vuoigatvuoda sámi mánáidgárdefálaldahkii, eai ge dat gáibit ahte bargit galget leat sámegeielagat, dušše dan ahte galgá leat vuoigatvuoha oažžut mánáidgárdesaji. Sámediggi lea vásihan ahte váhnemat eai leat ožžon sámi mánáidgárdefálaldaga mánáidasaset nu mo sii háliidit.

Mánáidgárddi rámmaplánat

Mánáidgárddi ođđa rámmaplána almmuhuvvui cuorjománu 24. b. 2017 ja lea fámus borgemánu 1. b. 2017 rájes. Sámedikkis lea leamaš sihke politihkalaš ja hálldahuslaš konsultašuvdna Máhttodepartemeanttain rámmaplána birra. Proseassa lea leamaš buorre ja dat lea dagahan ahte ođđa rámmaplána fuolaha sámi mánáid vuoigatvuodaid ja sámi dimenšuvnna. Earret eará boahtá ovdan ahte mánáidgárddit sámi mánáid várás galget ovddidit mánáid sámegeielmáhtu, sámi mánáidgárddit galget geavahit sámi árbevirolaš oahppan- ja bargovugiid ja ahte mánáidgárdefálaldagat olggobealde sámi guovlluid galget heivehuvvot mánáid sámi duogáži. Mánáidgárdeláhkka leat iešguđet gáibádusat mánáidgárdefálaldahkii siskabealde ja olggobealde sámegeiela hálldašanguovllu. Mánáidgárddiid olggobealde sámegeiela hálldašanguovllu leat eahpečielgasat gáibádusat sámi mánáidgárdefálaldaga sisdollui, muhto sii sáhttet dattetge válljet addit dievaslaš sámi mánáidgárdefálaldaga. Dattetge ii leat dat mihttomearri ollašuttuvvon ahte oažžut sierra sámi rámmaplána, muhto Sámediggi áigu ain bargat dan ala.

Oahpahusdirektoráhtas (Odir) lea ovddasvástádus ođđa rámmaplána implementeremis. Odir lea Sámedikki ávžžuhusa vuodul álggahan sierra implementerenproseassa sámi mánáidgárddiid várás, mas Sámediggi lea mielde bidjamin rámmaid ja eavttuid rámmaplána sámi implementeremii. Áigumuš sierra sámi implementerenproseassain lea ahte sámi dimenšuvdna galgá leat vuodđun bargui. Oassin dán ovttasbarggus lea Sámediggi doallan logaldallama dan rámmaplánakonferánsas maid.

Ovttasbargu mánáidgárddiiguin

Sámediggi addá dieđuid ja bagadusa mánáidgárddiid sámi mánáidgárdefálaldaga birra. Sámedikkiin váldet sihke dáža ja sámi mánáidgárddit dávjá oktavuoda sihke telefonna ja e-poastta bokte. Sámediggi doallá maiddái čoahkkimiid gielddaiguin mat eaggáduššet mánáidgárddiid ja mánáidgárdebargiiguin go mii galledit mánáidgárddiid. Mánáidgárdebargit mitalit ahte dakkár čoahkkimat leat ávkkálaččat ja ollugat movttiidahttojuvvojit bargat viidáseappot sámi gielain ja kultuvrrain mánáidgárddis. Mii juohkit maid dieđuid doarjjaortnegiid birra, ja mánáidgárddi mat eai leat diehtán ahte sii sáhttet ohcat, leat ohcan ja ožžon doarjaga.

Ođđa mánáidgárdedilli

Sámedikkis lea leamaš gulahallan mánáidgárdeeaiggádiiguin/gielddaiguin ođđaásahuvvon mánáidgárddiid/ossodagaid gielladili birra earret eará Troantes ja Plassjes. Ođđaásahuvvon mánáidgárddiin dahje ossodagain leat dávjá ollu hástalusat sámegeielat mánáidgárdefálaldaga sisdoalu ja organiserema ektui. Sámediggi lea dorjon ođđaásahemiid bagadusain ja

doarjagiiguin. Sámedikki bagadusas deattuhuvvo ahte máhttu lea deatalaš dan birra mo mánát, sihke dat geain lea sámegeiella vuosttašgiellan ja dat geain lea sámegeiella nubbingiellan, doibmet joavkkuin, vai sáhtta láchit giellabarggu. Go giellabargu šaddá diehtomielalaš, de sáhtta dustet daid hástalusaid mat čuožžilit go dárogiella lea nu ollu gievrat go sámegeiella mánáidgárddis dahje ossodagas.

Sámediggi oaivvilda ahte buohkat geat háliidit sámi mánáidgárdefálaldaga mánáidasaset, galget oažžut dan, maiddáii sii geain lea dárogiella vuosttašgiellan. Ferte dattetge leat dihtomielalaš välljen váhnemiid bealis ahte máná galgá oahppat sámegeiella ja leat oassin sámi mánáidgárdebirrasis. Gáibádussan dáidda váhnemiidda galgá leat ahte sii čuovvulit máná sámegeielovdáneami maiddáiolggobealde mánáidgárddi ja nu dorjot máná sámegeiella ovdáneami.

Kvalitehta mánáidgárddis

Sámediggi lea oassálastán referánsajovkui kvalitehta mánáidgárddis maid Oahpahusdirektoráhta jodiha. Sámediggi lea dán ovttasbarggu bokte earret eará hábmen sisdoalu jagi 2017 nationála váhneniskadeapmái. Sámediggi lea bargan dan ala ahte váhneniskadeapmi galgá heivehuvvot sámi váhnemiidda ja sáddejuvvo buot váhnemiidda sámi mánáidgárddiin ja mánáidgárddiin main lea sámi ossodat ja ahte iskkadeapmi maiddáii galgá leat davvisámegeilli. Sámediggái lei deatalaš ahte váhneniskadeapmi hábmejuvvui mánáidgárddiid rámmaplána sámi dimenšuvnna vuodul. Váhneniskadeapmi čađahuvvui skábmamánus 2017. Váhneniskadeami bohtosat geavahuvvojit mánáidgárddiin ja mánáidgárddeagadiin veahkin veardidit ja hápmet mánáidgárddeláldaga. Oasit Váhneniskadeamis almmuhuvvojit neahtasiddus barenhagefakta.no.

3.2.1. Doarjja sámi mánáidgárddiide ja mánáidgárddiide main lea sámi ossodat - Ohcanvuđot doarjja.

Mihttomearri:

- *Sámi mánáidgárddiin ja mánáidgárddiin main lea sámi ossodat darogielat mánáidgárddin huksejuvvojit sámi giella ja kultuvrra vuodul.*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
21200 Sámi mánáidgárddit ja ossodagat	6 468 723	7 341 000	7 341 000	872 277
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
21200 Sámi mánáidgárddit ja ossodagat	6 940 023	433 000	38 300	6 468 723

	Ohcama oktii- buot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
21200 Sámi mánáidgárddit ja ossodagat	32 ohcama	32 ohcama	0 ohcama

Doarjja sámi mánáidgárddiid ohcanvuđot ortnegiidda gehččojuvvojit ovttas. Dat mearkaša ahte badjebáza dán poasttas gokčá 21220 poastta vuollebáhcaga. Doarjja lea juhkkjuvvon 32 mánáidgárdái, sihke priváhta ja gielddalaš. 2017:s ožžo 718 máná sámi mánáidgárdefálaldaga sámi mánáidgárddis dahje sámi ossodagas dáža mánáidgárddis. Lohku lassánii 67 mánáin 2016 rájes goas 651 máná ožžo dakkár fálaldaga.

Njealji manimus jagis lea sámi mánáidgárddiid ja ossodagaid lohku bissun sullii seamma dásis.

Jahki	2017	2016	2014	2015
Sámi mánáidgárddit	24	24	23	23
Sámi ossodagat	7	7	9	8

3.2.2. Seminára mánáidgárdebargiid várás - konferánsa

Poastta vuollebáza mii lea kr 70 343 vuolga lassigeavaheamis vuorddekahtes dulkagoluin ja голуin logaldalliide. Sámediggi lea 2017:s čadahan guokte seminára mánáidgárdebargiid várás. Nubbi seminára lágiduvvui davvisámegiela mánáidgárdebargiid várás, vihttalogis oassálaste. Seminára fáddán lei mánáid giellaovdáneapmi ja identitehta. Nubbi seminára lei lullisámi guovlluid mánáidgárdebargiid várás. Dát lea ovttasbargu gaskal Sámedikki ja Nordlándda, Davvi- ja Lulli-Trøndelága fylkkamánniid. Seminára fáddán lei dakkár doaimmaid válljen mat ovddidit giellamovtta ja oahppanmiela. Golbmalogis oassálaste dán seminárii.

Seminára mánáidgárdebargiid várás lea dakkár sadi gos mánáidgárdebargit besset deaivvadit earáiguin geain leat seamma vásáhusat ja vuolggasadi barggusteaset. Dakkár deaivvadansadi lea vuolggahan vásáhuslonohallama, gelbbolašvuoda loktema ja bagadeami. Seminárat nannejit ovttasbarggu gaskal Sámedikki ja mánáidgárddiid.

3.2.3. Sámi mánát odđa searvelanjain - prošeakta

Sámediggi lea 2017:s álggahan prošeavtta mii gohčoduvvo ”Sámi mánát odđa searvelanjain.” Prošeakta lea NAČ 2016:18 – Váibmogiela doaibmajuid čuovvuleapmi. Sámediggi oazžui reviderejuvvon našunalbušeahttas ruđa prošeaktii. Rámmas mii lea kr 2 600 000 2017 jahkái lea kr 591 122 geavahuvvon 2017:s. Báhcán rámma mii lea kr 2 000 000 sirdojuvvo jahkái 2018.

Prošeakta galgá ulbmillaš doaibmajuid bokte loktet sámi mánáidgárddi kvalitehta. Earret eará pedagogalaš lahkoneami rievdadeami bokte, nu ahte mánáidgárddiid vuolggasadiin galget leat sámi árvvut, sámi giella ja árbediehtu. Prošeakta lea dán rádjai bargan dainna ahte čielggasmahttit mihttomeari, ulbmiljoavkku, beroštusaid, bargovugiid ja čatnaseami. Prošeakta lea ráhkadeamen prošeaktaplána mearriduvvon mihttomeriid vuodul. Váldomihttomearri lea; Pedagogalaš bargu sámi mánáidgárddiin vuodđuduvvo filosofijii sámi mánáidgárdepedagogihka ja didaktihka birra. Sámi oahppohábmen, giella, kultuvra, árbediehtu leat sirdojuvvon odđaáigái ja lea sámi mánáidgárdepedagogihka filosofijja vuodđun. Prošeakta lea oahpásmahttojuvvon Máhtto departementii (MD), Oahpahusdirektoráhtii, Finnmarkku, Romssa, Nordlándda, Davvi- ja Lulli- Trøndelága ja Oslo ja Akershusa fylkkamánniide. Prošeakta lea maid oahpásmahttojuvvon Ruota sámeskuvlii ja Skierrin ovdaskuvlii Jielleváris. Viidáseappot dat lea oahpásmahttojuvvon Finnmarkku ja Romssa fylkka sámi mánáidgárdebargiide.

Prošeakta lea maid vuodđuduvvon earret eará Sámedikki dahkamuššii mánáidgárddiid odđa rámmaplána implementerenproseassa oktavuodas ja 2018-2022 gelbbolašvuoda ja rekruterema reviderejuvvon strategijja čuovvuleapmái.

3.3 Giellabargu mánáidgárddiin

Čeahkketabealla - giellabargu mánáidgárddiin

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Sámi giellaoahpahus	2 421 300	2 739 000	317 700
Prošeaktat ja ovddidanbargu	3 775 900	2 739 000	-1 036 900
Doarjja sámi giellaoahpahussii	410 000	410 000	0
Submi	6 607 200	5 888 000	-719 200

Mihttomearri:

- *Mánáidgárddiin main lea sámegeijfálaldat leat buorit giellaoahpanmáallet.*

3.3.1. Tilskudd til samisk språkopplæring - søkerbasert tilskudd

Mihttomearri:

- *Mánáidgárddit fáallet sámegeiel giellaoahpu.*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
21210 Mánáidgárdi - sámi giellaoahpahus	2 421 300	2 739 000	1 539 000	317 700
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
21210 Mánáidgárdi - sámi giellaoahpahus	2 535 000	113 700	0	2 421 300

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
21210 Mánáidgárdi - sámi giellaoahpahus	32 ohcama	32 ohcama	0 ohcama

Doarjja sámi mánáidgárddiid ohcanvuđot ortnegiidda gehččojuvvojit ovttas. Dat mearkkaša ahte vuolláibáza dán poasttas gokčojuvvo 21220 ja 21210 poasttaid badjebáhčagiin. Doarjja juhkkovuvui 31 mánáidgárdái miehtá riikka. Válđoassi manai Romssa fylkii gos ledje 90 máná mánáidgárddiin mat addet sámegeiloahpahusa. Ođđa tendensa lea ahte dál leat eanet mánáidgárddit Oslos ja Akershusas mat fáallet sámegeiloahpahusa.

3.3.2. Doarjja proševttaide ja ovddidanbargui - ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Mánáidgárddit main lea sámegeiel fálláldat ja barget árrjalaččat nannet ja ovdanahttit sámi giela mánáidgárddiin.*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
21220 Mánáidgárdi - proševttat ja ovddidanbargu	3 775 900	2 739 000	1 539 000	-1 036 900
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
21220 Mánáidgárdi - proševttat ja ovddidanbargu	3 775 900	0	0	3 775 900

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
21220 Mánáidgárdi - proševttat ja ovddidanbargu	19 ohcama	19 ohcama	0 ohcama

Doarjja sámi mánáidgárddiid ohcanvuđot ortnegiidda gehččojuvvojit ovttas. Dat mearkkaša ahte vuolláibáza dán poasttas gokčojuvvo 21220 ja 21210 poasttaid badjebáhčagiin. Doarjja lea juolluduvvon 19 ovddidanprošektii. Proševttat leat deattuhan dan ahte nannet mánáidgárddiid juohkebeaivve giela báikkálaš árbevirolaš sámi kultuvrra bokte. Earret eará lea addojuvvon doarjja sierra sámi giellačehpiide mánáidgárddiin sihke davvi- ja lullisámi guovlluin. Dán jagi juolludemiin vuoruhii Sámediggeráđdi ođđa mánáidgárdefálaldaga ásaheami.

Troante tjielte oáččui 300 000 ru ođđa sámi mánáidgárddi ásaheapmái.

3.3.3. Doarjja sámi giellaoahpahuksi - njuolggadoarjja

Doarjjaortega mihttomearri:

- *Mánáidgárddiide áddo vejolašvuohta bálkahit liige giellabargi vaikko leat doarvai bargit. Giellabargi nanne ja movttidahtta julevsámegeilat mánáid giellaovdaneami*

Árran mánáidgárđi oaččui njuolggadoarjaga sámegeieloahpussii. 18 máná leat ožžon julevsámi mánáidgárdefálaldaga 2017:s dán mánáidgárđdis.

3.4 Pedagogalaš ávdnasat

Čoahkketabealla - pedagogalaš ávdnasat

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Pedagogalaš ávdnasat	1 532 351	1 539 000	6 649
Submi	1 532 351	1 539 000	6 649

Mihttomearri:

- *Álkit rekrutteret ja bisuhit sihke sámegeiat mánáidgárdeoahpaheaddjiid ja veahkkebargiid.*

Sámedikkis lea leamaš lahttu dan ođđa mánáidgárdeoahpaheaddjioahpu čuovvunjoavkkus maid Máhttodepartemeanta nammadii 2013:s. Sámedikki rolla čuovvunjoavkkus lei gozihit ahte sámi perspektiiva fuolahuvvo. Čuovvunjoavku lea dán njealji jagis doallan mánja čoahkkima, doallan jahkásaš konferánssaid ja almmuhan 4 jahkásaš raportta, lassin loahpparaportii. Fágajoavku lea barggus bokte fuomášuhtán ahte sámi perspektiiva ii deattuhuvvo nu mo lánkaásahus gáibida. Sámediggi konsulterii ođđa mánáidgárdeoahpaheaddjioahpu rámmaplána lánkaásahusa birra.

Mánáidgárđdi sisdoalu ja bargamušaid vuodul galget buot mánáidgárđdit Norggas mitalit sápmelaččaid ja sámi kultuvrra birra. Sámediggi lea manimus jagiid oaidnán ahte dáža mánáidgárđdit dárbbasit ollu diehtjuohkinávdnasiid maid sáhttet geavahit mánáidgárđdis. Dattetge eai leat ráhkaduvvon doarvái ávdnasat sámi dilálašvuodaid birra. Jearru lea lassánan, erenoamážit sámi álbmotbeaivvi fáttáid birra. Sámediggi lea dan vuodul ráhkadahtán guokte koaffara mas leat dieđut ja ávdnasat nu go gávttit vávváide ja mánáide ja filmbahtážit dan birra mo gávtti galgá coggat vávváide.

2017:s leat koaffarat luikojuvvon njealji gildii 84 mánáidgárđdiin. Koaffarat leat ollu jearahuvvon ja ollugat leat vuordimin daid oažžut luoikkasin. Mánáidgárdebargit mitalit ahte lea leamaš buorre oažžut luoikkasin koaffara ovdal sámi álbmotbeaivvi čalmmusteami. Koaffar lea leamaš buorre veahkin gaskkusteamis sámi kultuvrra geavahettiin biergasiid mat leat koaffaris.

Sámediggi lea ráhkadeamen eanet koaffariid stuorra jearu geažil. Áigumuš lea heivehit koaffariid sisdoalu eanet sámi guovlluide. Sámedikki oahpponeavvuoavddáš registrere buot sámi oahpponeavvuid ja pedagogalaš ávdnasiid Bibsysii. Sámedikki oahpponeavvuoavddáš luoiká nuvtta ávdnasiid mánáidgárđdiide, skuvllaide, studeanttaide ja eará berošteddjiide. Dán áigodagas leat eatnašat jearahan plakáhtaid iešguđet fáttáin, ja fáddávuđot gihppagiid mánáidgárđdiid várás. Sámi álbmotbeaivvi ávvudeami oktavuodas leat ollugat dingon ávdnasiid sámi giela ja kultuvrra birra. Dasa lassin jearahit mánáidgárđdit dahkosiid maid sii sáhttet geavahit sámi giela ja kultuvrra gaskkusteami oktavuodas.

Sámediggi lea mánáidgárđdiide ráhkadeamen ”álginpáhkaid” main leat bagadanávdnasat sámi árbevieruid ja kultuvrra birra. Ollu mánáidgárđdit leat dovddahan ahte sii dárbbasit vuododieduid ja bagadanávdnasiid sámi dilálašvuodaid birra. Oahpponeavvuoavddáš oaidná dárbbu oažžut ráhkaduvvot sihke diehtjuohkin- ja bagadanávdnasiid ja dakkár oahpahasdahkosiid mánáidgárđdiid várás mat leat heivehuvvon mánáidgárđdiid dárbbuide ja mat sihkkarastet sámi sisdoalu mánáidgárdefálaldagain.

3.4.1. Pedagogalaš ávdnasat ja dukorasat - ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Mánáidgárđdit main lea giellafálaldat ja barget árrjalaččat nannet ja ovdanahttit sámi giela mánáidgárđdiin.*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
21230 Pedagogalaš ávdnasat ja duhkorasat	1 532 351	1 539 000	1 539 000	6 649
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
21230 Pedagogalaš ávdnasat ja duhkorasat	1 568 800	36 449	0	1 532 351

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
21230 Pedagogalaš ávdnasat ja duhkorasat	1 ohcan	1 ohcan	0 ohcama

Dán jagi lei dušše okta ohcan dán ortnegii. Davvi Girji AS oážžui doarjjaga ávnnaspáhka ráhkadeapmái mas leat pedagogalaš ávdnasat mat movttiidahttet geavahit áiccuid ja fysihkalaš doaimmaid.

3.5 Sámi vuodđooahpahus

Váldomihttomearri:

- *Sámi álbmogis lea máhttu, gelbbolašvuolta ja gálggat mat gáibiduvvojit sámi servodaga suodjaleamis ja ovddideamis.*

3.6 Sámi oahppi vuoigatvuodát, rávesolbmuid vuoigatvuodát ja skuvlla sisdoallu ja árvovuodđu

Čoahkketabealla - sámi oahppi vuoigatvuodát, rávesolbmuid vuoigatvuodát ja skuvlla sisdoallu ja árvovuodđu

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Árbedihtu ja sámi meahccegeavaheapmi vuodđoskuvllas	387 026	500 000	112 974
Submi	387 026	500 000	112 974

Mihttomearri:

- *Sámi ohppiin, beroškeahhta orrunbáikkis, lea vejolašvuolta oahpahussii sámegeielas ja sámegeillii sámi giela, kultuvrra ja servodateallima vuodul.*

Guovvamánus 2014 almmuhii OECD raportta “OECD Skills Strategy Diagnostic Report Norway” mii buktá ovdan Norgga deataleamos hástalusaid gelbbolašvuodasuorggis. Raportta váldealkámuš lea ahte Norga ii nagot ávkkestallat doarvái bures álbmoga gelbbolašvuodain. Raporta čujuha earret eará hástalusaid dan geažil go ollugat loahpahit gaskan oahpuset ja ovdánit njozet oahpahusas ja oahpus, ja go fáldadagat eai leat heivehuvvon jerrui ja go bargoeallima gelbbolašvuodagáibádusat rivdet nu johtilit. Nasionála strategijadokumeanta lea okta dain doaibmabijuin mat galggašedje njulget dili. Kompetanse Norge lea doaibman čállingoddin dan strategijabarggus maid Máhttodepartemeanta jodiha.

Sámediggi lea oassálastán árjjalaččat prosessii ráhkadit nasionála gealbopolitihkalaš strategijja sihke hálddahaslaš ja politihkalaš dásis. Sámedikki árvalusat leat váldejuvvon mielde dokumentii. Earret eará dan ahte nasionála gealbopolitihkalaš strategijja galgá fuolahit maiddái daid erenoamáš hástalusaid ja dárbbuid mat sámi bargoeallimis leat. Viidáseappot lea bargu boazodoalu fidnooahppiortnegiin fuolahuvvon. Sámediggái lea leamaš deatalaš oážžut ovdan strategijjas ahte oahpahus sámegeielas biddjojuvvo dássálagaid oahpahusain dárogielas.

Departemeanta lea mearridan ahte galgá ášahuvvot máhttodárbovávddegoddi mii earret eará galgá guorahallat bargoeallima dárbbuid. Sámediggái lea leamaš deatlaš ahte lávdegottis lea sámi ovddastus, muhto ii leat lihkestuvvan dainna gáibádusain.

Bohtosat Máhttoloktema ođasmahttima oktavuodas (Meld. St. 28 (2015-2018) Fag – Fordypning – Forståelse vuodul lea Máhttodepartemeanta ođasmahttigoahtán Máhttoloktema. Ođasmahttima vuosttas muddu válmmostuvvui 2017:s. Ođđa oppalaš oasi mii lea bajimus oassi, árvvut ja prinsihpat vuodđooahpahussii, mearridii Máhttodepartemeanta čakčamánu 1. b. 2017. Bajimus oassi galgá leat geađgejuolgin oahpahussii. Dat čilge oahpahuslága ulbmilparagrafa árvovuodu ja vuodđooahpahusa bajimus prinsihpaid ja galgá leat vuodđun viidásat bargui fágaid oahppoplánaiguin. Sámediggi lea ovttasbargan Máhttodepartemeanttain sisdoalu birra. Sámedikkis ledje konsultašuvnnat Máhttodepartemeanttain sihke ovdalge evttohus sáddejuvvui gulaskuddamii, muhto maiddái ovdalge dat mearriduvvui loahpalaččat. Sámediggái lea leamaš deatlaš ahte bajimus oassi galgá leat buorre vuodđun sihke Máhttoloktema Sámi oahppoplánaide ja oahppoplánaide muđui sámi sisdoalu ektui. Sámediggi lea duhtavaš sihke bargoproseassain ja loahpalaš bohtosiin.

Oahpahusdirektoráhtas lea ovddasvástádus bargat oahppoplánaid ovddidemiin. 14 fágajoavkku leat nammaduvvon mat galget geahčadit mat leat fágaid deataleamos elemeanttat, váimmuselemeanttat. Sámedikki lea nammadan lahtuid váimmuselemeantajoavkku sámegeielas, ja referánsajoavkku sámi váimmuselemeantajoavkku. Dát joavkkut gerge bargguineaset juovlamánus 2017, ja dat sáddejuvvojit gulaskuddamii guovvamánus/njukčamánu 2018. Sámediggi lágidii seminára Romssas golggotmánus, masa mii leimmet bovden erenoamážit váimmuselemeantajoavkkuid sámi lahtuid gullat makkár hástalusat sis leat váimmuselemeantabargus.

Máhttoloktema ođasmahttin bidjá gáibádusaid Sámediggái, mas lea ovddasvástádus vuodđooahpahusa sámegeiela oahppoplánain, erenoamáš sámi fágain joatkkaskuvllas ja nátionála oahppoplánaid sámi sisdoalus ja sámi bálddalas dásseárvosaš oahppoplánain. Oktanaga váimmuselemeantabargguin bargojuvvo maiddái oahppoplánastruktuvrrain. Sámediggi lea oassálastán bargoseminárii skábmamánu ja evttohan earret eará ahte ferte láchččojuvvot dasa ahte fuolahit sámi perspektiivva oahppoplánain, ja ođđa oahppoplánaid dárogielas ja sámegeielas ferte rahkadit oktanaga.

Referánsajoavkku láhttu Áššedovdilávdegoddi daid mánáid ja nuoraid várás mat dárbašit sierra heiveheami. Sámediggái lea deatlaš ahte dat sámi mánát geain leat sierra dárbbut, ja/dahje eará hástalusat, ožžot mánáidgárde- ja skuvlafálaldaga mas lea kvalitehta. Lea stuorra dárbu sámi kárten- ja diagnostiserenávdnasiidda, - oahppanressurssaide ja sámegeielat erenoamášpedagogaide ja eará fágááššedovdiide ja danne lea Sámedikki mielas erenoamáš deatlaš ovttas dáid surggiid eará deatlaš oassálastiiguin ovddit čielga oainnuid lávdegoddi. Raporta bidjá vuodu viidásat doaimbajuide mánáidgárdi ja skuvlla erenoamášpedagogaš hástalusaid ektui. Áššedovdilávdegoddi geige raporttas njukčamánu 2018.

Sámedikkis lea jahkebeallasaš ovttasbargočoahkkimat Máhttodepartemeanttain gos mii ságaškuššat iešguđet mánáidgárde- ja skuvlaáššiid birra ja lonohallat dieđuid. Sámediggi lea mángii lokten dan hástalusaid ahte váilot erenoamášpedagogaš kárten- ja diagnostiserenávdnasat dan golmma sámegeielas ja lea čujuhan ahte dat sáhtta mielddisbuktit stuorra erohusaid dan mánáidgárde- ja oahpahusfálaldaga kvalitehtii maid sámi mánát ja dat mánát geat eai leat sápmelaččat, ožžot. Oahpahusdirektoráhta áigu ovttas Statpedain ráhkadit plána das mo sii galget bargat dáinna hástalusain. Plána galgá biddjojuvvot ovdan 2018 giđa.

2017 čavčča nammaduvvui ođđa almmolaš lávdegoddi mii galgá geahčadit vuodđooahpahusa njuolggadusaid ja evttohit ođđa oahpahuslága. Sámedikki ja Máhttodepartemeantta gaskasaš ovttasbargočoahkkimis njukčamánu 2017 mitalii Máhttodepartemeanta láchkalávdegotti birra ja ahte galgá ášahuvvot referánsajoavku mas leat organisašuvnnaid ovddasteaddjit, maiddái sámiid bealis. Mitaluvvui ahte Sámediggi galgá beassat evttohit ovddasteddjiid referánsajoavkku. Sámediggi lea bovdejuvvon searvat referánsajoavkku. Lávdegotti čállingoddi bovde čoahkkimii ja juohká eanet dieđuid barggu birra. Lávdegoddi bovdejuvvui čoahkkimii Sámediggái árrat 2018:s.

3.6.1. Árbediehtu ja sámi meahcásteapmi vuodđoskuvllas – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Heivehit sámi árbedieđu ja meahccegeavaheami oahpussii ja báikalaš oahppoplánaide.*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
21130 Árbedihtu ja sámi meahccegeavaheapmi vuodđoskuvllas	387 026	500 000	500 000	112 974
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
21130 Árbedihtu ja sámi meahccegeavaheapmi vuodđoskuvllas	464 800	77 774	0	387 026

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
21130 Árbedihtu ja sámi meahccegeavaheapmi vuodđoskuvllas	8 ohcama	8 ohcama	0 ohcama

Poastta badjebáza mii lea kr 112 974 vuolga ovdeš juolluduvvon doarjagiin mat leat ruovttoluotta gessojuvvon.

Sámediggi lea 2017:s addán doarjaga 8 prošehtii iešguđet vuodđoskuvllain Finnmárkku, Romssa ja Nordlándda fylkkain. Earret eará oaččui sámeluohkká Áltta suohkanis doarjaga prošehtii mii deattuha oahpahusa sámegielas ja árbedieđus ja sámegiela ja árbedieđu gáhttema dakkár geavatláš bargguid bokte go guolásteami, boazodoalu ja duoji.

3.7 Oahppanbirrasa rámmaeavttut

Čoahkketabealla - oahppanbirrasa rámmaeavttut

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Sámegieloahpahusa fierpmádat	800 000	800 000	0
Arctic Indigenous Education Conference (AIEC)	82 231	150 000	67 769
Oktasaš skuvla Sirpmá bajásšaddanguovddáš ja Ohcejohka	115 077	500 000	384 923
Submi	997 308	1 450 000	452 693

Mihttomearri:

- *Sámi ohppin lea oadjebas ja buorre fysihkalaš ja psykososiála oahppobiras, mii movttiidahtta buori oahppamii givsideami ja vealaheami haga.*

Sámediggái lea deataláš ahte sámemánáin lea oadjebas psykososiála oahppanbirras, ja Sámedikkis leat mánaga doaibmabiju mat dorjot dakkár barggu ja masa mii váikkuhit iežamet gelbbolašvuodain.

Sámediggái lea deataláš ahte oahppanbirras skuvllain galgá leat buorre ja danne lea Sámediggi mielde Searvevuoda givssideami vuostá. Searvevuotta ráhkada oktasaš vuodu daidda stáhta oassálastiide mat barget mánáidgárdebirrasiin, skuvlabirrasiin, givssidemiin ja eará gudnerihkkumiiguin. Sámediggi lea 2017:s rievadan iežas rolla searvevuodas givssideami vuostá dárkojeaddjin. Sámediggi lea politihkalaš ja sorjjasmeahtun organisašuvdna bajimus dásis ii ge sáhte čatnat iežas searvevuoda mearrádusaide. Sámediggi rievdadii 2017 giđa iežas stáhtusa dárkojeaddjin.

Sámediggái lea sámi mánáid ja nuoraid psykososiála biras ja bargu nannet sámi mánáid identitehta deataláš. Sámediggi almmuhii 2017:s čuoládatgilvuu skuvladásis masa skuvllat bovdjejuvvojedje sáddet čuoládatevttohusaid mat galge leat fáttmasteaddjin ja čájehit mo mii berret láhttet guhtet guimmiideamet vuostá. Bohte ollu evttohusat ja loahpas nammaduvvon árvoštallangoddi válljii guokte guokte skuvlla vuotit. Vuotiskuvllat ledje Kárášjoga ja Raavrevihken skuvllat. Sámedikki presideanta galledii dan guovtti skuvlla. Vuotiskuvllat ožžo leavggaid masa čuoládatgat ledje prentejuvvon ja 5000 ruvdnosaš šeahka. Sámediggi lea mielde Dronnet Sonja skuvlabálkkašumi ja Benjamin-bálkkašumi

árvoštallangottiin. Sámediggái lea deatalaš ahte váhnemat ja fuolaheaddjit geain leat mánát mánáidgárddis ja vuoddoskuvllas, guldaluvvojit. Danne juolluda Sámediggi doarjjaga mánáidgárddi váhnenlávdegoddái/FUB ja vuoddoskuvlla váhnenlávdegoddái/FUG.

Sámedikkis leat leamaš mánga čoahkkima vuoddoahpahusa váhnenlávdegottiin/FUG mas earret eará FUG lea bivdán Sámedikki várret ruđaid bušeahas lágidit seminára. Sámediggi juolludii 150 000 ru sámi váhnenkonferánsii Tráante 2017 oktavuodas.

Sámedikkis leat guokte jahkásaš gulahallančoahkkima Oahppolihtuin guovddáš dásis ja mis lei čoahkkin miessemánus. Áššit mat meannuduvvojedje ledje Váibmogiela gulaskuddan, ođđa Oppalašoasi-Bajimusosi-árvvuid ja prinsihpaid gulaskuddan ja Statped juolludusreivve sisdoallu.

Sámediggi lea ožžon vuoigatvuoda nammadit guokte lahtu sámi joatkkaskuvllaid stivrii. Ođđa stivrra nammadeapmi lea leamaš guhkes proseassa. Stivra nammaduvvui 2017 čavčča áigodahkii 2017- 2019. Sámedikki lahtut leat Sigbjørn Dunfjeld várrelahtuin Toini Bergstrøm ja Silje Karine Muotka várrelahtuin Lars Joar Halonen. Silje Karine Muotka lea bivdán luvvema doaimmas go son šattai sámediggeráđi lahttun. Asta Balto lea nammaduvvon ođđa stivralahttun ođđajagimánu 2018 rájes.

Dan oktavuodas go Norga áigodatlaččat dieđiha mo sii čuovvulit ON mánáidkonvenšuvnna, lea Sámediggi sádden lasseraportta ON lávdegoddái mánáid vuoigatvuodaid várás.

Golggotmánus oassálasttii sámediggi čoahkkimii ON mánáidlávdegottiin Genevas. Sámediggi mitalii muhtun hástalusaid birra mat sámi mánáin ja nuorain leat. Sámediggi deattuhii maid dan ahte sámi mánáid vuoigatvuodain dan olis go sii leat mánát, ferte geahččat sin vuoigatvuodaid ektui dan olis go sii gullet álgoálbmogii.

Sámediggi válddii ovdan dan duodalaš hástalus mii dat lea go sámi mánát mat leat mánáidsuodjalusa fuolahusas ja leat erenoamáš rašis joavku, eai álo oáččo saji dakkár biebmoruktui mas lea máhtolašvuohta sámegielas ja sámi kultuvrras. Mii muitaleimmet daid hástalusaid birra mat sámi bálvalusfálaldagas leat earret eará dan geažil go váilot nu ollu sámegielat bárgit sihke dearvvašvuodasuorggis, mánáidgárddis ja skuvllas. Viidáseappot dieđihii Sámediggi stuorra dárbbu dutkamii dakkár fáttáin go givssideamis, veahkaváldimis ja psyhkalaš ja fysihkalaš dearvvašvuodas, vai diehtit guđe doaibmabijuid mii fertet čađahit.

Sámediggi oáččui maid vejolašvuoda váldit ovdan daid birasváikkhusaid maid guolásteapmi ja boazodoallu vásihit ruvkedoaimmaid geažil sámi guovlluin, ja ahte sámi boazodoalloguovllut noađuhuvvojit dakkár birasseasti energiijaávkáštalamiid ásaheamiiguin go bieggá- ja čáhcefápmorusttegiiguin. Dán ovdáneamis leat negatiiva váikkusat sámi mánáid bajásšaddaneavttuide.

3.7.1. Sámegieloahpahus fierbmádat - prošeakta

Bealli juolludusas geavahuvvui oastit friija jodiheaddji beallevirgái ja stivrra čoahkkinbálkkáide. Reasta geavahuvvui kurssaide ja semináraide lahtuid várás. 2017:s lea NetSam lágidan guokte seminára, main sis lei miellačájeheapmi Stuorradikki olggobealde ja čoahkkin Máhttodepartemeanttain earret eará dan birra ahte váilot oahpponeavvut sámegillii ja sámegieloahpaheaddjit.

3.7.2. Artic Indigenous Education Conferance (AIEC) - prošeakta

Badjelbáhcaga sivva 67 769 ru poasttas lea dat go ledje unnit golut go vurdojuvvon 2017:s. Oassin álgoálbmotovttasbarggus lea Sámediggi dahkan ovttasbargošiehtadusa, organisašuvnnain Memorandum of Understanding/ MoU on Cooperation on Indigenous Education. Ovttasbargošiehtadus geatnegahtta beliid doallat konferánsa Artic Indigenous Education Conferance (AIEC) oahpahusa birra juohke goalmát jagi. Boahte konferánsa dollojuvvo 2019:s, ja 2017:s leat ruđat mannan ráhkkananbargui ovdal konferánsa 2019:s.

3.7.3. Oktasaš skuvla Sirbmá bajásšaddanguovddaš - prošeakta

Badjebáza mii lea kr kr 384 923 vuolgá das go prošeavtta álggaheapmi maŋŋonii. Prošeakta namma lea «Ráđjarasttideaddji skuvlaovttasbargu Sámis» ja álggahuvvui go prošeakta ovddiduvvui áššin Sámi parlamentáralaš ráđđái ja lea maid namuhuvvon dokumeanttas NAČ 2016:18 – Váibmogiella. Dan maŋŋá ásaheavvui bargojoavku ovddasteddjiiguin sihke Norgga, Suoma ja Ruota Sámedikkiin, ja dain gielddain mat leat vuolggahan prošeavtta, Deatnu ja Ohcejohka Suoma bealde. Bargojoavku lea maid nannejuvvon Sirpmá/Ohcejoga skuvlabirrasa fágagelbbolašvuodain.

Bargojoavku lea fitnan oahppomátkkis Háhpáráanddis/Durdnos/Anaris gos hui bures lihkostuvvan rádjastideaddji skuvlaovttasbargu lea bistán 30 jagi. Anaris oahpásmuvaimet buorebut daidda digitála čovdosiidda mat gávdnojit. Oahppomátkkit leat leamaš hui ávkkálaččat dasa ahte oaidnit makkár vejolašvuodát gávdnojit ja dasa ahte mo konkretiseret proševtta.

Bargojoavku lea evttohan dakkár ceahkkálas modealla rádjastideaddji skuvlaovttasbargui mii sáhtta geavahuvvot miehtá Sámi ja heivehuvvot iešguđet skuvlla dárbbuide ja sávaldagaide. Joavkočáli galgá virgáduvot ja geahčadit raporttaid ovddeš skuvlaovttasbarguid oktavuodas ja eará guovdilis raporttaid ovdalگو son čálligoahtá prošektaraportta.

3.8 Oahpponeavvut

Mihttomearri:

- *Oahpponeavvut ovdánit ulbmilaččat ja ollislaččat ovdaneapmi*

Čoahkketabealla - oahpponeavvut

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Doarjagat oahpponeavvoráhkadeapmái	18 345 374	19 740 000	1 394 626
Ovttas - Aktan - Aktasne	1 000 000	1 000 000	
Doarjja lullisámi oahpponeavvo- ja terminilogi- ijaovddideapmi	1 026 000	1 026 000	0
Oahppoplánaid ođasmahttin	588 779	500 000	-88 779
Submi	20 960 153	22 266 000	1 305 847

3.8.1. Doarjja oahpponeavvoráhkadeapmai - ohcanvuđot doarjja

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
21000 Doarjagat oahpponeavvoráhkadeapmái	18 345 374	19 740 000	20 940 000	1 394 626
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
21000 Doarjagat oahpponeavvoráhkadeapmái	20 928 000	2 062 900	519 726	18 345 374

Badjebáza dan poastas vuolgá ovddeš juolluduvvon doarjagiin mat leat ruovttoluotta gessojuvvon ja ruovttoluotta gessojuvvon doarjja proševttain mat eai leat čáđahuvvon.

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
21000 Doarjagat oahpponeavvoráhkadeapmái	32 ohcama	12 ohcama	20 ohcama

12 dain biehttaluvvon ohcamiin ledje olgobeal dan jagaš vuorohemiid.

Vuoroheamit	Lohku	Ohcon ruvno	Juolluduvvon ruvno
Juolluduvvon	12	21 672 848	20 928 000
Dabalaš oahpponeavvu	8	18 342 348	61 000
Matta sámegillii	3	4 200 588	4 016 000
Julev sámegillii	1	2 110 000	1 973 000
Davvi sámegillii	4	12 031 760	11 972 000
Erenomážit heivehuvvon oahpponeavvut	4	3 330 500	2 967 000
Matta sámegillii	1	544 000	544 000
Julev sámegillii	1	544 400	544 000
Davvi sámegillii	2	2 242 100	1 879 000

Sámedikki áigodaga 2015-2018 doaibmaplána oahpponeavvoráhkadeami várás lea vuodđun Sámedikki jahkásaš vuoruhemiide. Sámediggi lea doalahan oahpponeavvodoarjagiid seamma dásis go ovdal, vaikke vel oahppoplánat leat leamaš ođasmahttojuvvomin. Fágaođasmahttima geažil lea Sámediggi vuoruhan doarjagiid oahpponeavvuide dain fágain mat vuordimis eai rievdaduvvo nu sakka maŋŋá fágaođasmahttima ja maid sáhtta geavahit vaikke vel bohtet ge ođđa oahppoplánat, ja jearahuvvon oahpponeavvuid ođđaprentema.

Sámediggi lea 2017:s addán doarjaga joatkit álggahuvvon oahppodahkosa davvisámegiela vuosttasgiellan ja lullisámegiela vuosttasgiellan joatkkadásis, davvisámegiela nubbingiellan 7.-9. dásis ja duojis 8.-10. dásis davvisámegillii. Doarjja addojuvvui jorgalit ja heivehit oahppodahkosa sámi historjjás julev- ja lullisámegillii joatkkaskuvlii ja luonddufágas lullisámegillii 1.-4. jahkecehkiide.

Erenoamážit heivehuvvon oahpponeavvuid vuoroheami vuolde addojuvvui doarjja ráhkadit appa olbmuid gain leat giella- ja hupmanválttisvuodát. Sámegielat logopedat leat jearahan dakkár oahppanresurssaid. Doarjja addojuvvui maiddái álkeslohkangirjeráidui julev- ja lullisámegillii. Sámedikki jotkojuvvon ángiruššama oktavuodas givssideami eastademiin lea čájehuvvon ahte dát lea dakkár fágasuorgi mas ollásit váilot oahppanresurssat sámegillii. Danne lea Sámediggi juolludan dorajaga givssidaneastadeami oahppanresursii mas lea oahpaheaddjibagadus, neahttasiidu filmbahtážiiguin ja neahttaspiilla ja ohppiidgeirji. Dat oahpponeavvoproševttat mat leat ožžon doarjaga Sámedikki 2017:s, galget leat válbmasat maŋimusat 2021 giđa.

2017:s válmastuvvojedje oktiibuot 16 oahpponeavvu, dát leat proševttat mat leat ožžon doarjaga ovddit jagiin. Mii leat dál válmastan luonddufágadahkosa davvisámegillii 8.-10. jahkecehkiide, ovttá fágaidrasttieddji oahpponeavvu sámegiela nubbingiellan davvisámegillii fáttáiguin várri, leahki ja vuotna. Vuosttas oassi oahpponeavvus lullisámegiela vuosttasgiellan válmastuvvui. Lassin guovtti bođu oahpponeavvu fágas. Maiddá válmastuvvojedje oahppodahkosiid bođu oasit servodatfágas ja geografijas lullisámegiela, davvisámegiella vuosttasgiellan ja davvisámegiella nubbingiellan 4.-8. jahkecehkiide, álkeslohkangirjii davvisámegillii ja okta breahttaspiilla luonddufágafáttáin smávvaskuvladássái.

2017:s gárvvistuvvojedje 1.-3. luohká matematihkkaneavvut julevsámegillii ja máttasámegillii. 2018:s galgá gárvvistuvvot julevsámegillii dat mii lea báhcán 4.-7. luohká neavvuin. Jorgaleapmi máttasámegillii lea maŋnonan ja šaddá ain maŋnonit go váilot jorgalanresurssat.

Dán jagi juolludemiiguin ja oahpponeavvuid válmastemiiguin mii leat gokčamin daid guovddášfágaid main váilot sámi oahpponeavvut dálá oahppoplánaid vuodul. Nu mo dál orru leamen, de ii juvssa Sámediggi dan mihttomeari ahte ahte galget leat oahpponeavvut buot fágain ja buot golmma sámegiela ovdalgo bohtet ođđa oahppoplánat 2020:s. Sivvan dasa lea go Máhtdepartemeanta juolluda menddo uhccán ruđa ja čállit ja jorgalanresurssat váilot. Erenoamážit julev- ja lullisámegiela leat leamaš stuorra ja guhkilmas hástalusat, mat váikkuhit oahpponeavvoproševttaid ovdáneapmái.

3.8.2. Ovttas - Aktan - Aktasne - njuolggadoarjja

Doarjjaortnega mihttomeari:

- *Buori dieđut sámi oahpponeavvuid birra, reaidut maid bokte almmustahttit ja juogadit digitála oahpponeavvuid*

Sámedikki njuolggadoarjagat juolluduvvojit sámi oahpponeavvoportála, Ovttas - Aktan – Aktesne, oasseruhtadeapmái. Sámi allaskuvllas, Sámi lohanguovddáža bokte, lea ovddasvástádus neahttabáikki doaimmaheamis, jođiheamis ja viidáseappot ovddideamis.

Oahpponeavvoportála lea čohkken dieđuid buot sámi oahpponeavvuid ja pedagogalaš ávdnasiid birra. Sámedikki oahpponeavvovuovddáš registrere buot sámi oahpponeavvuid/pedagogalaš ávdnasiid mat leat girjerádjovuogádagas Bibsys. Ovttas- Aktan – Aktesne lea čadnojuvvon Sámedikki oahpponeavvovuovddášii Bibsysa bokte, ja oahpponeavvovuovddáš hálldaša buot luoikkahemiid Ovttas.no bokte. Ovttas- Aktan – Aktesne doaimmaha juogadanbáikki gos sáhtta ráhkadit ja juohkit iežas buvttadan sisdoalu nu go quiz, govaid, dokumeantaid ja leankkaid.

2017 rádjai leat juogaduvvon oktiibuot 419 resurssa ja 1368 gova juogadanbáikki bokte, ja dán jagi leat registrerejuvvon 419 viežžamat juogadanbáikkis. Dasa lassin sáhtta oahpponeavvoportála buvttadanreidduin buvttadit sámi digitála oahpponeavvuid. 2017 rádjai leat válmastuvvon ja almmuhuvvon 15 resurssa buvttadanreidduin.

Neahttasiidu lea 2017:s registreren oktiibuot 111 156 čadahuvvon ohcama, ja njeallje manimus jagi galledanlogut čájehit ahte oahpponeavvoportála geavaheapmi lea lassánan:

Jahki	Galle ohcama
2017	36068, 16,41 % lassáneapmi
2016	30984, 21,46 % lassáneapmi
2015	25510, 14,04 % lassáneapmi
2014	22369

3.8.3. Doarjja lullisámegiela oahpponeavvo ja tearbmaovddideapmi - njuolggadoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri

- *Lullisámegiela oahpponeavvo- ja tearbmaovddideapmi.*

2013:s dahke Sámi allaskuvla, Engerdal suohkan ja Sámediggi 3-jahkásaš ovttasbargošiehtadusa. Ovttasbargošiehtadus geatnegahtta ovttasbargobeliid váikkuhit dasa ahte dat lullisámi gealboguovddáš mii áshuvvui ja ovddiduvvui Elgá-proševtta bokte, ovddiduvvo ja fuolahuvvo ja ahte dasa sihkkarastojuvvojit rámmaevttut boahhteáiggi doibmii. Sámediggi jotkkii šiehtadusa 2016:s ja 2017:s. 2017 doarjja lea geavahuvvon dasa ahte oasseruhtadit Sámi lohanguovddáža barggu lullisámi giellagelbbolašvuodain, dakko bokte ahte bisuhit Elgá-birrasa mii lea ovddideamen guoskevaš lullisámi oahpponeavvuid, tearbmaovddidanproševttaid ja eará giellaproševttaid, vai lullisámi oahppit ožžot nannejuvvon sámi skuvlafálaldaga. Šiehtadusáigodagas 2013-2017 lea Elgá lullisámi gealbobiras ráhkadan, kvalitehtasihkkarastán, válmastan ja almmuhan oahpponeavvuid maid giellamovttiidahttinprošekta ovddidii, ovttasbargošiehtadusa 3. čuoggá vuodul, ja Sámediggi atná dán barggu leat čadahuvvon ja loahpahun. Seamma guoská dan tearbmaovddidanbargui mii čatnasa dáid oahpponeavvoproševttaide.

Sámediggi lea jagiin 2013 rájes 2017 rádjai jahkásaččat juolludan 1 miljon ruvdnosaš njuolggadoarjaga lullisámi oahpponeavvo- ja tearbmaovddideapmái. Šiehtadusbealit leat šiehtadusáigodagas ja jagiin dan manná bargan dan ala ahte oážžut njuolggajuolludemiid GODs Sámi allaskuvlii, Sámi lohanguovddášii. GOD lea dál čuovvulan dan, ja Sámi lohanguovddáš oážžu 01.01.08 rájes stáhtusa nátionála guovddášin. Sámi allaskuvla Sámi lohanguovddáža bokte lea dan oktavuodas ožžon 2,5 miljon ruvdnosaš lassijuolludusa departemeanttas. Dat lea dagahan ahte Sámedikki njuolggadoarjja lullisámi oahpponeavvo- ja tearbmaovddideapmái loahpahun 2018 rájes.

3.8.4. Oahppoplánaid ođasmahttin - prošekta

Poastta vuolláibáza mii lea kr 88 779 vuolga badjelmeare geavaheamis stuorát goluid geažil čadahuvvon semináraide ja čohkkimiidda.

3.9 Alit oahppu ja dutkan

Váldomihttu

- *Sámi alit oahppu ja dutkan galgá váikkuhit máhtu ja olmmošlaš resurssaid ekonomalaš kultuvrralaš ja sosiála ovdáneami sámi servodagas.*

3.10 Váldi ja ovttasvastadus

Mihttomearri:

- *Sámediggis lea lagaid, njuolggadusaid ja konsultašuvnnaid bokte váldi.*

Sámediggi ja Norgga dutkanráđđi leat konsulteren prográmma birra sámi dutkanprográmma III várás. Sámediggi evttohii dutkanfáttáid sámediggediedáhusas alit oahpu ja dutkama birra, earret eará dutkama árbedieđus, dearvvašvuodas, gielas, historjjas, areálas ja birrasis, vuoigatvuodain ja oahpahusas. Sámedikkis leat leamaš čoahkkimat ja konsultašuvnnaid dutkanráđiin prográmmaplána ráhkadeami birra sihke ovdal ja maŋŋá dan plánalávdegotti nammadeami mii ráhkadii dutkanplána. Sámediggi evttohii odđa prográmmastivrra ja konsulterii stivrra čoahkkádusa birra. Sámediggi lea duhtavaš loahppabohtosiin.

Sámediggi ja Máhttodepartemeanta leat konsulteren lánkaásahusa birra dearvvašvuoda- ja sosiálafágaoahpuid oktasaš rámmaplánii. Sohppojuvvui ahte oktasaš oahppofitnega vuolde biddjojuvvo gáibádussan ahte kandidáhta galgá dovdat sámiid vuoigatvuodaid ja ahte sus galgá leat máhttu ja ipmárdus sámiid stáhtusis álgoálbmogin. Viidáseappot galget nátionála njuolggadusat mearriduvvot daidda 19 oahpuide maidda lánkaásahus guoská. Sámediggi lea šiehtadan konsultašuvnnaid 2018:s ovdalگو njuolggadusat sáddejuvvojit gulaskuddamii ja ovdalگو dat mearriduvvojit.

Sámediggi lea čoahkkimiin Máhttodepartemeanttain ovddidan árvalusaid stuorradiggediedáhussii kvalitehta birra alit oahpus. Departemeantta loahppabarggus diedáhusain mearriduvvui dollojuvvo čoahkkin gaskal Sámedikki ja departemeantta. Sámediggi biehttaluvvui geahččamis dokumeanttaid ovdal čoahkkima. Ii ge váldojuvvo vuhtii sávaldat beassat geahččat diedáhusa doaibmabijuid. Danne ii lean vejolaš Sámediggái árvoštallat diedáhusa duohta sisdoalu dahje ovddidit oainnuid dasa čoahkkimis.

Sámediggi lea evttohan lahtuid UiT Norgga árkálaš universitehta stivrii. Evttohusat eai váldojuvvo vuhtii.

Sámediggi lea gulahallan Máhttodepartemeanttain bargamušdokumeanttaid birra allaskuvllaide ja universitehtaide main lea sámegealla oahpusteatet ja beasai ovddidit árvalusaid bargamušdokumeanttaide jagi 2018 várás.

3.11 Oahppu ja dutkandárbu

Sámi servodat mii lea ráhkkanan boahhteáigái dárbbáša buriid oahppovejolašvuodaid. Das galget leat mánáidgárde- ja vuodđoskuvlaoahpaheaddjit ja dearvvašvuoda- ja sosiálafágalaš bargit geain lea máhttu sámi servodatdiliid, sámegealla ja sámi kultuvrra birra. Otna dilis váilot dat bargit.

Sámediggi lea čoahkkimis Davvi universitehta rektorgottiin ságaškuššan rekrutterema birra, oahppofálaldaga birra sámegeallas ja lulli- ja julevsámi vuodđoskuvlaoahpaheaddjioahpu birra. Sámedikkis lea leamaš lagaš gulahallan ollu áššebeliiguin proseassas vai namuhuvvon vuodđoskuvlaoahpaheaddjioahppu duohtandahkkošii. Davvi universitehta pláne álggahit lulli- ja julevsámi vuodđoskuvlaoahpaheaddjioahpu 1-7 jagi 2018 čavčča rájes.

Mii diehtit ahte váilot buohccedivššarat geain lea gelbbolašvuolta sámegeallas ja sámi kultuvrras. Sámediggi lea lokten Máhttodepartementii ja Dearvvašvuoda- ja fuolahusdepartementii Sámi allaskuvlla ja UiT Norgga árkálaš universitehta evttohusa ásahtit sámi buohccedivššaroahpu. Sámedikki oaidnu lea ahte guovddáš eiseválddiin lea čielga ovddasvástádus lánčit dasa ahte sámi buohccit sáhttet geavahit iežaset giela dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusas, ja ahte sámi buohccedivššaroahppu sáhtášii dan ollašuttit.

3.12 Rekrutteren sámi alit ohppui ja dutkamii

Mihttomearri:

- *Eanet fágaoalbmot geain lea sámi giella ja kulturgelbbolašvuolta.*

3.12.1. Stipeanda alit ohpu várás - ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Eanet fágaolbmot gain lea sámi giella ja kulturgelbbolašvuoha.*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
21110 Stipeanda alit ohppui	3 024 500	2 450 000	2 450 000	-574 500
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
21110 Stipeanda alit ohppui	3 094 000	0	69 500	3 024 500

Oastta vuolláibáza vuolga das go 2017:s ledje hirbmat ollu ohcamat. Sámediggái bohte oktiibuot 375 ohcama 2017:s, 176 ohcama 2017 giđa ja 199 ohcama 2017 čavčča.

3.13 Sámi perspektiivva implementeren alit ohppui ja dutkamii.

Sámedikkis lea leamaš lahttu mánáidgárdeoahpaheaddjioahpu čuovvunjoavkkus. Čuovvunjoavku lea barggus bokte fuomášuhtán ahte sámi perspektiiva ii leat deattuhuvvon nu mo lálkaásahus gáibida. Hástalussan lea sámi perspektiivva implementeret oahpuide. Čuovvunjoavku lea ávžžuhan departemeantta evttohit Sámi allaskuvlla ásahtit gealboguovddáža oahpaheaddjioahpuid várás. Sámediggi áigu dan čuovvulit departemeantta ektui.

Sámediggi lea konsulteren dearvvašvuoda- ja sosiálaoahpuid oktasaš rámmaplána lálkaásahusa birra ja áigu dan čuovvulit konsultašuvnnaiguin ovdalgo njuolggadusat mearriduvvojit. Sámediggi lea konsulteren dutkanráđiin P_SAMISK III odđa prográmmaplána evttohusa sisdoalu birra.

3.14 Árbediehtu

3.14.1. Árbediehtu - ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Sámi árbedieđui duodašteapmi*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
21300 Árbediehtu	566 305	1 000 000	1 396 000	433 695
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
21300 Árbediehtu	566 305	0	0	566 305

Poastta badjebáza vuolga das go ledje unnán kvalifiserejuvvon ohcamat.

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
21300 Árbediehtu	7 ohcama	4 ohcama	3 ohcama

Árran julevsámi guovddáš lea ožžon doarjaga Levende landskap prošehtii. Govvagiisá Guovdageainnus oačču doarjaga Sophus Tromholt govven boares govaid digitaliseremii. Mearrasámi gelbbolašvuodaguovddáš Porsánggus oačču doarjaga Båtkultur ved Porsangerfjorden prošehtii ja Aajege saemien gieles- & maahtoejarnge oačču doarjaga máttasámi dálkkasáttuid duodásteami ja gaskkusteami prošehtii.

4. Areálat, biras ja dálkkádat

Váldomihttomearri:

- Sihkkarastit sámi oassálastima sámeaguovlluid luondduressursaid geavaheapmái.

Čeahkketabealla - areálat, biras ja dálkkádat

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Areálaid hálddašeapmi	1 339 151	1 250 000	-89 151
Submi	1 339 151	1 250 000	-89 151

Sámediggi lea vejolašvuohta ovddidit vuostecealkámušaid gielddaid ja fylkagielddaid areálaplánaide. Daid háviid go Sámediggi lea buktan vuostecealkámušaid areálaplánaide 2017:s lea leamaš go plánat gusket sámi beroštusaide. Eanaš háviid leat lihkestuvvan oažžut gulahallama ja miediheami vuostecealkámušaide.

Davvimáđiija (Hålogalánddageainnu) muddenplána mearridii ráđdehus stáhta plánan borgemánus. Sámedikkis lea leamaš lagas dahkamuš dainna áššiin konsultašuvnnaid bokte ja lea bálkahan Protect Sápmi bargat áššiin. Sámediggi lea duhtavaš vuđolaš čielggadanbargguin mas váidudeaddji doaimbajut sámi beroštusaid várás leat miediuvvon ja mas lea jurddašuvvon birasvuđot čuovvuleapmi geaidnogaskka ektui guoskevaš njealji orohaga várás.

Dan jagi leat čadahan konsultašuvnnaid Evenášši girdistašuvnna plánaoprográmma birra dan oktavuodas go Ánddasullo suodjalusbása galgá fárrehuvvot dohko. Danne mii deattuhit árra seaguheami ja mii leat dál láchčan govda čielggadanvuodu ja oažžut mielde dakkár sámi beroštusaid go boazodoalu ja dan sámi álbmoga muđui geasa girdistašuvnna huksen guoská.

Manimus jagiid leat riiddut gaskal lassáneaddji guollebiebmama ja riddoguolástusaid lassánan, mii dagaha ahte riddoguolástusa areálasuodjalus loktejuvvo badjelebbui ja badjelebbui áššelistui. Sámediggi vuordá dán dili vearránit go ráđdehusa áigumuš lea eanedit mearradoalu viđain gerddiin ovdal 2050. Dát lassáneapmi gártá eanaš dáhpáhuvt árbevirolaš sámi riddoservodagain. Dattetge leat mis 2017:s leamaš uhccán riddoavádatplánaáššit. Muhto mis leat leamaš muhtun hástalusat guollebiebmama konsešuvdnaáššiiguin maid oktavuodas dávjá leat boares riddoavádatplánat mat eai váldde vuhtii sámi beroštusaid. Sámediggi bargá lahkalaš Davvi Guolástusdirektoráhtain, nu mo plánejuvvon areáladieđáhusas, vai mii leat ovddabealde riddoavádatplánaid nu ahte árrat plánenmuttus sáhttit váldit vuhtii sámi guolástusberoštusaid.

Smávvašfápmoáššiid lohku lea njedjan veaháš dan geažil go ruoná sertifikáhtaid sertifiserenortnet heaittihuvvo 2020:s. Muhto mii leat vásihan eanet bieggafápmoáššiid mat gusket sámi boazodoalu guovddášguovlluide. Dat guoská sihke ovdežis addojuvvon konsešuvnnaide gos dahkkojuvvojit rievdadusat ja maddái ođđa konsešuvnnaide. Sámediggi lea maid hástalan NČE dainna lágiin ahte juogo cealkit eret min konsultašuvdnašiehtadusa singuin dahje ahte sii čuovvulit konsultašuvdnaprošedýraid nu mo šiehtaduvvon, ja čuvvot riikkaidgaskasaš konvenšuvnnaid. Mii vuordit ain vástádusa sis dan birra. Nuppi bealis mii leat eanet duhtavaččat Oljo- ja energijadepartemeantta váiddaáššiid meannudemiin. Fápmoáššiid ja fápmui guoskevaš áššiid čuovvuleapmi nu go nátionála bieggafápmorámma nannámis, lea gáibidan hui ollu resurssaid, ja gártá ain dahkat dan. Dáin áššiin leat mii vásihan ahte doaimbajuid stuorámuš negatiiva váikkuhusat čuhcet boazodollui.

4.1 Areálaid hálddašeapmi

Čoahkketabealla - areálaid hálddašeapmi

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Protect Sápmi vuodđudus	500 000	500 000	0
Eará čuovvoleapmi sámi areálaid ja resursaid	750 000	750 000	0
Válbmen areála- ja birasdiedáhusa	89 151	0	-89 151
Submi	1 339 151	1 250 000	-89 151

4.1.1. Vuodđudus Protect Sápmi - njuolggadoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Protect Sápmi vuodđudus galgá bargat dan ala ahte sámi vuogatvuodalaččat sáhttet friija mieđihit huksenáššiin ovddalgihtii addojuvvon dieđuid vuodul.*

Boazodoallofágalaš čielggadus ráhkaduvvui deattuhettiin kumulatiiva váikkuhusaid Áarjel-Fovsen Sijteii. Raporta geavahuvvui duodaštussan árvoštallanriekteáššis gaskal Áarjel-Fovsen Sijte ja Fosen Vind Diggegottis, Tråantes geassemánu 12.-14. b. 2017.

4.1.2. Eará čuovvoleapmi sámi árealaid ja resursaid – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Sámi eatnamat ja resursavuoigatvuodát galget fuolahuvvot sámi guovlluid areálaid geavaheamis.*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
30500 Eará čuovvoleapmi sámi árealaid ja resursaid	750 000	750 000	750 000	0
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
30500 Eará čuovvoleapmi sámi árealaid ja resursaid	750 000	0	0	750 000

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
30500 Eará čuovvoleapmi sámi árealaid ja resursaid	9 ohcama	4 ohcama	5 ohcama

Guokte ohcama mat ožžo doarjaga, guske Deanu čázadahkii. Okta guoskkai mearrasámi vuoigatvuodaide ja okta guoskkai bozodollui.

4.1.3. Areála- ja birasdiedáhusa gárvvisteapmi

Vuolláibáza poasttas 89 151 ru bohtá das go Sámediggi ráhkadii sierra Areála- ja birasdiedáhusas 2016:s, go muhtun golut prošavttas fievrividuvvojede gollun 2017:s das.

4.2 Árbediehtu areálahálddašeamis

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- *Árbediehtu dohkkehuvvo ja deattuhuvvo dássálagaid dutkanvuđot máhtuin mearridanproseassain eatnamiid ja resurssaid geavaheamis ja suodjaleamis.*

Sámediggi lea ovttas NBR:in konsulteren váikkuhusčielggadusaid njuolggadusaid rievdadusaid birra. Konsultašuvnnain deattuhuvvui ahte čielggadeddjiin berre leat gelbbolašvuohta sámi ealáhusain ja ahte árbediehtu lea váilon váikkuhusčielggadusaid ráhkadeami oktavuodas. Departemeanta lea ovttaoavivis das ahte ferte ráhkaduvvot metodihkka dan fuolaheami várás go ráhkaduvvot čielggadusat boazodoallosuorggis.

Sámediggi lea oassálastán bargočoahkkimii biologalaš šláddjivuoda konvenšuvnna (CBD) oktavuodas Montrealas. Konvenšuvnna dálá bargoprográmma loahppá 2020:s ja mo viidásat bargu konvenšuvnna implementeremiin galgá lágduvvo dasto, lei okta deataleamos áššiin čoahkkimis. Sámediggái lea deatalaš ahte buorre álgoálbmotsearvan sihkkarastojuvvo maiddái boahhtevaš konvenšuvdnabarggus. Boahhtevaš organiseren šaddá deatalaš áššin áššebeliid čoahkkimis mii dollojuvvo Egyptas

Sámediggi lea addán gulaskuddancealkámuša Ruota ráđdehussii ovddiduvvon pormemoria birra Norgga-Ruota boazoguohtunkonvenšuvnna oktavuodas. Gulaskuddanvástádus deattuhii Sámediggi dárbbu váldit sámi bargujoavkku evttohusa diehttevassii konvenšuvnna ratifiserema oktavuodas. Gulaskuddanvástádus giedahallojuvvojit earret eará ovttasbargošiehtadusat, riidočoavdinorgánat ja dárbu einnostanvejolaš rámmaide vuoigatvuođaid čielggadeami, boraspiriid ja areálasisabahkkemiid oktavuodas. Dan proseassas lea Sámedikkis leamaš oktavuodas daid eará áššebeliiguin mat ledje mielde sámi bargujoavkkus.

4.3 Dálkkádat

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- *Árbediehtu, innovašuvnnat ja geavat galget dohkkehuvvot jáhkehahti reaidun barggus dálkkádatrievdamiiguin.*

Sámediggi lea oassálastán jahkásaš dálkkádatšiehtadallamiidda mas mearriduvvui mo ON dálkkádatkonvenšuvnna Pariisa-šiehtadusa álgoálbmotvuođđodokumeanta galgá válđojuvvot atnui. Álgoálbmotvuođđodokumeanta galgá láchit dasa ahte álgoálbmogat buorebut galget sáhtti váikkuhit boahhtevaš dálkkádatšiehtadallamiidda, ja ahte álgoálbmogiidda sihkkarastojuvvo dássearvosaš oassálastin daidda prošeavttaide ja mearridanproseassaide mat čatnasit vásáhusaide ja buoremus geavadii árbedieđu, dálkkádatrievdamiid dávástusa ja dálkkádatheivehemiid oktavuodas. Stáhtat sohpe vuođđodokumeantta ulbmila ja doaimmaid, ja ahte dat galget čađahuvvot álgoálbmotvuoigatvuođaid vuodul ja ahte šiehtadallamat galget jotkojuvvo álgoálbmogiid vuođđodokumeantta struktuvrra ja stivrenmálla sisdoalu ektui.

4.4 Meahcásteapmi

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- *Meahcásteapmi suodjaluvvo lága bokte ja oazžu ovdánanvejolašvuođaid álbmotrievttálaš standárddaide dávistettiin.*

Sámedikki dievasčoahkkinn ásašii geassemánus lándegotti mii galgá geahčadit rievdadusaid mohtorjohtolatlágas ja evttohit rievdadusaid lágas ja sámi giliid ja báikegottiid hálddašeamis. Lándegotti vuosttaš čoahkkimis mearriduvvui ahte sii áigot bargat dihto fáttáiguin meahcchálldašeamis, earret eará mohtorjohtolagas, fuođđohálldašeamis, guolásteamis ja goahtehukseamis. Bargu lea mañiduvvon eahpečielga ekonomalaš rámmaid geažil. Lándegoddebergu jotkojuvvo 2018:s dainna áigumušain ahte geiget strategiijanotáhta Sámedikki dievasčoahkkimii čakčat.

Johkaeaiggátsearvvi ja Gáivuona suohkana álgaga vuodul lea Sámediggi dorjon gáibádusa ahte háhkat ođđa ja ođasmahttojuvvon dieđuid joga birasdiliid birra Guolášjoga fápmorusttega consešuvdnaevttuid oktavuodas Gáivuona suohkanis. Sámediggi lea maid bivdán oazžut čađahuvvot konsultašuvnnain consešuvdnaevttuid birra. Sivvan dasa manne mii leat bargagoahtán áššiin, lea joga sámi báikkálaš álbmoga geavaheapmi ja dat árbediehtu mii čatnasa dan geavaheapmái.

Mohtorjohtolat meahcis lei válđojuvvon mielde fáddán jahkebeallásaš čoahkkimii Giella- ja ođasmahttindepartemeanttain. Sámediggi háliida guorahallat njuolggadusaid go dat váikkuhit eahpegovttolaččat daidda sámi dáloniidda geat ávkástallet mehciin. Ášši galgá maid ságaškuššojuvvot jahkásaš čoahkkimis Dálkkádat- ja birasdepartemeanttain ođđajagimánus 2018.

Dat guoská maiddái doaibmabijuide loddemáddodatárvoštallamis giđđaloddema oktavuodas Guovdageainnu suohkanis. Eaktun lea ahte dakkár árvoštallamat galget čadahuvvot ovdalgo Birasdepartemeanta sáhttá mearridit lasihit eriid dahje lasihit šlájaid maid sáhttá báhččit daid gustovaš lánkaásahusa mearrádusaid vuodul mat muddejit giđđaloddema.

5. Ealáhus

Váldomihttomearri:

- Nana ja juohkelágan ealáhuseallin mii lea vuodđun eallinfámolaš báikegottiide gosa olbmot háliidit ásahit.

Čoahkketabealla - ealáhus

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Vuodđoealáhusat	7 078 992	5 500 000	-1 578 992
Juohkelágan ealáhusat, lotnolas- ja meahcástanealáhusat, árvoháhkkan ja ođđaásaheamit	7 244 071	9 600 000	2 215 929
Sámi kulturealáhusat	5 002 278	3 900 000	-1 102 278
Duodji	13 460 908	14 068 000	607 092
Submi	32 786 248	33 068 000	141 752

5.1 Vuodđoealáhusat

Mihttomearri:

- Buoridit ja ovddidit vuodđoealáhusaid

Čoahkketabealla - vuodđoealáhusat

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Vuodđoealáhusat	7 078 992	5 500 000	-1 578 992
Submi	7 078 992	5 500 000	-1 578 992

5.1.1. Doarjja vuodđoealáhusaide - ohcanvuodot doarjja

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
40000 Doarjja vuodđoealáhusaide	7 078 992	5 500 000	6 000 000	-1 578 992
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
40000 Doarjja vuodđoealáhusaide	8 440 000	1 361 008	0	7 078 992

Vuollaibáza dan poastas vuolgá das go ledje ollu ohccit.

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
40000 Doarjja vuodđoealáhusaide	90 ohcama	41 ohcama	43 ohcama

5.1.2. Guolástus

Váikkuhangaskaomiid geavaheami bokte mariidnaealáhusaide lea Sámediggi veahkehan nannet ássanahtanuššama, árvoháhkama ja barggolašvuoda sámi riddo- ja vuotnaservodagain.

Sámediggái lea guolástuspolitihkas leamaš deatalaš nannet rekrutterema guolásteapmái, ja dat bohtá ovdan váikkuhangaskaomiid hálddašeamis. Sámediggi lea nannen dihtii rekrutterema vuoruhan doarjut ohcciid geat leat vuosttaš geardde oastimin bivdofatnasa, ja dasa lassin doarjut bivdosiid ja reaiduid oastimiid, vai erenoamážit nuorra guolásteaddjit ožžot buoret ekonomalaš vuodu ásaht guolástusdoaimma. Oktiibuot lea juolluduvvon doarjja 15 guolásteaddjái. Eatnašat leat nuorra guolásteaddjit gaskal 30 ja 40 jagi geain buohkain leat vuogitvuodát rabas joavkkus. Eanet nannen dihtii rekrutterema guolástusámmáhii lea Sámediggi rahpan doarjut nuoraidbivdoprošeavttaid maid muhtun guolástusgielddat jodihit. Olahusjoavkun leat nuorat gaskal 14 ja 24 jagi geat ožžon praksisa ja oahpahusa ámmáhis prošeaktajodiheaddji/guolásteaddji bokte iežas dahje láigohuvvon fatnasis.

Sámediggi lea maid deattuhan bisuhit ja nannet gádderusttegiid sihkkarastin ja buoridan dihtii vuostáiváldindiliid dakkár riddo- ja vuotnaguovlluin main lea heajos infrastruktuorra. Sámediggi lea juolludan doarjaga 6 iešguđet gádderusttegiid, sihke danne vai lea vejolaš báikkálaččat gáddet varasguliid, ja láchit bálvalmaid guollebivdiide. Lea juolluduvvon doarjja earret eará vuostáiváldinrusttegiid divvumii ja ásaheapmái, njuovvan- ja páhkkenrusttegiid odasmahttimii, govdojáide ja bálvalusvistiide. Váikkuhangaskaomii dáidda rusttegiidda leat leamaš mielde addimin unnimus ja eanemusat báikái čadnojuvvon fatnasiidda sihkkaris hápmána ja bálvalusvejolašvuodaid ja vejolašvuoda gáddái buktit guliid iežaset lagasbirrasiiin.

Sámedikki dievasčoahkkin meannudii ášši ”Ealáhusovddideapmi mearrasámi servodagain” ovddidan ja fuolahan dihtii ássama ja guolástusberoštusaid mearrasámi guovlluin. Ášši čuovvoluvvo bohte áiggis.

Konsultašuvnnat mat gusket guolástusaid muddemiidda, lea leamaš váttis juksat mieđiheami ja duohta áddejumi Sámedikki politihkkii nu ahte dát ferte buorranit vai mearrasámi kultuvrra nannejuvvo. Konsultašuvnnain jagi 2018 gonagasreabbáivdu birra ovddidii Sámediggi iežas evttohusa ja ákkaid, mii earret eará lei ahte doaimmangáibádusa ferte sihkkut ja ii ainjuo loktet 2017-dási ektui. Dasto aiddostahtii Sámediggi ahte ferte earuhit gáibádusaid gaskal stuorra ja smávva fatnasiid doaimmangáibádusa ektui. Sámediggi ii ožžon eará vástádusa stáhtarádis go dan ahte son áiggui geahčadit doaimmangáibádusa ja dan váldit mielde iežas viidásat bargui. Konsultašuvdnašiehtadusa ektui galgá buriin jáhkui konsulteret dainna ulbmilin ahte soahpat, ja dat mearkkaša ahte ferte árvoháhkama guorahallat sierra vejolaš čovdosiid dakkár konsultašuvnnain.

Ovdabargguin Vuotnabivdolávdegotti ásaheamis sohppojuvvui, Guolástusdepartemeantta ja Sámedikki gaska ahte lávdegoddi galgai oážžut ekonomalaš rámma man olis lea vejolaš ollašuttit lávdegotti mandáhta. Vuotnabivdolávdegottis lea leamaš beroškeahtá das váttis ekonomalaš dilli, ja dan geažil ii leat sáhttan meannudit áššiid, čadahit čoahkkimiid ja diŋgot čielggadusaid oainnusmahttin dihtii mearrasámi hástalusaid ja áššečuolmmaid mat gusket sierra lágaid ja hálddašandoaimmabijuid čadaheapmái. Ášši lea váldojuvvon ovdan Guolástusdirektoráhtain ja dan geažil leat šaddan buorebuš ekonomalaš rámmat, muhto eai leat doarvái mandáhta čadaheapmái albma láchkai.

Konsultašuvnnaid ja čoahkkimiid bokte Guolástusdepartemeanttain, Guolástusdirektoráhtain ja Muddenčoahkkimiin lea Sámediggi čalmustahtán Guolástusdirektevrra evttohusa suovvat feastonuhtiin bivdit reahkaid Porsáŋgu ja Deanu vuonain 2018:s. Dat lea buvttihan vuorddekeahes guoskevašvuoda ja fuomášumi go eatnašat eai leat diehtán dan birra. Ášši lei Sámediggái guoskevaš go báikkálaš beroštus eai lean váldojuvvon vuhtii, dárbbášlaš konsultašuvnnat eai lean čadahuvvon ja dál deatalaš gonagasreabbáivdu ja reahkabivdu merddiiguin dán guovllus ii lean namuhuvvon. Konsultašuvnnaid bokte Ealáhus- ja guolástusdepartemeanttain lea dál sohppojuvvon guorahallat ášši ođđasis, ja ahte sihke departemeanta, Sámediggi, Mearradutkaninstituhtta ja Guolástusdirektoráhta ovtas galget gávnahit sáhtá go ja gos sáhtá čadahit vejolaš geahčalanreahkabivdu. Geahčalanbivdu ii álggahuvvo ovdal go dát proseassa lea loahpahun.

Konsultašuvnnain Ealáhus- ja guolástusdepartemeanttain riddoeari bivdima birra 2018:s mieđihuvvui Sámediggái ahte earrelasáhus biddjojuvvo jagi 2017 dássái (16 tonna) ja ahte dat addojuvvo dáhkiduvvon lassearrin.

Sámedikkis ii leat dán rádjai leamaš vejolašvuhta konsulteret ráđdehusain nationála mearradoallopolitihka birra. Dat dagaha ahte dál leat stuorra hástalusat ja stuorra váilevašvuodát dál mearradoallopolitihkas. Sihkkarastin dihtii ahte álgoálbmotperspektiiva fuolahuvvo mearradoallopolitihkas, Sámediggi lea mánnga oktavuodas čuoččuhan ahte dain áššiin ferte čadahit konsultašuvnnaid, nu mo dál dahkkojuvvo eará guolástus- ja riddohálddašeami oktavuodas.

5.1.3. Boazodoallu

Sámediggi lea vuoruhan oassálastit proseassaide mat leat vuodđuduvvon boazodoallopolitihka váldomihttomeriide ja doarjut daid proseassaid.

Oktavuolta ja gulahallan sihke boazodoaluin ja boazodoallohálddahasain lea vuoruhuvvon 2017:s. Sámedikkis lea leamaš jeavddalaš oktavuolta Norgga Boazosápmelaččaid Riikkaserviin (NBR) áššiin mat leat jodus. Dasa lassin lea Sámedikkis leamaš čoahkkimat iešguđet orohagaiguin gulaskuddama vuodul. Sámediggi lea oassálastán čoahkkimiidda dain regionála gulahallansajiin mat leat áhahuvvon fylkkaid gulahallanarenan. Gulahallansajit leat váikkuhan lagat oktavuhtii ja buoret gulahallamii gaskal boazodoalu, fylkkamánniid ja Sámedikki.

Sámediggi oassálastá dárkojeaddjin stáhta ja NBR gaskasaš boazodoallošiehtadusaide. Sámediggi ovddida árvalusaid ja cealkámušaid šiehtadallanbeliide. 2017 šiehtadallamiin deattuhii Sámediggi árvalusastis daid váikkuhangaskaomiid mat dorjot kultuvrralaš ceavzima, boazodoalu areálavuodu sihkkarastima, boazodoalu čálgoortnegiid, rekrutterema ja ovtadássásašvuoda, ja ekonomalaš ovdáneami.

Ráđdehus lea 2017:s geigen odđa stuorradiggediedáhusa boazodoalu birra, maŋná viiddes konsultašuvdnaproseassa Sámedikkiin ja NBR:in. Sámediggi árvalii guorahallat boazodoallolága ja evalueret boazodoalu stivrema ja hálddašemi, rievdadit buhtadusnjuolggadusaid go boazu lea dagahan vahágiid, rievdadit boraspire-, areála- ja vearropolitihka, nannet bearašvudot boazodoalu, hábmet eavttuid ceavzinmihtuide, lasihit elliiddávddaid goziheami ja lasihit DBS-barggu boazodoalus. Ovtamielalašvuolta ii juksojuvvon Eanadoallo- ja biebmodepartemeanttain gávdnat ollislaš čovdosiid stuorradiggediedáhusa doaibmabijuid ektui. Sámediggi moaitá erenomážit dan go departemeanta háliida dakkár rievdadusaid boazodoallolágas maidda Sámediggi ja NBR eai mieđit.

Konsultašuvdnaproseassas lei buorre ja konstruktiivva ságaškuššan boazodoallopolitihkalaš mihttomeriid birra, ja sohppojuvvui bargagohtit ceavzinmihtuid lagat definišuvnnain, ja hábmet mihtuid eaktun dahje boadusindikáhtorin.

5.1.4. Eanandoallu

Eanadoalloohcamiid lassáneapmi lea leamaš ollu stuorát go dan rámma mii lei biddjojuvvon vuodđoealáhusaide 2017 várás. Dat dagahii ahte eanet ohcamat biehttaluvvojedje go ovddit jagiin. 29 meannuduvvon ohcamis biehttaluvvojedje 13 (45 %) ja 15 ohcama ožžo doarjaga. Miedihuvvon ohcamiid gaskkas ožžo 14 ohcama uhcit doarjaga go dan maid sii livčče ožžon njuolggadusaid vuodul. Gávccis ožžo doarjaga doaibmavistiide sávzzaid várás, guovttis gáiccaidgohtái, okta vuokságohtái.

Sihke sii geat ožžo doarjaga doaibmavistiide sávzzaid ja gáiccaid várás, sáhtte lasihit buvttadeami ja nu gánnáhahttivuoda. Mielkerobohaid ektui eahpiduvvo sáhtta go ekonomii ja šaddat buoret, muhto ohcciid bargu geahppána.

Ávjovárreprošeakta, masa Porsángu, Kárášjohka ja Guovdageaidnu oassálaste, loahpahuvvui 2017:s. Das lea leamaš buorre ávki rekrutteremii, gealbudeapmái ja doaluin ásaheapmái guovllus. Okta prošeavtta lihkostuvvanfáktoriin lea ahte mii leat ožžon mielde eanadolliid ja beassan čuovvulit sin. Dat stuorra doallologu njiedjan mii dáhpáhuvai 2013 rádjai, lea bisánan ja doaluin lohku njeijai 2,6 % 2014 rájes 2016 rádjai. Sávzzaid lohku lassánii 21 %, ja mielkegusaid lohku fas njeijai 3,1 %. Odđa prošeakta ” Prošeakta Sápmi/Agri álggahuvvon 2017:s ja dál leat maiddái Deanu ja Unjárgga gieldat mielde. Áigumuššan lea oážžut positiiva ovdáneami eanadoalus Porsánggus, Guovdageainnus, Kárášjogas, Deanus ja Unjárggas.

Ovddidanprošeakta man ulbmil lei lasihit biergobuvttadeami Finnmarkkus ja Romssa fylkkas, álggahuvvui 2014:s ja loahpahuvvui 2017:s. Prošeavtta boadusin lei ahte vuovssáid njuovvandeaddu lassánii 10 % Finnmarkkus ja 4 % Romssa fylkkas

5.1.5. Boraspiret

Sámedikki dievasčoahkkinn mearridii 2017:s boraspirepolitihka strategiiid. Sámedikkis galgá leat váikkuhanfápmu Norgga boraspirepolitihkkii ja boraspirehálddašepmái. Sámedikki váldomihttomearrin lea dakkár boraspirepolitihkka mii sihkkarastá dássedeattu gaskal boraspiremáddodagaid ja ceavzilis sámi guohtunealáhusaid.

Sámediggi doalai čoahkkima guovvamánus 2017 boraspireregiovnnaid 5 – 8 boraspirelávdegottiiguin. Áigumuš čoahkkimiin lei diehtujuohkin boraspiredili birra dáin regiovnnaid ja oážžut árvalusaid dáidda áššiide maiguin Dálkkádat- ja birasdepartemeanta lei bargamin.

Dálkkádat- ja birasdepartemeanta nammada boraspirelávdegottiid lahtuid ja várrelahtuid dan 8 boraspireregiovdnii masa Norga lea juogaduvvon. Dasa lassin nammada Sámediggi lahtuid ja várrelahtuid regiovnnaide 5 – 8 mat geográfalaččat gokčēt guovlluid Hedmárkku rájes davás guvlui. Skábmamánu 2017 nammadii Sámediggi ođđa lahtuid ja várrelahtuid dáid regiovnnaid boraspirelávdegottiide.

Birasdirektoráhtas lea leamaš gulaskuddamis ođđa buhtadusláhkaásahus bohccuid várás maid boraspiret leat goddán. Sámediggi lea ovttas Norgga Boazosápmelaččaid Riikkaservviin (NBR) čujuhan dan ahte boazodoalu vásáhusvuđot máhttu váilu dálá máhtus ja ahte ferte álggahit barggu mii vuogádahtta ja kvalitehtasihkkarastá boazodoallosámi vásáhusmáhtu. Dálkkádat- ja birasdepartemeanta lea dál orustahtán láhkaásahusa rievdadeami. Seammás háliida departemeanta ahte Sámediggi ja NBR válđojuvvojit eanet árjjalaččat mielde bargui háhkan dihtii eanet máhtu boraspiriid birra boahhtevaš jagiin.

Sámediggi lea maid addán gulaskuddancealkámušaid eará boraspireáššiide, earret eará evttohusii rievdadit mearrádusaid mat guske daid goaskimiid báhčimii mat leat vahágin. Evttohus guoská gaskaboddasaš geahččalanortnegii guovtti prošeaktaguovllus Fovsenis ja Romssa fylkkas. Sámediggi vuordá ahte čadahuvvojot konsultašuvnnat eiseválddiiguin evttohuvvon rievdadusaid birra.

5.2 Juohkelágan ealáhusat, lotnolas- ja meahcástanealáhusat, árvohá- hkan ja ođđaásaheapmi

Mihttomearri:

- *Ceavzilis ealáhusovdáneami ođasmuvvi resursaiguin*

Čoahkketabealla - juohkelágan ealáhusat, lotnolas- ja meahcástanealáhusat, árvohá hkan ja ođđaásaheapmi

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Doarjja ealáhusaide, fitnodatovddideapmái, lotnolas- ja meahcástanealáhusaide	6 354 800	5 400 000	-954 800
Ođđaálggahaheapmi ja ealáhushutkan	0	2 200 000	2 200 000
Doarjja ođđaásaheimiide ja ealáhushutkamii	-140 000	0	140 000
Sámi mátkeealáhusat - prošeakta	16 871	1 000 000	983 129
Sámi mátkeealáhusat - ohcanvuđot doarjja	1 012 400	1 000 000	-12 400
Submi	7 244 071	9 600 000	2 355 929

5.2.1. Doarjja ealáhusaide, fitnodatovddideapmái, lotnolas- ja meahcástanealáhusaide - ohcanvuđot doarjja

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
40510 Doarjja ealáhusaide ja fitnodatovddideapmái	6 354 800	5 400 000	6 400 000	-954 800
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
40510 Doarjja ealáhusaide ja fitnodatovddideapmái	7 609 600	1 163 300	91 500	6 354 800

Poastta vuolláibáza vuolga badjelmeare geavaheamis.

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
40510 Doarjja ealáhusaide ja fitnodatovddideapmái	61 ohcama	38 ohcama	23 ohcama

Dalle go 2017 bušeahtta mearriduvvui lei meahcceealáhus vuoruhuvvon dán poasttas. Reviderejuvvon bušeahttas mearridii dievasčoahkkin ahte poasta dattetge galggai juhkkjuvvot ja várrejuvvui 2,2 miljon ru sierra ohcanvuđot ortnegii meahcceealáhusaide ja 1 miljon ru dán poasttas geavahuvvui eará ulbmilii.

Sámedikki doarjja lea buvttihan eanet ásaheiid ja juo leahkki doaimmaid viiddideami. Dát lea buvttihan mánga ođđa bargosaji smávva ja stuorat sámi báikegottiin.

Nuorra ealáhusutkan

Dat bargu maid Ungt Entreprenørskap nammasaš organisašuvdna čađa, nannešii daid gielddaid servodateallima mat oassálastet prográmmaide ja das livččii stuorra mearkkašupmi ođđa ealáhusálggahemiide gielddain. Ungt Entreprenørskapas leat sierra ángiruššamat Kárášjogas, Guovdageainnus, Porsággus, Unjárggas ja Deanus. Ungt Entreprenørskap Finnmark háliida dál bargat garraseappot sámi gielddaid ektui ja háliida earret eará oážžut jorgaluvvot prográmmaávdnasiid sámegillii.

Ovttasbargu innovašuvdna Norggain.

Sámediggi ja Innovašuvdna Norga guhkidedje dálá ovttasbargošiehtadusa 2017 lohppii. 2017:s barge Sámediggi ja Innovašuvdna Norga konstruktiivvalaččat dainna áigumušain ahte oážžut sadjai ođđa ovttasbargošiehtadusa mii galgá gustot áigodahkii 2019 – 2021. Innovašuvdna Norga lea mielde ruhtadeamen prográmma hutkás ealáhusa, Dáhttu 2.0.

5.2.2. Lotnolas ja meahcástanealáhusat

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahtta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
40511 Meahcástanealáhusat	0	2 200 000	0	2 200 000
	Juolluduvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehketdoallu 2017
40511 Meahcástanealáhusat	0	0	0	0

Badjelbáza poasttas vuolga das go unnán ohcaluvvojedje váikkuhangaskaoamit dán ortnegis.

Dalle go 2017 bušeahtta mearriduvvui ledje meahcceealáhusat vuoruhuvvon poasttas 40510. Reviderejuvvon bušeahttas mearridii dievasčoahkkin ahte poasta dattetge galggai juhkkjuvvot ja várrejuvvui 2,2 miljon ru sierra ohcanvuđot ortnegii meahcceealáhusat.

5.2.3. Sámi mátkeealáhusat - prošeahta

Prošeahtta namma lea Johtit - Samisk reiseliv ja prošeahtaeaggát lea Nordnorsk Reiseliv. Prošeahttas lea leamaš uhccán ovdáneapmi. Guokte stivrenjoavkočoahkkima leat dollojuvvon. Prošeahta lea manjonan guvttiin jagiin ja vurdojuvvo válmastuvvot 2020:s danne lea 983 129 ru badjelbáza.

5.2.4. Sámi mátkeealáhusat – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Sámi mátkeealáhus ovdána.*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
41012 Sámi mátkeealáhusat	1 012 400	1 000 000	1 000 000	-12 400
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
41012 Sámi mátkeealáhusat	1 012 400	0	0	1 012 400

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
41012 Sámi mátkeealáhusat	22 ohcama	13 ohcama	9 ohcama

2017:s bohte Sámediggái ollu doarjjaohcamat investeremiidda ja ovddidemiide. 70 % ohcamiin ožžo doarjaga.

Johtit – sámi mátkeealáhus álggahuvvo jagi 2018 álggu geahčen. 25 fitnodaga galget čadnojuvvot dan 3-jagi prošeaktii.

Turisttaid lohku Davvi-Norgii lea lassánan, mii dagaha ahte maiddái sámi fitnodagaide váikkuha dát lassáneapmi. Dat bohtá oidnosii ohcanhivvodagas, ja Sámediggi lea ožžon eanemus ohcamiid investeremiidda ja ovddidemiide. Dat sáhtá čujuhit ahte sámi kultuvra jearahuvvo eanet márkaniis.

5.3 Sámi kulturealáhusat

Čoahkketabealla - sámi kulturealáhusat

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Sámi kulturealáhusaide – ohcanvuđot doarjja	1 557 750	1 000 000	-557 750
Gelbbolašvuodavuđot kulturealáhusat - prošeakta	3 294 528	2 750 000	-544 528
Sámi musihkkafeastavahkku Álttás	150 000	150 000	0
Submi	5 002 278	3 900 000	-1 102 278

Mihttomearri:

- *Sámi kulturealáhus šaddá daid deataleamos ealáhusaid gaskii sámiide boahhteáiggis.*

5.3.1. Doarjja sámi kulturealáhusaide – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Sámi kulturealáhusat main lea dienas sin buktagiin ja bálvalusain*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
41002 Sámi kulturealáhusaide	1 557 750	1 000 000	1 000 000	-557 750
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
41002 Sámi kulturealáhusaide	1 557 750	0	0	1 557 750

Poastta vuolláibáza vuolgá badjelmeare geavaheamis.

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
41002 Sámi kulturealáhusaide	20 ohcama	9 ohcama	11 ohcama

Oktiibuot bohte 16 ohcama ja 8 ohcama ledje hutkás ealáhusa investeremiidda ja ovddideamiide. Dain ožžo golbma ohcama doarjaga. Okta dain ohcamiin mii oaččui doarjaga, lei Sámi magasiidna.

Loahpageahčen 2017 bohte Sámediggái mánga buori álggahandoarjjaohcama. Sivvan dasa sáhtta leat ortnega buorre vuovdaleapmi earret eará Dáhttu-programmaid oktavuodas. 50 % ohcamiin ožžo doarjaga, ja sii geat ožžo doarjaga doarjjaortnegis ledje earret eará Dáidda Dállu ja Sámi Stories.

5.3.2. Gelbbolašvuodavuođot kulturealáhus - prošeakta

Vuolláibáza poasttas 5 440 528 ru bohtá das go prošeavttas lei ollu aktivitehta. 2017:s dahkkojuvvui earret eará analysa ealáhushtkamis sámi guovlluin (NORUT), mii guoskkai sihke hutkás ealáhusaide ja eará ealáhusaide mat biddjojuvvojedje dán postii.

Bohtosat Dáhttu barggus

Dáhttu 1.0 álggahuvvui árrat 2017:s 12 fitnodagain Finnmárkkus. Manimus čoahkkaneapmi lei Kárašjogas čakčamánu 12.-13. b. 2017. Vuosttaš Dáhttu 2.0 prográmma álggahuvvui juovlamánu 2017. Dát prográmma lea daid fitnodagaid várás geat háliidit stuorrut. Oktiibuot oassálastet 12 fitnodaga olles Sámis.

Dáhttu ja hutkás ealáhuskonferánssa bokte deattuha Sámediggi ovttasbarggu ja fierpmádatduddjoma. Dan lea Sámediggi vuoruhan go mánga fitnodaga leat uhcit ja rašit.

Boađus dan barggus ahte nannet FoU-doaimma sámi kulturealáhusas

2017:s čadahii Norut iskkadeami Sámedikki ovddas: Muligheter og barrierer for samiske entreprenører (sámi ealáhushtkiid vejolašvuodát ja hehttehusat). Raporta čájeha earret eará ahte Sámedikki ángiruššan álggaheaddjidoarjagiin lea lihkestuvvan. Raporta čájeha ahte Sámediggi sáhtta buorebut vuovdalit iežas doarjjaortnegiid.

5.3.3. Sámi musihkkafeastavahkku Álttas - njuolggodoarjja

Njuolggodoarjja Sami music week / Sámi musihkkavahkku manai 2017:s searvá Audioland AS:ii mii lea musihkkavahku vuolggaheddji. Juolludus addá eanet gelbbolašvuoda ja fierpmádaga sámi musihkkabirrasa siskkobealde. Dát vahkku lágiduvvui ođđajagimánu 31. b. – guovvamánu 4. b. 2017, konsearttaiguin ja eará aktivitehtaiguin.

5.4 Duodji

Mihttomearri:

- *Buoridit iežas buvttaduvvon dujiid vuovdima stuorat márkaniidda.*

Čoahkketabealla - duodji

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Doarjja Duodjeinstituhtii	4 938 000	4 938 000	0
Doarjja duodjeealáhusa ovddideapmái ja dasa	1 630 000	1 630 000	0
Duodji ealáhusšiehtadus	6 892 908	7 500 000	607 092
Submi	13 460 908	14 068 000	607 092

5.4.1. Doarjja Duodjeinstituhtii - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Ovddidit duodjeinstituhtta resursan duodjeealáhusa ovddideamis.*

Vuodđudus Duodjeinstituhtta lea friija ja iešheanalisa organisašuvdna mii vuodđuduvvui 1993:s Sámiid Duoji, Sámi Allaskuvlla/Samisk høgskole, Sámi joatkkaskuvlla ja boazodoalloskuvlla/ Samisk videregående – og reindriftsskole ja SIVA beales – industriijaahtanuššánrusttega searvi. Njuolggodoarjja gokčá doaimma mas mielde maiddái Gaska-Finnmárkku, Nuorta-Finnmárkku, Romssa, Norlánda ja máttasámi guovllu bagadeaddjivirggit. Vuodđudusa ulbmilin lea vuosttažettiin doaibmat ovddidan- ja gealboguovddázin duodjái ealáhusan, kultuvra ja giehtaduodjin. Duodjeinstituhtta addá heivehuvvon bagadusa geavaheddjiide.

5.4.2. Boazodoalu oahpahuskantuvra - njuogodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Sihkarastit rekrutterema duodjeealáhusii ja koordineret fágareiveoahpahusa duojs.*

Oahpahuskantuvra koordinere ja beavttálmahtta čanastat oahppofitnodagaid fidnoohppiid ja oahppokandidáhtaid oahpahusa boazodoalus ja duojs. Ulbmilin lea ahte nuorat šattašedje čeahpes fágabargin boazodoalus ja duojs. Oahpahuskantuvra addá viidásetoahpu oahppofitnodagaide dainna áigumušain ahte váldit fágareivve ja addit duodaštusa gelbbolašvuodas. Oahpahuskantuvrras ledje 10 oktalaš fidnooahppisoahpamuša bálkádorjagiin.

5.5 Duoji ealáhusšiehtadus

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
41050 Doaibmadoarjja - ohcanvuđot doarjagat	1 880 620	1 700 000	-180 620
41051 Investeren- ja ovddidandoarjja – ohcanvuđot doarjagat	1 165 587	1 500 000	334 413
41052 Duodjestipeanda - ohcanvuđot doarjagat	140 000	200 000	60 000
41053 Čálgoortnegat - ohcanvuđot doarjagat	67 156	50 000	-17 156
41054 Gelbbolašvuohta, oahpahuš, kurssat	68 600	400 000	331 400
41055 Doaibmabijut mat buoridit vuovdima - ohcanvuđot doarjagat	350 000	350 000	0
41056 Duojarid Ealahus Searvi - njuolggodoarjagat	600 000	600 000	0
41057 Samiid Duoji OS - njuolggodoarjagat	1 250 000	1 250 000	0
41058 Faga- ja ekonomiijalávdegoddi - prošeakta	175 320	150 000	-25 320
41061 Hospiteren	0	100 000	100 000
41063 Vuovdin, vuovdaleapmi ja mearkagálvohuksen	895 625	900 000	4 375
41064 Duodjedoaibmabijut 2017 ávvudanjagi oktavuodas	300 000	300 000	0
Submi	6 892 908	7 500 000	607 092

Sámedikki bajimuš mihttomearri Duoji ealáhusšiehtadusain lea váikkuhit ealáhusguvllot duoji ahtanuššama mas lea buoret gánnáhahttivuohta ja iežas gálvvuin buoret gávpejohtu.

Duoji ealáhusšiehtadussii 2017 várrejuvvui 7,5 miljovna. Šiehtadus sohppojuvvui ja dohkkehuvvui Sámedikki dievasčohkkimis. Organisašuvnnat áigot ángiruššat dujiin ealáhusan, vuovdimiin, vuovdalemiin ja mearkagálvoduddjomiin. Duojarat háliidit joatkit mearkagálvoproševtta ja vuodđudit hálldašanfitnodaga mearkagálvvu várás. Organisašuvnnat áigot ain bargat oktasaš duodjemearkka várás dakkár eavttuiguin maid njealji riikka sápmelaččat

sáhttet dohkkehit. Duojárat háliidit joatkit mearkagálvoprošeavtta ja vuodđudit hálddašanfitnodaga mearkagálvvu várás. Organisašuvnnat áigot ain bargat oktasaš duodjemearkka várás dakkár eavttuiguin maid njealji riikka sápmelaččat sáhttet dohkkehit. Várrejuvvon ruđain 5 096 951 ru juolluduvvojedje ulbmilii. Váttis lea dadjat maidege manne doalut leat vátnon, muhto dan sáhtta čilget ahte duodjedoaimmaid gaskkas lea leamaš unnit investerendáhttu ja ahte muhtun ohcamat áigevátnivuoda geažil sirdojuvvojedje 2018:s.

5.5.1. Doabmadoarjja - ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mittomearri:

- *Ovdánahttit duoji ealáhussan mas lea dienas ja johttu iežas buvttaduvvon duojis.*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
41050 Doaibmadoarjja - Duodji	1 880 620	1 700 000	1 700 000	-180 620
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
41050 Doaibmadoarjja - Duodji	1 880 620	0	0	1 880 620

Vuolláibáza poasttas bohtá das go lea menddo ollu geavahuvvon danne go ledje ollu ohccit 2017:s.

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
41050 Doaibmadoarjja - Duodji	26 ohcama	26 ohcama	0 ohcama

2017:s ledje 26 bargi geat ohce doaibmadoarjaga. Ohcansubmi lei oktiibuot 2 087 003 ru. Sámedikki mearridan njuolggadusaid ektui, unniduvvui danne stuorámuš submi 130 000 ruvdu. Sámediggi unnidii proseantalogu mielde buot dohkkehuvvon ohcamiin, unnideapmi lea 19 % álgoálgosaš doarjjasupmis.

Gaskamearálaš duojáris lea gaskamearálaččat duodjegávpejohtu 220 000 ru. Doaibmadoarjja lea ain deatalaš fáktor duojára ekonomijai. Doaibmadoarjaga haga livččii gaskamearálaš duojáris leamaš hui unnán dienas.

5.5.2. Investeren- ja ovddidandoarjja - ohcanvuđot doarjagat

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Buoridit iežas buvttaduvvon dujiid vuovdima stuorat márkaniidda.*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
41051 Investeren- ja ovddidandoarjja - Duodji	1 165 587	1 500 000	1 500 000	334 413
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
41051 Investeren- ja ovddidandoarjja - Duodji	1 223 350	57 763	0	1 165 587

Badjelbáza poasttas bohtá das go ledje unnán dohkálaš ohcamat ja juolludeamit gessojuvvojedje.

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
41051 Investeren- ja ovddidandoarjja - Duodji	16 ohcama	10 ohcama	6 ohcama

Investeremat duojs siskkildit eanaš doarjaga unnit prošeavttaide investeren- ja ovddidansuorggis. Guokte divraseamos prošeavtta leat leamaš goarrunbadji, ja duodjebáji ásaheapmi doppe. Golmma duodjekursa ohcamii juolluduvvui doarjja. Sámediggi oaidná dárbbu sihkkarastit máhtu fievrrideami duojs, ja dat kurssat sáhttet áiggi mielde leat mielde nannemin ealáhusa. Sámediggi juolludii maiddái ovttá ásaandoarjaga.

5.5.3. Duodjestipeanda - ohcanvuđot doarjagat

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Buoridit iežas buvttaduvvon dujiid vuovdima stuorat márkaniidda.*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
41052 Duodjestipeanda	140 000	200 000	200 000	60 000
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
41052 Duodjestipeanda	140 000	0	0	140 000

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
41052 Duodjestipeanda	15 ohcama	14 ohcama	1 ohcan

Badjelbáza dan poastas vuolgá das go ledje unnán ohcama.

5.5.4. Čálgoortnegat - ohcanvuđot doarjagat

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Buoridit iežas buvttaduvvon dujiid vuovdima stuorat márkaniidda.*
- *Ovdánahttit duoji ealáhussan mas lea dienas ja johttu iežas buvttaduvvon duojs.*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
41053 Čálgoortnegat	67 156	50 000	50 000	-17 156
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
41053 Čálgoortnegat	67 156	0	0	67 156

Vuolláibáza dan poastas vuolgá das go ledje ollu ohcama.

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
41053 Čálgoortnegat	7 ohcama	7 ohcama	0 ohcan

5.5.5. Gelbbolašvuohta, oahpahuš, kurssat

2017:s juolludii Sámediggi Boazodoalu ja duoji oahpahuškantuvrii doarjaga minstarkonstruksuvnna ja fágatevdnema oahpahušii. Árbevirolaččat lea unnán teoritiseren fáddán árbevirolaš oahppofitnodagaid gaskkas, muhto oahppoplánas deattuhuvvo dattetge dat ja fidnoohppiin galgá leat máhttu dán birra.

5.5.6. Doaibmabijut mat buoridit vuovdima - ohcanvuđot doarjagat

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Buoridit eará duojiid duodjebuktagiid vuovdima.*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
41055 Doaibmabijut mat buoridit vuovdima	350 000	350 000	350 000	0
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
41055 Doaibmabijut mat buoridit vuovdima	350 000	0	0	350 000

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
41055 Doaibmabijut mat buoridit vuovdima	2 søknader	2 søknader	0 søknader

5.5.7. Duojiid Ealáhus Searvi - njuoggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Ovddidit duodjeorganisašuvnnaid resursan duodjeealáhusa ovddideamis*

Duojiid Ealáhussearvi (DES) lea duojiid ealáhusorganisašuvdna man ulbmilin lea bargat dan ala ahte ovttaskas duojar oazžu dohkálaš bargoeavttuid ja ovdánanvejolašvuodaid. DES lea nubbi guovtti duodjeorganisašuvnna mii searvá duoji ealáhusšiehtadusa jahkásaš šiehtadallamiidda.

DES lágida mánggalágan kurssaid, muhto 2017:s lea váldofokus leamaš MIS of Sápmi mearkagálvaproševttas ja Tráante 2017 ovdaproševttas.

5.5.8. Sámi Duodji - njuoggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Ovddidit duodjeorganisašuvnnaid resursan duodjeealáhusa ovddideamis*

Sámiid Duodji lea riikaviidosaš lahttoorganisašuvdna mii bargá buoridan dihtii duojiid rámmaeavttuid lassii iežas lahtuid bálvalan- ja diehtujuohkindoaimmaide. Sámiid Duojs leat guhitta geográfalaš regiovnna. Sámiid Duodji lea nubbi guovtti duodjeorganisašuvnna mii searvá jahkásaš šiehtadallamiidda duoji ealáhusšiehtadusa ektui. Sámiid Duodji lea earret eará bargan Tráante 2017 ektui ja lea maiddá searvan bargui duodjemearkaproševttain.

5.5.9. Faga- ja ekonomiijalávdegoddi

Ekonomalaš lávdegoddi galgá geahčadit ekonomalaš raportta duodjeealáhusas ja addit rávvagiid duodjeorganisašuvnnaide duoji ealáhusšiehtadusa jahkásaš šiehtadallamiidda. 2017:s lei fágálávdegottis okta čoahkkin.

Duoji fágálávdegoddi čoahkkana dalle go muhtun ohcá duodjeregistrarii váldima. Fágálávdegoddi árvvoštallaš duodjebuktagiid kvalitehta ja mearrida besset go ohccit mielde duodjeregistarii. 2017:s lei fágálávdegottis okta čoahkkin.

5.5.10. Hospitering

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Buoridit iežas buvttaduvvon dujiid vuovdima stuorat márkaniidda.*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
41061 Hospiteren	0	100 000	100 000	100 000
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
41061 Hospiteren	0	0	0	0

Badjelbáza dan poastas vuolgá das go doarjjaortnet lei gáržžiduvvon,

5.5.11. Vuovdin, vuovdaleapmi ja mearkagálvohuksen

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Buoridit iežas buvttaduvvon dujiid vuovdima stuorat márkaniidda.*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
41063 Vuovdin, vuovdaleapmi ja mearkagálvohuksen	895 625	900 000	900 000	4 375
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
41063 Vuovdin, vuovdaleapmi ja mearkagálvohuksen	895 625	0	0	895 625

Sámedikkis lea ulbmilin ahte duodji galgá ovddiduvvot boahhteáiggeguvllot ja geasuheaddji ealáhussan sámi guovlluin. Danne lea Sámediggi addán doarjaga Duojáriid Ealáhussearvái MIS of Sápmi mearkagálvoángeruššama joatkimii duojis. Dál eai leat makkárge eará mearkagálvoorganisašuvnnat duoji siskkobealde Norggas. Mearkagálvoorganisašuvdnaángeruššama mihttomearrin lea háhkat gánnáhahti ja ceavzilis doaimmaid. Duodjedoaibmabijut 2017 ávvudanjagi oktavuodas.

5.5.12. Duodjedoaibmabijut 2017 ávvudanjagi oktavuodas

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
41064 Duodjedoaibmabijut 2017 ávvudanjagi oktavuodas	300 000	300 000	300 000	0
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
41064 Duodjedoaibmabijut 2017 ávvudanjagi oktavuodas	300 000	0	0	300 000

Tráante 2017 ávvudeapmái lei Sámediggi várren oktiibuot 300 000 ru mas duodjeorganisašuvnnat Sámiid Duodji ja Duojáriid Ealáhussearvi sáhtte ohat doarjaga. Sámiid Duodji ozai ja oaččui 150 000 ru doarjjan duodječájáhussii ávvovahkus, ja dasa ahte ráhkadit johttičájáhusa dan maŋŋá. Sámiid Duodji ja Duodjeinstituhtta ovttasborge proševttain, ja sis ledje 34 čájeheaddji. Duojáriid Ealáhussearvi ozai ja oaččui 150 000 ru doarjjan lágidit duodjemárkana Trondheim Torg nammasaš báikkis ávvudeami oktavuodas. Mánŋa duojára oassálaste duodjemárkani, man ulbmil lei vuovdalit ja vuovdit sámi duoji.

6. Kultuvra

Servodatmihttumearri:

- *Máŋggabealat kultureallin mii nanne sámi oktiigullelašvuoda, identitehta ja giela, ja váikkuha ealli báikegottiide.*

Čoahkketabealla - kultuvra

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Buorit rámmaeavttut sámi dáiddáriidda	15 399 596	15 738 238	338 642
Sámi kulturásahusat	84 790 755	84 112 000	-678 755
Sámi girjjálašvuolta ja mediat	22 885 076	22 854 000	-31 076
Sámi valáštallan	2 766 000	2 766 000	0
Submi	125 841 427	125 470 238	-371 189

6.1 Čielgasat ovttasvástadus sámi kultuvrras

Valdomihttumearri:

- *Juohkelágan kultureallin nanne sámi gullelašvuoda, identitehta ja giela, ja váikkuha ealli báikegottiid.*

Ovttasbargu iešguđet almmolaš oassálastiiguin lea deatalaš strategiija dasa ahte juksat áŋgiruššansuorggi váldomihttomeari. Sámedikkis lea earret eará jahkebeallásaš hálddahušlaš gulahallančoahkkin Kulturdepartemeanttain. Čoahkkimiid fáddán leat earret eará guovdilis áššiid diehtujuohkin ja ságaškuššan, iešguđet huksenproseassaid stáhtus ja čuovvuleapmi, ja Sámedikki bušeahtadárbbu gaskkusteapmi. Dasa lassin mii galledit dábálaččat sámi kulturásahusaid čoahkkimiid oktavuodas, mii addá ášahusaide vejolašvuoda mitalit iežaset birra ja bidjat ovdan iežaset dárbbuid ja hástalusaid. Kulturministtar oassálasttii Tráante 2017 ávvudeapmái Tráantes ja Norgga kulturráđi jahkekonferánsii. Sártnistis jahkekonferánsas buvtii ministtar positiiva signálaid mat sáhttet mearkkašit lávkki ovddasgavlui duddjomis stuorát ipmárdusa sámi kultuvrii ja servodahkii.

Sámediggi lea guhkit áiggi bargan dainna ulbmiliin ahte lasihit almmolaš oassálastiid ovddasvástadusa ja rolla sámi dáidaga ja kultuvrra oainnusmahttimis ja nannemis. Tráante 2017 čađaheapmi – sihke ávvudeapmi Tráantes muhto maiddá mannanjagi kulturlágideamit muđui – sámi dáiddáriid oassálastin dáiddačájáhussii Documenta 14, áŋgiruššan ášahemiin riikkaidgaskasaš dáiddárkollektiivvain Mázi, sámi oassálastima ráhkkaneapmi Frankfurt 2019 girjemessui, ja sámi dáidaga ja kultuvrra välljen fáddán Norgga kulturráđi jagi 2017 jahkekonferánsii, leat dán barggu buorit bohtosat.

Office of Contemporary Art, Norway lea čuočaldahtán Máze Dáidda Siidda ásaheami sierra vuodđudussan interiibmastivrrain. Sámediggi lea dorjon dán barggu maŋnago sámi dáiddabirrasat leat háliidan ásaht dakkár ásoatguovddáza mii vuostazettiin galgá leat álgoálbmotdáiddáriid, -kuráhtoriid ja -dutkiid várás. Guovdageainnu suohkan lea juo várren ovdeš Máze dáiddárkollektiivva dan várás. Ásoat galgá divvojuvvot ja doaibmaruđaid ferte háhkat. OCA lea juo várren ruđaid prográmmabargui dán ásoadaga várás, ja gulahallagohtán Girko- ja kulturdepartemeanttain Máze Dáidda Siidda divvuma ruhtadeami birra. Departemeanta lea dovddahan ahte Sámediggi berre gávdat ruhtadančovdosiid. Sihke OCA ja Sámediggi leat čielgasit dadjan ahte Máze Dáidda Siida lea siviila prošeakta ja ahte maiddá dát prošeakta galgá sáhttit ohcat ruđaid departemeanttas seamma láchkai go vástideaddji prošeavttat Norggas. Bargu Máze Dáidda Siidda ášahemiin jotkojuvvo.

Sámediggi lea oassálastán Kulturráđi jahkekonferánsii mii lágideuvvui Oslos skábmamánu 8.-9. b. Dán jagi konferánsa fáddán lei Sámi moarri. Duogážin lei 100 jagi ávvudeapmi ja ahte Kulturráđi háliidii deattuhit sámi dáidaga ja kultuvrra ja dan dohkkeheami oassin nationála mitalus. Sámediggi lei ovddastuvvon prográmmalávdegottis ja lei mielde lágideamen konferánsa ovttas Kulturráđiin. Presideanta Aili Keskitalos lei sáhkavuorru Kulturráđi jahkekonferánsas. Presideanta čujuhii earret eará dasa ahte maiddá Norgga ášahusain lea ovddasvástadus das ahte sámi kulturpolitihkka fuolahuvvo Norggas. Son ávžžuhii Norgga ášahusaid árvvoštallat maid sii sáhttet dahkat lokten dihtii sámi dáidaga ja kultuvrra siskkáldasat iežaset ášahusas, ja ovttasbargat lagabui sámi ášahusaiguin čađahan dihtii prošeavttaid.

6.2 Buorit rámmaeavttut sámi dáiddáriidda

Čoahkketabealla - buorit rámmaeavttut sámi dáiddáriidda

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Sámi dáiddáršiehtadus	7 650 000	7 650 000	0
Dáiddárkonferánsa	3 153 400	2 500 000	-653 400
Doarjja juoigamii ja sámi musihkkii	300 063	300 000	-63
Doarjja Riikkaidgaskasaš Sámi Filbmainstituhtii	1 478 000	1 478 000	0
Doarjja Noereh! organisašuvdnii	200 000	200 000	0
Doarjja kulturdoaimmaide	2 567 794	3 610 238	1 042 444
Tráante 2017	50 339	0	-50 339
Submi	15 399 596	15 738 238	338 642

6.2.1. Sámi dáiddáršiehtadus - šiehtadus

Dáiddáršiehtadusa mihttomearri:

- *Sámi kulturorganisašuvnnain ja sámi dáiddáriin leat buorit ja einnostañvejolaš rámmaeavttuid doaibmaseaset.*

Sámediggi ja Sámi dáiddárráđđi leat soahpan ovttasbargošiehtadusa áigodahkii 2016 – 2019. Áigumuš ovttasbargošiehtadusain lea ásañit njuolggadusaid, ovddasvástádusa ja geatnegasvuodaid jahkásaš šiehtadallamii sámi dáiddáršiehtadusa oktavuodas, ja eará ovttasbarguide beliid gaskkas sámi dáiddapolitiikka oktavuodas. Dán ovttasbarggu oktavuodas dolle bealit gulahallančoahkkima geassemánus 2017 mas oppalaš dáidda- ja kulturpolitiikkalaš doaibmajut ja hástalusat ságaškuššojuvvojedje. Dáiddasuorggis leat ollu doaimmat, ja gulahallan gaskal Sámedikki ja sámi dáiddárorganisašuvnnaid lea buorre. 2018 dáiddášiehtadus dohkkejuvvui juovlamánu dievasčoahkkimis.

Dáiddafoandda bokte juolluduvvui doarjja 19 iešguđet prošektii 2016:s, oktiibuot 800 000 ru. (2017 logut eai leat válbmasat ovdalga jahkeraporta lea sáddejuvnon Sámediggái).

Sámi dáiddárráđđi hálddaša Sámedikki dáiddárstipeandaortnega. Oktiibuot leat 8 bargostipeandda doaimmas 2017:s. 2017:s juolluduvvojedje 2 ođđa bargostipeandda ja okta seniorstipeanda. Dasa lassin juolluduvvojedje 13 eará stipeandda. Oktiibuot bohte 126 ohcama iešguđet stipeanddaide 2017:s.

6.2.2. Doarjja luohtái ja sámi musihkkii – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Sámi musihkka ja luohti gaskkustuvvo ja vásihuvvo servodagas, sihke nationála ja riikkaidgaskasaš dásis.*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
17012 Doarjja juoigamii ja sámi musihkkii	3 153 400	2 500 000	2 500 000	-653 400
	Juollu- duvnon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
17012 Doarjja juoigamii ja sámi musihkkii	3 379 600	226 200	0	3 153 400

Poastta vuolláibáza vuolga das go ledje badjelmeare kvalifiserejuvnon ohcama ja ruovttoluotta geassimis árat juolluduvnon doarjagiin

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
17012 Doarjja juoigamii ja sámi musihkkii	76 ohcama	67 ohcama	9 ohcama

2017:s lea doarjja addojuvvon sihke ođđaáiggi ja árbevirolaš sámi musihkkii. Mánnga artistta leat nuorra artisttat, earret eará leat Marja Helena Fjellheim Mortensson, Felgen Orkester, ISÁK ja Nils Rune Persen Utsi ožžon doarjaga. Doarjja lea maid addojuvvon mánnga luohtealmmuheapmái, ovttá árbevirolaš juovlaskerrui sámegillii ja musihkkaalmmuhemiide mánáid várás.

6.2.3. Luohteguovddáš - prošeakta

2017 bušeahhtas varrejuvvui ruhta luohteguovddáš prošeaktii. Reviderejuvvon bušeahhtas juolluduvvui 300 000 ruvno dan prošeaktii. Sámediggi lea álggahan ovttasbarggu Sámi dáiddárráđiin ásahan dihtii ásašuslaš ruovttu luodii várás. Proseassa galgá oažžut mielde luohtebirrasa ja deattuhit árbevirolaš musihkkaovdanbuktima. Prošeakta galgá vuolgahit raportta mas leat rávvagat luohteguovddáža organiserema ja dan mandáhta várás.

6.2.4. Doarjja riikkaidgaskasaš Sámi Filbmainstituhtii - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Ovddidit sámi filmma ja sámi filbmaráhkadeddjiid*

Riikkaidgaskasaš sámi filbmainstituhtta (ISFI) oáččui 2017:s bistevaš doaibmadoarjaga Sámedikkis. Dasa lassin oáččui ISFI 4,54 miljon ruvdnosaš doarjaga Kulturdepartemeanttas. ISFI addá ovddidan- ja buvttandoarjaga iešguđet filbmadoaibmabijuide, earret eará spillenfilmmaide. ISFI oassálastá mánnga riikkaidgaskasaš filmafestiválie gos čájehit ja oainnusmahttet sámi ja álgoálbmogiid filmmaid. Stuorra buvttadeapmi mas ISFI lei ovttasbargoguobmin, lei Amanda Kernell filbma Sameblod, mii lea ožžon stuorra fuomášumi ja vuoitán mánnga bálkkašumi.

6.2.5. Doarjja Noereh! - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Váikkuhit eanet kulturdoaimmaide ja deaivvadansajiide sámi nuoraide ja sámi nuoraiguin*

Noereh! váldomihttomearri lea doaibmat riikkaviidosaš organisašuvdnan daid sámi nuoraide várás geain ii leat politihkalaš čatnaseapmi, ja sámi nuoraide deaivvadansadjiin. Noereh! váldodoaibman lea vuosttažettiin lágideat riikkačoahkkima. Oktanaga riikkačoahkkimiin lágideat kursat ja seminárat. Kursat ja seminárat váldet ovdan sámi gielaide ja suopmaniid ja workshops ja logaldallamat lágideat luodii, dáidaga ja organisašuvdnagelbbolašvuoda birra.

Noereh! ovttasbargá maiddá sámi festiválain, Márkomeannu, mas sis lei ovddasvástáduš addimis fáladaga nuorat festiváloassálastiide ja lágideat deaivvadansajiid doppe. Dasa gullet intiibmakonsearttat, drop-in giella- ja luohtekursat ja eará smávva lágideat olles beaivvi. Dasa lassin sii leat bargan ovttas Ijahis ijain Suoma bealde vuovdalan dihtii Sápmi Pride ja oainnusmahttin ja čalmmustahttin dihtii sámi lesbaid, bifillaid, tránssaid ja homofillaid vuogavuođaid.

Organisašuvdna lea hui servodatberošteaddji ja lea nu bures go sáhtta leat, mielde dakkár konferánsain ja čoahkkimiin maidda sin mielas sámi nuorat berrešedje searvat. Sii čállet maiddá muhtun aviisačállošiid dan oktavuodas ja barget viidát ovttas eará organisašuvnnaiguin sihke badjel riikkaráid ja siskkáldasat Norggas.

6.2.6. Doarjja kulturdoaibmabijuide - ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Buorre ja mánggabealat dáidda- ja kulturovnanbuktin mii váikkuha sámi mánggabealatvuhtii*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
17100 Doarjja kulturdoaimmaide	2 567 794	3 610 238	4 089 000	1 042 444
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
17100 Doarjja kulturdoaimmaide	3 529 400	886 606	75 000	2 567 794

Poastta badjebáza vuolga ruovttoluotta geassimis ja ruovttoluotta makojuvvon doarjagat.

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
17100 Doarjja kulturdoaimmaide	108 ohcama	61 ohcama	47 ohcama

Vuorueamit:

- ”Kulturdoalut mas fokusis sámi kultuvra ja servodatdigaštallan mii ovdánahtá ja gaskkusta sámi dáidaga, kultuvrra ja girjjálašvuoda”. Oktiibuot bohte 85 ohcama main 41 ožžo doarjaga ja 44 eai ožžon.
- «Prošeavttat/doalut main lea guoskevašvuolta Tråante 2017, ja maid lea áigumuš čadahit 2017:s»
- Vuorueami bokte bohte 13 ohcama ja geat ožžo. Ledje hui mánggalágan doaibmabijut, nu go čájáhusat, teáhterčájáhusat, konsearttat jna
- ”Sámi filmbabuvttadeamit» Njeallje ohcama ja buohkat ožžo.
- «Sámi filmbabuvttadeamit» vuorueapmái lei Sámedikkis okta vuorueapmi mii attii vejolašvuodadubbet mánáidfilmmaid sámegillii. Das bodii okta ohcan mii oáččui doarjaga.

Kulturdoaibmabijuid ohcanvuodot ortnegis leat 6 vuorueami mánáid ja nuoraid várás. Dáidda vuoruhemiide leat boahtán uhccán ohcamat, ja ovttá vuorueapmái ii boahtán ii oktage ohcan. Viđa eará vuorueapmái bohte 7 ohcama main 3 oáččui doarjaga ja 4 eai ožžon doarjaga.

6.2.7. Tråante 2017 - prošekta

Mihttomearri:

- Čalmmustahhtit jagi 1917 historjjálaš dáhpáhusa ja gaskkustit máhtu sápmelaččaid, sámi kultuvrra ja historjjá 100-jagi perspektiivvas.

Jagi 2016 loahpas várrejuvvui 2 740 000 ru jahkái 2017 Tråante čadaheapmái. Poasttas lea vuolláibáza. Sámediggi lágidii Tråante ovttas Troanddima gielddain ja Davvi- ja Máttá-Trøndelága fylkkagielddaiguin. Goappašagat fylkkagielddat ja gieldda veahkehedje ruhtademiin. Dasa lassin lea Sámediggi ožžon doarjaga 100 000 ru Norlándda fylkkagielddas. Dát ruđat eai leat máksojuvvon Sámediggái ja daid ferte bidjat gáibádussan balánsas ja fievrriduvvot sisabohtun prošektii 2017:s.

Tråante 2017 lei historjjálaš čalmmusteapmi ja kultuvrralaš ja dáiddalaš manifestašuvdna. Dat čalmmustii 100 jagi dáistaleami sámi demokratiijas, vuoiggalašvuodas ja girjái vuodas. Ávvodoalut ledje guovtti oasis: lei válđočalmmusteapmi ávvovahkus sámi álbmotbeaivvi guovvamánu 6. b. oktavuodas ja Troanddin lei isitgávpot, ja dasto ávvoduvvui ávvovahki 2017 miehtá sámi ássanguovllu, ja searvit ledje ovttaskas olbmot, organisašuvnnat ja almmolaš ásašusat.

Tråante 2017 – prošekta lea leamaš ovttasbargoprošekta Sámedikki, Davvi- ja Máttá-Trøndelága fylkkagielddaid ja Troanddima gieldda gaskka. Sámediggi válđdii badjelasas ovddasvástádusa proševtta čadaheamis miessemánu 2016 Troanddima gielddas. Proševtta leat ruhtadan namuhuvvon oasálaččat, ja dasa lassin lea Gieldda- ja ođasmahttindepartemeanta juolludan ruđaid.

Ávvovahkku Troanddimis lei vuosttažettiin sámi ávvudeapmi politihkalaš čoahkkimiiguin ja dáiddalaš osiin buot osiin Sámis, muhto lei maiddá nátionála čalmmusteapmi masa Gonagasviessu, Stuorradiggi ja Ráđdehus serve. Ávvovahkku bovttii maiddá fuomášumi riikkaidgaskasaččat. Ávvovahkus ledje badjel 120 sierra doalu mat čielgasit čájehedje sámi

dáidda- ja kultureallima govvodaga. Beroštupmi sierra doaluide lei stuoris, earret eará ledje okto rahpanseremoniijas Troanddima torggas birrasii 6500 oasseváldi.

Sierra raporta lea ráhkaduvvon Tráante 2017 prošehtii ja ávvojahkái ja ávvovahkkui. Eanet dieđuid gávnnat dán raporttas masa mii dás čujuhat.

6.3 Sámi kulturásahusat sámi kultuvrra gaskkustan- ja vásihanarenan

Čoahkketabealla - Sámi kulturásahusat sámi kultuvrra gaskkustan- ja vásihanarenan

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Sámi festiválat	4 737 000	5 111 000	374 000
Sámi teáhterat	23 795 992	23 696 000	-99 992
Sámi museat	36 362 000	36 362 000	0
Nuortasámi musea rahpan	200 000	200 000	0
Sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanasahusat	16 847 000	17 234 000	387 000
Doarjja dáidda- ja kulturgaskkustanarenaide	2 848 763	1 509 000	-1 339 763
Submi	84 790 755	84 112 000	-678 755

6.3.1. Festiválat - njuoggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Sámi festiválat mat oainnusmahttet, gaskkustit ja ovddidit sámi kultuvrra.*

Go Julevsámi vahkku ja Áltta Sámi festivála eai ožžon doarjjaga dan jagi de šattái 374000 ruvnno badjelbazan. Ohcciguovttos eabba ollášuhtán juolludaneavttuid.

Dat sámi festiválat mat ožžot njuolggadoarjaga Sámedikkis, leat hui mánggabealagat ja buohkain leat iežaset mihttomearit ja sivat manne dat leat áshuvvon ja maid dat galget čalmmustahttit. Dat boahtá ovdan sihke prográmaprofiilla välljemis, dáiddalaš ja kultuvrralaš ovdanbuktinvugiin, artisttaid dingomis ja eará prográmmasisdoaluin.

Seammás go festiválat vuolggahit sámi deaivvadansajiid iežaset surggiide, de dat leat maid arenat mat lea mielde čalmmustahttimin dakkár kritihkalaš servodatgažaldagaid main lea mearkkašupmi sámi servodahkii, ležžet dal tabuide čadnon fáttát vai eará guovdilis servodatáššit. Festiválat eai leat dušše dakkár arenat gos sámi musihkka, dáidda ja kultuvra bohtet oidnosii, dat leat maid dakkár arenat gos sámi artisttat ja dáiddárat deaivvadit ja duddjojot ođđa fierpmádagaid. Festiválaid oktavuodas leat badjánan ollu šanjeriid rasttideaddji prošeavttat ja prošeavttat gaskal artisttaid badjel rájáid. Sámi festiválat leat identitehta duddjojeaddjit ja leat mielde bajideamen beroštusa sámi kultuvrii, dáidagii ja musihkkii sihke sámi ja eará guldaleddjiid várás. Dat čájeha ahte Sámediggi festiváldoarjjaortnega bokte buori láhkai lea mielde ollašuttimin dan mihttomeari ahte oainnusmahttit, gaskkustit ja ovddidit sámi kultuvrra.

Raporttat galledemiin ja lágidemiin 2016:s ja 2017:s bohtet Sámediggái easka borgemánus 2018. Almmuhuvvon loguid ferte váldit várašumiin go festiválain leat iešguđet vuogit mo ovdamearkka dihtii registreret gallededdiid logu, dasa lassin ahte festiválat leat nu sierraláganat ja mánggabealagat sihke sturrodaga ja sisdoalu ektui.

	Márkomeannu	Riddu Riđđu Festivála:	Sámi vahkku Romssas:	Alta Sámi Festival
Gallededjiiid lohku	2 484 (guldaleaddji/ geahčči geat leat máksen: 766)	7 139 (lágideamiid galledeaddjit: 27 802)	4 000	Ii leat almmuhuvvon
Konsearttaid lohku	12	18	18	1
Eará lágideamiid lohku	37	97	18 (Muhtimat fitne manngga gearde/ beivviid, ja ledje 4 čájáhusa)	8
Eará	Ásahas leat leamaš eará doaimmat, lágideamit ja konsearttat mannan jagi festivála-programma olggobealde.	Ásahas leat leamaš eará doaimmat, lágideamit ja konsearttat mannan jagi festiválaprogramma olggobealde.		

	Raasten rastah/ Lullisámi kultur-festivála	Guovdageainnu musihkkafestivála	Kárášjoga beassášfestivála	Julevsame vahkko
Gallededjiiid lohku	2 873 (Badjel 600 áidnalunddot oassálasti)	2 600	1 600	400
Konsearttaid lohku	4	6	5	0
Eará lágideamiid lohku	26	2	2	5
Eará		Sámi Grand Prix lea biddjojuvvon eará lágideamiid logu vuollái ii ge sieiva konsearttaid vuollái. Gallededjiiid lohku lea dušše vižžojuvvon dain lágideamiin maid Guovdageainnu musihkkafestivála lágida dahje lea mielde lágideamen beassážiid áiggi.	Gallededjiiid lohku lea dušše vižžojuvvon dain lágideamiin maid Kárášjoga beassášfestivála lágida dahje lea mielde lágideamen beassážiid áiggi.	

Dát festivála oaččui njuolggadoarjaga Sámedikki bušehta bokte vuosstaš geardde 2017:s. Dat mearkaša ahte sii eai leat dieđihan gallededdiid logu, konseartalogu dahje eará lágidemiid logu 2016 várás.

6.3.2. Teáhterat - njuolggadoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Ásahuvvon sámi teáhterat sáhttet ovdánit dáiddalaččat, buvttadit alladási lávdedáidaga ja sáhttet mátkkoštit dakkár lávdedáidagiin mii addá kulturmuosáhemiid ja oainnusmahtta sámegielaid

Vuolláibaza dan poastas muitala ahte lea geavahuvvon 99 992 ruvno eambo go plánejuvvon Beivváš Sámi Našunálateáthera ođđa visti iskadeamis.

Tráante 2017 ávvudeapmi Tráantes attii dan golmma sámi teáhterii vejolašvuoda ovdanbuktit rámmálas čájáhusaid stuorra ja govda álbmogii, maiddá ovttas eará kulturásahusaiguin; ávvočájáhusain «Jielemen Aavoe», čájáhusaiguin «Elsa Lauula», «Plupp en joikikal» ja «Lohkkat nollii». Sámediggi juolludii lassiruđaid dán čájáhussii jagi 2016 reviderejuvvon bušehtas.

Sámediggi lea mánggaid jagiid bargan rádi ektui dainna ahte oážžut huksejuvot ođđa vistti Beivvážii. Teáhtera dilli lea áibbas eahpesihkar muhto ráđdehus ii leat dattetge vuoruhan dakkár vistti ruhtadeami. Statsbygg ráhkadii Sámedikki ovddas vejolašvuodaguorahallama Beivváš Sámi Našunálateáhtera ođđa teáhtervistti várás. Guorahallan dadjá ahte dárbu ođđa lanjaide lea bures vuodustuvvon. Sihke sierra ođđavisti ja ođđavisti ovttas Sámi joatkkaskuvllain leat árvvoštallojuvvon buorrin ja realisttalaš molssaeaktun. Ráđdehus bivddii golggotmánus Statsbygga ráhkadit čuovvulanguorahallama mas galgá čielggaduvvot sihke oktiisajustan-molssaeaktu ja dakkár molssaeaktu mas goappašat ásahusat ožžot sierra ođđavistti, vai sáhtta bohtosiid bidjat dohkálaš vuodđun válljemii. Čuovvulanguorahallan vurdojuvot leat válmmas 2018 giđa.

Vuolábealde loguid vuodđun leat dieđihuvvon logut 2016 várás dannego Sámediggi oážžu 2017 loguid easka borgemánus 2018.

	Beivváš Sámi Našunálateáhter	Åarjelhsaemien Teatere	Sámi Mánáid Teáhter
Čájáhusaid lohku	136 (5 iežas buvttadeami, 4 ovttasbargobuvttadeami.)	49 (ja 5 workshops ja feara mii vel)	Ii leat almmuhuvvon galle čájáhusa (buvttademiid lohku: 4)
Čájáhusat sámegillii	136	Eanaš čájáhusat leat muhtumassii sámegillii	Ii leat almmuhuvvon galle čájáhusa (buvttadeamit sámegillii: 4)
Čájáhusat sámegillii mánáid ja nuoraid várás	31 (2 buvttadeami/ ovttasbargo buvttadeami)	40	Ii leat almmuhuvvon galle čájáhusa (čájáhusat sámegillii mánáid ja nuoraid várás: 4)
Gehččiid lohku	12 080	4 049 (main 2574 máná/nuora leat mielde prošeavttas ja čájáhusain)	Ii leat almmuhuvvon

6.3.3. Museat - njuolggadoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Ahte sámi museat leat fágalaččat nannosat dakkár surggiin go hálddašeamis, dutkamis, gaskkusteamis ja ođasmahttimis.

Sámi museat barget fágalaččat bures dán njealji fáttáin; Gaskkusteapmi, Ođasmahttin, Dutkan ja Hálddašeampi. Sii leat mielde Sámi museasearvvis ja Sámi museafierpmádagas. Sii leat maiddá bargan bures ja árijalaččat Bååstede dávviriid

juogademiin, ja eanaš dávvirat leat juogaduvvon. Norgga musealihttu lágidii nationála museačoahkkima Fredrikstadas, mas lei stuorra deaddu museaid sámi sisdollui ja sámi museaide ja daid rámmaeavttuide.

	Árran julev- sáme- guovddasj	Saemien Sijte	RiddoDuot- tar Museat	Tana og Varanger museumssi- ida	Várdobáiki	Dávvi álbmogiid guovddáš
Čada- huvvon proše- avttat ja lági- deamit	28	28	19	56	7	15
Galle- deddjiid lohku oktiibu- ot	2 086	1 699	9 930	26 811	679	8 450
Dain lei mánáid ja nuoraid- lohku	310	329	Ii leat almmuhuvvon	2 643	125	Ii leat almmuhuvvon
Annet	Árran julevsámi guovddáš evttohuvvui bálkkašupmái Jagi musea 2017, ja lea bargan árjjalaččat tabui guoski fáttáiguin servodagas oppalaččat, ja deattuhan seksuála illastemiid	Saemien Sijte lea geavahan ollu áiggi ja ruðaid dasa ahte oazžut álggahando- arjaga ođđa vistái. Dasa lassin oassálasttii Saemien Sijte árjjalaččat Tráante 2017 oktavuoðas.	RiddoDuot- tarMuseat lea bierggastan ođđa dáidda- vuorkká láigohuvvon lanjain, ja doppe leat dál 1202 dáidda- barggu. Sii leat dál regis- treremin ja govvemin daid. Dav- vi-Norgga dáiddamusea vuittii Jagi 2017 musea bálkkašumi, muhto välljii dan juogadit RiddoDuot- tarMuseain čalmmustah- tedettiin dan Sámi dáid- damusea mii ii gávdno.	Tana og Va- ranger muse- umssiida lea oastan dan priváhta Bang čoahkku mas leat badjel 400 John Savio dáidabárggut. Oassi dáid- dačoakkus lea Savio-museas. Ávv Nuort- tasámi musea rahppojuvvui manŋa manŋ- ga jagi viesso huksemin ja ollu bargguin vuodđočájalm asain.	Várdobáiki lea bargan oastin dihte ođđa vistti Evenáššis. Sii leat ožžon loatnagaranti- ija Sámedikkis sihkkaras- tiin dihte viessoláiggo goluid.	Dávvi álbmo- giid guovddáš almmuhii neahttaportála www.sjosome- ne.no, mas sii gaskkustit iešgudet mearrasámi fáttáid. Álbmot ávžžuhuvvo juogadit ieža- set muihtalu- said doppe.

Sámi museasearvi

Sámi museasearvi (mii lea sámi museaid ja daid museaid lahttoorganisašuvdna, mat barget sámi kultursuodjalusain ja kulturhistorjjain) lea ovtastuvvon Sámi museafierpmádagain, go dat dadjat leat seamma lahttomuseat. Sii barget sihke museapolitihkalaččat ja -fágalaččat. 2017:s sii lágidedje, ovttas Båastede-proševttain, čájáhusa Tráante 2017 ávvudeami oktavuodas. Dát čájáhus čájehuvvo dál iešguđet museain.

Båastede

Båastede-prošeahta Norgga álbmotmusea bokte lea láchán dávviriid juogadeapmái ja bargan eastadeaddji konserveremiin. 2017:s juogaduvvojede 2/3 oassi dain badjelaš 4000 dávviris sámi museaide. Ieš máhcaheapmi čadahuvvo go museat sáhttet váldit vuostái dávviriid, ja go sis lea ruhta konserveremii, páhkkemii ja fievrredeapmái. Dat sáhtta dáhpáhuvvat áramusat 2018 čavčča rájes ja boahttevaš jagiin muhto sorjá ráđđehusa juolludemiin.

6.3.4. Nuortasámi musea rahpan - prošeahta

Geassemánu 16. b. 2017 rahppojuvvui Ávv Saa'mi mu'zei Njávdamis. Ávv mearkkaša beaivváža speadjalastin. Mánge čuohte olbmo oassálaste Statsbygga allaáiggálaš viessočavddageigemii Njávdáma boarrásepmosii. Vuodđočájehus «Skoltelandet» lea mátki nuortalaš sámi historjjás sullii 300 dávviriin. Musea man viidodat lea 870 kvm, lágida maiddá gaskaboddasas čájáhusaid ja lea rabas juohke vahkkobeavvi.

6.3.5. Sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanásahusat - njuolggadoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Sámi ásahusat sámi kultuvrra gaskkustan- ja muosáhusarenan*

Sivvan go lea 387 000 ru badjelbáza dan poastas lea og Vilgesvárre ii lea ožžon doarjjaga ja ja doarjja mii lea ovdal juolludovvon lea gessen ruovttoluotta.

16 iešguđet sámi kulturviesu ja kulturgaskkustanásahusa ožžot njuolggadoarjaga Sámedikki kulturbušeahta bokte. Doaimmadoarjagat molsašuddet ásahusaid sturrodaga ja doaimmaid mielde, Villmarksampen i Tollådal (Báidára suohkanis) rájes gitta Sámi dáiddaguovddáža (Karášjogas).

Dat mii dán lea oktasaš, lea ahte sii buohkat gaskkustit sámi dáidaga, kultuvrra ja kulturárbbi. Sii gaskkustit mánáidgárddiide, skuvllaide ja rávesolbmuide. Sii lágidit konsearttaid, čájáhusaid, semináraid ja eará fálaldagaid álbmogii. Dávjá dat dáhpáhuvvá ovttasbarggus giellaguovddážiiguin, museaiguin, organisašuvnnaiguin ja suohkaniiguin. Dát fálaldagat leat mielde oainnusmahttimin hutkás ja ealljáis sámi báikegottiid, dáiddáriid ja kulturdoaimmaheddjiid.

6.3.6. Doarjja arenaide dáidaga ja kulturgaskkusteami várás – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Sámi ásahusat leat sámi dáidaga, kultuvrra ja kulturárbbi hutkás ja innovatiiva gaskkusteaddjit*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahtta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
17300 Doarjja dáidda- ja kulturgaskkustanarenaide	2 848 763	1 509 000	1 959 000	-1 339 763
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
17300 Doarjja dáidda- ja kulturgaskkustanarenaide	3 160 250	311 487	0	2 848 763

Poastta vuolláibáza vuolgá badjelmeare geavaheamis ja ruovttoluotta máksimis

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
17300 Doarjja dáidda- ja kultur- gaskkustanarenaide	27 ohcama	24 ohcama	3 ohcama

Dušše dat ášahusat mat ožžot njuolggadoarjaga Sámedikki bušeahta bokte, sáhttet ohcat doarjaga arenaortnega bokte. 2017:s leat ortnegis leamaš guokte vuoruheami: «Doarjja doaimmaide mat leat lassin daidda dábálaš doaimmaide maid doaibmadoarjja galgá gokčat, ja mat váikkuhit sámi ášahusaid guhkálmas ovdáneapmái» ja «Prošeavttat/doaibmabijut main lea goskevašvuohta Tráante 2017:i ja maid lea áigumuš čadahit 2017:s».

Sámediggi oaidná dan dárbbu ahte sámi ášahusat besset ovdánit ja ođasmahttojuvvot. Gulahallama bokte leat ášahusat bidjan ovdan dárbbuideaset, ja Sámediggi lea nu bures go vejolaš addán bagadeami gávdnan dihtii buoremus čovdosiid daidda dárbbuide mat leat diedihuvvon. Eanaš ohcamiin lea ášahusaid guhkesáiggi ovdáneapmi deattuhuvvon.

Ášahusaid ohcanhivvodat čájeha doaimmaid mánggabealatvuođa. Lea lunddolaš ahte mánga ohcama leat deattuhan Tráante 2017. Oidno ohcanhivvodagas ahte ášahusat leat deattuhan gaskkustit buriid ja servodatávkálaš prošeavttaid sihke daid sámi servodagaid várás maid sii ovddastit, ja gaskkustit sámi kultuvvrra birrasii muđui.

6.4 Sámi girjjálašvuohta ja mediat

Čoahkketabealla - Sámi girjjálašvuohta ja mediat

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Girječálliprošeakta	700 000	700 000	0
Doarjja girjjálašvuođa buvttadeapmái	5 459 327	5 500 000	40 673
Doarjja sámi lágádusaide	2 892 992	2 893 000	8
Sámi mediat	4 273 000	4 273 000	0
Doarjja sámi girjebussiide	9 388 000	9 388 000	0
Konferánsa sámi girjjálašvuođa ja kultuvvrra birra	171 757	100 000	-71 757
Submi	22 885 076	22 854 000	-31 076

6.4.1. Girječállin - prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- *Rekrutteret eanet sámi girječálliid čállit sámegeillii ja sámi dálááiggi birra*

Girječálliprošeavtta/girječállioahpu vuolggahedje Sámediggi ja Sámi Girječálliid Searvi (SGS) sámi girječálliid evttohusa vuodul go dálá sámi servodagas váilu čáppagirjjálašvuohta sámegeillii nuoraid várás. Áigumuš prošeavttain lea movttiidahtti eanet girječálliid almmuhit čáppagirjjálašvuođa sámegeillii.

Girječállioahpu vuosttaš áigodat loahpahuuvui guovvamánus 2017. Guovtti jagi áigodagas leat 8 oassálasti deaivvadan oahppočoahkkanemiide gos oassálastit leat čadahan mánga čáppagirjjálašvuođa fáttá. Dan 8 oassálastis leat golmmas geigen girjelágádussii almmuheapmái gárvves girjemánusa sámegeillii. Buot leat almmuhuvvon 2017:s ja leat čállojuvvon nuoraid várás. Buot oassálastit mitalit ahte sin čállinmiella lea badjánan vaikke vel girjemánus ii lean ge válmmas almmuhuvvot 2017:s. Dasa lassin leat oassálastit čállán noveallačoakkáldaga mas buohkat leat čállán teavstta mii almmuhuvvui 2017:s Tráante 2017 ávvudeami oktavuodas.

Prošeakta lea álggahan dakkár vuoru mii galgá čadahuvvot seamma hámis go vuosttaš vuorru. Prošeavtta namma lea rievdaduvvon ja gohčoduvvo Čális fal, 8 ođđa studeantta leat ožžon saji ja sis lei vuosttaš čoagganeapmi skábmamánus 2017. Čális fal galgá bistit 2 jagi.

6.4.2. Doarjja girjjálašvuoda ovddideapmái ja ovdánahttimii – ochanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Kvalitatiiva buorre girjjálašvuoha sámegillii*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
17010 Doarjja girjjálašvuoda buvttadeapmái	5 459 327	5 500 000	5 800 000	40 673
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
17010 Doarjja girjjálašvuoda buvttadeapmái	6 217 100	642 773	115 000	5 459 327

Poastta badjebáza vuolga ruovttoluotta geassimis ja ruovttoluotta máksimis.

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
17010 Doarjja girjjálašvuoda buvttadeapmái	26 ohcama	24 ohcama	2 ohcama

Eanet almmuhusat galget ilbmat oktiibuot go muhtun ohcamat leat dakkárat ahte das lea sáhka mángga girjjis ii ge dušše ovttá girjjis. Ovdamearkka dihtii sáhtta namuhit ahte doarjja Bamse nammasaš bláđđái sámegillii, lea dakkár ráiddu almmuheapmi mas leat 18 bláđi. Dasa lassin veahkeha doarjja almmuhit mánga nuoraid- ja mánáidgirjji lullisámegillii, uhcimusat 5 girjji. Dasa lassin leat muhtun mánáidgirjjet mat almmuhuvvojit sihke davvi-, julev- ja lullisámegillii juogo seamma almmuheamis dahje golmma almmuheamis. 2017:s lea originálagirjjálašvuoda deattuhuvvon nu bures go vejolaš. Deattuhuvvon lea maid addit doarjaga almmuhemiide davvi-, julev- ja lullisámegillii nu ollu go vejolaš lassin doarjagiidda buot čáppagirjjálašvuoda ja fágagirjjálašvuoda šanjeriin.

6.4.3. Doarjja sámi lágádusaide - ochanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Doarjja sámi lágádusaide - njuolggadoarjja*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
17040 Doarjja sámi lágádusaide	2 892 992	2 893 000	2 893 000	8
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
17040 Doarjja sámi lágádusaide	2 892 992	0	0	2 892 992

	Ohcamat oktiibuot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
17040 Doarjja sámi lágádusaide	5 ohcama	5 ohcama	0 ohcama

6.4.4. Sámi mediat - nuolggadoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Mánnggabealat sámi mediat mat čalmmustahttet giela, kultuvrra ja servodateallima.*

Sámediggai lea detalaš hukset ja nannet sámi mediaid. Otná dilis og mánnggabealat mediat váldet stuorat ja stuorat oasi min eallimis, de lea erenoamaš detalaš ahte sámi mediat váikkuhit servodatberoštupmái ja servodatdigaštallamii. Sámi median lea potenciála seailuhit ja ovdánit giela sihke čallon mmediaid, radio ja tv bokte ja vel geavahit daid vejolašvuodaid maid interneahhta bukta.

Sámedikkis lea stuorat fokus mediabálvalussi ja áigu ráhkadit ja vuoruhit boahhte áigge media politihkka 2018:s.

6.4.5. Doarjja Sámi girjebussiide - njuolggadoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Buorit ja álkit olahahtti sámi girjerádjobálvalusat olles sámi álbmogii ja earáide*

Go Sámediggi easka borgemánus 2018 oazžu raporttaid organisašuvnnain 2017 doaimmain, de mii dieđihit 2016 loguid dás. Girjebusset dieđihit luoikkahemiid juohke jagi, muhto luoikkaheamit raporterejuvvojit iešguđet láhkai ja danne lea váttis buohtastahttit busiid luoikkahanloguid.

	Gáhppálagat –ávdnasat sámegillii	Luoikka- heamit – sámegiela ávdnasat	Luoikk- aheamit girjjálaš vuohta sámi diliid birra eará gielaide 2016 (2015)	Sámi kultur- lágidemiid lohku	Sámi gelbbolašvuohta girjebusses
	2016 (2015)	2016 (2015)	2016 (2015)	2016 (2015)	
Lullisámi girjebusse	3 989 (4 040)	1 486 (1 407)	5 287 (2 805)	23 (16)	Sámi giellagelb.
Romssa fylka	454 (445)	160 (111)	50 (40)	25 (27)	Ovttasbargu ee. Vár- dobáikkiin
Lulli-Trøndelága	485 (439) (máná) 597 (567) (rávesolbmot)	303 (342)	270 (202)	14 (4)	Váldet kurssa sámegielas
Gáivuotna	553 (569) (95% čoakkáldagas lea luoikkahuvvon sámi girjerád- jobálvalusas)	188	Ii sáhte viežžat dakkár statistihka	27 (24)	Ovttasbargi sámi gir- jerádjobálvalusain
Unjárga	1 514 (1 488)	419 (503)	Ii sáhte viežžat dakkár statistihka	18 (23)	Sámi giellagelb.
Guovda-geaidnu	Suoma girjer. vuogádagas ii leat dakkár statistihkka	Suoma girjer. vuogádagas ii leat dakkár statistihkka	Suoma gir- jer. vuogá- dagas ii leat dakkár statistihkka	Suoma girjer. vuogádagas ii leat dakkár statistihkka	Sámi giellagelb.
Divtta-svuotna	Statistihkka váiilu	Statistihkka váiilu	Statistihkka váiilu	Statistihkka váiilu	Sámi giellagelb.

Eanaš girjebussebargiin lea gelbbolašvuohta sámegeielas. Ollugat barget maiddá ovttas iežaset guovllu eará sámi ásahusaiguin oažžun dihtii veahki earret eará sámi lágidemiiguin. Vuodjinruvttut heivehuvvojit dávjá vai buohkat ožžot ávkki bálvalusas, maiddá guovllu sámi geavaheaddjit.

Sámedikkis lei jahkásaš gulahallančoahkkin girjebussiiguin čakčamánu

6.4.6. Konferánssa sámi girjjálašvođa ja kultuvrra birra

Vuollaibáza dan poastas lea sivvan go borramušgolut leat 71 757 ru alibut og plánejuvvon.

Sámi Allaskuvla Guovdageainnus lágidii čakčamánu 2017 sámi girjjálašvođa konferanssa.

6.5 Sámi valáštallan

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- *Sihkkarastit sámi valáštallan doaimmaid*

Čoahkketabealla - Sámi valáštallan

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš. 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Sámi valáštallan	2 766 000	2 766 000	0

6.5.1. Sámi valáštallan - njuolggadoarjja direkte tilskudd

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Sihkkarastit manngabealat sámi valáštallama govdodaga*

Lassin Sámedikki iežas juolludeapmái sámi valáštallamii, lea Kulturdepartemeanta juolludan 750 000 ru sámi valáštallamii (spillenruđat). Juolludus lea juhkkuojuvvon viidáseappot Sámiid valáštallanlihttui- Norga/Samenes idrettsforbund-Norge (SVL-N) ja Sámi heargevuodjinlihttui/Samisk reinkappkjøringsforbund (SHL).

Dát golbma sámi valáštallanorganisašuvnna, mat ožžot njuolggadoarjaga Sámedikki bušeahta bokte, leat mielde čohkkemin sámi mánáid ja nuoraid, ja maiddá rávesolbmuid, manngabealat valáštallandoaimmaide.

Sámediggi addá doarjaga sámi nuoraid oassálastimii Arctic Winter Gamesii mii lágiduvvo juohke nuppi jagi. 2016:s AWG lágiduvvui Ruonáeatnamis, ja AWG 2018 lágiduvvo Kanadas.

Sámediggái lea deatalaš ahte heargevuodjima ja njoarosteamii rámmaeavttut galget leat nu buorit go vejolaš. Danne lea Sámediggi dorjon ruđaiguin oažžut ollásit ruhtaduvvot Duottar Hearggit heargevuodjinrusttetproševtta Guovdageainnus. Rusttet lea maid ožžon spillenruđaid Finnmárkku fylkkagieldda bokte.

Sámediggi ja dat golbma valáštallanorganisašuvnna leat 2016:s álggahan proševtta man ulbmil lea čohkket dan golmma organisašuvnna ovtta goavddi vuollái. Áigumuššan dainna lea sihkkarastit eanemus vejolaš valáštallandoaimmaid daid ruđaiguin maid Sámediggi addá sámi valáštallamii, ja addit sámi valáštallanorganisašuvnnaide stuorát iešmearridanválliddi daid ruđaid badjel mat juolluduvvojit sámi valáštallanáigumušaide. Dát proseassa leamaš jođus 2017:s, ja áššebeliid áigumuš lea oažžut ođđasis organiserema doaibmat 2018 rájes.

7. Kulturmuittosuodjalus

Váldomihttomearri:

- Kulturmuittuid sihkkarastin ja dan máhtu gaskkusteapmi mii kulturmuittuin lea, dahkkojuvvo dan várás ahte sihkkarastit ja viidáseappot fievrredit sámi kultuvrra.

Čoahkketabealla - kulturmuittosuodjalus

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Kulturmuittuid hálddašeapmi	2 698 259	3 175 000	476 740
Submi	2 698 259	3 175 000	476 740

7.1 Sámi kulturmuittosuodjalusa rámmaeavttut

Sámi kulturmuittohálddašeapmi

Mii leat jagi 2017 sámi kulturmuittosuodjalusas bargan guvttiin stuorra áššiin: 100-jagi rájain kulturmuittolágas ja regiovdnaođastusain.

100-jagi rájá rievdateapmi meannuduvvui Sámedikki dievasčoahkkimis juovlamánus 2016. Dasto lea Sámediggi čuovvulan ášši Dálkkádat- ja birasdepartemeantta ektui 2017:s, ja konsultašuvnnat departemeanttain čađahuvvojedje jagi loahpas. Dan oktavuodas sohppojuvui ahte ođđa ráfáidahttinrádján biddjojuvvo 1917 mii mearkkaša ahte buot sámi kulturmuittut mat leat boarrásat go 1917, leat automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon kulturmuittolága mearrádusaid vuodul.

Regiovdnaođastus lea viiddes ođastus mii maiddái guoská sámi kulturmuittohálddašeapmái. Mannan jagi čađahuvvojedje konsultašuvnnat regiovdnaođastusa birra, mas kulturmuittosuodjalus lei oassin konsultašuvnnain. Konsultašuvnnaid oktavuodas sohppojuvui ahte Sámediggái sirdojuvvo seamma váldi ja seamma hálddašanbargamušat go daid ođđa regiovnnaide. Bázi vel soahpat mo bargamušat galget sirdojuvvo. Dat galgá dahkkojuvvo konsultašuvnnaid bokte maŋŋágo ođđa regiovnnaid váldi ja hálddašanbargamušat leat mearriduvvon.

Sámediggi lea ovtta Finnmarkku fylkkagieldain ráhkadan oktasaš regionáplána kulturmuittuid ja kulturbirrasiid várás Finnmarkkus. Plána galgá leat vuodđun ollislaš hálddašeapmái ja ovddidit viidáseappot ovtta barggu gaskal Sámedikki, fylkkagielda, gieldaid ja eará áššebeliid mat hálldašit ja gaskkustit Finnmarkku kulturmuittuid. Plána lea 2017:s leamaš viiddes gulaskuddamis ja čakčat meannudii Sámediggi ja Finnmarkku fylkkagielda gulaskuddancealkámušaid ja lágidii gulaskuddanseminára plána birra. Boađusin lea sohppojuvvon kulturmuittoplána maid Finnmarkku fylkkadiggi dohkkehii juovlamánus 2017 ja maid Sámedikki dievasčoahkkin galgá meannudit njukčamánu 2018.

7.2 Kulturमितohálddašeapmi

Čoahkketabealla - kulturमितosuodjalus

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Doarjja sámi kulturमितosuodjalussii	2 121 589	2 400 000	278 411
Nuortasámi kulturbiras Nuortalaš gilis	0	200 000	200 000
Dikšun- ja gaskkustanbargu Ceavccageađggi kulturमितoguovllus	373 512	375 000	1 488
Sámi visttiid registreren	10 136	0	-10 137
BARK	186 080	200 000	13 920
KULA	6 942	0	-6 942
Submi	2 698 259	3 175 000	476 740

Sámi kulturमितosuodjalus ledje maiddá 2017:s ollu doaimmat. Mannan jagi sáddiimet 2525 reivve cealkámušaiguin iešguđet plánaáššiide ja eará áššiide mat sáhttet guoskat sámi kulturमितuittuide.

Dáid áššiid oktavuodas diedihuvvojede ja čadahuvvojede 117 iešguđet sturrosaš ja iešguđetlágan báikediđoštallama, dás ovdamearkka dihtii muddenplánaid, bartaáššiid, smávvařpmorusttegiid, suodjalusa báhčinguovlluid, meahcegeainnuid, ođđa eanagilvimiid ja eará ealáhusdoaimbajuid oktavuodas. Dás eai leat namuhuvvon buot áššit. Muhtun stuorra áššit maid mii diđoštalaime, ledje guovlomuddenplána Struhppu nammasaš báikki várás Gángaviikka gielddas, Klubben næringspark Leangaviikka suohkanis, vurenguvllut ođđa E6 várás Oarjelij Foaldda suohkanis, Haltdalen nammasaš báhččin- ja hárjehallanguovlu Holtálen suohkanis.

Bearrágeahččandiđoštallamiid oktavuodas sáhtta namuhit Ivvárstáđiid boares girkogárddi dárkilat iskkadeapmi gos lea stuorra dárbu dikšut earret eará girkogárddi boares hávdemuittuid. Gieddeberggu oktavuodas registrerejuvvojede oktiibuot 509 ođđa sámi kulturमितuittu miehtá sámi guovllu.

Sámediggi lea mánggaid jagiid čadahan registreremiid álbmotmehciin ja suodjalanguovlluin, Fylkkamánni ja suodjalanguovlostivrraid ovddas. Dát lea vuostazettiin leamaš čadnojuvvon suodjalanguovlluid hálddašánplánaide. Álbmotmehciit ja suodjalanguovllut Sámis leat diedusge maiddá sámi geavahan- ja ássanguovllut mat dájvá leat heajut iskkaduvvon kulturमितohálddašeami bealis. Danne dárbaša dájvá buorebut kártet kulturमितuittuid lokten dihtii máhtu suodjalanguovlluid kulturमितuittuid birra ja hálddašan dihtii daid rivttes láhkai, ovdamearkka dihtii daid iešguđet láhčindoaimbajuid oktavuodas mat plánejuvvojit.

Romssa fylkkas čadahuvvo dál dakkár prošakta Rohkunborri álbmotmehcis Beardus ovtta Romssa fylkkasuohkaniin álbmotmehceštivrra ovddas. Dán jagi registrerejuvvui guovlu Geavdnajávrra birra, gos eai leat čadahuvvon kulturमितoiskkadeamit 1970 rájes. Registrerejuvvojede iešguđetlágan bivdorusttegat (bivdorokkit ja čilat), goahtesajit ja biebmovuorkkát. Eanaš kulturमितuittut leat vázzinbálgáid guoras. Álbmotmehceštivra háliida áinnas gaskkustit kulturमितuittuid, vejolaččat galbemiin. Bargu jotkojuvvo boahhte jagi jus oazžut barggu ruhtaduvvot.

Bargu Gravholmen nammasaš báikki dákerikkiiguin Báhčaveajis Máttá-Várjjaga gielddas ii leat vel loahpahuovvon. Mannan jagi lea leamaš oktavohta gaska Sámedikki ja Oslo universitehta, muhto ii leat vel mearriduvvon mii galgá dahkkojuvvo viidáseappot bázasagaiguin. Sámediggi oaivvilda dattetge ahte lea deatalaš oazžut čielggasin buot beliid áššis rivttes láhkai ovdal go mearráduš dahkkojuvvo ja ahte buohkat geaidda ášši guoská, besset ovddidit oainnuset ovdal dan áiggi. Dát guoská earret eará sápmelaččaide geat dál orrot Suoma bealde Sámis.

7.2.1. Doarjja sámi kulturमितosuodjalussii - ohcanvođot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Nannet máhtu sámi árbevieruid ja historjjá birra ja nannet sámi kulturमितuittuid áimmahuššan ja suodjaleami vuđu.*

		Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
35000	Doarjja sámi kulturmitosuodjalussii	2 121 589	2 400 000	2 400 000	278 411
		Juollu- duvvon 2017	Gess. ru- ovt. 2017	Máks. ruovt. 2017	Rehket- doallu 2017
35000	Doarjja sámi kulturmitosuodjalussii	2 666 000	544 411	0	2 121 589

Poastta badjebáza vuolgá ruovttoluotta geassimis ja ruovttoluotta máksimis proševttain mat eai leat čadahuvvon.

	Ohcama oktii- buot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
35000 Doarjja sámi kulturmitosuodjalussii	25 ohcama	17 ohcama	9 ohcama

Rudat leat juhkkjuvvon 17 iešguđet prošektii Sámedikki iežas doarjjaortnega várás. Boađus juolludemiin dávjá ii boađe ovdan seamma jagi go dat juolluduvvojedje. Mánge sámi kulturmuittu ođđa registreremat leat registrerejuvvon Riikaantikvára guovddáš kulturmuittodiehtovuđđui 2017:s, Sámedikki ovdal 2017 doarjjalohpádusaid geažil.

2017:s addojuvvui doarjjalohpádus 5 prošektii mat áigo registreret kulturmuittuid. Okta jagi 2017 registrerenproševttain lea válmastuvvon ja kulturmuittut leat lágiduvvon Askeladdenii. Dat 5 proševtta mat ožžo doarjaga 2017:s, leat dakkár guovlluin gos sámi kulturmuittut leat uhccán iskkaduvvon.

Mánge doarjaga juolluduvvojedje visttiide main lea erenoamáš mearkkašupmi sámi báikegottiide nu go návsttut Lávkgiettiin fiervvás Gáivuona suohkanis. Lea maid juolluduvvon ruhta sealluhanplánaid ja restaurerenplánaid ráhkadeapmái sámi visttiide ja vistebirrasiidna.

Okta prošekta duodašteamis muittuid ja historjjáid 2. máilmmisoađi oktavuodas nu go boaldin, eváhku ja Davvi-Norgga ja Finnmárkku ođđasihuksen, oačču doarjjalohpádusa 2017:s. Dát prošekta lea álggahuvvon, muhto ii leat válmastuvvon.

Okta stuorát prošekta dain proševttain mat čatnasit Sámedikki ja fylkkasuohkaniid gaskasaš ovtasbargošiehtadusaide sámi kulturmitosuodjalusa oktavuodas, lea válmastuvvon; Spittá Návuonas.

7.2.2. Njuolggodoarjja Sámediggái ráfáidahttojuvvon visttiide mat leat priváhta oamastusas (Stáhta bušeahhta poasta 71) – ohcanvuđot doarjja

Lassin Sámedikki iežas juolludussii poasttas sámi kulturmitosuodjaleapmái leat mii ožžon juolluduvvon 2 200 000 ru Riikaantikvára doarjjarudain ráfáidahttojuvvon visttiid suodjaleapmái mat leat priváhta oamastusas. Dán juolludusas lea 2017:s geavahuvvon 2 030 000 ru ja loahppa juolludus mii lea 170 000 ru várrejuvvo jahkái 2018. Lassin dán sajušteapmái várrejuvui jagi 2016 jahkeloahpahusas 840 000 ru dasa. Oktiibuot lea várrejuvvon 1 010 000 ru jahkái 2018 bargui ráfáidahttojuvvon visttiid suodjaleapmái mat leat priváhta oamastusas.

2017:s addojuvvui doarjja 8 divvunprošektii ja 2 ođasmahttinplánii. Dušše okta doarjjaprošekta lea čadahuvvon, earát leat ohcan jagi mañideami.

7.2.3. Vistesuodjalanprošekta riikaantikvára olis

Sámediggi lea 2017:s ožžon juolluduvvot 4 200 000 ru sámi visttiid registreremii. Juolludusas lea 2 800 000 ru dienasfievrriduvvon dán poasttas 2017:s, loahppa juolludus lea várrejuvvon jahkái 2018. Dasa lassin várrejuvui 2016:s 1 998 000 ru prošektii, dát sajušteapmi lea dienasfievrriduvvon dán poasttas 2017:s.

Sámediggi lea proševttas identifiseren ja registreren boares sámi visttiid mat leat ovdal 1925 huksejuvvon. Ulbmil proševttain lea leamaš oažžut ollislaš gova ráfáidahttojuvvon sámi visttiin Norggas. Prošektaáigodagas mii lea 2011 – 2017 leat vuollel 1000 vistti registrerejuvvon, Plassje rájes máddin Detnui davvin. Borgemánus čalmmustuvvui sámi

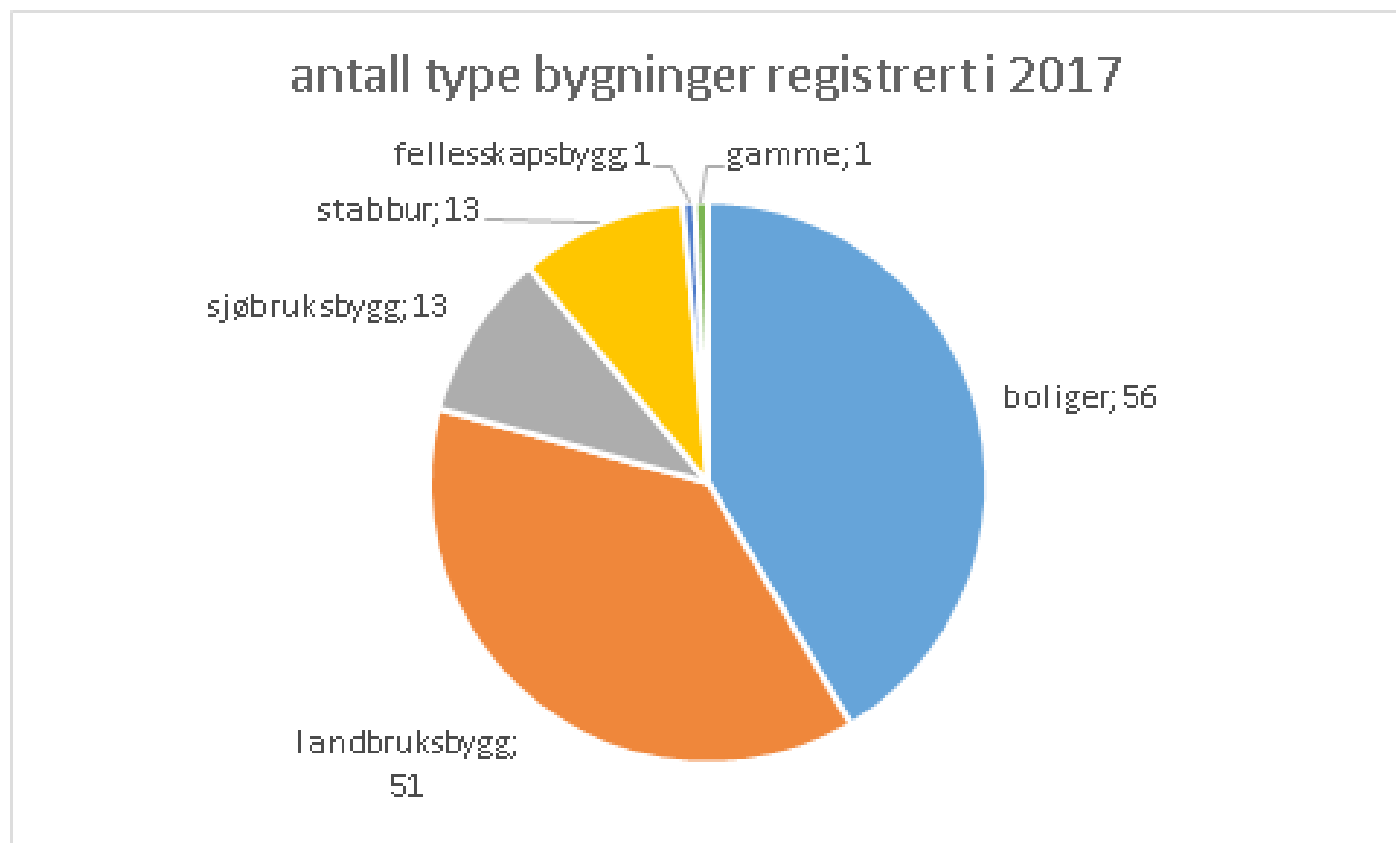
Ođđa sámi kulturmuittoregistreremat 2017:s
Oktiibuot 509

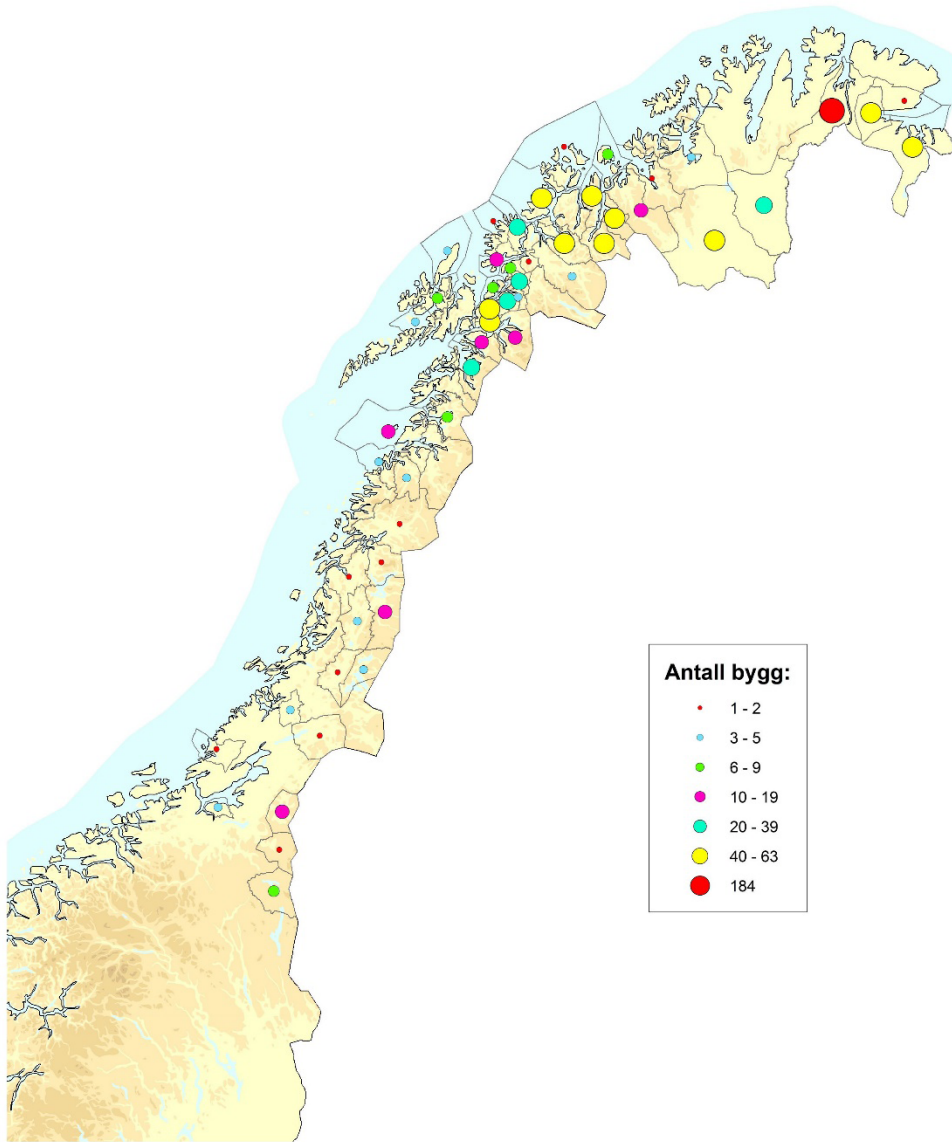

visteregrerenprošeavtta loahpaheapmi Gállogiitti friluftmuseas Evenášši suohkanis. Ruvdnoprinsa Haakon searvvai čalmusteapmái.

Registreren lea mielde oainnusin dahkamin sámi kultuvrra ja identitehta sihke báikkálaččat ja nátionálaččat. Registreren lea ráhkadan vuodu visttiid boahhtevaš hálddašeapmái, ja Sámediggi galgá ovttas Riikaantikvárain ja Dálkkádat- ja birasdepartemeanttain čuovvulit dán deatalaš barggu.

2017:s registrerejuvvojedje 135 vistti.

7.2.4. Nuortalaš kulturbiras Sää'msijdd – prošekta

Poastta badjebáza mii lea kr 200 000 vuolgá das go ángiruššan Sää'msijddas lea 2017:s leamaš eanaš sealluhanbargu kulturmuittoguovllus ja Geavngás. Kapasitehtahástalusaid geažil ii leat leamaš vejolaš bidjat johtui makkárga stuorra restaureren- dahje sealluhandoaimbajuid 2017:s dán guovllus.

7.2.5. Dikšun ja gaskkusteapmi Ceavccageađggi kulturmuittoguovllus – prošekta

Manimus jagiid lea čadahuvvon dábalaš dikšunbargu Ceavccageađggi kulturmuittoguovllus. Bargguid čadaha Várjjat sámi musea ráddádaladettiin Sámedikkiin. Musea parkenšilju ja diehtjuohkinguovllu divvun Ceavccageađggis lea álggahuvvon. Vuosttaš oassi šiehtadusas, mii lei parkerensaji lokten, lea máksojuvvon, ja báhcán kr 180 000 sirdojuvvo jahkái 2018. Divvumat galget addit gallededjiiide buriid vuogasvuodaid láchčojuvvon guovllus.

Ceavccageađggi kulturmuittoguovlu gullá Várjjat siidii, maid Sámediggi ovtas earáiguin háliida oážžu mielde UNESCO máilmmiárbelistii. 2017:s lei Sámedikkis ain gulahallan Riikaantikvárain barggu oktavuodas máilmmiárbeguovllu vuododokumeanttaiguin. Erenoamáš ja oppamáilmmálaš kulturmuittovvut, ollu sámi kulturmuittut ja stuorra áigečiekŋun mii Várjjat siiddas lea, dahká dan ahte guovlu galgašii leat min oktasaš kulturárbbi oassin.

7.2.6. BARK - Prošeakta

Jahkeloahpaheamis 2016 várrejuvvui kr 900 000 BARK-prošeavttaide. Várrejuvvon ruđain lea kr 146 000 fievrriduvvon prošeaktii bohtun 2017:s geavaheami geažil. Lassin dasa lea Sámediggái juolluduvvon kr 495 000 ja kr 32 000 BARK-prošeaktii 2017:s Dáin ruđain lea kr 495 000 fievrriduvvon bohtun dán postii ja báhcán submi várrejuvvon 2017:s. Oktii buot lea kr 786 000 várrejuvvon BARK-prošeavttaide 2018:s.

Spittá kulturbálggis Návuonas Romssa fylkkas

Sámediggi lea sádden loahpparaportta Riikaantikvárii doarjjaruđaid ovddas ásahit kulturbálgá Spittái Návuonas. Bálgá guoras Rappvika nammasaš báikkis Skagendalen nammasaš báikái leat ceggejuvvon mánga kulturhistorjjálaš diehtjuohkingalbba. Dát Sámedikki, Romssa fylkkasuohkana ja Spittá gilisearvvi gaskasaš ovttasbargu lea bistán 2012 rájes ja loahpahuvvui 2017. Kulturbálggis lea deatalaš dasa ahte čalmmustahttit mearrasámi kulturhistorjjá dakkár guovllus masa dáruiduhttin lea čuohcan garrasit. Mánga rašis ja hárvves sámi kulturmuittu leat prošeavtta bokte sihkkarastojuvvon boahntevas buolvvaide. Áigumuš lea rahpat kulturbálgá 2018 giđa.

Sáltoduoddara kulturbálggis Nordlánddas

Sámediggi lea joatkán Sáltoduoddara kulturbálgá duohtandahkama. 6 stuorra diehtjuohkingalbba ja mánga smávit galbba galget ceggejuvvot. Dat galget ceggejuvvot Røklund, Storjord, ja Stødi nammasaš báikkiide, Sáltoduoddara hotealla lusa, poláragierdoguovddáža lusa ja Stokkabekken nammasaš bummasašuvnna lusa. Prošeakta lea Sámedikki, Álbmotmeahccestivrra, Nordlándda álbmotmeahcceguovddáža, Saltdal suohkana ja Stáhta geaidnodoaimmahaga gaskasaš ovttasbargu. Mánggalágan sámi kulturmuittut galget láhččojuvvot; earret eará goahtesajit, stálloduvttat, bivdorokkit, muorat main bárku lea loggojuvvon, goađit ja bálvvosbáiki.

Stálut Činavuohpis Porsáנגgus Finnmárkkus

Plánenbargu lámčit ja dikšut Stáluid Činavuohpis Porsáנגgus lea jotkojuvvon ovttas Porsáנגgu gielddain. Stálut leat bivnnuhis mátkemearrin. Dán čappa eanadahkii čatnasit ollu sámi muitalusat luonddu hábmen dolomihthámid oktavuodas. Lassin kulturhistorjjálaš galbemii galgá prošeakta hehttet nuoskkideami ja golaheami. Sámediggi lea ovdal ráhkadan dikšun- ja lámčiplána mii lei vuodđun ruhtaohcamii Riikaantikvárii 2017:s. Ohcan mieđihuvvui.

Skárffu girkogárdi Návuonas Romssa fylkkas

Raporta geigejuvvui Riikaantikvárii Sámedikki barggu birra Skárffu girkogárdis. Sámi girkogárdi boares muorrabácciid ovddeštapmi lea dahkkojuvvon ovttas Nordtroms museain.

7.2.7. Kultureanadat masa lea nationála beroštupmi (KULA)

Jahkeloahpaheamis 2016 várrejuvvui kr 150 000 KULA-prošeaktii. Várrejuvvon ruđain lea kr 150 000 fievrriduvvon bohtun prošeaktii 2017:s. Lassin dasa lea Sámediggái 2017:s juolluduvvon kr 100 000 KULA-prošeaktii. Dát ruđat lea várrejuvvon jahkái 2018.

Kultureanadat masa lea nationála beroštupmi lea bargamuš maid Riikaantikvára doaimmaha Dálkkádat- ja birasdepartemeantta ovddas. Barggu boadusin galgá leat registtar mii čájeha dakkár kultureanadagaid. Áigumuššan lea fuolahit stuorat eanadagaid main lea mihtilmas ja deatalaš

kulturhistorjá, ja loktet plánaiseválddiid máhtu ja diehtomielašvuoda eanadagaid birra. Sámedikkis lea ovddasvástádus válljet eanadagaid main lea sámi kulturhistorjá, ja čállit daid birra. Romssa fylkka dáfus lea bargu válmastuvvon, ja válljejuvvon eanadagaid galgá Sámediggi meannudit politihkalaččat. Romssa fylkkas leat čuovvovaš sámi kultureanadagat válljejuvvon Spittá/Lohkkalsuolu/Skárffu Návuonas, Ivgobađa Márkanšillju Omasvuonas, Sálašoaivi Romssas, Skárffvággi/Čáhputvuovdi Gáivuonas, Leinavann Beardus. Dasa lassin lea Romssa fylkkasuohkan válljen mánga kultureanadaga gos maid leat ollu sámi kulturmuittu, earret eará Rivttágis ja Skiervvás.

Sámedikki hálddahus lea maid válljen eanadagaid Trøndelágas, Nordlánddas ja Finnmárkkus. Trøndelágas leat čuovvovaš eanadagat válljejuvvon: Dalbusjøen, Johkagaske, Hestvika, Riasten, Skarpdalen ja Sankådalen, Gressåmoen, Storbekkhagen ja Vollhaugen nammasaš báikkit. Nordlánddas leat čuovvovaš eanadagat válljejuvvon: Sáltoduottar, Divtasvuodna, Veggen

ja Øksfjorden. Finnmarkkus leat čuovvovaš eanadagat válljejuvvon: Ássebákti, Goarahat ja Sandvikhalvøya, Ceavccageađgi, Deanuleahki, Sandvikhalvøya ja Savvon.

7.3 Sámi kulturárbbi oainnusmahttin

7.3.1. Galbbat mat čájehit geasuhusaid

Stáhta geaidnodoaimmahaga oktavuodáváldima vuodul lea Sámediggi čujuhan báikkiid gosa mii háliidit ceggejuvot ringgalgalbbaid mat čájehit geasuhusaid. Sámediggi lea evttohan galbet čuovvovaš kulturमितobáikkiid: Bivdorokkiid Røkländ:s, muora Polarsirkelen Høyfjellshotella luhtte mas lea loggojuvvon bárku, Stødi nammasaš bálvvosbáiki, stálloduvttat Stokkabekken lahka, sámi orohat Lurøyas, Husjordøya kulturमितoguovlu Lodegiin, Børra nammasaš bálvvosbáiki Ánddasullos, Kjølvik sámi láigodálolašbáiki Oarjelij Foalddas, Ivgobađa márkanšillju, Skithelveteskåken nammasaš visti Gáivuonas, Činavuohpi stálut, Porsáנגgus, Gállogietti olgomusea, Evenáššis, Ássebákti orohat, Kárášjogas, Bivdorokkit Deanuleagis, Deanu musea Buolbmágis, márkosámi orohat, Storjord nammasaš báikkis Giehtavuonas.

7.3.2. Hálddašanplána sámi visttiid várás

Registrerenproševtta bokte duođašta Sámediggi sámi historjjá deatalaš osiid. Sámi huksenkultuvrra ja geavahanvieruid árvu čalmmustahttojuvvo. Dát lea bargu mii ovdal ii leat dahkkojuvvon ja mii čájeha ahte visttiid lea dárbu ollislaččat hálddašit.

Hálddašanplána automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon sámi visttiide lea stivrenreaidu. Das leat prinsihpat ráfáidahttojuvvon sámi visttiid hálddašeapmái. Plána láchá saji hálddašeapmái maid sáhtta einnostit ja mii lea deatalaš sihke eaiggádiidda ja sámi servodahkii. Dan áigumuš lea ahte galget vuoruheamit dahkkojuvvo mat maŋit áigái sihkkarastet sámi visttiin ovddasteaddji válljenmuni. Hálddašanplána ráhkaduvvui lagas gulahallamiin Riikaantikvárain ja Dálkkádat- ja birasdepartemeanttain. Hálddašanplána gieđahallojuvui ja mearriduvvui Sámedikki dievasčoahkkimis 2017 geassemánus.

8. Dearvvašvuohta ja sosiála

Váldomihttomearri:

- Sámi álbmogis lea buorre dearvvašvuohta ja dásseárvosaš dearvvašvuođa- ja sosiálabálvalusat seamma dásis go álbmogis muđui ge.

Čoahkketabealla - dearvvašvuohta ja sosiála

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Buorre dearvvašvuohta ja ovttárvosaš dearvvašvuođa- ja sosiálabálvalusat	2 074 024	2 585 000	510 976
Sámi humána biologalaš ávdnasiid hálddašeami ja geavaheami	752 040	450 000	-302 040
Veahkaválddálašvuohta lagas oktavuodain sámi servodagas	147 138	150 000	2 862
Submi	2 973 202	3 185 000	211 798

8.1 Dásseárvosaš dearvvašvuođa- ja sosiálabálvalusat

Čoahkketabealla - dásseárvosaš dearvvašvuođa- ja sosiálabálvalusat

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Geavaheaddjivuđot fáladat vuoras sápmelaččaid várás	591 000	591 000	0
Sámi doavttarsearvi	160 000	160 000	0
Doarjja dearvvašvuođa- ja sosiálaprošeavttaide	1 323 024	1 834 000	510 976
Submi	2 074 024	2 585 000	510 976

Sámediggi lea 2017:s vuoruhan lagas gulahallama Davvi Dearvvašvuođain RHF ja guovddáš eiseválddiiguin vai mii oažžut oktasaš ipmárdusa sámi buhcciid dárbbuin spesialistadearvvašvuođabálvalusas. Sámedikki ángiruššan lea váikkuhan dasa ahte lea álggahuvvon bargu nationála strategiiain ovddidan dihtii spesialistadearvvašvuođabálvalusaid sámi buhcciide, ja oažžut sadjai ovttasbargošiehtadusa gaskal Sámedikki Ja Davvi Dearvvašvuođa RHF. Sámediggi lea maid leamaš mielde sámi spesialistadearvvašvuođabálvalusaid organiseremin ja viidáseappot ovddideamen, earret eará Sámi dearvvašvuođasiidda huksemin.

Sámedikkis ledje konsultašuvnnat ráđdehusain Nasjonal helse og sykehusplan (Meld. St. 11 (2015- 2016) oktavuodas. Sámediggái miedihuvvui ahte Davvi Dearvvašvuohta RHF galgá ráhkadit spesialistadearvvašvuođabálvalusaid strategalaš ovddidanplána sámi álbmoga várás. Davvi Dearvvašvuohta lea bovdén Sámedikki strategiiaplána álggahanbargui. Sámediggi ja Davvi Dearvvašvuohta RHF leat 2017:s soahpan ovttasbargošiehtadusaid prinsihppadokumeantta mii bidjá vuodu bargui, bargamuša mihttomeari, sámi mielmearrideami ja mielváikkuheami, plána doaibmaguovllu ja sámi fága- ja geavaheddjiidmielváikkuheami.

Sámediggi ja Davvi Dearvvašvuohta RHF leat 2017:s soahpan ráhkadit ovttasbargoplána. Davvi Dearvvašvuođa RHF ja Sámedikki gaskasaš ovttasbargošiehtadus galgá leat mielde ovddideamen spesialistadearvvašvuođabálvalusa, mii sihkkarastá sámi álbmogii dásseárvosaš dearvvašvuođabálvalusaid.

Sámedikkis leat leamaš konsultašuvnnat regionála dearvvašvuodadoaimmahagaid jagi 2018 bargamušdokumeanttaid birra. Sámediggái miedihuvvui ahte dearvvašvuodadoaimmahagat galget váikkuhit dasa ahte dearvvašvuodafálaldagat daidda mánáide ja nuoraide geat leat mánáidsuodjalusa fuolahusas, ovddiduvvojit viidáseappot nu ahte maiddá sámáid giella- ja kulturduogáš fuolahuvvo, ja ahte regionála dearvvašvuodadoaimmahagat galget čađahit doaimbajuid vai lea álkit dáidda sápmelaččaide geat leat giddagasas, oažžut psyhkalaš dearvvašvuodasuodjalusa.

Sámediggi evttohii maiddá ahte regionála dearvvašvuodadoaimmahagat galget movttiidahttit bargiid váldit oahpu sámegeielas ja láchit vejolašvuoda dasa. Dat ii miedihuvvon Sámediggái.

Sámediggi lea 2017:s evttohan lahtuid regionála dearvvašvuodadoaimmahagaide.

Buhcciid- ja geavaheddjiidáittardeaddji galgá bargat dainna ulbmiliin ahte geavaheddjiid dárbbut, beroštusat ja riektesihkarvuotta fuolahuvvo spesialistadearvvašvuodabálvalusa ektui ja suohkaniid dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusa ektui. Buhcciid- ja geavaheddjiidáittardeaddji vuogádagas lea buhcciidáittardeaddji juohke fylkkas sierra hálddahasain. Áttardeaddjiin ii gáibiduvvo dál sámáid giella- ja kulturgelbbolašvuotta. Dakkár sierra sámáid buhcciid- ja geavaheaddjiidáittardeaddji dárbbasuvvo mas lea sámeiegelbbolašvuotta. Sámediggi lea doallan čeahkkima ja gulahallan davvi regionna buhcciidáttardeaddjiiguin sámáid hástalusaid birra dearvvašvuodabálvalusas, ja buhcciid- ja geavaheddjiidáittardeaddji rolla ja gaskavuoda birra sámáid buhcciid ektui. Sámedikkis lea maid leamaš gulahallan Dearvvašvuodadirektoráhtain guorahallan dihtii mo sáhtá organiseret vejolaš buhcciidáittardeaddji sámáid buhcciid várás, ja mo sámáid geavaheaddjit ja buohccit sáhttet oažžut dohkálaš bálvalusa go sii dárbbasit buhcciid- ja geavaheddjiidáittardeaddji.

Lokten dihtii gelbbolašvuoda dearvvašvuodas leat guovddáš eiseválddit ovdal ásahan mánaga ovddidanguovddáš buhcciidsiiddain ja ruovttubálvalusain buot fylkkaide. Sámi álbmoga várás ásahuvvui regionála sámáid ovddidanguovddáš buhcciidsiidii ja ruovttufuolahussii Kárásjohkii. 2016:s čađahedje guovddáš eiseválddit riikka ovddidanguovddášiid ođđasis organiserema nu ahte dál lea okta guovddáš juohke fylkkas. Sámedikki ávžžuhusa vuodul doalahuvvui sámáid ovddidanguovddáš organiserema olggobealde, dainna ulbmiliin ahte galgá čađahuvvot sierra proseassa sámáid guovlluid ovddidanguovddášiid várás. Raporta lea ráhkaduvvon mii evttoha iešguđet čovdosiid fálaldaga ektui sámáid álbmogii. Dán raportta lea Dearvvašvuoda- ja sosiáladepartemeanta meannudeamen. Dat gelbbolašvuotta mii SÁNAGas, sámáid dearvvašvuodadutkamis ja earáin lea sámáid buhcciid dárbbuid birra, lea áidnalunddot. Dát gelbbolašvuotta ferte boahtit buorebut ávkin sámáid álbmogii ja sámáid buohccái go dál. Dál ii leat mearriduvvon dakkár loahpalaš čaovddus buhcciidsiiddaid ja ruovttubálvalusaid ovddidanguovddášiid mii ollašuttá daid dárbbuid mat sámáid buhcciidin lea. Sámediggi lea konsulteremin Dearvvašvuoda- ja sosiáladepartemeanttain viidásat doaimbajuid birra.

2016:s almmuhii Ráđđehus Demensplan 2020. Plánas leat hui uhccán doaimbajut sámáid dementia buhcciid várás.

Dan lea Sámediggi čujuhan, ja jearahan demensplána sámáid dementia buhcciid várás. Ášši lea digaštallojuvvon dearvvašvuoda- ja fuolahussuorggi sámáid fagaolbmuiguin, ja Dearvvašvuodadirektoráhtain. Sámediggi lea maid jearahan kártenreaidduid heivehuvvon sámáid dementia buhcciid. Buhcciidsiiddaid ja ruovttubálvalusaid ovddidanguovddáš sámáid álbmoga várás lea ovtas muhtun sámáid suohkaniid demensaoktiordnejedjiiguin heivehišgoahtán kártenreaidduid, ja Dearvvašvuodadirektoráhta lea mielde dán barggus.

8.1.1. Geavaheaddjifálaldagat vuorrasat sápmelaččaid várás - njuolggadoarjja

Doarjjaortnegiid mihttomearri:

- • *Geavaheaddjidoaimbajut vuorrasat sápmelaččaid várás.*

Várdobáiki sámáid guovddáš lágida dearvvašvuodadeaivvadeami guovllu vuorrasat sápmelaččaid várás ja veahkeha daid earáid giellaguovddášiid ja sámáid áshusaid lágidit dearvvašvuodadeaivvademiid sámáid vuorrasiid. 2016:s veahkehii Várdobáiki sámáid guovddáš Sámáid viesu Oslos álggahit dearvvašvuodadeaivvademiid Oslo vuorrasat sámáid várás. Sii leat maid bagadan Oslo sámáid viesu bargiid, galledan ja oassálastán deaivvademiid Oslo ja čuovvulan Oslo sámáid viesu proševtta.

Várdobáikkis leat mánaga earáid dearvvašvuottii guoski doaimmat nu go álgosáhkavuorut seminárain, fágabeaivvit ja nu ain suohkaniid, UiT, Viken, SÁNAG ja earáid várás. Várdobáiki sámáid guovddáš lea ovtasbargu Ellas Minne nammasaš buhcciidsiiddain Ráhkás, gos sis leat maiddá soahpan lágidit muitodeaivvadeami. Várdobáikki bargu lea čalmustahtán vuorrasiid sápmelaččaid eallindili.

8.1.2. Sámi doavttirsearvi - njuolggadoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Dearvvašvuodabálvalusfálaldagat sámáid giella ja kultuvrra vuodul.*

Sámi doavttirsearvi oassálastá iešguđet forumiin main sii sáhttet leat mielde ovddideamen heivehuvvon dearvvašvuodabálvalusaid sámi buhcciid várás. Sii leat ovttasbargan Davvi dearvvašvuodain RHF, Finnmarkku buohcciviesuin, ja oassálastán čoahkkimiin regionála ja báikkálaš dearvvašvuodaeiseválddiiguin, ja sámi suohkaniiguin sihkkarastin dihtii ahte sámi suohkanat fidnejit doaktáriid ja ahte sii loktet orrut doppe. Sámi doavttirsearvi rekruttere árrjalaččat sámi studeanttaid bargat sámi guovlluin ja sis leat iešguđet doaibmajut ja deaivvadeamit sámi doavttirstudenttaid várás. Sámi doavttirsearvi lea 2017:s lágidan seminára sámi doavttirstudenttaide dainna áigumušain ahte rekrutteret sin.

Sis leat maid čoahkkimat guovddáš eiseválddiiguin, ja sii leat jeavddalaččat oassálastán čoahkkimiidda Dearvvašvuodadirektoráhtain ovttas earret eará Sámedikkiin, SÁNAGin ja earáiguin. Sámi doavttirsearvi lahtut leat mielde iešguđet dearvvašvuodadoaibmajuid bargojoavkkuin sámi buhcciid várás.

8.1.3. Dearvvašvuoda- ja sosiálaprošeavttat – ohcanvuđot doarjagat

Doarjjaortnega mihttomearri:

- *Buorre dearvvašvuota ja dásseárvosaš dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusat sámi álbmogii seamma dásis go álbmogii muđui.*

	Rehket- doallu 2017	Rev. buš. 2017	Bušeahhta 2017	Boađus. rev. buš. ektui
26000 Doarjja dearvvašvuoda- ja sosiálaprošeavttaide	1 323 024	1 834 000	2 034 000	510 976
	Juollu- duvvon 2017	Gess. ruovt. 2017	Máks. ru- ovt. 2017	Rehket- doallu 2017
26000 Doarjja dearvvašvuoda- ja sosiálaprošeavttaide	2 149 800	479 870	346 906	1 323 024

Poastta badjebáza mii vuolgá ruovttoluotta geassimis ja ruovttoluotta máksimis árat juolluduvvon doarjagat.

	Ohcama oktii- buot	Juolluduvvon	Hilgojuvvon
26000 Doarjja dearvvašvuoda- ja sosiálaprošeavttaide	27 ohcama	13 ohcama	12 ohcama

Juolluduvvon ohcamat juogaduvvon vuoruhemiid mielde:

- «Prošeavttat mat loktejit dearvvašvuoda- ja sosiálabargiid sámi giella- ja kulturgelbbolašvuoda buot dásiin» – 7 ohcama.
- «Prošeavttat maid ulbmil lea nanne sámi mánaid ja nuoraid psykalaš dearvvašvuoda» - 3 ohcama
- «Prošeavttat maid ulbmil lea áсахit deaivvadansajiid sámi vuorrasiid várás» - 1 ohcan
- «Prošeavttat mat váikkuhit rabasvuhtii veahkaválddi birra lagas gaskavuodain sámi servodagain ja dan eastadeapmái» - 2 ohcama

2017:s válmastuvvojedje 15 ovddeš prošeavtta. SÁNAG/Finnmarkku buohcciviessu válmastii ovttas Sámiráđiin raportta iešsorbmenestadeami birra Sámis. Buhcciidsiiddaid ja ruovttubálvalusa ovddidanguovddáš sámi álbmoga várás válmastii prošeavtta sámi biebmoveruid nannema birra buhcciidsiiddain. Norges astma og allergiforbund válmastii prošeavtta: biebm- ja gáhkkoarta davvisámegillii, mas máinnašuvvo guđe ávdnasat biebmogálvvus leat. UiT Norgga ártalaš universitehta lágidiid geassemánus konferánssa Áltá 2017, 4th International Indigenous Voices in Social Work Conference. Dát lei 4. riikkaidgaskasaš álgoálbmotkonferánssa sosiálafágalaš barggu várás. Konferánssa čohkkii su. 200 álgoálbmogiid fágaolbmo miehtá máilmmi, ja 14 riikka ledje ovddastuvvon konferánssas.

Sámediggi attii 2017:s doarjaga earret eará Mental helse Ungdom nammasaš searvái prošeaktii eanet máhttu nuorra sápmelaččaid dearvvašvuoda birra. Prošeavtta ulbmil lei kártet nuorra sápmelaččaid psykalaš dearvvašvuoda dainna

áigumušain ahte čadahit eastadeaddji doaibmabijuid mat nannejit suodjalanbeliid nuorra sápmelaččaid identitehta ja psyhkalaš dearvvašvuoda oktavuoda. Kárten galgá addit máhtu dan birra mo nuorra sápmelaččat vásihit iežaset psyhkalaš dearvvašvuoda ja guđe suodjalanfáktoriid ja riskafáktoriid nuorat vásihit. Prošeakta galgá čadahuvvot earret eará ovttas sámi nuoraidorganisašuvnnain Noereh!, Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegottiin (SáNuL) ja Sámi nátionála gealboguovddáža – psyhkalaš dearvvašvuodasuodjalusain (SÁNAG).

8.2 Dásseárvosaš mánáidsuodjalusbálvalus sámi mánáide

Daidda sámi mánáide mat leat mánáidsuodjalusa fuolahusas, lea deatalaš ahte sii ožžot dásseárvosaš bálvalusaid, ja ahte sin vuoigatvuohta sámi gillii ja kultuvrii fuolahuvvo.

Gávdno uhccán duodaštuvvon máhttu daid mánáid birra, mat leat mánáidsuodjalusa fuolahusas ja mo singuin maŋŋá manná. Dat lea hástalus lassin daidda hástalusaid mat čatnasit sámi biebmoruovttuid rekrutteremii. Lea deatalaš sihkkarastit mánáide vuoigatvuođa sámi gillii ja kultuvrii go sii dárbbasit veahki mánáidsuodjalusbálvalusas, ja ollu biebmoruovttuid mielas lea deatalaš ahte sámi mánát ožžot dan veahki ja fáldalaga maid sii dárbbasit vai besset nannet sin sámi identitehta. Sámediggi lea doallan čoačkkima Bufetatiin ja Bufdiriin mas fáddán lei dat sámi mánát mat leat mánáidsuodjalusa fuolahusas. Doppe digaštalaime dan dárbbu ahte ásaht dakkár gealbobirrasiid sámi mánáidsuodjalusas, mas earret eará galget leat bagadandoaimmat mánáidsuodjalusa várás. Dasa lassin ságastalaime doaibmabijuid mat galget sihkkarastit ahte sámi mánáid erenoamáš vuoigatvuohta fuolahit gielalaš ja kultuvrralaš duogáža, čuoovvuvvo vuohkkasit, ja doaibmabijut rekrutteren várás eanet sámi biebmoruovttuid.

Sámediggi ja Norsk fosterhjemsforening leat muhtun jagi dás ovdal soahpan ovttasbargošiehtadusa. Dán ovttasbargošiehtadusa bokte háliida Sámediggi váikkuhit dasa ahte dat sámi mánát mat leat biebmoruovttuin, ožžot dohkálaš fáldalaga. Ovttasbargošiehtadus galgá ođasmahttojuvvot ja jotkojuvvot.

Norsk fosterhjemsforening doalai jahkečoačkkima Álttás, ja Sámedikkis lei sáhkavuorru doppe. Sáhkavuorus válđojuvvui ovdan daid sámi mánáid vásáhusat, geat leat leamaš mánáidsuodjalusa fuolahusas ja mo sii leat massán iežaset sámi identitehta ja gullevašvuoda, kultuvrra ja giela, ja makkár váikkuhusat das leat leamaš sin eallimii.

8.3 Etihkalaš njuolggadusat sámi dearvvašvuodadatkama várás

Čoačkketabealla - etihkalaš njuolggadusat sámi dearvvašvuodadatkama várás

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Olggobealde bargojoavku ráhkadit etihkalaš njuolggadusaid sámi dearvvašvuodadatkama várás	752 040	450 000	-302 040
Submi	752 040	450 000	-302 040

8.3.1. Olggobealde bargojoavku ovddideami várás etihkalaš njuolggadusaid sámi dearvvašvuodadatkamii, oktan sámi humána biologalaš ávdnasiid hálddašemiin ja geavahe-miin - prošeakta

Proševtta mihttomeari:

- Čuoovvut Girkonjárgga-julggastusa sámi humána biologalaš ávdnasiid vuoigatvuođaid ja hálddašemi ektui sierra bargojoavkku bokte sámi dearvvašvuodadatkama etihkalaš njuolggadusaid várás oktan sámi humána biologalaš ávdnasiid hálddašemiin ja geavahemiin.

Poastta vuollebáhcaga sivvan lea eanet golut proševtta loahpaheapmái go vurdojuvvon.

Sámi dearvvašvuodadatkama etihkalaš njuolggadusaid ráhkadeami bargojoavku lea válmastan ja geigen raportta sámi dearvvašvuodadatkama etihkalaš njuolggadusaid birra oktan sámi humána biologalaš ávdnasiid hálddašemiin ja geavahemiin. Raporta oahpásmahttojuvvo ja čuoovvuvvo 2018:s.

8.4 Veahkaváldi lagas gaskavuodain

Čoahkketabealla - veahkaváldi lagas gaskavuodain

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Veahkaválddálašvuohta lagas oktavuodain sámi servodagas	147 138	150 000	2 862
Submi	147 138	150 000	2 862

Sámediggi ja ráddehus Justiisa- ja gearggusvuodadepartemeantta bokte leat ovttas ruhtadan ja bargan dakkár dutkanprošeavttain man áigumuš lea háhkat dutkanvuodot máhtu veahkaválddi birra lagas gaskavuodain sámi servodagain. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) čadahii dutkama veahkaválddi birra lagas gaskavuodain sámi servodagain ja raporta «Jus don duosttat jearrat, de olbmot dustet vástidi» almmuhuvvui Kárásjogas njukčamánu 8. b. Dieđut raporttas galget addit buoret vuodu politihkkaovddideapmái dán suorggis. Sámediggi lea doallan čoahkkima politihkalaš dásis Justiisa- ja gearggusvuodadepartemeanttain ja Mánáid- ja dásseárvodepartemeanttain raportta viidasat čuovvuleami birra. Raporta lea maid oahpásmahttojuvvon Romssa suohkanii ja Snåase tjjeltei.

9. Eará doaibmabijut

Čoahkketabealla - eará doaibmabijut

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Sámiguoski statistihkka Norggas	375 000	375 000	0
Doarjja sámi válдоorganisašuvnnaide	2 319 000	2 319 000	0
Doarjja organisašuvnnaide, bellodagaide ja joavk- kuide main lea ovddastus Sámedikkis	497 000	497 000	0
Sámediggeválggaid dutkan	800 000	800 000	0
Doarjja sámi dásseárvoorganisašuvnnaide	396 000	396 000	0
Submi	4 387 000	4 387 000	0

9.1 Sámi guoski statistihkka Norggas

2017:s vuolláičáalle Sámediggi ja Statistihkalaš guovddášdoaimmahat (SGD) ođđa šiehtadusa. Ođđa sámi statistihkka almmuhuvvo guovvamánus 2018. Sámediggi háliida statistihkkavuodu viiddiduvvot, muhto SGD ođđasis organiserema geažil dat ii leat leamaš vejolaš 2018 almmuheami ektui.

9.2 Doarjja sámi válдоorganisašuvnnaide

Doarjjaortnega mihttomearri – Doarjja sámi válдоorganisašuvnnaide:

- *Váikkuhit dasa ahte bisuhit mánggabealat organisašuvdnaeallima.*
- *Váikkuhit dasa ahte ovddidit ođđa riikaviidosaš sámi kulturorganisašuvnnaid.*

Jagi 2017 bušehtas rahppojuvvui vejolašvuolta ahte ođđa sámi válдоorganisašuvnnaid galge sáhttit ohcat doarjaga dán poasttas. Ovtta bellodagas bodii gažaldat ahte lei go vejolaš ohcat doarjaga dán bušehtta-poasttas. Bellodat ii leat meroštallojuvvon válдоorganisašuvnnaid, iige danne sáhttán ohcat doarjaga.

Sámediggái bohte guokte ohcama, ja daidda juolluduvvui doarjja.

9.3 Doarjja daid bellodagaide ja joavkkuid organisašuvnnaide mat leat ovddastuvvon Sámedikkis

Doarjjaortnega mihttomearri – Doarjja daid bellodagaide ja joavkkuid organisašuvnnaide mat leat ovddastuvvon Sámedikkis:

- *Sihkkarastit daid bellodagaide ja joavkkuid organisašuvnnaid ekonomalaš vuodu, mat leat ovddastuvvon Sámedikkis.*

Doarjjaortnega ulbmilin lea sihkkarastit ruhtadanvuodu organisašuvnnaide, bellodagaide ja joavkkuid main lea ovddastus Sámedikkis. 2017:s ohce 7 bellodaga/joavkku doarjaga. Buot ohcamiidda juolluduvvui doarjja.

9.4 Sámediggeválgga dutkan

Sámediggeválgga dutkama áigumuša lea:

- *Analyseret dakkár válgademokrátalaš vuogádaga eavttuid, doaimma ja hástalusaid mas leat sápmelaččat ja mii lea sápmelaččaid várás Norggas (Sámediggi).*
- *Hukset sámi válgadutkangelbbolašvuoda mas deattuhuvvojit sámi kultuvrralaš ja gielalaš dilit.*

Sámediggeválgaiskkadeapmi 2013 loahpahuuvui 2017:s. Dán sámediggeválgaiskkadeami bohtosat leat oahpásmahttojuvvon Sámedikki dievasčoahkkimii. Dasa lassin leat almmuhuvvon mánga artihkkala dárogillii ja eanjalsgillii. Sámediggeválgaiskkadeapmi 2017 álggahuuvui 2017:s ja almmuheapmi dahkkojuvvo dadistaga

9.5 Eará áššit

9.5.1. Konsultašuvdnanjuolggadusat

Sámelága konsultašuvdnanjuolggadusat leat konsulterejuvvon 2017:s. Dát bargu ii loahpahuuvon 2017:s go ii lean ovttamielalašvuohta Sámedikki váikkuhanfámu ektui bušehttavuoruhemiin sámi gillii, kultuvrii ja servodateallimii, ja eará gažaldagaid ektui nu go suohkaniid ja fylkkasuohkaniid konsultašuvdnageatnegasvuohta ja vuostaldanáššiid meannudeapmi. Konsultašuvnnat jotkojuvvojit 2018:s dainna áigumušain ahte sohppojuvvon láhkaevttohusa sáhtta ráđdehus ovddidit Stuorradiggái 2018 giđa.

9.5.2. Bušehttaortnet Sámedikki várás

2017:s leat leamaš konsultašuvnnat Gielda- ja ođasmahttindepartemeanttain ođđa bušehttaortnega birra Sámedikki várás muhto almmá ovttamielalašvuođa juksama haga. Stuorradiggi lea manimus jagis dahkan guokte ávžžuhusmearrádusa ođđa bušehttaortnega ektui. Juovlamánus 2016 mearridii Stuorradiggi ahte: «Stortinget ber regjeringen komme tilbake i revidert nasjonalbudsjett 2017 med en vurdering av eventuell budsjetteringsmodell for Sametinget» (Stuorradiggi bivdá ráđdehusa reviderejuvvon nationála bušehtas 2017 árvvoštallat vejolaš bušehttamodealla Sámedikki várás). Dakkár árvvoštallan Sámedikki ovttamielalašvuođain ii ovddiduvvon ja Stuorradiggi dagai ođđa mearrádusa skábmamánus 2017 mas daddjojuvvo ahte: «Stortinget ber regjeringen i konsultasjon med Sametinget vurdere om alle eller de fleste bevilgninger til Sametinget i forslaget til statsbudsjett 2019 skal samles på én budsjettpost, som Sametinget selv disponerer» (Stuorradiggi bivdá ráđdehusa konsultašuvnnas Sámedikkiin árvvoštallat galget go buot dahje eanaš juolludusat Sámediggái stáhtabušehta 2019 evttohusas čohkkejuvvo ovtta bušehttapostii, maid Sámediggi ieš beassá hálddašit). Konsultašuvnnat dan birra jotkojuvvojit 2018:s dainna áigumušain ahte juksat dakkár ovttamielalašvuođa mii sáhtta čuovvuluvvot jagi 2019 stáhtabušehtas.

9.5.3. Ruvkedoaibma Nussiris ja Gumpjenjunis

Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta dohkkehii muddenplána plána- ja huksenlága vuodul ruvkedoaibma várás Nussiris njukčamánu 2014. Dálkkádat- ja birasdepartemeanta attii luoitinlobi ruvkedoaibma nuoskkidanlága vuodul juovlamánus 2016. Sámediggi geigii gulaskuddancealkámuša Mineráladirektoráhtii čakčamánu 2017 doaibmakonsešuvdnaohcamii minerálalága vuodul. Sámediggi vuostaldii doaibmakonsešuvnna ja ášši meannuda danne Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta. Fefo meannudii čakčamánu 2017 gulaskuddancealkámuša doaibmakonsešuvnna birra minerálalága vuodul ja rievdaduvvon meahccegeavaheami birra finnmárolága vuodul oktanaga. Sámedikki nammadan áirasat vuostálaste ahte addojuvvui lohpi rievdaduvvon meahccegeavaheapmái finnmárolága vuodul ja ášši lea danne ovddiduvvon Sámedikki cealkimii finnmárolága vuodul. Sámediggi meannuda cealkámuša njukčamánu 2018 dievasčoahkkimis ja áigu konsulteret Ealáhus- ja guolástusdepartemeanttain doaibmakonsešuvdnaohcama birra. Sámediggi bidjá viidáseappot vuodđun ahte guoskevaš orohagat galget konsulterejuvvot áššis buot muttuin.

9.5.4. Alimusriekteduomut

Alimusriekti lea 2016:s ja 2017:s cealkán duomuid mánngga áššis main lea stuorra sámerievttálaččat prinsihpalaš mearkkašupmi. Dat guoská sihke dupmui eaiggáduššanvuoigatvuođa birra Sállamis, buhtadusvuoigatvuhtii Álttesjávrru huksemiid oktavuodas, muddenplána ja bággolotnuma lágalašvuhtii fylkkageainnu oktavuodas Ráidnái ja Oarje-Finnmárkku siidaosiid boazologu geahpedanmearrádusa lágalašvuhtii. Buot dain áššiin ii leat Alimusriekti deattuhan Sámedikki ii gi sámi áššebeliid mearrádusaid lágaid ektui ja áššeipmárdusaid ektui. Erenoamážit Ráidná-áššis ja boazolohkoáššis ii árvvoštala Alimusriekti olus dahje oppanassiige maid dat mearkkaša ahte váilot konsultašuvnnat. Vuodđun biddjojuvvo ahte Alimusrievtti guottut sáhttet vásihuvvot nu ahte stáhta hovdejeaddji guottut leat vuoigadat. Dat lea hui fuolastahti ja čujuha ahte lea dárbu rievdadit boazodoallolága ja

konsultašuvdnalága nu ahte dat dahká čielggasin ahte iešstivrejupmi ferte árvvusadnojuvvot siskkáldas sámi dilálašvuodain ja ahte ferte čuovvut gáibádusa duohta prosessii konsultašuvnnaid oktavuodas juksan dihtii ovttamielalašvuoda dahje miediheami jus sámiid iešmearridanvuoigatvuohta galgá árvvusadnojuvvot.

9.5.5. Duohtavuodakommišuvdna

Sámi álbmogii čuoza stáhta dáruiduhttinpolitihka garrasit ja bisttii guhkit go 100 jagi. Ollu sápmelaččat leat ain hávváduvvan dáruiduhttima geažil, sihke olmmožin ja servodahkan. Seanadeapmi, luohttámuša nannen ja gaskavuodaid ođasmahttin gaskal sámi, kvena ja dáža servodaga berre čađahuvvot dakkár proseassain mat duddjojit árvvusatnima, dohkkeheami ja álbmotrievttálaš standárddaid. Dohkkeheamis ja seanadeamis ii leat sáhka dušše sápmelaččaid, kvenaid ja dážaid gaskavuodas, muhto seamma ollu dan dohkkeheamis ahte assimileren čuoza iešguđet láhkai. Sámediggi lea dán dohkkeheami vuodul bargan dan ala ahte oazžut Duohtavuodakommišuvnna ásaheami. Evttohus lea maid ožžon doarjaga buot Sámi parlamentáralaš ráđi lahttoriikkain.

Juovlamánus 2016 ovddideigga stuorradiggeáirasat Kirsti Bergstø ja Torgeir Knag Fylkesnes Sosialisttalaš Gurotbellodagas (SG) áirrasevttohusa 30 S (2016–2017) ahte ásaheami duohtavuodakommišuvnna dáruiduhttinpolitihka várás ja dan vearrivuoda várás mii lea čuohcan sámi ja kvena álbmogii Norggas. Sámi parlamentáralaš ráđi áirasat dan golmma Sámedikkis Norggas, Ruotas ja Suomas, ja sámi áirasat Ruoššas, leat dorjon duohtavuodakommišuvnna ásaheami.

Sámediggi meannudii Duohtavuodakommišuvnna ášši geassemánu dievasčoahkkimis. Mearrádušastis deattuhii Sámediggi earret eará dan ahte kommišuvdna galgá árvvoštallat beliid mat gusket identitehtii, kultuvrii, gillii, ealáhusaide, eatnamiidda ja iešmearrideapmái, ja daidda váikkhusaide mat dáruiduhttimis leat leamaš midjiide ovttaskassan ja servodahkan.

Kommišuvnna lea sáhka das ahte ásaheami dakkár ođđa máhtu ja máhttogaskusteami mii dahká vejolažžan ipmirdit dálá servodaga Norggas. Sámediggi deattuha dan ahte Norgga eiseválddiin lea ovddasvástádus ovddidit árvvusatnima sámiid vuoigatvuodaid ektui ja hehttet ovdeš vearrivuoda ođđasis dáhpáhuvvamis dahje gávdnamis ođđa vugiid. Dohkkeheapmi ja seanadeapmi eaktudit ovddasvástádusa dohkkeheami, ja dáseárvosaš ja vuoiggalaš riektedilálašvuoda ođđasis ásaheami.

Stuorradikki bearráigeahččan- ja vuodđudanlávdegoddi doalai rabas gulaskuddama geassemánus 2017 evttohusa birra mas bođii ovdan govda sámi doarjja kommišuvnna ásaheapmái. Stuorradiggi mearridii geassemánus 2017 ásaheami duohtavuodakommišuvnna sámi ja kvena álbmoga várás Norggas. Sámediggi bidjá eaktun ahte beassá konsulteret kommišuvnna mandáhta ja sisdoalu birra. Sámediggi áigu sámi servodagas viežžat lobálašvuoda mandáhta hábmemii. Juovlamánus oassálasttii Sámediggi čoahkkimii Stuorradikki presideantagottiin duohtavuodakommišuvnna ásaheami birra.

10. Riikkaidgaskasaš ovttasbargu

Váldomihttomearri:

- Čájehit oktiivuollelašvuoda eará álgoálbmogiiuin.

Čoahkketabealla - riikkaidgaskasaš ovttasbargu

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Barentssekretariatet IKS	373 000	373 000	0
Sámiráđđi - Norgga juogus	408 000	408 000	0
Mama Sara Education Foundation	166 000	166 000	0
doCip	107 000	107 000	0
WCIP čuovvuleapmi 2014	569 246	500 000	-69 246
Submi	1 623 246	1 554 000	-69 246

Sámi parlamentáralaš ráđđi

Norgga bealde Sámediggi lea jodihan Sámi parlamentáralaš ráđi (SPR), Suoma, Norgga ja Ruota sámedikkiid gaskasaš parlamentáralaš ovttasbargoorgána, čakčamánu 2016 rájes ja olles 2017. SPR bargamuššii gullet buot áššit mat ráđi mielas gusket dahje sáhttet guoskat sápmelaččaide oktan álbmogin. SPR doaibmaplána, dohkkehuvvon 22.9.2016 mihttomeriiguin ja doaibmabijuiguin lea čujuheaddjin SPR bargui. Dán áigodagas vuoruhuvvojit dát áššesuorggit: Bargat Davviriikkalaš sámekonvenšuvnnain, giellaáššit, Álgoálbmotvuoigatvuođaid máilmmikonferánsa loahppadokumeantta čuovvuleapmi, vidát sáme-parlamentariihkarkonferánsa čadaheapmi ja buoridit diehtujuhkima SPR birra.

Viđat Sáme-parlamentariihkarkonferánsa, maid SPR organisere, lágiduvvui Tráantes guovvamánu 7. b. 2017 fáttáin Duohtavuoha ja seanadeapmi. Loahppajulggaštus mearriduvvui. Julggaštuvvui ahte lea deatalaš álggahit seanadanproseassaid váidudan dihtii daid negatiiva váikkuhusaid ja unohisvuoda ovdáneami mat leat noađuhan sámi álbmogii, sihke oktasaš ja oktagaslaš dásis, assimilerenproseassaid bokte.

Okta SPR stivralahtuin lea oassálastán bistevas ártkalaš parlamentariihkarlávdegotti čoahkkimiidda bistevas oassálastistáhtusiin. Sámi parlamentáralaš ráđđi lea 2001 rájes oassálastán Ártkalaš parlamentariihkarovttasbargui bistevas oassálastin Ártkalaš bistevas parlamentariihkarlávdegottis, mii vástida Ártkalaš ráđđái. Lávdegoddi čoahkkana njelljii jahkái ja das leat 1-2 lahtu juohke lahttoparlameanttain.

SPR lei ovddastuvvon Indigenous peoples Summit nammasaš čoahkkimis Moskvás cuoŋománus, maid Barentsovttasbarggu álgoálbmogiid bargojovku ja Barents álgoálbmotkantuvra BIPO lágidedje. Čoahkkima ulbmil lei ovddidit lagat gulahallama gaskal álgoálbmogiid, regionála eiseválddiid ja Suoma, Norgga, Ruošša ja Ruota eiseválddiid.

Sámi parlamentáralaš ráđđi nammada golbma lahtu guđa lahtus Barentsovttasbarggu álgoálbmogiid bargojovkui (WGIP). Bargojovkkus lea oassálastistáhtus Barentsráđi čoahkkimiin ja ámmátolbmolávdegotti čoahkkimiin ja Barents regiovdnaráđi ja -lávdegotti čoahkkimiin.

Sámedikki sáttagoddi Sámi parlamentáralaš ráđđái (SPR-N) nammada 2 lahtu Ráđdehusa Eurohpapolitihkalaš forumii. Ráđdehusa Eurohpapolitihkalaš forum adnojuvvo leat deatalaš arenan dasa ahte háhkat dieđuid dan birra mii áiggis áigái dáhpáhuvvá EU vuogádagas. Forum lea deaivvadansadji gaskal departemeantaid politihkalaš dási (stáhtačállidási) ja fylkkasuohkaniid, suohkaniid ja Sámediggi álbmotválljen áirasiid.

Álgoálbmotparlameanttaid ja ovddasteaddji iešstivrenásahusaid stáhtus ON vuogádagas.

Sámediggi oassálasttii árjjalaččat ártkalaš regiovna bokte oážžun dihtii ON dahkat dakkár mearrádusa mii ráhkkanahtta álgoálbmotáirasiid ja álgoálbmotásahusaid, oktan álgoálbmotparlameanttaiguin, oassálastima čoahkkimiidda guoskevas ON-orgánain áššiin mat váikkuhit sidjiide, ovttas Ruota ja Suoma bealde sámedikkiiguin ja sámiráđiin ja Inuit Circumpolar

Counciliin. Álggaheaddji konsultašuvnnaid ja šiehtadallamiid jodihedje guokte stáhta ráđđeaddi; Suoma ja Ghana, ja guokte álgoálbmotráđđeaddi; James Anaya ja Claire Charters. Resolušuvdna rabai dan vejolašvuoda ahte álgoálbmogiid ovddasteaddji orgánat ožžot seamma vejolašvuoda oassálastit ON-vuogádahkii go dat mii nu gohčoduvvon dárkojeddjiiin lea. Dat mearkkaša vejolašvuoda oassálastit buot ON-vuogádaga dásiide, maiddá Válđočoahkkimii. Dát ovdabargu ii lihkestuvvan áibbas stáhtaidgaskasaš šiehtadallamiin loahpa geahčen go álgoálbmogiin ii lean njunušrolla.

Dattetge mearriduvvui ON Válđočoahkkima 71. sešuvnna ahte bargu galgá jotkojuvvot nu ahte sáhtttá dahkkojuvvot mearrádus ON válđočoahkkima 74. sešuvnna čakčamánu 2019. Ášši galgá ráhkkanahittojuvvot ja ságaškušsojuvvot gulaskuddamiid ja čoahkkáigeassimiid bokte ON válđočoahkkima 72., 73. ja 74. sešuvnna, ja ON golmma álgoálbmotmekanismmain mat leat ON Álgoálbmot áššiid bistevaš forum, ON álgoálbmotvuoigatvuođaid áššedovdimekanisma (EMRIP) ja ON Álgoálbmotvuoigatvuođaid erenoamášdieđiheadji.

Sámediggi Norggas lea ovtta eará álgoálbmotorganisašuvnnaiguin bargan dan ala ahte ásahuvvošii sierra álgoálbmotfoanda, Ája Foundation. Foandda ulbmilin lea čohkket ruđaid mainna ruhtadit riikkaidgaskasaš álgoálbmotbarggu. Buot formála ohcamat dohkkeheami ektui čálgovuođđudussan USA:s leat sáddejuvvon ja dat lea meannuduvvomin amerihkálaš vearroiseválddiid luhtte. Proseassa viidáseappot lea dán meannudeami duohken.

ON álgoálbmotjulggaštusa implementeren lágaide ja geavatlaš politihkkii

Sámediggi bidjá ovdan ON álgoálbmotvuoigatvuođaid julggaštusa standárddaid ja prinsihpaid konsultašuvnnaid stáhta eiseválddiiguin. Go lea guoskevaš, de mii geahččalit oazžut dohkkehuvvot dakkár sátnehámiid mat leat vuolgán njuolggá ON álgoálbmotjulggaštusas. Konkrehta bohtosiid várás čujuhuvvo iešguđet láhkaáššái dahje doaibmabidjui.

10.1 Davviriikkalaš sámeconvenšuvdna

Davviriikkalaš sámeconvenšuvdna lea deatalaš Davviriikkaide ja sámi álbmogii. Dat bijašii vuodu ovttalágan rievttálaš ja politihkalaš ovdáneapmái dan golmma davviriikka sápmelaččaide ja beaktilis ja buori ovttasbargui gaskal stáhtaid sihkkarastin ja ovddidan dihtii sámi kultuvrra, giela, ealáhusaid ja servodateallima.

Davviriikkalaš sámeconvenšuvna šiehtadallanevttohus biddjui ovdan ođđajagimánu 2017. Šiehtadallanevttohusas leat muhtun čuolbmás bealit mat váttásmáhttet dohkkeheami Suoma, Ruota ja Norgga sámedikkiid bealis. Davviriikkalaš sámeconvenšuvna gitta šiehtadallanproseassa lea bidjan midjiide muhtun hástalusaid das ahte ipmirdit ja vuodđudit sátnehámiid mearkkašumi muhtun mearrádusain. Mii leat maŋŋágo šiehtadallanevttohus almmuhuvvui, háhkan áššedovdiárvoštallamiid, doallan rabas čoahkkimiid ja oktasaš seminára gaskal sámedikkiid. Árvalusat ja cealkámušat mat bohte, čájehit ahte lea dárbu heivehemiide.

Sámi parlamentáralaš ráđđi lea ságaškuššan ášši maŋŋga oktavuodas ja lea áššis 30/2017 cealkán ahte lea deatalaš oazžut dohkkehuvvot dakkár convenšuvna mas lea viiddes fágalaš ja politihkalaš doarjja, ja ahte danne ferte dahkat moadde deatalaš rievdadusa convenšuvnateavsta evttohusas. Danne leat stáhtaid bivdán čájehit dáhtu dasa ahte oazžut konsentrerejuvvon ja čoavddusdiđolaš čuovvuleami sámedikkiiguin dainna áigumušain ahte miehtat daidda hástalusaid maid Sámi parlamentáralaš ráđđi oaidná šiehtadallanevttohusa oktavuodas. Dat galgá čuovvuluvvot konkrehta oaiviliiguin stáhtaid ektui 2018:s dainna áigumušain ahte juksat dárbbaslaš ovttamielalašvuoda sámeconvenšuvna ektui.

10.1.1. Doarjja riikkaidgaskasaš bargui - njuolggadoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Čájehit oktiigullelašvuoda eará álbmogiiguin.

Barents álgoálbmotkantuvrra (BIPO) bargamuššan lea doaibmat bargoreaidun ja bálvalusásahussan Barents Euro-Arktisa álgoálbmogiid ovttasbargui, ja doaibmat Barents Euro-Arktis Region (WGIP) bargojoavkku čállingoddin. BIPO lea maiddá Barents ovttasbarggu iešguđet dásiid hálddahušlaš lađas ja riikkaidgaskasaš barggu organisašuvnnaid bálvalusásahus. Doarjja Barentsčállingodái IKS lea geavahuvvun Murmánska kantuvrra doaimmaheapmái.

Sámiráđđi lea sámi eahpeštáhtalaš kulturpolitihkalaš ja politihkalaš ovttasbargoorgána sámi organisašuvnnaid várás Suomas, Norggas, Ruotas ja Ruošas. Sámiráđi váldoulbmil lea ovddidit sámi vuoigatvuođaid ja beroštusaid mat gusket sápmelaččaide dan njealji riikkas gos sápmelaččat ássat.

Ráđi bistevaš orgánat leat Norgga, Ruota, Suoma ja Ruošša juhkosat, bargolávdegoddi,

kulturlávdegottit ja čállingoddi. Juhkosiiguin oaivvilduvvo ovttaskas riikka ráđđelahtut. Ráđis leat 15 lahtu, maid gaskkas leat vihtta lahtu Norggas. Áigumuš doarjagiiguin lea doarjut Sámiráđi Norgga juhkosa ja sin rájáidrasttideaddji barggu. 2017:s lágiduvvui Sámekonferánsa Tráantes, Norggas, ja lei vuosttažettiin Norgga juogus mii plánii ja čađahii konferánsa.

Mama Sara Education Foundation lea álgoálbmogiid veahkkeorganisašuvdna mii doarju Maasai mánáid ja nuoraid skuvlavázzima ja skuvlavistti. Organisašuvdna koordinere fáttardoaimma. Fáddarat mákset ruđa kontui Norggas mii sáddejuvvo guktii jagis olgoriikka fáttarmánáide. Dasa lassin lea organisašuvdna huksegoahtán ođđa skuvlla ovttas NORADin Loliondoi. Skuvlaprošeakta lea válmmas ja geigejuvvon skuvlaeiseválddiide. Doarjja lea veahkin organisašuvnna doibmii.

Docip, dahje Center for Documentation, Research and Information lea Šveicca eahpegávppálaš foanda man váldoulbmil lea doarjut álgoálbmogiid sin barggus suodjaleamen iežaset vuoigatvuodaid, vuosttažettiin ON-vuogádagas ja eurohpálaš ášahusain. Doarjaga áigumuš lea nannet dan veahki maid ášahus addá álgoálbmogiidda iešguđet čoaikkimiid oktavuodas ON-vuogádagas. Doarjja lea geavahuvvon teknihkalaš čállingotti veahkin álgoálbmot sáttagottiide, oktan nuvttá mánggagielat jorgalančovdosiiguin UNPFII, EMRIP, WIPO čoaikkimiin.

10.1.2. WCIP čuovvuleapmi - Prošeakta

Vuolláibáza poasttas 69 246 ru boahat das go aktivitehta lei stuorát go lei vurdojuvvon.

Sámediggi oassálastá árjjalaččat Norgga sáttagottis Árktalaš ráđi čoaikkimiin. Das deaivvadit ollu álgoálbmotorganisašuvnna ja NGOat main dávjá leat oktasaš beroštusat das ahte sihkarastit ceavzilis ovdáneami luonddu, birra ja kultuvrra várás davvin. Suopma válddi badjelasaš Árktalaš ráđi ovdagotti áigodahkii 2017-2019. Ovdagotteprográmmas deattuhuvvo dálkkádatrievdamiid gieđahallan ja ceavzilis ovddideapmi. Evttohuuvvon vuoruhemiide gullá birasgáhtten, meteorologalaš ovttasbargu ja oahppu Arktisas.

Sámedikkis lea leamaš jeavddalaš gulahallan mángga ruhtadanášahusain nu go DAPL, ja oaidnán ahte sihke Seastinbáŋku 1-joavku, Storebrand, KLP, ja DnB leat geassádan oljohceprošeavttas dainna ákkain ahte prošeakta rihkku álgoálbmogiid vuoigatvuodaid. ON álgoálbmotvuoigatvuodaid erenoamášdieđiheadji lea árvoštallan prošeavtta. Sii leat cealkán ahte prošeakta rihkku álgoálbmotvuoigatvuodaid, earret eará ii leat guoskevaš álgoálbmot ožžon dievaslaš dieđuid eai ge leat čađahuvvon duohta konsultašuvnna gaskal álgoálbmoga ja eiseválddiid. Sámediggi oassálasttii oktasaščoaikkimii mas Standing Rock Sioux Tribe álgoálbmoga nissoniid sáttagoddi deaivvadii stáhta olgoriikka ealáhatfoandda etihkaráđiin (Etihkrádet til Statens pensjonsfond utland) (Oljofoanda).

Etihkaráđdi árvoštallá rihkkot go foandda investeremat muhtun fitnodagain stáhta olgoriikka ealáhatfoandda etihkalaš njuolggadusaid, ja rávve Norgga báŋkku fitnodagaid dárkumiid ja lihccumiid oktavuodas.

Sámediggi oassálasttii gulaskuddamii Sturradikki finánsalávdegottis SV áirrasevttohusa birra mii evttoha ahte lánkaásahus njuolggadusaid birra dárkumiid ja lihccuma oktavuodas Stáhta olgoriikka ealáhatfoanddas, rievdaduvvo nu ahte galget leat mielde geatnegasvuodát álgoálbmotvuoigatvuodaid ektui. Sámediggi ákkastii ahte lea deatlaš ahte searvevuoda resurssat oljofoandda bokte hálddašuvvojit nátionála lágaid vuodul ja daid riikkaidgaskasaš geatnegasvuodaid vuodul maid Norga lea dohkkehan. Daid geatnegasvuodaid gullet earret eará olmmošvuoigatvuodalahka ja ILO konvenšuvdna nr. 169 álgoálbmogiid birra maid Norga lea dohkkehan. Danne ii galggašii Oljofoanda sáhttit investeret dakkár prošeavttaide, doaimmaide ja sullasaččaide mat rihkkot álgoálbmogiid vuoigatvuodaid. Danne berre njuolggadusaid rievdadit nu ahte čielgasit boahat ovdan ahte sii geat dahket investeremiid, galget árvoštallat álgoálbmotvuoigatvuodaid. Sturradiggi ii váldán vuhtii Sámedikki árvalusa, ja njuolggadusat bissot rievdatkeahtá.

11. Dásseárvu

Váldomihttomearri:

- Dásseárvosaš sámi servodat mas buohkain leat seamma vuoigatvuođat ja vejolašvuođat.

11.1 Konsultašuvnnat oktasaš dásseárvo- ja vealahanlága birra

2016:s čadahuvvojedje konsultašuvnnat oktasaš dásseárvo- ja vealahanlága birra mas sohppojuvvui ahte Vuodđolága § 108 ja Norgga álbmotrievttálaš geatnegasvuođat sápmelaččaid ektui galget máinnašuvvot vuđoleappot proposišuvnnas. Ovttamielalášvuohta ii juksojuvvon das ahte galgá go oktasaš dásseárvo- ja vealahanlágas leat álgoálbmotdefinišuvdna ja galgá go álgoálbmotgullelašvuohta namuhuvvot ovdamearkan čearddalašvuhtii láhkateavsttas. Loahppaprotokolla lei válmmas guovvamánus 2017 ja konsultašuvnnat oktasaš dásseárvo- ja vealahanlága birra leat loahpahuvvon.

11.2 ON nissonkommišuvdna (CSW)

Sámediggi oassálasttii Norgga sáttagoddái ON nissonkommišuvdnii (CSW) New Yorkas njukčamánu 2017. Sámediggi geigii árvalusaid CSW loahppadokumeantta Norgga oassái. Sámi nissoniid vuoigatvuohta hálddašit ja suodjalit iežaset árbevirolaš guovlluid maid deattuhuvvui. CSW oktavuodas oassálasttii Sámediggi interaktiiva digaštallamii maid UN Women lágidii namahusain: «Empowerment of indigenous women». Sámediggi, ovttas Forum for kvinner og likestilling, lágidii dasa lassin guokte siidolágideami namahusaiguin: «Urfolkskvinner og arbeidsliv» ja «Urfolkskvinner og vold». Dáidda lágidemiide oassálaste maiddái Guatemala álgoálbmotnissonat. Das biddjojuvvui ovdan Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) aiddo bálii almmuhuvvon dutkanraporta «Om du tør å spørre, tør folk å svare» veahkaválddi birra lagas gaskavuodain sámi guovlluin.

11.3 Illastanáššit Divtasvuona suohkanis

Sámediggi oassálasttii čoahkkimis Gielda- ja ođasmahttindepartemeanttain Divtasvuona suohkana illastanáššiid čuovvuleami birra. Nordlándda fylkkamánne oáččui bargamuššan oktiiordnet Divtasvuona suohkana illastanáššiid čuovvuleami ja eastadeami. Sámediggi geigii čálalaš evttohusa Nordlándda fylkkamánni, mas earret eará deattuhuvvui dárbu sámi kultuvrii ja giellamáhttui eastadeamis ja dikšumis. Maiddái deattuhuvvui ahte lea dárbu bargat mángga dásis, servodatsuorggis ja áigeperspektiivvas.

Sámediggi lágidii golggotmánus 2017, ovttas Norgga ásašusain olmmošvuoigatvuođaid várás ja dásseárvo- ja vealahanáittardeddiin, čoahkkima iešguđet organisašuvnnaiguin háhkan dihtii árvalusaid bargui veahkaválddiin sámi servodagain. Sámediggi ja dásseárvo- ja vealahanáittardeaddji vuolláičálle ovttasbargošiehtadusa, sihkkarastin dihtii viidasat čuovvuleami áššebeliid gaskkas dásseárvo- ja vealahangažaldagain.

11.4 ON nissonlávdegoddi (CEDAW)

Sámediggi geigii čálalaš ja njálmmálaš árvalusa ON nissonlávdegoddái, CEDAW, go Norggas váilu dutkan dan birra go sámi nissonat gillájit veahkaválddi sámi servodagain. Norgga jearahallamis vástidii Ráđđehus njálmmálaččat ahte dát áššit galget čuovvuvuvvot ruhtaduvvon dutkama bokte ja viidáseappot ovttasbarggus Sámedikkiin guoskevaš áššiiguin. Lávdegoddi evttohii ahte Norga berre ráhkadit doaibmaplána veahkaválddi ektui sámi nissoniid vuostá.

12. Politihkalaš dássi

Čoahkketabealla - politihkalaš dássi

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Politihkalaš dási doaibmagolut	25 529 904	25 851 000	321 096
Váikkuhangaskaoamit dievasčoahkkinjođihangotti geava	10 797 074	10 725 000	-72 074
Submi	36 326 978	36 576 000	249 022

12.1 Politisk organisering

Samletabell - driftsutgifter politisk nivå

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Sámedikki dievasčoahkkin	11 057 869	12 034 000	976 131
Sámedikki dievasčoahkkinjođihangoddi	1 652 971	1 634 000	-18 971
Sámedikki fágálávdegottit	475 694	762 000	286 306
Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi	854 480	927 000	72 520
Sámi parlamentáralaš ráđđi	1 370 318	1 300 000	-70 318
Sámediggeráđđi	9 014 876	8 111 000	-903 876
Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi	439 695	371 000	-68 695
Sámedikki vuorrasiidráđđi	483 925	443 000	-40 925
Sámedikki váiddalávdegoddi	180 075	269 000	88 925
Submi	25 529 904	25 851 001	321 097

12.1.1. Sámedikki dievasčoahkkin

Badjelbáza poasttas 976 131 ru boahtá das go aktivitehta lei unnit go lei vurdojuvvon 2017 bušeahtas.

12.1.2. Sámedikki dievasčoahkkinjođihangoddi

Vuolláibáza poasttas 18 971 ru boahtá das go aktivitehta lei stuorat go lei vurdojuvvon 2017 bušeahtas.

Dievasčoahkkinjođihangoddi ráhkada áššelistta, gohčču Sámedikki dievasčoahkkimiidda ja jođiha daid. Sii mearridit earret eará virgelohpeohcamiid, ovddidit árvalusaid dievasčoahkkimii dakkár áššiin mat gusket Sámedikki čoahkkinortnegii ja dahket dárbbaslaš mearrádusaid dievasčoahkkimiid áššeráhkkaneari ektui.

Dievasčoahkkinjođihangottis lea ovddasvástádus Sámedikki jienastuslogus ja sámediggeválggas.

Dievasčoahkkinjođihangoddi galgá Sámedikki dievasčoahkkima bealis fuolahit ovddastusdoaimmaid, dahje välljet earáid dakkár doaimmaide, ja välljet Sámedikki oassálastiid čoahkkimiidda, konferánssaide jna.

Dievasčoahkkinjođihangottis leat vihtta lahtu maid dievasčoahkkima áirasat välljejit áirasiid gaskkas.

Dievasčoahkkinjođihangoddi lea 2017:s doallan 7 čoahkkima ja meannudan 32 ášši.

12.1.3. Sámedikki fágalávdegottit ja dievasčoahkkimat

Badjelbáza poasttas 286 306 ru boahtá das go okta fágalávdegoddi ii čadahan lávdegoddemátki dan sivas go unnán ledje diedihhan mátkái.

2017:s doalai Sámediggi njeallje lávdegodde- ja divasčoahkkima. Njukčamánu ja miessemánu čoahkkimat dollojuvvojedje seamma vahkus, ja skábmamánu/juovlamánu fas lei vahku lávdegoddečoahkkimiid ja dievasčoahkkima gaskkas. Sámediggi doalai vuodđudeaddji dievasčoahkkima golgotmánu 11. b. 2017.

Oktiibuot ovddiduvvojedje 59 ášši dievasčoahkkima meannudeapmái.

Plána- ja finánsalávdegoddi lea doallan 4 čoahkkima ja meannudan 9 ášši. PFL lea čadahan 1 lávdegoddemátkki Osloi áigodagas 26. - 27.04.2017.

Ealáhus- ja kulturlávdegoddi lea doallan 4 čoahkkima ja meannudan 10 ášši. EKL lea čadahan 1 lávdegoddemátkki Tråantii áigodagas geassemánu 7. - 9. b. 2017.

Bajásšaddan-, fuolahus- ja oahppolávdegoddi lea doallan 4 čoahkkima ja meannudan 6 ášši. BFOL lea čadahan 1 lávdegoddečoahkkima Romsii, Gárgánii, Málátvuopmái ja Ivgobahtii áigodagas geassemánu 6. - 7. b. 2017.

12.1.4. Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi

Badjelbáza poasttas 72 520 ru boahtá das go aktivitehta lei unnit go lei vurdojuvvon 2017 bušehtas.

Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi galgá doaimmahit parlamentáralaš bearráigeahču ja stivrenberráigeahču. Bearráigeahččanlávdegoddi galgá guorahallat ja čielggadit áššiid ja dan árvvoštallat ásahuvvon eavttuid ja ortnegiid ektui ja čujuhit vejolaš meattáhusaid ja váilevašvuodaid.

Berráigeahččanlávdegottis ledje/leat čuovvovaš lahtut:

- 01.01.17 - 11.10.17 - Arthur Tørfoss (jodiheadji), Marie Therese Aslaksen, Tor Gunnar Nystad, Ragnhild M. Aslaksen ja Kirsti Guvsám.
- 12.10.17 - 31.12.17 - Jørn Are Gaski (jodiheadji), Ann Elise Finbog, Arthur Tørfoss, Gunn Anita Jacobsen ja Mathis Nilsen Eira.

Berráigeahččanlávdegoddi lea jagi 2016 jahkediedáhusastis (dievasčoahkkinášši 018/17) 4. čuoggás Guorahallamat mat galget čadahuvtot boahttevaš jagiin, dadjan ná:

Berráigeahččanlávdegoddi áigu bargat dan ala ahte sáhttit čadahit hálddašanreivišuvnna. Revišuvdna galgá čalmmustahttit giellaruđaid juolludeami ja mo dat ovdamearkka dihtii leat geavahuvvon fylkkasuohkanis ja suohkanis.

Berráigeahččanlávdegoddi ii leat, uhccán bušehttaruđaid geažil, nagodan čadahit dan hálddašanreivišuvnna.

Berráigeahččanlávdegoddi lea 2017:s čadahan 6 čoahkkima ja meannudan 39 ášši. Dasa lassin lea bearráigeahččanlávdegottis leamaš siskkáldas oahpaheapmi bearráigeahččanlávdegotti rollas ja bargamušain ja geahčadan erenoamáš njuolggadusaid bearráigeahččanlávdegotti ovddasvástádusa bargamušaid ektui ja bagadusa bearráigeahččanlávdegotti njuolggadusaide.

12.1.5. Sámi parlamentáralaš ráđđi (SPR)

Vuolláibáza poasttas 70 318 ru boahtá das go aktivitehta lei stuorát go lei vurdojuvvon 2017 bušehtas.

Sámedikkis Suomas, Ruotas ja Norggas leat ásahan oktasaš ovttasbargoorgána, Sámi parlamentáralaš ráđi. Rádis lea ásahuvvon ovttasbargu gaskal sámedikkiid dakkár áššiin mat gusket sápmelaččaide mángga stáhtas dahje sápmelaččaide oktan álbmogin. Čállingoddedoaimma čuovvu dan sámedikki mas lea presideantadoaimma. Dat sámi organisašuvnnat Ruoššas, mat leat Sámiráđi lahttun, oassálastet bastevaččat ráđđái.

Stivra lea jagis 2017 doallan 6 stivračoahkkima, ja ovttas oktasaš čoahkkima Sámiráđi ovddasteddjiiguin. Stivra lea dahkan mearrádusa viđa áššis, stivraprotokolla dohkkeheapmi ja formála nammadeamit, ja lea ožžon čilgehusa guovtti ášši birra, International Sámi Film Institute ja bargu PGA konsultašuvdnaproseassain álgoálbmotsearvamis ON orgánain. Stivra lea 2017:s mearridan cealkámuša šiehtaduvvon Davviriikkalaš sámekonvenšuvnna čuovvuleamis, strategiija Sirmá ja Ohcejoga

skuvllaid gaskasaš čuovvulanovttasbarggus, lea addán prinsihppacealkámuša čađahaniskamuša čađaheamis ruovdemáđija ektui Suoma ja Norgga gaskka ja leat soahpan oktasaš cealkámuša 23. Beallalaščoahkkimii ON dálkkádatrivdama rámmakonvenšuvnna vuolde.

12.1.6. Sámediggeráđđi

Vuolláibáza bohtá váldoáššis mátkedoaimma, maŋnábálkká ođđajagimánus, dulkomis ráđdečoahkkimiin ja gulahallanfágalaš veahkki geažil. Sámediggeráđđi lea meannudan oktiibuot 578 ášši 2017:s. Áigodagas 01.01 - 12.10. 17 lei Vibeke Larsen presideanta. Dalle meannudii ráđđi 445 ášši. Áigodagas 12.10.17 - 31.12.17 doaimmai Aili Keskitalo presideantan. Keskitalo-ráđđi meannudii 133 ášši.

Sámediggeráđdis leat leamaš 6 fysihkalaš čoahkkima, 4 čoahkkima Larseniin ja 2 čoahkkima Keskitaloin. Dasa lassin leat ráđis leamaš mánga telefončoahkkima.

12.1.7. Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi (SáNuL)

Vuolláibáza poasttas 68 695 ru bohtá das go lei stuorát aktivitehta go lei vurdojuvvon. Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi lea lágidan/leamaš mielde lágideamen guokte stuorra seminára/ konferánssa.

Sámi Parlamentáralaš Ráđi nuoraidkonferánssa lágiduvvui Tråante ávvodoaluid 100 jagi čalmmusteami oktavuodas. Konferánssa lei mielde nannemin oktavuoda ja ovttasbarggu sámi nuoraid gaskka riikarájaid rastá. Dasa serve sámi nuorat Ruotas, Norggas, Suomas ja Ruošša bealde. Konferánssa fáddá lei «Engasjement». Oasseváldit mearridedje resolušuvnna.

Ovttasbargguin Mánáid-, nuoraid ja bearašdirektoráhtain (Bufdir), Nuoraidorganisašuvnnaid riikasearvi (LLNU) ja Sámi nátionála gealboguovddáš – psykalaš dearvvašvuoda suodjaleapmi ja gárrenndilli (SANAG) lágidedje SáNuL seminára nu gohčoduvvon Oadjebas Sápmi. Olahusjoavkun ledje sámi organiserejuvvon nuorat. Prográmmas ledje mánggalágan fáttát mat sáhttet váikkuhit Oadjebas Sámi organisašuvnaeallima siskkobealde. Gažaldagaid vuolggasajis nugo: ráját ja rájiid bidjan. Movt eastadit seksuála sávakeahtes láhttema? Láhttemearrádušat ja ovdagovat. Movt mii oahppat dáid fáttáid birra skuvllas, jna.

Čoahkkimis Sámediggeráđi ja Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi gaskka ledje fáddán earret eará lahtuid nammadeapmi SáNuL:ii, hálddahusa resurssaid nannen, SáNuL rolla, ja dasto stuorát prošeakta mainna SáNuL bargá. Sámediggeráđđái lea deatalaš nannet eavttuid dan rollii mii SáNuL:is galgá leat, ja áigu ovttas lávdegodtiin guorahallat dán čuovvuleami.

12.1.8. Sámedikki vuorrasiidráđđi

Sámedikki vuorrasiidráđđi lea doallan golbma čoahkkima 2017:s. Tråante čoahkkima oktavuodas guovvamánus deaivvadii vuorrasiidráđđi Västerbotten sámi vuorrasiiguin ja sii ságaškušše vejolašvuoda ásahtit ovttasbarggu, ja sámi vuorrasiid oktasaš hástalusaid badjel riikarájaid. Sámedikki vuorrasiidráđđi ávžžuhii Ruota bealde sámi vuorrasiid váldit oktavuoda Ruota bealde Sámedikkiin dainna áigumušain ahte ásahtit vuorrasiidráđi maiddá Ruota beallái Sámis. Vuorrasiidráđđi ávžžuhii maiddá Sámi parlamentáralaš ráđi váikkuhit dasa ahte Ruota ja Suoma bealde sámedikkít ásahtit vuorrasiidráđi.

Sámedikki vuorrasiidráđđi lea čájehan beroštusa sámi vuorrasiid dillái ja erenoamážit dasa mii guoská gillii ja kultuvrii. Erenoamážit lea vuorrasiidráđđái deatalaš ahte suohkaniid dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusas galgá leat giella- ja kulturgelbbolašvuoha. Vuorrasiidráđđi lea ásahan oktavuoda ja ovttasbarggu Stáhta seniorráđiin, ja fylkkasuohkaniid vuorrasiidráđiin, váikkuhan dihtii áššiide mat gusket vuorrasat sápmelaččaide.

Sámedikki vuorrasiidráđđái lea deatalaš mo dáruiduhttinproseassa lea váikkuhan sámi servodahkii, sámi vuorrasiidda ja sápmelaččaide oppalaččat. Stuorradiggi lágidii gulaskuddama duohtavuoda kommišuvnna ásaheami birra, ja Sámedikki vuorrasiidráđi áirasat oassálaste gulaskuddamii sáhkavuoruiguin dan birra mo dáruiduhttin lea váikkuhan sápmelaččaide.

Stivračoahkkimiid oktavuodas lea vuorrasiidráđis leamas čoahkkimat suohkaniiguin, hálddahuslaš ja politihkalaš dásis, ja suohkaniid vuorrasiidráđiiguin ságastallan dihtii vuorrasat sápmelaččaid dili birra dan suohkanis ja daid hástalusaid birra mat sáhttet čuožžilit, erenoamážit sámegeala geavaheami ektui suohkaniid dearvvašvuodadoaimmain. Vuorrasiidráđđi lea maid cealkán ahte lea deatalaš ahte vuorrasiidráđđi beassá deaivvadit suohkaniid njunušgottiiguin dain báikkiin gos sis leat čoahkkimat, oainnusmahttin dihtii suohkana sámi vuorrasiid, ja bajidit suohkana dihtomielalašvuoda dasa ahte guoskevaš suohkanis ášset sápmelaččat.

Vuorrasiidráđđi lea maid leamaš ovddastuvvon Dearvvašvuodadirektoráhta bargojoavkkus mii bargá buhcciidsiidda ja ruovttubálvalusaid ovddidanguovddážiin sámi álbmoga várás.

Sámedikki vuorrasiidráđđi lea ráhkadan doaimaplána mas evttohuvvojit mánnga ášši mat vuorrasiidrádi mielas leat deatalaččat ahte Sámediggi čuovvula viidáseappot, ja mii sáhtta leat vuodđodokumeantan sámi vuorrasiidstrategiija hábmemis.

Sámedikki vuorrasiidráđđi áigodagas 2014 - 2017:

- Inga Karlsen, Divtasvuodna, jođiheaddji
- Kåre Eriksen, Omasvuotna
- Jonhild Joma, Namsskogan
- Ingolf Kvandahl, Bálák
- Berit Ellen Nikkinen Varsi, Kárášjohka

Várrelahtut:

- Morten Danielsen, Snåase
- Kristine Julie Eira, Guovdageaidnu
- Berit Anna Gaup, Áltá
- Synnøve Brevik, Slemmestad
- Hans J. Eriksen, Deatnu

12.1.9. Sámedikki váiddalávdegoddi

Badjelbáza poasttas 88 925 ru boahat das go lei unnit aktivitehta go lei vurdojuvvon. Sámedikki váiddalávdegoddi galgá meannudit váidojuvvon eanjkilmearrádusaid ollašuhttin dihtii hálddašanlága njuolggadusaid váiddameannudeami birra.

Váiddalávdegottis leat čuovvovaš lahtut: Ingar N. Kuoljok, jođiheaddji, Josef Vedhugnes, lahttu ja Sølvi K. Pettersen, lahttu.

Váiddalávdegoddi lea 2017:s doallan 5 čoahkkima ja meannudan oktiibuot 27 váiddaášši. Meannudeapmi čájeha ahte 19 áššis bisuhuvvui biehttaleapmi. 6 áššis fámohttojuvuvui mearrádus ja sáddejuvuvui ruovttoluotta Sámediggái ođđasis meannudeapmái. 2 áššis váldojuvuvui váidda vuhtii ja mearrádus rievdaduvvui.

12.2 Váikkuhangaskaoamit dievasčoahkkinjođihangotti háldui

Čoahkketabealla - Váikkuhangaskaoamit dievasčoahkkinjođihangotti háldui

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Sámedikki politihkalaš joavkkut	3 505 999	3 506 000	0
Opposišuvnna bargoeavttu	1 780 392	1 819 000	38 608
Doarjja listtuide 2017 Sámediggeválggain	2 466 502	2 500 000	33 498
Sámediggeválggat 2017	3 044 181	2 900 000	-144 180
Submi	10 797 074	10 725 000	-72 073

12.2.1. Doarjja Sámedikki politihkalaš joavkkuide

2017:s ožžo 10 politihkalaš joavkku ruđaid. Maŋŋago 2016 rehketdoalut ledje reviderejuvvon ja dievasčoahkkinjođihangoddi lei daid dohkkehan, máksojuvuvui nubbi ja maŋimus oassi 2017 joavko- ja opposišuvdnaruđain čakčat. Okta joavkkuin oaččui uhciduvvot máksima 38 606 ruvnnuin go menddo maŋjit buvttii rehketdoalu (áigemearri 01.04.17).

Joavkoruđat juogaduvvojedje ná:

- NSR 1 127 763 ru
- Bargiidbellodat 871 555 ru
- Árja 359 140 ru
- Nordkalottfolket 273 738 ru
- Ovddádusbellodat 88 335 ru
- Áarjiel-Saemiej Gielh 188 335 ru
- Olgeš 188 335 ru
- Sámit lulde 102 932 ru
- Johttisápmelaččaid listu 102 932 ru
- Ávjovári dáloniid lista 102 932 ru

2017:s ledje 7 joavkku opposišuvnnas. Ruđat opposišuvdnii juogaduvvojedje ná:

- NSR 951 304 ru
- Nordkalottfolket 239 520 ru
- Ovddádusbellodat 168 342 ru
- Áarjiel-Saemiej Gielh 168 342 ru
- Sámit lulde 97 164 ru
- Johttisápmelaččaid listu 97 164 ru
- Ávjovári dáloniid listu 97 164 ru

12.2.2. Opposišuvnna bargoeavttut

Badjelbáza poasttas 38 608 ru boahá das go juolludeamit leat gessojuvvon ruovttoluotta ja šadde oanádusat máksimiin dan geažil go menddo maŋjit bukte rehketoalloraporttaid.

12.2.3. Tilskudd til lister ved sametingsvalget 2017

Badjelbáza dan poastas lei 33 498 ru go okta dain listtain mii ceggejuvvui válgii ii ohcan doarjaga Sámedikki 2017 bušehta kapihttala 14.2.1 bokte lea juolluduvvon 2,5 miljon ruvnnu válgadoarjjan. Válgii dohkkehuvojedje 63 listta. 2,5 miljon ruvdnosaš juolludus juogaduvvo luohtta listaevttohusaid gaskkas nu ahte juohke lista oažžu 39 682 ru.

12.2.4. Sametingsvalget 2017

Vuolláibáza dan poasttas lea 144 180 ru ja vuolga das go prentengolut ledje eambo go lei vurdojuvvon.

Sámediggeválgga čađahuvvui seamma beaivvi go stuorradiggeválgga 11.9.2017. Válgaoassálastin lei 70,3 %, dan ektui go dat 2013 válggas lei 67,8 %.

Sámediggeválgga lea juogaduvvon čieža válgabiiren ja vuolábealde tabealla čájeha válgaoassálastima iešguđet biirriin.

Válgabiire	Listtaid lohku	Mandáhtat	Jienastan- vuoigadeaddjit	Oassálastin % 2017	Oassálastin % 2013
Nuortaguovlu	8	5	2303	78,3	74,7
Ávjovárri	14	8	3738	75,7	74,8
Davviguovlu	8	6	2540	70,8	67,9
Gáisi	10	5	2547	71,9	65,6
Viesttarmeara	8	5	1788	65	63,9
Åarjel Saepmie	6	4	1148	65,5	62,3
Lulli-Norga	9	6	2894	61,4	57,7
Submi	63	39	16958	70,3	67,8

Oktiibuot ledje 11925 jienasteaddji sámediggeválggas. Dain adde 168 jienasteaddji guoros jiena ja 28 jiena bálkásedje.

Vuolábealde tabealla čájeha iešgudet bellodagaid válgabohtosiid ja mandáhtalogu:

Bellodat/lista	Mandáhtat	Rievdan
Norgga sámiid riikkasearvi	16	+5
Bargiidbellodat	9	-1
Nordkalottfolket	3	0
Guovddášbellodat	2	+2
Ovddádusbellodat	1	-1
Norgga sámiid riikkasearvi / Sá- meálbmot Bellodat	2	0
Guovdageainnu dáloniid listu	1	+1
Olgeš	1	-1
Johttisápmelaččaid listu	1	0
Sámeálbmot Bellodat	1	+1
Árja	1	-3
Åarjel-Saemiej-Gielh	1	-1
Dáloniid lista Sámedikkis	0	-1
Oktiibuot	39	1

Sámedikki mihttomearri lei lasihit válgaoassálastima dán jagi válggas ja oažžut eanet nuoraid čálihit iežaset jienastuslohkui. Válgii lei bálkáhuvvon sierra válgabargi, gii erenomážit galggai deattuhit diehtujuohkima válgga birra. Prošeaktabargi galggai bargat nuoraid ektui, aiddo fal dainna ahte oažžut eanet nuoraid čálihit iežaset jienastuslohkui ja jienastit válggas.

Tabealla čájeha mo sii geat leat čálihan iežaset jienastuslohkui, juohkásit agi mielde iešgudet biirres.

Válgabiire	18-19	20-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-66	67-	Submi
Nuortaguovlu	24	86	93	253	471	476	333	567	2303
Ávjovárri	61	202	191	516	648	799	512	809	3738
Davviguovlu	30	88	136	402	501	567	346	470	2540
Gáisi	33	120	16	468	547	486	331	402	2547
Viesttarmeara	24	103	116	305	334	373	211	322	1788
Áarjel Saepmie	12	56	109	222	221	238	123	167	1148
Lulli-Norga	34	127	207	602	679	620	310	315	2894
Submi	218	782	1012	2768	3401	3559	2166	3052	16958

2013 válggas ledje 66 jienasteaddji (0,4 %) ahkejoavkkus 18-19 geat ledje čálihan iežaset jienastuslohkui. 2017 válggas ledje 218 (1,3 %) seamma ahkejoavkkus geat ledje čálihan iežaset jienastuslohkui, mii lea 0,9 % lassáneapmi. Čuovvovaš tabealla čájeha ahte ain leat jienasteaddjit badjel 30 jagi geat leat stuorámus ahkejoavkun Sámedikki jienastuslogus.

Válgabiire	18-19	20-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60-66	67-
Nuortaguovlu	1,0 %	3,7 %	4,0 %	11,0 %	20,5 %	20,7 %	14,5 %	24,6 %
Ávjovárri	1,6 %	5,4 %	5,1 %	13,8 %	17,3 %	21,4 %	13,7 %	21,6 %
Davviguovlu	1,2 %	3,5 %	5,4 %	15,8 %	19,7 %	22,3 %	13,6 %	18,5 %
Gáisi	1,3 %	4,7 %	6,3 %	18,4 %	21,5 %	19,1 %	13,0 %	15,8 %
Viesttarmeara	1,3 %	5,8 %	6,5 %	17,1 %	18,7 %	20,9 %	11,8 %	18,0 %
Áarjel Saepmie	1,0%	4,9 %	9,5 %	19,3 %	19,3 %	20,7 %	10,7 %	14,5 %
Lulli-Norga	1,2 %	4,4 %	7,2 %	23,5 %	23,5 %	21,4 %	10,7 %	10,9 %
Gaskamearri	1,3 %	6,0 %	6,0 %	16,3 %	20,1 %	21,0 %	12,8 %	18,0 %

Sámediggeválggas leat sii geat leat čálihuvvon Sámedikki jienastuslohkui geat besset jienastit válggas. Sin lohku geat leat čálihan iežaset jienastuslohkui, lea lassánan ovddit válgga rájes. Tabealla čájeha jienastuslogu ovdáneami 2013 válggas ja gaskajagis 2015 mii lea vuodđun dasa galle mandáhta iešgudet biire oázžu válggas.

Válgabiire	2013	2015	2017	Netto rievdan 2013-2017	
Nuortaguovlu		2236	2229	2303	67
Ávjovárri		3624	3561	3738	114
Davviguovlu		2168	2247	2540	372
Gáisi		2189	2228	2547	358
Viesttarmeara		1568	1608	1788	220
Áarjel Saepmie		969	1030	1148	179
Lulli-Norga		2236	2453	2894	658
Submi		14990	15356	16958	1602

2017 loahpas oaidnit ahte ain leat jienasteaddjit geat ohcet čálihuvvot jienastuslohkui. Manjá 2017 válgga leat su. 600 jienasteaddji geat ohce čálihuvvot jienastuslohkui.

13. Hálddahuslaš dássi

Čoahkketabealla - Hálddahuslaš dássi

	Rehketdoallu 2017	Rev. buš 2017	Boađus. rev. buš. ektui
Hálddahusa doaibmagolut	123 604 324	124 027 000	422 676
Submi	123 604 324	124 027 000	422 676

13.1 Sámedikki hálddahus

13.1.1. Hálddahusa bajimus mihttomearri

Bajimus mihttomearri:

- *Sámediggi bargá dan ala ahte dat galgá leat rabas, geavaheaddjiládis ja čáhkil – Sámediggi álbmoga várás.*

Sámedikki hálddahusa árvovuođu vuodul, ja dan mihttomeari vuodul ahte Sámediggi galgá leat rabas, geavaheaddjiládis ja čáhkil ásaš, leat mii 2017:s ángiruššan muhtun surggiid nannemiin.

Erenoamáš deaddu lea biddjojuvvon gelbbolašvuoda nannemi sámegeielas min bargiid gaskkas ja min bálvalusaid digitaliseremii. Dasa lassin leat mii ovddidan sierra statistihkkaalmmuheami Sámedikki juolludemiid badjel oassin dan bargus ahte juohkit dieđuid dan birra masa Sámediggi juolluda doarjaga.

Váldotariffašiehtadus bistá guokte jagi ja váldošiehtadallan lei 2016:s, ja 2017:s lei gaskašiehtadallan bohtosa viidásetfevrridemiin 2016:s goas bohte guokte Váldotariffašiehtadusa, okta Akademihkkariiguin ja oktasaš LO-Stáhtain, YS-Stáhta ja Unio.

Gaskaloahppameanus 2017 sohppojuvvui ahte siehtadallamat galge čadahuvvot báikkálaččat. Ruđat mat ledje várrejuvvon siehtadallamiidda ledje juogaduvvon dan guovtti váldošiehtadussii. Akademihkkariidda lei rámmán 0,85 % Akademihkkariid lahtuid bálkáhivvodagas golggotmánu 1. b. 2017 muttus ja LO Stat, Unio ja YS Stat ožžo rámmán 0,80 % LO, Stat, Unio ja YS Stat lahtuid ja eahpeorganiserjuvvon bargiid bálkáhivvodagas suoidnemánu 1. b. 2017 muttus. Báikkálaš bálkášiehtadallamat čadahuvvojede golggotmánus 2017, mas juksojuvvui ovtamielalašvuolta goappašiid váldobálkášiehtadallansurggiin.

Sámedikkis leat leamaš 13 almmuhuvvon virggi 2017:s mas leat leamaš sihke gaskaboddasaš ja bastevaš virggit. Oktiibuot ledje 136 ohcci dáidda virggiide mii mearkkaša gaskamearálaččat 11 ohcci juohke almmuhuvvon virgái.

13.1.2. Beaktilis sámediggepolitihkar ja mielbargi – digitaliseren Sámedikkis

Doaibmabiju mihttomearri:

- *Beaktilis hálddašepmi Sámedikkis*

Sámedikki beavttálmahttimis mii leat 2017:s čadahan muhtun doaibmabijuid mat galget dahkat Sámedikki bálvalusaid geavahedjiiid ja Sámedikki áššemeannudeddjiid barggu álkibun. 2017:s leat eanaš ohcanvuđot doarjjaortnegiid ohcanskovit digitaliserjuvvon. Boađusin lea uhcit reivepoasta ja álkut registreremat arkiivvas ja buoret vejolašvuolta ođđasis geavahit dieđuid. Viidáseappot lea Sámediggi váldán atnui digitála vuolláičállima välljejuvvon doarjjaohcamiin.

Oassin dan mihttomearis ahte beavttálmahttit ja álkidit čoahkkimiid digitála čadaheami, ja mihttomearis dahkat politihkkariid/čoahkkinoassálastiid báhpariid haga, lea buot Sámedikki politihkkarat ožžon ođđa dihtoriid ja beassan geavahit digitála čoahkkinportála. 2017:s váldde buot Sámedikki lánveggottit atnui politihkarportála, Sámedikki dievasčoahkkin válddi dan atnui skábmamánus/juovlamánus. Politihkarportála seastá ja álkidahtta Sámedikki áigegeavaheami ja goluid sakka go eat dárbbasá sáddet fysihkalaš dokumeantaid, go buot 2017 rájes leat dušše fidnemis elektrovnnalaš politihkarportálas.

Sámediggi lea ođasmahtán telefonguovddáza, telefvdna- ja ovttasdoaimanvuđđosa. Vuogádagat addet stuorát fleksibilitehta ja mobilitehta, ja telefonguovddáš bearráigeahččá juohke bargi čoahkkimiid nu ahte sáhtá addit buoret bálvalusa sidjiide geat ringejit. Viidáseappot addá ovttasdoaimančoavddus sávvnjehis gulahallama siskkáldasat ja olgguldasat vástideaddji vuogádagaid ektui.

Sámediggi lea váldán atnui ođđa intraneahtta 2017:s. Dat galgá buorebut ovddidit gulahallama, diehtujuohkima ja máhttojuogadeami. Viidáseappot lea mihttomearrin ahte dat galgá váikkuhit dasa ahte Sámediggi nanne siskkáldas ovttasbarggu rastá kántorbáikkiid, juhkosiid ja ossodagaid.

Sámedikki ekonomijahálldašeami njuolggadusaid lea Gelda- ja ođasmahttindepartemeanta (GOD) mearridan čakčamánu 26. b. 2017 Sámelága § 2-1, goalmát ladđasa ja stáhta ekonomijastivrema njuolggadusaid § 3, nuppi ladđasa vuodul. Njuolggadusat leat mearriduvvon ovttasráđiid Sámedikkiin.

4. oassi - doaimma stivrejupmi ja bearráigeahčču

Sámedikkis lea buorre stivrejupmi ja bearráigeahčču doaimmain. Sámedikkis leat guhkesáiggi mihttomearit ja sihke strategiiijat ja dasa gulli doaibmabijut leat váikkuhan dasa ahte Sámediggi 2017:s lea lahkonan daid mihttomeriid maid mii leat bidjan.

Hálddahus vuodđuda iežas doaibmastivrema ulbmil- ja boadustivrema prinsihppii. Dan vuodđun lea Sámedikki servodatbargamuš, min oktasaš árvvut, Sámedikki álginjulggaštus, mearriduvvon dieđáhusat ja eará áššit maid dievasčoahkkin lea mearridan, ja jahkásaš sámediggebušeahtta mas iešguđet fágasurggiid mihttomearit oktan gullelaš strategaiguin leat mearriduvvon. Direktivrras lea ovddasvástádus čuovvulit daid strategiijaid ja doaibmabijuid mat leat mearriduvvon jahkásaš bušeahtadokumeanttas. Direktivra galgá sihkkarastit ahte mearriduvvon mihttomearit ja boadusgáibádusat juksojuvvojit beaktilis vuogi mielde.

Bušeahtta lea Sámedikki boahttevaš jagiid doaibmaplána ja lea vuodđun hálddahusa bargui.

Dievasčoahkkináššis 17/05 Ovddasvástádus ja váldi Sámedikki ekonomijahálldašeamis lea Sámediggi fápmudan válddi Sámedikki presidentii hálddašit daid juolludemiid maid Sámediggi juolluda iežas bušeahtas ja Sámedikki vuoddonjuolggadusaid vuodul. Viidáseappot lea presideanttas ovddasvástádus das ahte ráhkadit ekonomiijanjuolggadusa, vejolaččat dan sáhtta fápmudit direktivrii.

Presideanttas lea ovddasvástádus ekonomijahálldašeamis ja das ahte hálddahus čuovvula dohkálaš siskkáldas stivrejumiin ja bearráigeahču. Ráđi mearridan ekonomiijanjuolggadusain lea direktivrii fápmuduvvon oktiordnen- ja bajimus ovddasvástádus ekonomijahálldašeamis.

Hálddahusas fápmuduvvo bušeahtahálldašanfápmudus viidáseappot direktivrras ossodatdirektivraide. Dat addá rámmaid viidásat fápmudemiide vulos guvlui organisašuvnnas. Lea ráhkaduvvon lista mii čájeha gustojeaddji fápmudusaid ja dat ođasmahttojuvvo dadistaga go rievdadusat dahkkojuvvojit.

Sámedikkis lea jeavddalaš fuomášupmi dasa ahte viidáseappot ovddidit min siskkáldas stivrejumi ja bearráigeahču.

Sámediggi árvvoštallá ahte doaimma stuorámus riskasuorgi lea doarjjahálldašansuorgi. Riikarevišuvnnas lea seamma árvvoštallan, ja lea danne vuoruhan revideret doarjjahálldašansuorgi jahkásaččat. Dasa lassin lea Riikarevišuvdna jagiide 2016 ja 2017 evttohan doahttanrevišuvnnaid. Revišuvdna lea čadahuvvon doahttanrevišuvnna riikkaidgaskasaš standárdmaid, ISSAI 4200, vuodul. Áigumuš doahttanrevišuvnnain lea árvvoštallat čuovvu go dihto áššedilli bušeahtamearrádusaid ja gustolaš njuolggadusaid. Riikarevišuvdna lea iskan hálddaša go Sámediggi doarjjagiid Sámedikki mearrádusaid ja eavttuid vuodul ja stáhta ekonomijastivrejumi njuolggadusaid vuodul. 2016:s reviderii Riikarevišuvdna giela ja ealáhusa. Riikarevišuvdna lea 2017:s revideren buot Sámedikki doarjjaortnegiid njuolggadusaid, sihke ohcanvuđot ja njuolggadoarjjagiid. Doahttanrevišuvnna revišuvdnadieđáhus vurdojuvvo leat válmmas 2018 giđa. Sámediggi lea gulahallamis Riikarevišuvnnain ja Bearráigeahččanlávdegottiin bivdán ahte Riikarevišuvdna vuoruha doarjjahálldašeami doahttanrevišuvnna, go dat lea Sámedikki doaimma deatalaš ja mearkkašahtti oassi. Sámediggi lea duhtavaš go dat lea vuoruhuvvon ja ahte revišuvdna lea álggahuvvon.

Bearráigeahččanlávdegoddi, mas lea bargamuššan čadahit parlamentáralaš bearráigeahču Sámedikki doaimmain, ovddida geassemánu dievasčoahkkimii jahkásaš dieđáhusa iežas doaimma birra ovddit jagis.

5. oassi - Boahtteáiggi vejo- lašvoudat árvvoštallan

Ovdal válgga 2017 vásihii Sámediggi ahte jienastuslohkui registreren lassánii ja válgasearvan lassánii go buohtastahtá 2013 válggain. Čájeha ahte leat vuordamušat Sámediggái álbmotválljen orgánan. Sámedikkis lea dattetge hástalus ollašuttit daid vuordamušaid mat sámi álbmogis leat Sámediggái. Ollu dasa lea sivvan dat go Sámedikki bušeahhta ja bušeahhta eará sámi ulbmiliidda unnán lassána. Bušeahhta lea lassánan unnit go stáhtabušeahhta gaskamearálaččat ja dat mearkkaša ahte sámi servodat vulos vuoruhuvvo. Ná lea leamaš jagi 2013 válgga rájes. Dát mearkkaša dan ahte rámmaeavttut sámi servodahkii hedjonit dadistaga.

Stáhtabušeahhta 2018 oaččui Sámediggi lasáhusa juolludussii 5,31 %. Hástalusain dainna juolludusain lea ahte ruđat ledje ovdagihitii várrejuvvon. Várren dagahii gal dan ahte Sámediggi oaččui kruvnnuid mielde eanet. Sámedikki fuolastuhtá dat go Sámedikki bušeahhta lea dego ovdagihitii juo mearriduvvon. Ovdáneapmi 1999 rájes lea ahte čanastusat Sámedikki juolludusaide leat unnon. Addin dihtii Sámediggái stuorát vejolašvuoda ieš vuoruhit go lea álbmotválljen orgána. Bušeahhta 2018 goazaha Sámedikki iešmearrideami mángga láhkai. Ráđdehus ja Sámediggi leat 2017:s ain proseassas ođđa bušeahttamálle ektui Sámediggái. Sámediggi doaivu ahte ođđa bušeahttamálle buvttášii Sámediggái stuorát friijavuoda bušehttii nu ahte dat earret eará dávistivččii riikkaidgaskasaš geatnegasvuodaide maidda ráđdehus lea čadnojuvvon.

NAČ 2016: 18 - Váibmogiella čuoovvuleapmi lea bures álggahuvvon ja Sámediggi áigu čuoovvulit doaibmaevttohusaid ja láhkariעדadusevttotuhusaid 2018:s, muhto maiddá ráđdehus ferte čuoovvulit. Sámediggi vuordá ahte ráđdehus bargagoahhá láhkaproposišuvnnain mas láhkariעדadusat ja vejolaš ođđa lágat hábmejuvvot. Ođđa sámi giellaguovlu galgá hábmejuvvot ja Sámediggi galgá álggahit giellaodastusa mas fátmastuvvot buot servodatsuorggit. Jos giella galgá suodjaluvvot ja ovdiduvvot guhkkit áiggi badjel, de gáibiduvvo ahte olles servodat ángiruššá ja ođasmahttojuvvo vuđolaččat iešgudege dásiin. 2017:s oaččui Sámediggi ruđaid reviderejuvvon bušeahhta, doaibmabijuid čuoovvuleapmái NAČ:s sámi mánáid ektui erenoamážit. NAČ:s čujuhuvvo ahte ferte álgit sámi mánáid giellaovddideami sihkkarastimiin jos gielat galggaše seailut. Ruđat mat leat addojuvvon Sámediggái leat geavahuvvon álggahit proševtta čájehit mii lea sámi mánáidgárdepedagogihkka ja didaktihka filosofija. Proševtta namma lea “Sámi mánát ođđa ja ođđaáiggi lanjas” ja galgá čielggadit mii lea sámi mánáidgárdepedagogihka ja didaktihka filosofija. Go dát lea dahkkojuvvon galgá filosofija heivehuvvot sámi mánáidgárddiin ja servodagas.

Oahpponeavvut iežas gillii ja dan gillii mainna oahpahuvvo lea eaktun buori oahppamii. Oktilaččat váilot sámi oahpponeavvut. Sivvan dasa vuosttažettiin leat resurssat sihke ođđa oahpponeavvuid ráhkadeami ektui muhto maiddá kapasitehta ektui geat ráhkadit oahpponeavvuid. Erenoamážit máttasámi ja julevsámi guovlluin gos juo leat unnán giellageavaheaddjit lea váttis oazžut gelbbolaš olbmuid ráhkadit daid oahpponeavvuid maid dárbbášit. Váilevaš resurssas lea stuorát árvo go resurssas mii lea menddo ollu, ja dat ferte maiddá speadjalastojuvvot das ahte árvvus atnit daid giellaguddiid mat leat. Dat mearkkaša dan ahte fertešii bajidit báikkážiid sidjiide geat ráhkadit oahpponeavvuid julev- ja máttasámegillii, seammás ferte álggahit doaibmabijuid oazžun dihtii eanet kvalifiserejuvvon oahpponeavvobuvttadeddjiid.

2019:s galget buot ođđa oahppoplánat leat gárvásat, ja dat hástalit nana ángiruššama ođđa oahpponeavvuid ráhkadeapmái. Máhtodepartemeanta lea álgán ođasmahttit fágaoahppoplánaid. Go dán barggus lea stuorra mearkkašupmi maiddá sámi ohppiide ja sámi skuvlii, ja Sámedikkis lea ovddasvástádus ja váldi oahpahusa sisdoalu ektui gč. oahpahuslága § 6-4, de lea deatalaš ahte Sámediggi searvá Máhttoloktema ja Máhttoloktema Sámi ođasmahttinbargui. Sámediggi lea giitevaš veahki ovddas sámi fágabirrasiid beales ja lea duhtavaš ovttasbargguin ja konsultašuvnnaiguin departemeanttain. Sámediggi lea oadjebas das ahte ođđa Bajimus oassi – árvvus ja prinsihpat bidjá buori vuodu sámi vuoddoohpahusa oahppoplánaide, joatkkaoahpahusa erenoamáš sámi fágaid oahppoplánaide, sámi sisdollui nátionála oahppoplánain ja sámi bálddalas dáseárvosaš oahppoplánaide. Fágaođasmahttin mainna leat bargamin gáibida hui ollu resurssaid ja earret eará leat alla gáibádusat ráđdehusa beales Sámedikki searvama hárrái. Danne lea deatalaš ahte Sámediggái addojuvvot resurssat dán čuoovvuleapmái.

Sámedikki servodatmihttu go guoská sámegillii lea ahte sámegiella lea dárogielain seamma árvvus. Dát suodjaluvvo lágaid bokte, muhto duohtavuodas ii leat nu. Sámegielaiguin lea vuoigatvuohta geavahit sámegiela muhto eai leat makkárgge váikkuhusat jos vuoigatvuodas eai čuoovvuvu. Dát hehte Sámedikki ja ráđdehusa duohtan dahkamis lága mii addá dárogillii ja sámegillii seamma árvvu.

Deatalaš oassi giela ovddideamis lea normeren. Sámegielaiguin bajimus fágaorgánas, Sámi Giellagáldus, lea ovddasvástádus dán suorggis. Dál ii leat ortnet bissovaš ja jos nu galggaš šaddat de gáibiduvvo fásta ruhtadeapmi maiddá Ruota ja Suoma bealde.

Prošaktaáigodat loahpahuvo 2018 miessemánu loahpas, ja lea hoahppu gávdnat čovdosiid normerenbargguide. Sámediggi lea vuoruhan giellaovttasbarggu danne go min mielas dat leat deatalaš sámeielaid seailumii oktasaš vuoduin.

Sámi báikenamat leat deatalaš kulturárbi, ja dat fertejit čohkkejuvvot ovdal go sii geat dovdet báikenamaid jávket eret min gaskkas.

Sámi kulturmuitosuodjaleapmái lea guovloodastusa čuovvuleapmi stuorát hálldašanovddasvástádusa sirdimiin Sámediggái deatalaš bargu. Boađus huksenregistrerenprošeavttas, mas leat gitta 900 ráfáidahttojuvvon sámi vistti, lea stuorra hástalus sámi kulturmuithálldašeapmái boahttevaš jagiin, go dárbbasuvvojit eanet resurssat. Bargu oazžut Várjjat siidda čálhuvvot UNESCO máilmmiárbelistui lea deatalaš ášši mii gáibida čuovvuleami ovddos guvlui.

Hástalus mii Norgga sámi servodagas lea, lea dat go váilu oppalaš máhttu sámi álbmoga birra, sámi historjjá, oktasaš sámi historjjá ja sámeielaid birra. Go sámi sisdoallu ii deattuhuvvo seamma dásis dáža sisdoaluin, dábálaš fágain skuvllas nugo servodatfágas, historjjás ja giellafágain, de sámi álbmot ii sáhte šaddat goassige seamma árvui dážaguin. Jávohisvuohta sámiid ektui ovddeš, dáláš ja

boahtteáiggis lea earret eará dáruiduhttinpolitihka ja dan joatkkašuvvama boađus. Sámediggi doaivu ahte Duohtavuodakommišuvdna maid Stuorradiggi galgá ásahtit sáhtta čuvget daid hástalusaid ja nie váikkuhit rievdoma nátionála dásis. Sámediggi vásiha dáid hástalusaid juohke beaivve go lea oktavuoha departemeanttain ja direktoráhtain. Ráđđehusa ovddasvástádus dat lea erenoamážit buoridit stáhta bargiid gelbbolašvuođa dán suorggis. Sámediggi geavaha dárbbasmeahtton ollu áiggi earret eará oahpahit stáhta bargiide sámi áššečuolmmaid birra ja oahpahit sámi historjjá ja sámi servodaga birra.

Sámediggi vásiha ahte sámi servodat ollu surggiin dego deaddašuvvá majoritehtaservodaga beales. Okta duodaštus dasa lea dat ollu riekteáššit mat leat leamaš ja mat bohtet boahtteáiggis. Dáin duomuin ja das movt alimusriekti dulko riikkaidgaskasaš konvenšuvnnaid mat biddjojuvvot vuodđun duomu mearrideapmái lea stuorra mearkkašupmi sámi álbmogii boahtteáiggis. Oppa áiggi plánejuvvot stuorát duohtadeamit sámi guovlluin ja vásihuvvo ahte oppalaččat lea vuosteháhku oaidnit makkár váikkuhusat dáin duohtadeamiin leat sámi álbmogii. Sámediggi áigu bargat nu bures go sáhtta sihkkarastin dihtii sámi váikkuhanfámu dákkár áššiin, sihke konsultašuvnnaid ja eará veahki bokte njuolga veahkehit ovttaskas olbmuid. Sámit geat dáistalit gádjun dihtii iežaset kultuvrra iešgudege eanjil áššiin váldet noađi min buohkaid ovddas. Nuorra sámi dáiddárat čájehit earret eará dáidaga bokte mo preassa ja heahti čuhcet sámi kultuvrii. Dan geažil oáččui Norgga kulturráđi konferánssa 2017:s namman “Sámi suhttu”. Dat go dáža servodat ii oainne iige ádde dán duššástuvvama, fuolastuhtta. Nugo dáiddár Máret Anne Sara muitalii sáhkavuorustis konferánssas gos suhttu boahá ja manne son vállje geavahit dáidaga politihkalaččat. ”Vi snakker ikke om historiske overgrep. Vi snakker om pågående storpolitiske overgrep mot oss som mennesker, mot vår næring, vår kultur og våre rettigheter.”

Bohtet ollu hástaleaddji riekteášši áiggis ovddas guvlui ja daiguin áigu Sámediggi bargat árrjalaččat. Oppa áiggi plánejuvvot stuorát duohtadeamit sámi guovlluin ja mii áigut bargat dan ala ahte sihkkarastit sámi váikkuhanfámu dákkár áššiin. Sámit geat dáistalit iežaset kultuvrra gádjumiin iešgudege ovttaskas áššiin váldet noađi badjelasaset min buohkaid ovddas. Mii áigut bargat dan ala ahte oazžut áigái ortnegiid mat dorjot sámi vuoigatvuođaoamasteddjiid vejolašvuođaid bealuštit iežaset vuoigatvuođaid. Dat mii buktá eahpesihkarvuođa bargui ovddas guvlui, leat signálat mat bohtet eiseválddiin vugiin movt dat meannudit riektenákkuid. Sámi gáibáduusat eai gozihuvvo, ja dađi bahábut mannet áššit menddo dávjá riektevuođahkii. Dat maid mii vásihat lea ahte vaikko Norgga stáhta lea vuodđuduvvon guovtti álbmoga eatnamiidda, sámiid ja dážaid, de ii leat Norgga riektestáhta huksejuvvon guovtti álbmoga riekteádejupmái. Dán ráđjai leat oaidnán duššástuhtti duomuid maid Norgga stáhta lea vuoitán. Dáid duomuid áigut mii čuovvulit ja doarjut sámiid geat fertejit váidit riikkaidgaskasaš duopmostuoluide.

Okta deataleamos áššiin mainna Sámediggi galgá bargat áiggis mii boahá, lea duohtavuoda- ja seanadankommišuvdna. Vuosttaš bargun lea hábmet mandáhta kommišuvdnii. Mii leat álgán rabas čoaikkimiiguin mat galget veahkehit min dán mandáhta fakkasteamis sámi servodagas. Mii vuordit maiddá ahte duohtavuoda- ja seanadanproseassaid boađus galgá dagahit ahte stáhtat váldet ovddasvástádusa ja ovttrasáđiid sámedikkiiguin, nannejit sámi sajadaga álbmogin davviriikkain. Vai mii galgat ovdánit min historjjás viidáseappot, de fertet mii oahpásmuvvat dasa maid dáruiduhttin dagahii ja ain dagaha midjiide sámiide. Dán kommišuvnna bargu galgá maiddá čuvgehit earáide go sámi álbmogii ahte mis lea oktasaš historjá. Go dan dovdogohtet buohkat, de soaitá geaidnu viidáseappot geahpput ja áddegohtet eanet maid eahperiekti maid sámit vásihedje beaivválaččat.

Sámediggi áigu dán áigodagas jodihuvvot višuvnnain sámi iešmearrideami ja nana sámi oktavuoda birra. Sámedikkis lea mihtomearrin ahte stáhtaid rájit galget nu unnán go vejolaš hehttet min ovtta doaimama guđet guimmiideametguin álbmogin. Sámiid gaskka rájaid njeaidin galgá vuoruhuvvot ja loktejuvvot sierra politihkalaš ovddasvástádussuorgin sámediggerádis. Sámi Parlamentáralaš Ráđi bokte ja ovttrasáđiid Sámiráđiin, áigut mii nammadit lávdegotti čielggadit sámiid gaskkas rájaid njeaidima, oanehis ja guhkes áigge doaimabijuiguin. Mii leat okta álbmot, mii leat gievrasmusat dalle go mii

leat ovttas ja bargat ovttas, beroškeahhtá riikarájain. Sámi kultuvra galgá ovddiduvvot viidáseappot sámiid iežaset eavttuid mielde. Sihkkarastin dihtii nannejuvvon rámmaeavttuid ja buoret oktavuoda juolludeaddji ja láchkaaddi eiseválddiiguin, áigut mii bargat dan ala ahte Sámedikkis galgá leat bissovaš ovddastus oaivegávpogis dán áigodagas.

6. oassi - Jahkerekthedoallu

1.1 Jođiheddjiid mearkašumit

1.1.1. Ulbmil

Sámediggi lea organiserejuvvon hálldašanorgánan mas leat sierra bruttofievrrideami fápmudusat stáhta bušeahta olggobealde (nettobušeteren doaibma). Stuorradiggi lea mearridan juolludannjuolggadusaid bruttobušeterenprinsihpas ja duodaštuvvo juohke jagi netto juolludanmearrádusain gollopoastta 50 vuolde.

Stuorradikki mearrádus mearkaša ahte doaibma:

- Lassin sisaboađuide 50-poasta juolludusas sáhtá hálldašit olggobeale sisaboađuid ollásit doaimma ulbmilii.
- Oažžu fievrridit dán jagáš doaibmabohtosa čuovvovaš bušeahttajahkái. Doaibma hálldaša vejolaš positiivvalaš jahkebohtosa ja das lea ovddasvástádus vejolaš negatiivvalaš jahkebohtosa gokčamis.

Sámediggi juohká juolludusaid iežas vuoruhemiid mielde, muhto dávistettiin Stuorradikki bušeahtamearrádussii.

1.1.2. Duodaštus

Jahkerekthedoallu dahkkojuvvo čuovvovaččaid vuodul:

- Stáhta ekonomijastivrema njuolggadusat ja stáhta ekonomijastivrema mearrádusat.
- Johtočálus 115 stáhtalaš doaimmaid jahkerekthedoalu ráhkadeapmi ja ovdanbidjan.
- Johtočálus 114 Stáhta rehketdoallostandárddaid (SRS) geavaheapmi doaibmarehketdoalus.
- Gelda- ja ođasmahttindepartemeantta lea mearridan njuolggadusat Sámedikki ekonomijahálldašeami várás.
- Gelda- ja ođasmahttindepartemeantta juolludusreive 2017 várás.

Mun oaivvildan ahte rehketdoallu addá buori gova dain juolludusain maid Sámediggi beassá hálldašit, Sámedikki rehketdollui fievrriduvvon goluin, boađuin, omiin ja velggiin.

1.1.3. Rehketdoalu deatalaš bealit

Sámedikki doaibmarehketdoallu lea ovdanbiddjojuvvon SRS ja dasa gullevaš bagadusnotáhtaid mielde maid Finánsadepartemeanta ja Ekonomijastivrema direktoráhta leat ráhkadan.

Sámediggái guoskkai maiddái ráđđehusa fievrridan eaŋkalastojuvvon Stáhta penšunkássa penšunmáksinmálle. Ovdal ii máksán Sámediggi penšunruđaid Stáhta penšunkássii muhto 01.01.2017 rájes fertii máksigoahtit.

1.1.4. Revišuvdnaortnet

Riikarevišuvdna lea Sámedikki revisora ja duodašta Sámedikki jahkerekthedoalu. Jahkerekthedoallu ii leat vel gárvvisin reviderejuvvon, muhto jáhkkit ahte revišuvdnadieđáhus boahá nuppi njealjehasas 2018.

Revišuvdnadieđáhus almmuhuvvo dalán go ovddiduvvo Riikarevišuvnnas, ja galgá almmuhuvvot go oažžut dan.

Karášjohka, ođđajagimánu 31. b. 2018

Aili Keskitalo

Sámedikki presideanta

Rune Fjellheim

Direktevra

1.1 Prinsippa- ja ohjeita julkisen sektorin toiminnalle

Sámedikki rehketdoallu lea bardojuvvon ja biddjojuvvon lagat njuolggadusaid mielde mat leat stáhta ekonomijastivrema mearrádusain. Julkisen sektorin toiminnalle biddjojuvvon stáhta ekonomijastivrema mearrádusaid čuoggá 3.4 gáibádusaid mielde, lagabuidda namuhuvvon Finánsadepartemeantta johtočálloš R-115, čuoggás 4, ja iežas departemeantta vejolaš lassegáibádusaid mielde.

Ovttasráđiid GOD:in lea Sámediggi mearridan bardit iežas julkisen sektorin toiminnalle stáhta rehketdoallostandárddaid (SRS) vuodul, gč. Mearrádusaid čuoggá 3.4.2 ja čuoggá 3.1.5 “Sámedikki 26.09.2017 ekonomijahállddašannjuolggadusat”.

1.1.1. Prinsippa- ja ohjeita julkisen sektorin toiminnalle ja ohjeita julkisen sektorin toiminnalle

Buohtastahttinlogut ovddit rehketdoalloáigodagas oidnojit juohke rehketdoallolinjá ja nohtaid oktavuodas.

Vuostálas buohtastahttin

Juolludusboadut fievrriduvvojit sisabohtun vuostálas buohtastahttinprinsihpa vuodul maiddá jagi loaipas. Dát čuovvu dain rievdadusain mat bohtet ovdan SRS:s 10 Sisaboadut juolludusain.

1.1.2. Sirdinvuđot boadut

Sisaboadut sisafievrriduvvojit go dat leat dinejuvvon. Sirdimat boadusfievrriduvvojit dainna árvvuin mii mávssus lea go sirdin čadahuvvo. Gálvovuovdin fievrriduvvo sisabohtun lágidanáigemuttus. Bálvalusvuovdin fievrriduvvo sisabohtun dađi dađistaga.

1.1.3. Sisaboadut juolludusain ja sisaboadut doarjagiin ja sirdimiin

Sisaboadut juolludusain ja sisaboadut doarjagiin ja sirdimiin boadusfievrriduvvojit dan áigodagas go dat doaimmat mat leat eaktuduvvon ruhtaduvvot sisaboaduiguin, leat čadahuvvon, dat mearkaša dan áigodagas go golut gártet (vuostálas buohtastahttin). Vuostálas buohtastahttinprinsihpa geavahuvvo jagi loaipas.

Dat oassi juolludussisaboaduin ja sullasaččain mat geavahuvvojit eahpeávnnašláš omiid ja bistevaš doallobiergasiid háhkamii mat fievrriduvvojit balánsii, eai fievrriduvvo sisabohtun háhkanáigemuttus, muhto fievrriduvvojit dan rehketdoallolinnjá balánsii, mii čájeha stáhta eahpeávnnašláš omiid ja bistevaš doallobiergasiid ruhtadeami.

Dađi mielde go eahpeávnnašláš omiid ja bistevaš doallobiergasiid geahpádusat fievrriduvvojit gollun, de fievrriduvvo sisabohtun vástideaddji submi stáhta eahpeávnnašláš omiid ja bistevaš doallobiergasiid ruhtadeamis. Áigodaga sajusteami sisabohtofievrrideapmi boadusfievrriduvvo sisabohtun juolludusain. Dat mielddisbukta ahte gollun fievrriduvvon geahpádusat leat mielde doaimma doaimbagoluin almmá dan haga ahte dat váikkuhit bohtosii

1.1.4. Golut

Golut mat gusket sirdinvuđot sisaboaduide fievrriduvvojit gollun seamma áigodagas go gullevaš sisabohtu.

Golut mat ruhtaduvvojit juolludussisaboaduin ja doarjja- ja sirdin sisaboaduin, fievrriduvvojit gollun dađistaga go doaimmat čadahuvvojit.

Penšuvdna ja joavkoeallindáhkádus

SRS 25 addosat bargiide bidjá vuodđun álkiduvvon rehketdollui guoski lahkoneami penšuvnnaide. Danne ii leat rehkenastojuvvon vejolaš badjelbáza/vuollebáza penšunortnega geažil nu mo NRS 6 čilge.

Sámediggi máksá penšunmávssu ja bargoaddioasi Stáhta penšunkássii (SPK) bargiid, politihkalaš ráđdeaddiid ja ollesáiggepolitihkkariid várás, Sámedikki juolludus gokčá goluid.

Sámediggi gullá daid doaimmaide mat eai mávsse joavkoeallindáhkádusa SPK:ii. Jahkái 2017 lea Sámediggi várren joavkoeallingoluid balánsas ja fievrridan sajusteami sisabohtun kontoi 3973 Joavkoeallima boadut (eai máksi). Dan vuodul galgá SRS ektui čájehit joavkoeallingoluid doaibmarehketdoalus sihke gollun ja sisabohtun rehkenastimin.

1.1.5. Vuodđorusttegiid klassifiseren ja árvvoštallan

Vuodđorusttegat leat bastevaš ja hui stuorra oamit maid doaibma hálddaša. Bastevaš mearkkaša ahte ávkkástallanáigi lea 3 jagi dahje eanet. Hui stuoris mearkkaša bođuhákan (oastin) mas háhkanárvu lea 30 000 ru dahje eanet. Vuodđorusttegat fievrriduvvojit balánsii háhkanárvun mas leat gessojuvvon eret geahpádusat.

Kánturgálvvut ja dihtorat (PCat, bálvvárat jed.) maid ávkkástallanáigi lea 3 jagi dahje eanet, leat fievrriduvvon balánsii sierra joavkun.

Vuodđorusttegiin njeidojuvvo árvu duohta árvui vejolaš geavahanrievdama geažil, jus duohta árvu lea uhcit go balánsii fievrriduvvon árvu.

Ossosiid ja osiid investereren

Ossosiid ja osiid investeremat fievrriduvvojit balánsii gollohaddin. Dát guoská sihke guhkesáiggi ja oanehisáiggi investeremiidda.

1.2 Johtoomiid ja oanehisáigge velggiid klassifiseren ja árvvoštallan

Johtoomiide ja oanehisáigge velggiide gullet poasttat maid máksináigemearri lea jahki maŋŋá oastináigemuttu. Eará poasttat leat klassifiserejuvvon vuodđorusttegiin/guhkesáigge vealgin.

Johtooamit árvvoštallojuvvojit dan vuolimus árvui háhkangolus ja duohtaárvvus. Oanehisáigge vealgi fievrriduvvo balánsii dainna supmiin mii lei go vealgi ásahevvui.

Gáibádusat

Vealgugasgáibádus ja eará gáibádusat leat fievrriduvvon balánsii dainna árvvuin mii gáibádusas boahá ovdan maŋŋá go lea gessojuvvon eret submi mii fievrriduvvo vurdojuvvon vealgevahágin. Vealgevahát fievrriduvvo rehketdollui juohke gáibádusa oktagaslaš árvvoštallama vuodul.

Doarjagat

Juolluduvvon doarjagat fievrriduvvojit gollun dan jagi go dat leat juolluduvvon debehtaposteremiin gollokonto ja kreditaposteremiin lágideaddjivealgái. Go doarjja máksojuvvo, de debiterejuvvo lágideaddjivealgekonto ja bájkkokonto krediterejuvvo.

1.2.1. Stáhta kapitála

Stáhta kapitálii gullet doaibmakapitála, lidnemat ja stáhta eahpeávnnašlaš omiid ja bastevaš doallobiergasiid ruhtadeapmi SRS 1 vuodul. Boadusrehketdoalu ja balánsa bardinplánat. Oassi čájeha mo stáhta ollislaččat ruhtada doaimma.

1.2.2. Lidnen

Nettobušeterejuvvon doaimmaid oktavuodas lea buot balánsapoasttaid netto submi earret eahpeávnnašlaš oamit ja bastevaš doallobiergasat, ruhtaduvvon lidnejuvvon juolludusruhtaduvvon doaimmain, doaibmakapitálain dahje dakkár juolludusain, doarjagiiguin ja sirdimiiguin mat eai leat fievrriduvvon sisabohtun.

Mo stáhta ruhta eahpeávnnašlaš omiid ja bastevaš doallobiergasiid

Eahpeávnnašlaš ja bastevaš doallobiergasiid balánsii fievrriduvvon árvvus lea vástideaddji poasta stáhta eahpeávnnašlaš omiid ja bastevaš doallobiergasiid ruhtadeami rehketdoallolinnjás.

1.2.3. Reaidaruhtabardin

Reaidaruhtabardin lea ráhkaduvvon dan njuolgga málle vuodul, mii lea heivehuvvon stáhta doaimmaide.

1.2.4. Stáhta rámmaeavttut

Iešdáhkkideaddjiprinsihppa

Stáhta doaimmá iešdáhkkideaddjin. Danne eai leat vel váldojuvvon mielde daidda poasttaide balánsas dahje boadusrehketdoalus, mat geahččalit čájehit molssaektosaš netto dáhkádusgoluid dahje geatnegasvuodaid.

Stáhta konsearnakontoortnet

Stáhta doaimmaide guoská stáhta konsearnakontoortnet. Konsearnakontoortnet mearkkaša ahte buot beaivválaš máksimat loahpahuvojit daid loahpparehkenastinkontoid ektui mat leat doaimmas Norgga Bánkkus.

Nettobušeterejuvvon doaimmat ožžot ruđaid dađistaga birra jagi bajimus departemeantta máksinplána vuodul. Doaimma hálddaša sierra loahpparehkenastinkonto Norgga Bánkku konsearnakontoortnegis. Das ii rehkenastojuvvo reantu. Nettobušeterejuvvon doaimmat ožžot iežaset háldui likviditehta jagi loahpas.

1.2.5. Juolludusraporteren

Juolludusraporterema bardimii gullá bajit oassi mas lea juolludusraporteren ja vuolit oassi mii čájeha doaimma ruhtaráju kapitálarehketdoalus. Juolludusraporterema bardin lea ráhkaduvvon seamma prinsihpaid vuodul go jahkerekeddoallu. Prinsihpat vástidit gáibádusaide mat leat Mearrádusaid čuoggás 3.5 das mo doaimmat galget raporteret stáhtarehketdollui. Submelinnjá “Netto raporterejuvvon juolludusrehketdollui” lea dat seamma goappašiid bardimiin.

Nettobušeterejuvvon doaimmain lea álkiduvvon raporteren stáhtarehketdollui. Doaimmaid máksingaskkusteapmi galgá dahkkojuvvo stáhta konsearnakontoortnega ja Norgga Bánkku loahpparehkenastinkonto bokte.

1.3 Boađusrehketdoallu

	Nohta	31.12.2017	31.12.2016
Doaibmaboadut			
Juolludusboadut	1	178 342 741	170 388 374
Doarjja- ja sirdimiid boadut	1	8 914 850	7 008 872
Vuovdin- ja láigoboadut	1	1 651 719	3 967 568
Submi doaibmaboadut		188 909 310	181 364 814
Doaibmagolut			
Bálkágolut	2	105 204 610	110 969 574
Geahpádusat eahpeávnnašlaš omiid ja bistevaš doallobiergasiid	3,4	6 205 955	6 004 168
Eará doaibmagolut	5	71 879 023	68 075 340
Submi doaibmagolut		183 289 588	185 049 082
Doaibmaboadus		5 619 722	-3 684 268
Finásaboadut ja finánsagolut			
Finásaboadut	6	1 561	84
Finásagolut	6	11 840	9 338
Submi finásaboadut ja finánsagolut		-10 278	-9 255
Áigodaga doaimmaid boadus		5 609 444	-3 693 523
Rehkenastimat ja juogadeapmi			
Rehkenastin juolludusrulhtaduvvon doaimmain (nettobušeahhta)	7	5 609 444	-3 693 523
Submi rehkenastimat ja juogadeapmi		5 609 444	-3 693 523
Doarjjahálddašeapmi ja eará sirdimat stáhtas			
Doarjjamáksimat earáide	8	304 833 701	282 653 615
Rehkenastimat stahtákassa doarjjahálddašeapmi	8	-304 833 701	-282 653 615
Submi doarjjahálddašeapmi ja eará sirdimat stáhtas		0	0

1.4 Balánsa

	Nohta	31.12.2017	31.12.2016
OPMODAGAT			
A. Rusttetruđat			
I Eahpeávnnašlaš oamit			
Prográmmagálvu ja eará sullaslaš rievttit	3	465 009	363 548
Submi eahpeávnnašlaš oamit		465 009	363 548
II Bistevaš doallobiergasat			
Viessosajit	4	1 790 000	1 790 000
Visttit ja eará gittaopmodat	4	94 500 000	96 750 000
Gándin viessosávvirat ja reaiddut jna.	4	1 937 939	2 143 181
Fastá viessosávvirat, sierra visti	4	15 300 000	16 950 000
Dihtor bálvvárat, AV-reaiddut, mángenmašiidna	4	6 224 780	4 282 050
Submi bistevaš doallobiergasat		119 752 719	121 915 231
III Ruđalaš rusttetruđat			
Ossosiid ja osiid investeremat	9	7 714 415	7 714 415
Submi ruđalaš rusttetruđat		7 714 415	7 714 415
Submi rusttetruđat		127 932 143	129 993 194
B. Johtooamit			
II Gáibádušat			
Oastigáibádusa	10	674 069	2 212 211
Eará gáibádušat	11	2 939 584	1 022 474
Submi gáibádušat		3 613 653	3 234 685
III Bánkobijut, reaidoruhta ja sullasaččat			
Bánkobijut	12	157 695 432	165 324 848
Submi bánkobijut, reaidoruhta ja sullasaččat		157 695 432	165 324 848
Submi johtooamit		161 309 085	168 559 533
Submi opmodagat		289 241 228	298 552 728

	Nohta	31.12.2017	31.12.2016
STÁHTA KAPITÁLA JA VEALGI			
C. Stáhta kapitála			
II Rehkenastin			
Rehkenastin juolludusrulhtaduvvon doaimmain	7	11 146 755	5 137 653
Submi rehkenastin		11 146 755	5 137 653
III Stáhta eahpeávnnašomiid ja bistevaš doallobiergasiid			
Stáhta eahpeávnnašomiid ja bistevaš doallobiergasiid ruhtadeapmi	3	120 217 728	122 278 779
Submi stáhta eahpeávnnašomiid ja bistevaš doallobiergasiid		120 217 728	122 278 779
Submi stáhta kapitála		131 364 484	127 416 432
D. Vealgi			
II Guhkesáiggi geatnegasvuodát			
Bajit guhkesáiggevealgi	14	0	4 351 846
Submi guhkesáiggevealgi		0	4 351 846
III Oanehisáiggi vealgi			
Lágideaddjivealgi		2 735 683	892 399
SPK lahttooasi várren (2 %)		0	11 880
Velggolaš vearrogešossat		4 172 934	4 184 220
Velggolaš almmolaš divadat		293 001	1 353 353
Sajuštuvvon luopmoruđat		8 153 041	8 424 327
Juolludusat, doarjagat ja sirdimat mat eai leat fievrri- duvvon	13	4 976 000	8 053 500
Bajit guhkesáiggevealgi	14	4 351 846	0
Eará oanehisáiggi vealgi	15	6 586 593	8 371 942
Eará oanehisáiggi vealgi doarjagin	8	125 597 646	135 492 828
Doarjjajuolludusat mat eai lea juogaduvvon	8	1 010 000	0
Submi oanehisáiggevealgi		157 876 745	166 784 450
Submi vealgi		157 876 745	171 136 296
Submi doaibmakapitála ja vealgi		289 241 228	298 552 728

1.5 Nohtat jahkerekhetdollui

1.5.1. Nohta 1 Doaibmaboáđut

	31.12.2017	31.12.2016
Juolludusboáđut		
Juolludus bajimus departemeanttas	171 302 481	151 093 997
Juolludus eará departemeanttain	4 777 500	1 462 500
- brutto investeren eahpeávnnaš omiide ja biste- vaš doallobiergasiidda	-4 144 903	-2 444 561
+ mañiduvvon fievrrideamit várrejuvvon investere- mii (geahpáđus)	6 205 955	6 004 168
+ penšuvdnaboáđut	201 708	14 272 270
Submi juolludusboahu	178 342 741	170 388 374
Doarjja- ja sirdimiid boahu		
Doarjja eará stáhtalaš doaimmain	50 000	0
Doarjja organisašuvnnain ja vuodđudusain	-10 000	0
Doarjja suohkan ja fylkka etáhtain	1 890 000	280 000
Eará doarjagat	6 984 850	6 728 872
Submi doarjja- ja sirdimiid boahu	8 914 850	7 008 872
Vuovdin- ja láigoboáđut		
Vuovdindienas, vearrogeatnegahtton	0	0
Didoštallanboáđut	1 366 761	3 697 931
Prošeaktaboáđut (vuovdinboáđut bálvalusain, divat- keahtes)	201 053	7 343
Deivvolaš boáđut	83 905	262 294
Submi vuovdin- ja láigoboáđut	1 651 719	3 967 568
Submi doaibmaboáđut	188 909 310	181 364 814

1.5.2. Nohta 2 Bálkágolut

	31.12.2017	31.12.2016
Bálkkát - barggit	77 916 733	76 776 044
Bálkkát - ollesáige politihkkárat	6 184 777	5 488 052
Luopmoruđat	8 461 931	8 845 598
Eará dieđihangeatnegas buhtadusat	5 821 587	7 402 892
Bargoaddidivat	1 122 203	1 382 678
Penšuvdnagolut	9 057 605	12 762 385
Buohcanruđat ja eará ruovttoluotta máksimat (-)	-5 263 986	-4 182 438
Eará buvttut	1 903 760	2 494 364
Submi bálkágolut	105 204 610	110 969 574
Jahkebarggut:	142	145

1.5.3. Nohta 3 Eahpeávnnašlaš oamit

	Prográmmagálvu j.s. vuoigatvuodát	Submi
Háhkangollu 01.01.	545 748	545 748
Jagi háhkanvejolašvuohta	223 437	223 437
Háhkanárvu	769 185	769 185
Geahpádusaid akkumuleren 01.01	182 200	182 200
Jahkásaš dábálaš geahpádusat	121 976	121 976
Balánsii fievrriduvvon árvu 31.12.2017	465 009	465 009
Háhkanárvu máksinmearri (eallinahki)	5 jagi / lineæra	

1.5.4. Nohta 4 Bistevaš doallobiergasat

	Viessosadji	Visttit ja eara gittaopmodat	Gáandin viesso-dávvirat, ja reaiddut jna.	Fastá viesso-dávvirat, sierra visti	Dihtor bálvvarat, AV-reiddut, májgen- mašidna	Submi
Háhkanárvu 01.01	1 790 000	135 000 000	5 350 740	45 000 000	7 990 273	195 131 013
Jagi háhkanvejolašvuohta	0	0	347 147		3 574 320	3 921 467
Háhkanárvu	1 790 000	135 000 000	5 697 887	45 000 000	11 564 593	199 052 480
Geahpádusaid akkumulere 01.01	0	38 250 000	3 207 559	28 050 000	3 708 222	73 215 781
Jahkásaš dábálaš geahpádusat	0	2 250 000	552 389	1 650 000	1 631 590	6 083 979
Fievrriduvvon árvu balánsii 31.12.2017	1 790 000	94 500 000	1 937 939	15 300 000	6 224 780	119 752 719
Háhkanárvu máksinmearri (eallinahki)	Ii geahpiduvvo	2 %	10%	3-5%	6-33%	
Eallináigi	Eallináigi ii leat ráddjejuvvon	60 jagi	10 jagi	20-30 jagi dekomponert	3-10 jagi	

1.5.5. Nohta 5 Eará doaibmagolut

	31.12.2017	31.12.2016
Viessoláigu	11 274 267	10 709 428
Iežamet visttiid ja rusttegiid ortnegisdoallan	750 292	494 136
Láigolanjaid ortnegisdoallan ja rievdadeapmi	146 622	103 154
Eará golut opmodagaid ja lanjaid doaimmaheapmái	3 231 633	3 824 261
Mašiinnaid, stohpogálvvuid ja sullasaččaid láigoheapmi	2 898 428	3 085 237
Smávit reaidooastimat	1 472 506	860 175
Mašiinnaid, reaidduid jna. divvun ja ortnegisdoallan	325 202	1 394 884
Olggobealde balvalusaid oasttin	17 978 041	15 450 663
Mátkkit ja borramuš	21 202 564	23 443 520
Táhpa jed.	88 266	125 360
Eará doaibmagolut	12 511 202	8 584 522
Submi eará doaibmagolut	71 879 023	68 075 340

1.5.6. Nohta 6 Finánsaboađut ja finánsagolut

	31.12.2017	31.12.2016
Finánsaboađut		
Reantoboađut	1 561	84
Submi finánsaboađut	1 561	84
Finánsagolut		
Reantogolut	11 840	9 338
Submi finánsagolut	11 840	9 338

1.5.7. Nohta 7 Rehkenastin juolludusrulhtaduvvon doaimmain

	31.12.2017	31.12.2016	Erohus
Rehkenastin juolludusrulhtaduvvon doaimmain	3 432 340	-2 576 762	-6 009 103
Ruđalaš rusttetruđat	7 714 415	7 714 415	0
Submi rehkenastin juolludusrulhtaduvvon doaimm	11 146 755	5 137 653	-6 009 103
Lidnema jahkásaš divvumat (kongrueansaero- hus)			
Lidnema rievdadeamit juolludusrulhtaduvvon do- aimma balánsas			-6 009 103
Divvun lidnejuvvon luopmuruhtta (bargit sirdet eará stádaásahussii)			99 659
Lidnema eará divvumat spesifiserejuvvon			300 000
Lidnen juolludusrulhtaduvvon doaimma boadusreh- ketdoallu			-5 609 444

1.5.8. Nohta 8 Doarjjahálldašeapmi ja eará sirdimat stáhtas

	31.12.2017	31.12.2016
Juolluduvvon doarjagat mat eai leat mákson	9 895 182	-2 723 388
Doarjagat gielddaide	72 767 924	68 018 035
Doarjagat fylkkagielddaide	13 056 762	12 624 216
Doarjagat eahpegávppálaš fitnodagaide	164 459 540	163 242 703
Doarjagat állodoaluide	1 419 150	1 861 100
Stipeanda	5 881 500	5 830 288
Doarjagat ideála organisašuvnnaide	33 300 653	29 867 272
Doarjagat stáhtahálldašeapmái	4 052 990	3 933 389
Submi doarjjamáksimat earáide	304 833 701	282 653 615

Juolluduvvon doarjagat mat eai leat máksojuvvon gusket ollu doarjjajovkui (fylkkagielddaide, gielddaide, dálloaluidu jna.), muhto iešgudet geažil ii sáhte bidjat ovttaskas jovkui.

Vealgi doarjjahálddašemi oktavuodas	31.12.2017	31.12.2016	Erohus
Lágideaddjivealgi ealáhus	19 024 638	20 497 572	1 472 934
Lágideaddjivealgi kultuvra	16 407 998	23 172 390	6 764 392
Lágideaddjivealgi oahpahus	58 726 396	56 155 075	-2 571 321
Lágideaddjivealgi giella	6 408 050	6 980 550	572 500
Lágideaddjivealgi Sámeálbmotfoanda	619 500	1 800 200	1 180 700
Lágideaddjivealgi njuolggadoarjagat	6 300 200	7 451 902	1 151 702
Lágideaddjivealgi eará doaimmat	16 513 864	19 435 139	2 921 275
Vealgi eará doarjjaoažžut	1 597 000	0	-1 597 000
Submi vealgi doajjahálddašemi oktavuodas	125 597 646	135 492 828	9 895 182
Doarjjavealggi rievdamat			
Doarjagat ja gessojuvvon ruovttoluotta doarjagiid submi	294 938 519		
Doarjja vealggi rievdamat	9 895 182		
Submi doarjjamáksimat 2017is	304 833 701		
Juolludusat mat eai leat juogaduvvon			
Sajusteapmi riikaantikváras 2016:s 2017:ii	840 000		
Juolludus Riikaantikvára 2017	2 200 000		
Kulturdepartemeantta juolludus - speallanruđat	750 000		
Juollduvvon doarjja dán guovtti postii 2017:s	-2 780 000		
Submi doarjjajuolludusat mat eai lea juogaduvvon	1 010 000		

1.5.9. Nohta 9 Ossosiid ja osiid investeren

	Fitnodat- kantuvra	Vuodđudan- beaivi	Ossosiid- lohku	Eaidát- oassi	Jienaid- lohku	Fitnod. jagi boađ	Balánsii fievrriid. EK fitno- dagas 31.12.2016	Balánsii fievrriid. árvu kap. rehket- doallu	Balánsii fievrriid. árvu doaimb. Rehket- doalus
Beavvaš Sámi Našunalteahter AS	Guovda- geaidnu	01.02.2010	40	40 %	40 %	53 900	4 267 000	40 000	1 680 000
Senter for Nordlige Folk AS	Gáivuotna	20.04.2009	6 540	30 %	30 %	244 000	16 200 000	1 308 000	4 819 200
Áarjelhsaemien Teatere AS	Mo i Rana	09.09.2012	55	55 %	55 %	-154 000	2 172 000	55 000	654 897
Samisk Hus Oslo AS	Oslo	10.12.2013	392	66 %	66 %	-28 000	155 000	39 200	145 418
Internasjonalt Samisk Filminstitutt AS	Guovda- geaidnu	07.04.2014	90	44 %	44 %	63 000	172 000	90 000	76 650
Vardobáiki	Evenes	20.03.2015	600	48 %	48 %	869 000	2 284 000	150 000	338 251
Balánsii fievrri- duv- von árvu 31.12.2017									7 714 415

1.5.10. Nohta 10 Oastigáibádusat

	31.12.2017	31.12.2016
Oastigáibádusaid árvu	715 578	2 337 571
Várrejuvvon vurdojuvvon massimiidda (-)	-41 509	-125 360
Submi oastigáibádusat	674 069	2 212 211

1.5.11. Nohta 11 Eará gáibádusat

	31.12.2017	31.12.2016
Mátkeovdaruhta	14 600	78 416
Loatna bargiide	0	34 582
Ovddalgihtii máksojuvvon láigu	2 241 258	275 953
Ovddalgihtii máksojuvvon golut	683 726	283 524
Eará gáibádusat	0	350 000
Submi eará gáibádusat	2 939 584	1 022 474

1.5.12. Nohta 12 Bánkobijut, reaidaruhta ja sullasaččat

	31.12.2017	31.12.2016
Bijut stáhta konsernkontoii	157 695 432	165 324 848
Eará bánkokonttut	0	0
Reaidaruhtarádju	0	0
Submi bánkobijut ja reaidoruhta	157 695 432	165 324 848

1.5.13. Nohta 13 Juolludusat, doarjagat ja sirdimat mat eai leat fievrriduvvon bohtun

	31.12.2017	31.12.2016	Erohus
Juolludusat, doarjagat ja sirdimat mat eai leat fievrriduvvon bohtun (vealgi)			
Riikkaantikvára - Doarjja BARK prošehtii	754 000	900 000	146 000
Riikkaantikvára - Doarjja sámii visttiid registreremi 2013-2016	0	1 986 000	1 986 000
Riikkaantikvára - Čázádat	0	50 000	50 000
Riikkaantikvára - Kulturhistorjjálaš eanadat Romsa - KULA 2015-2016	0	150 000	150 000
Riikkaantikvára - Soahtemuittut Davvi-Sálttus	0	150 000	150 000
Riikkaantikvára - suodjalit ja sihkkarastit ráfáiduhhttojuvvon ja suodjalan veara kultur	0	840 000	840 000
Gielda- ja ođasmahttisdepartemeanta - Suohkanodastusbargui	0	237 500	237 500
Gielda- ja ođasmahttisdepartemeanta - Válgadutkanbargui	0	700 000	700 000
Sajušteapmi dearvvašvuodakonferánsa	0	300 000	300 000
Sajušteapmi Tráante 2017	0	2 740 000	2 740 000
Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta - Gieldaodastus	1 000 000	0	-1 000 000
Máhtodepartemeanta - Váibmogiella	2 000 000	0	-2 000 000
Sajusteapmi luohteguovddáš	50 000	0	-50 000
Sajusteapmi Ceavccageadgekulturmuittogovlu	180 000	0	-180 000
Riikkaantikvára - Sámi visttiid registeren 2017	1 400 000	0	-1 400 000
Riikkaantikvára - BARK Činavuohppi	32 000	0	-32 000
Riikkaantikvára - KULA 2017	100 000	0	-100 000
Trondheim gielda - Tráante 2017	-80 000	0	80 000
Davvi-Trøndelága fylkkagiella - Tráante 2017	-80 000	0	80 000
Mátta-Trøndelága fylkkagiella - Tráante 2017	-280 000	0	280 000
Norlánda Fylkkasuohkan - Tráante 2017	-100 000	0	100 000
Submi juolludusat, doarjagat ja sirdimat mat eai leat fievrriduvvon bohtun	4 976 000	8 053 500	3 077 500

1.5.14. Nohta 14 Sajusteapmi sámediggevistti bajásdoallamii

	31.12.2017	31.12.2016	Erohus
Sajušteapmi visttiid bajásdoallamii			
Sajušteapmi sámediggevistti bajásdoallamii	4 351 846	4 351 846	0
Submi sajušteapmi visttiid bajásdoallamii	4 351 846	4 351 846	0

2016:s sajušteapmi sámediggevistti bajásdoallamii lei boastut juogustuvvon guhkesáigge vealgin. 2017:s lea dat sajušteapmi juogustuvvon oanehisáigge vealgin.

1.5.15. Nohta 15 Oanehisáiggi vealgi

	31.12.2017	31.12.2016
Velggolaš čoggon bálkágolot	3 447 784	3 069 454
Remitteringkonto bálká (bargiid kontos kontoi)	0	-251
SPK lahttooasi várren (2 %)	0	107 216
Sajuštuvvon gruppelivsforsikring	0	8 890
Eará oanehisáiggi vealgi	396 849	650 000
Čoggon golot	2 741 960	4 536 634
Submi eara oanehisáiggi vealgi	6 586 593	8 371 942

1.5.16. Reaidaruhtabardin njuolgga vuogi mielde

	31.12.2017
Reaidaruhtajohtu jodiheami doaimmain	
Sisamáksimat	
juolludusaid sisamáksimat	476 718 000
doarjagiid ja sirdimiid sisamáksimat	540 000
sisamáksimat gálvo- ja bálvalusvuovdimiin	2 867 275
eara sisamáksimat	98 817
Sisamáksimiid submi	480 224 092
Olggsmáksimat	
olggsmáksimat gálvo- ja bálvalusoasitimiid ovddas	-59 707 686
báلكá- ja sosiála goluid olggsmáksimat	-79 223 065
vearuid ja almmolaš goluid olggsmáksimat	-38 975 600
eará olggsmáksimat	-945 288
Olggsmáksimiid submi	-178 851 638
Netto reaidaruhtajohtu jodiheami doaimmain	301 372 454
Reaidaruhtajohtu investerendoaimmain	
olggsmáksimat eahpeávnnašlaš omiid ja bistevaš doallobiergasiid vuodima okta	-4 168 169
Netto reaidaruhtajohtu investerendoaimmain	-4 168 169
Reaidaruhtajohtu sirdimiid oktavuodas	
doarjagiid ja sirdimiid olggsmáksimat earáide	-304 833 701
Netto reaidaruhtajohtu sirdimiid oktavuodas	-304 833 701
Netto rievdadus reaidoruđain ja reaidoruhtaekvivaleanttain	-7 629 415
Reaidoruđa ja reaidoruhtaekvivaleanttaid rádjju áigodaga álggus	165 324 848
Reaidoruđa ja reaidoruhtaekvivaleanttaid rádjju áigodaga loahpas	157 695 432

1.5.17. Juolludanraporteren

Juolludanraporteremis oidnojit dat rehketdoallogut maid Sámediggi lea raporteren stáhtarehketdollui. Dat biddjojuvvojit daid kapihttaliid ja poasttaid mielde maidda Sámedikkis lea fápmudus hálddašit. Das oidnojit buot ruđalaš opmodagat ja geatnegasvuodát mat Sámediggái leat biddjojuvvon stáhta kapitálarehketdoalus. Kolonnas juolludus oktiibuot oidno maid Sámediggi lea ožžon geavahussii juolludusreivves juohke buohtalas kapihttali/postii.

Juolludusraporterema bidjamis lea mielde bajit oassi mii čájeha mii lea raporterejuvvon stáhtarehketdoalu likviditehtaraporttas. Likviditehtaraporttas oidnojit doaimma sálđo ja likviditehtalihkadusat ruhtačilgehuskontos Norgga Bánkkus.

Rádjoruđat mat leat raporterejuvvon kapitálarehketdollui logahallama vuolit oasis, čájehit buot ruđalaš opmodagaid ja geatnegasvuodaid mat doibmii leat biddjojuvvon stáhta kapitálarehketdoalus.

Juolludusraporterema bardin

Gollo -kap.	Kapihtalnamma	Poasta	Poastateksta	Juolludus buohkan-assii
560	Sámediggi	50	Sámediggi	301 617 000
560	Sámediggi	50	Sámediggi - Lassin 1. Nummarii - guovttegielatdoarjagii ja penšuvdnii.	2 550 000
560	Sámediggi	50	Sámediggi – Lassin 3. Nummarii - NÁČ 2016:18 Váibmogiella	1 000 000
560	Sámeálbmotfoanda	54	Sámeálbmotfoanda	5 420 000
223	Sámediggi	50	Doarjja sámi kulturमितobargui	42 551 000
231	Mánáidgárddit	50	Doarjja sámi mánáidgárdefálaldagaide	16 565 000
231	Mánáidgárddit	50	Doarjja sámi mánáidgárdefálaldagaide- NÁČ 2016:18 -Váibmogiella	5 000 000
320	Oppaláš kulturáigumušat	53	Sámediggi	81 900 000
762	Vuodđodearvvašvuodabalvalusat	50	Sámi dearvvašvuoha	5 547 000
854	Doaibmabijut mánáid- ja nuoriadsuodjalusas	50	Dutkan ja ovddideapmi	1 000 000
1429	Riikkaantikvára	50	Doarjja sámi kulturमितobargui	3 541 000
1429	Riikkaantikvára	71	Gáhttet ráfáidahtton priváhta vistiid	2 200 000
1429	Riikkaantikvára	21	Sámi viesuid identifiseren	4 200 000
1429	Riikkaantikvára	21	Kulturhistorjjálaš eanadahkii masa lea nationála beroštupmi	100 000
1429	Riikkaantikvára	70	Čáhcebohcceroggamiid arkeologalaš goziheapmi - Trollholmsund	32 000
1429	Riikkaantikvára	70	Čáhcebohcceroggamiid arkeologalaš goziheapmi - Spildra	495 000
-	Kulturdepartemeanta	-	Spillenruđat sámi valástallamii 2017	750 000
163	Heahteveahkki hum. veahki ja ollmošvuog. jn.	72	Olmmošvuogitvuodát	715 000
118	Dávveguovludoaibmabijut jn.	70	Davveguovludoaibmabijut ja proš. ovt-tasb. Ruoššain	385 000

Rájut dieđihuvvon likvidaraporttas	Nohta	Rehketdoallu 2017
Sisa saldo Norgga Bánkku loahpparehketkontos	12	165 324 848
Rievdadusat áigodagas		-7 629 416
Submi olggos saldus Norgga Bánkku loahpparehketkontos	0	157 695 432

Ruhtarájut dieđihuvvon kapitálarehketdollui (31.12)					
Konto	Teaksta	Nohta	2017	2016	Erohus
1961	Ruhtarájut kontos (kontoin) Norga Bánkkus	12	157 695 432	165 324 848	-7 629 416
1351	Beaivváš Sámi Našunálateahter AS	9	40 000	40 000	0
1352	Senter for Nordlige Folk AS Davvi álbmogiid guovddáš OS	9	1 308 000	1 308 000	0
1353	Åarjelhsaemien Teatere AS	9	55 000	55 000	0
1354	Sámiid viessu Oslos AS	9	39 200	39 200	0
1355	Riikkaidgaskasaš Sámi Filbmainstituhtta AS	9	90 000	90 000	0
1356	Várdobáiki	9	150 000	150 000	0

